De mult timp nu a mai apărut la noi
o lucrare originală de teorie șahistă.
Dar a venit timpul schimbării...

Rod al unei experiențe bogate,
acumulate de către
maestrul internațional Mircea Pavlov
în ani și ani de activitate,
volumele despre cooperarea strategică între figuri
dezvăluie o parte din secretele gândirii
unui practician de frunte al șahului
și ale unui antrenor al echipelor reprezentative
angrenate în competiții majore.

GAMBIT

I.S.B.N. 973-99050-3-X
973-99050-1-3 (vol. 1)

arhi ŞAH MIRCEA PAVLOV * CONSTRUCȚIA ATACULUI * 4

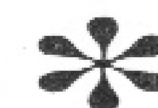
4 GAMBIT

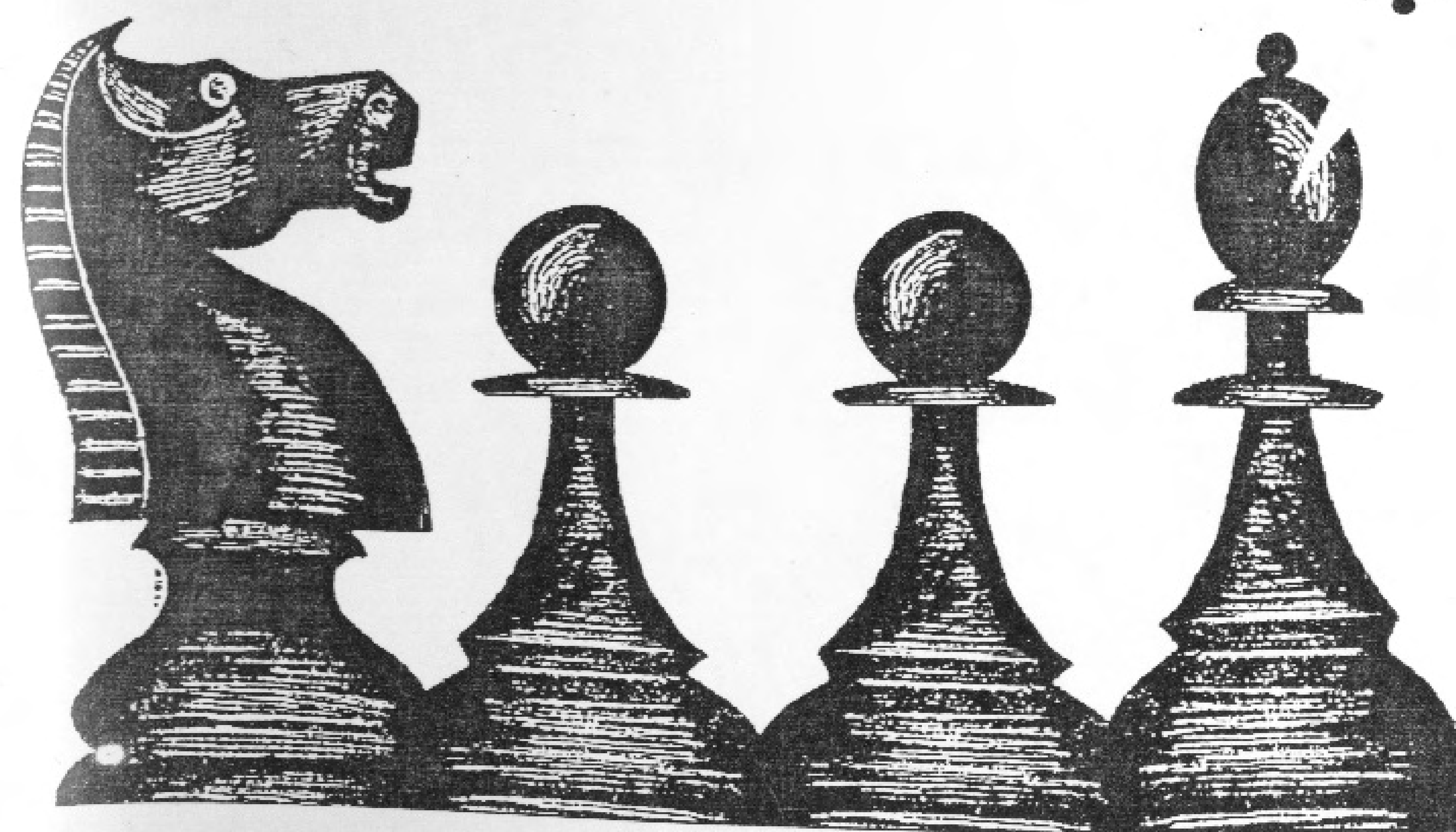
arhi ŞAH 4

Mircea Pavlov
maestru internațional

Cooperarea strategică între figuri.

Construcția atacului

Mircea Pavlov
maestru internațional

Cooperarea strategică între figuri.

Construcția atacului

*

GAMBIT
București, 2000

colecția arhi ŞAH 4

Editura GAMBIT

GAMBIT

Marian Stere, Editor
P.O.Box 44-74, 75.250 - București, Romania

Redactor: *Marian Stere*

Fotografiile jucătorilor sunt preluate din sistemul *ChessBase*.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
PAVLOV, MIRCEA
Cooperarea strategică între figuri : construcția atacului / Mircea Pavlov. - București : Gambit, 2000 -
3 vol. ; 20 cm.
ISBN 973-99050-3-X
Vol. 1. - 2000. - 152 p. - (ArhiŞAH ; 4). - Index. -
ISBN 973-99050-1-3
794.1

Copyright © GAMBIT, 2000
Toate drepturile rezervate.
Publicația nu poate fi reprodusă, integral sau parțial, ori transmisă prin orice formă (electronică, mecanică, fotocopiere sau prin alte metode) fără acordul prealabil al editorului.

Procesare computerizată: GAMBIT s.r.l.

Tipărit la Tipografia "Făt-Frumos" - București, tel. 314.70.50

I.S.B.N. 973-99050-3-x
973-99050-1-3 (vol. 1)

Cuvântul autorului

Când în 1985 i-am mărturisit marelui maestru Viktor Gavrikov intenția mea de a scrie o carte despre construcția cooperării strategice, acesta m-a privit neîncrezător, remarcând că mi-ar trebui câteva mii de pagini...

Ce m-a determinat să persist în intenția mea a fost popularitatea deosebită a șahului în rândul copiilor și juniorilor din țara noastră. Dotați cu calități deosebite, juniorii și junioarele noastre au reușit să lupte de la egal la egal și chiar să depășească adversari ce beneficiau de condiții superioare și precum și de metodici ultramoderne de pregătire.

Numeroasele titluri de campioni mondiali și europeni de juniori și medaliile cucerite, începând cu marele maestru Florin Gheorghiu, apoi de magnifica mare maestră Corina Peptan, de Levente și Szidonia Vajda, recenta realizare a Ralucăi Sgârcea sau excepționala performanță a marelui maestru Dieter Nisipeanu la Campionatul mondial - 1999, sunt dovezi indubitabile că avem talente de excepție și că șahul românesc are frumoase perspective.

Se face însă simțită lipsa unei metodici clare și eficiente de pregătire a juniorilor, adaptată cerințelor moderne de abordare a partidei de șah, imperios necesară progresului rapid al celor dotați pentru marea performanță.

În concepția modernă, partida de șah este privită ca o luptă între tendințele de construcție a cooperării strategice de atac (construcția atacului) specifică de regulă jocului cu piesele albe și cea de construcție a cooperării strategice de apărare și contraatac (construcția apărării și pregătirea contraatacului) ce caracterizează de regulă jocul cu piesele negre.

Specifică epocii contemporane este dinamizarea acestor procese prin creșterea rolului tacticii în eficientizarea luptei. Acesta este și motivul pentru care în lucrarea *Cooperarea tactică* apărută în 1995 au fost prezentate pe larg procedeele tactice frecvent utilizate în toate fazele construcției procesului cooperării strategice.

Prima parte a lucrării *Cooperarea strategică* și anume *Construcția atacului - I*, cuprinde primele 6 etape ale procesului construcției cooperării strategice de atac, precum și noțiuni generale de cultură șahistă necesare formării unei concepții moderne de abordare a luptei în partida de șah.

Partea a doua, *Construcția atacului - II*, volum aflat în curs de pregătire, va cuprinde procedeele moderne de dinamizare a proceselor de construcție a atacului, gambitele și sacrificiile pentru inițiativă (des menționate și în prezenta lucrare), precum și construcția și valorificarea forței grupajelor de atac specifice sistemelor moderne de atac.

Fără a avea pretenția de a epuiza întreaga tematică, extrem de vastă, acest volum urmărește să atragă atenția asupra importanței crescânde a fiecărei mutări în faza constructivă a partidei, precum și liniile directoare ale procesului de construcție a atacului.

Și nu-mi voi considera datoria împlinită decât după apariția lucrărilor *Apărarea și contraatacul în partida de șah* și *Cooperarea tehnică* specifică finalurilor de partidă, ce urmăresc crearea unei imagini de ansamblu asupra procesului luptei în partida de șah.

Mulțumesc pe această cale editorului meu, Dl. Marian Stere, care nu a precupețit timp, talent, energie și bani pentru apariția acestui volum.

Mircea Pavlov
maestru internațional
antrenor-coordonator al lotului olimpic masculin

Cuvântul editorului

Pregătită îndelung, actualizată mereu cu ultimele noutăți din turnee foarte recente, *Construcția atacului* - prima parte a lucrării de mare amploare care este *Cooperarea strategică între figuri* - își face simțită acum... temelia. Și când spun temelia *Construcției...*, trebuie înțeles că urmează și alte nivele, căci față de cele două volume preconizate de autor, din motive tehnice vom avea mai multe. Spre satisfacția cititorului, sperăm!

Astfel, prima fază a lucrării maestrului internațional Mircea Pavlov o veți putea studia în volumele cu nr. 4 și 5 din seria ArhiȘAH, care cuprind în total 402 diagrame și 55 teste, pigmentate cu zeci de partide și analize detaliate.

Ar mai trebui adăugat că o astfel de lucrare reprezintă o noutate în publicistica șahistă din țara noastră și ea este rodul unei experiențe acumulate de autor în ani și ani de activitate, atât ca practician de frunte al șahului, cît și ca antrenor al echipelor olimpice angrenate în competiții majore.

Și când vom finaliza și celelalte volume despre disputa strategico-tactică din partida de șah, consider că Mircea Pavlov va fi recunoscut nu numai ca un bun tehnician, ci și ca un reputat autor de carte șahistă. Iar eu mă bucur să fiu alături de el în fundamentarea acestei opere.

București, 5 ianuarie 2000

Scurt istoric al apariției și dezvoltării conceptului de cooperare strategică

Un plan bine conceput poate face din noi niște eroi, iar lipsa lui niște săraci cu duhul.

Emanuel Lasker
campion mondial, 1894-1921

Când a devenit, în 1866, primul campion mondial oficial din istoria șahului, după o luptă grea (8-6, nici o remiză!) cu **Adolf Anderssen** - aflat deja la vârsta de 48 ani -, **Wilhelm Steinitz**, hotărât să-și desăvârșească măiestria șahistă, și-a pus întrebarea firească, cum a fost posibil ca americanul **Paul Morphy** să-l învingă pe același Anderssen, reprezentant strălucit al școlii romantice și tactician de mare clasă, cu un scor mult mai categoric (+7 -2 =2), în urmă cu 8 ani?

Răspunsul la această întrebare l-a căutat prin studiul aprofundat al partidelor strălucitului jucător american, ca și prin studiul propriilor partide.

Wilhelm Steinitz (1836-1900)

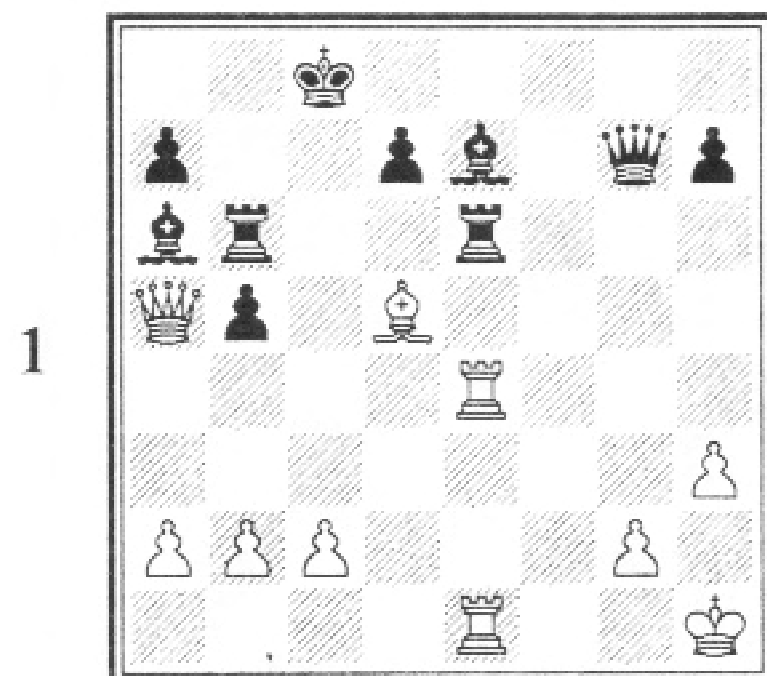
Concluziile sale, ca și întreaga muncă depusă în perioada anilor 1867-1873 în scopul elaborării unei teorii științifice, a unor legi și principii valabile pentru toate tipurile de poziții, au făcut ca Steinitz să fie

considerat până în zilele noastre **părintele concepției moderne, poziționale, privind construcția partidei de șah**.

Studiul partidelor meciului său cu Anderssen a condus la concluzia lipsei unei concepții clare în construcția partidelor, precum și dependența rezultatului partidei exclusiv de reușita acțiunilor tactice, în care și adversarul său era un maestru de primă mărime.

W. Steinitz - A. Anderssen
Londra, 1862
Gambitul regelui (C37)

1. e4 e5 2. f4 exf4 3. ♘f3 g5 4. ♗c4 g4 5. 0–0 [Celebrul gambit Muzio] **5... gxf3 6. ♕xf3 ♕e7?! 7. d4! ♘c6 8. ♘c3?!** [În cel mai romantic stil, albul sacrifică și valorosul pion central. Preferabil acum este 8. c3 ♘e5!? 9. dxe5 ♕c5+ 10. ♔h1 ♕xc4 11. ♘a3! ♗xa3 12. b3 ♗e6 13. ♗xa3 ♘e7 14. ♕xf4 ♘g6 15. ♕h6 d6 16. exd6 cxd6 17. ♕g7 ♖f8 18. ♖f6 ♕xe4 19. ♖xd6 ♗e6 (19... ♗h3? 20. ♖xg6 +–) 20. ♖d4 cu joc complicat ca într-o partidă *Wygretski - Shipman*, Anglia, 1986] **8... ♘xd4 9. ♕d3 ♘e6 10. ♘d5 ♕c5+ 11. ♔h1 b5 12. ♗b3 ♗h6 13. ♗d2 ♕f8 14. ♕c3 ♕g7 15. ♘xc7+ ♘xc7 16. ♕xc7 ♘e7 17. ♗c3 f6 18. e5!?** [Albul încearcă cu orice preț să deschidă coloanele centrale, dar negrul se apără cu abilitate] **18... ♖f8! 19. ♖ae1 ♗a6 20. exf6 ♖xf6 21. ♗b4 ♖c6! 22. ♕a5 ♗g5 23. ♗xe7 ♗xe7 24. ♖xf4 ♖f6! 25. ♕c3 ♔d8 26. ♕a5+ ♔c8 27. ♗d5 ♖b8 28. ♖fe4 ♖bb6!** [Reușind la rândul său să-și activizeze turnurile, negrul se apără tactic, speculând slăbiciunea primei linii: 29. ♖xe7? ♕xe7! 30. ♖xe7? ♖f1#] **29. h3 ♖fe6!** [Materialul în plus îi permite acum negrului să sacrifice calitatea și să-și valorifice perechea de nebuni și avantajul material]

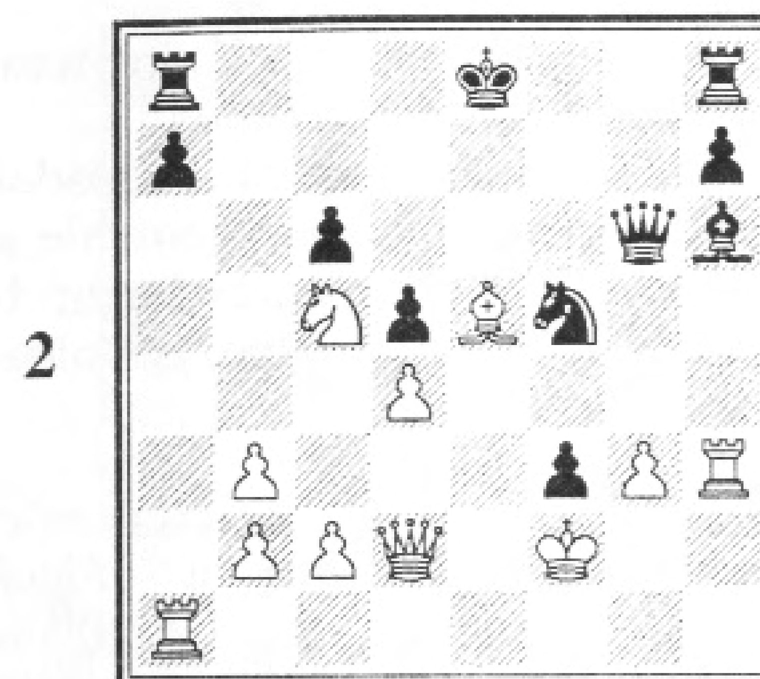
1

30. ♗xe6 dxe6 31. a4 b4 32. ♕h5 ♗d8 33. ♖d1 ♕e7 34. ♖ed4 ♗c7 35. ♖g4 ♔b7 36. ♖g8 ♖c6 37. ♕f3 ♗c4! 38. ♖g4 ♗d5! [Începe contraatacul decisiv] **39. ♕e2 ♕d6! 40. ♔g1 ♕h2+ 41. ♔f1 ♗b6** și *[0–1]*.

W. Steinitz - A. Anderssen
Londra, 1866
Gambitul regelui (C39)

1. e4 e5 2. f4 exf4 3. ♘f3 g5 4. ♗c4 g4 5. ♘e5 ♕h4+?! [În prezent, aici se joacă: 5... ♘f6 6. d4 d6 7. ♘d3 f3!? 8. gxf3 ♘c6 9. c3 ♘e7, *Spasski - Xie Jun*, Monaco 1994] **6. ♔f1 ♘h6 7. d4 d6 8. ♘d3 f3 9. g3 ♕e7 10. ♘c3 ♗e6 11. ♗b3 ♗g7 12. ♗e3 ♗xb3 13. axb3 c6 14. ♕d2 ♘g8 15. e5!** [Semnalul de declanșare a inițiativei în centru] **15... d5 16. ♗g5! ♕e6 17. ♘a4 ♘a6 18. ♘ac5 ♘xc5 19. ♘xc5 ♕g6 20. ♘xb7 ♘h6 21. ♘d6+ ♔d7 22. h3! f6 23. exf6 ♗f8 24. ♘b7! ♘f5 25. ♗f4 gxh3 26. ♔f2 ♕xf6 27. ♗e5 ♕g6 28. ♖xh3 ♗h6?! 29. ♘c5+ ♔e8**

Acum albul găsește cea mai simplă cale de câștig:

2

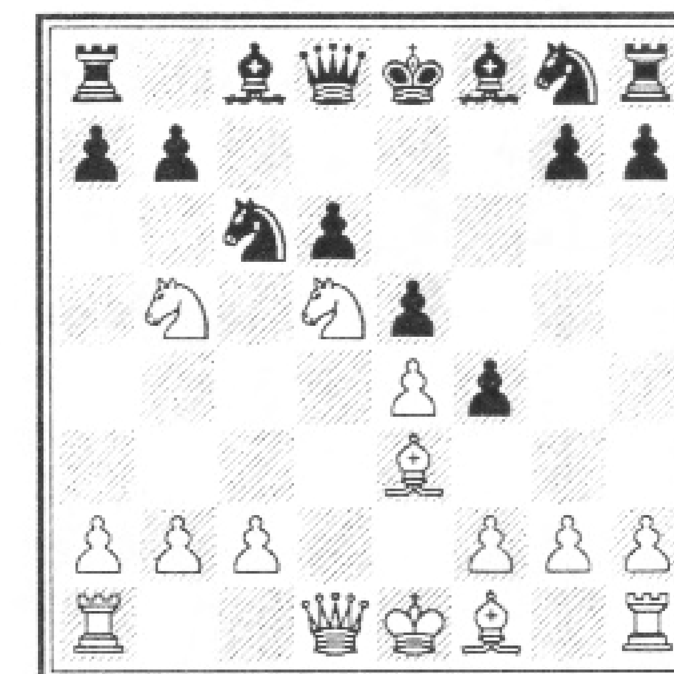
30. ♖xh6! ♘xh6 31. ♗xh8 ♔f7 32. ♗e5 ♕h5 33. ♕f4+! ♔g8 34. ♖h1!! ♘g4+ [După 34... ♕xh1 urma un mat forțat: 35. ♕g5+ ♔f8 36. ♕g7+ ♔e8 37. ♕d7+ ♔f8 38. ♘e6+ ♔g8 39. ♕g7#] **35. ♔g1 f2+ 36. ♔g2**, *[1–0]*.

În stabilirea concluziilor privind arta șahistului american, două din partidele lui Paul Morphy au avut o influență hotărâtoare asupra lui Steinitz.

Să le urmărim:

P. Morphy - A. Anderssen
Paris, meci (9), 1858
Siciliana (B44)

1. e4 c5 2. ♘f3 ♘c6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 e6 5. ♗f4!? [Mutare utilizată cu succes și de Bobby Fischer și revenită la modă - din nou! - în... 1997] **5... ♘b5 d6 6. ♗f4 e5 7. ♗e3 f5?!** [7... ♘f6 8. ♗g5 ♗e6 9. ♗xf6 gxf6 10. ♘d2! d5 11. exd5 ♗xd5 12. ♗c4 a6 13. ♗xd5, *Leko - Portisch*, 1997] **8. ♘1c3 f4?** [O agresivitate nejustificată, manifestată prematur, ce va fi sancționată exemplar] **9. ♘d5!**

3

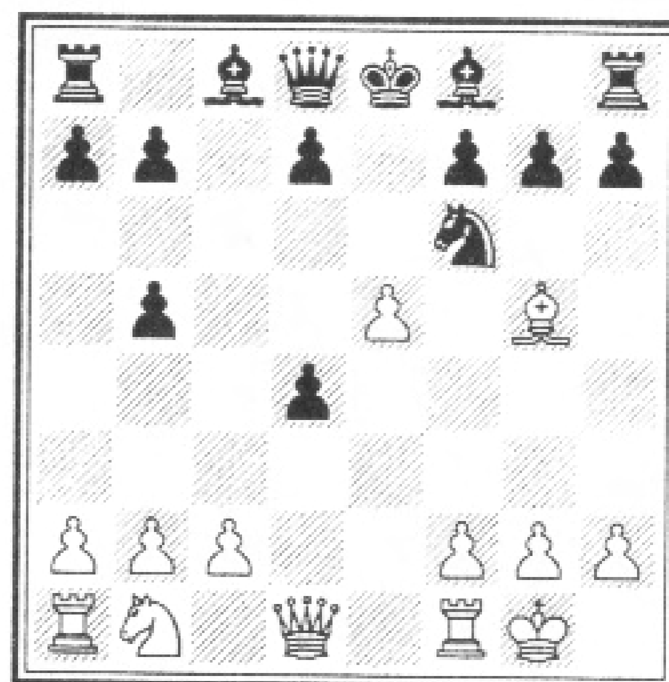
9... fxe3 10. ♘bc7+ ♔f7 11. ♕f3+ ♘f6 12. ♗c4! ♘d4 13. ♘xf6+ d5! 14. ♗xd5+ ♔g6?! 15. ♕h5+! ♔xf6 16. fxe3 ♘xc2+ 17. ♔e2!, *[1–0]*.

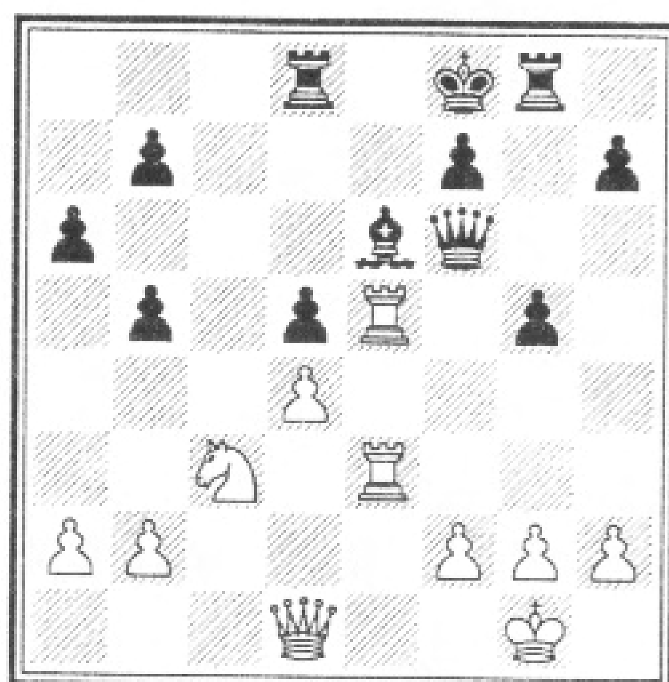
Paul Morphy (1837-1884)

P. Morphy - A. Anderssen
Paris, 1858
Spaniola (C67)

1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗b5 ♘f6 4. d4 ♘xd4? 5. ♘xd4 exd4 6. e5! c6 7. 0–0! cxb5 8. ♗g5! [Dezvoltare rapidă și incisivă, întrucât după 8... h6 9. ♗h4 g5 10. exf6 hxg5 decide 11. ♖e1+!]

4

8... ♗**e7 9. exf6** ♗**xf6 10.** ♖**e1+** ♔**f8 11.** ♗**xf6** ♕**xf6 12. c3! d5** [După 12... dxc3 urma 13. ♘xc3! și avantajul de dezvoltare al albului era prea mare] **13. cxd4** ♗**e6 14.** ♘**c3 a6 15.** ♖**e5!** ♖**d8 16.** ♕**b3!** ♕**e7 17.** ♖**ae1! g5 18.** ♕**d1** ♕**f6 19.** ♖**1e3!** ♖**g8**

5

Acum piesele grele activizate în centru încheie rapid lupta:

20. ♖**xe6!** și în fața pierderilor masive de material (20... fxe6 21. ♖f3 cu câștigul damei), negrul a cedat, *[1–0]*.

Steinitz a remarcat că la baza concepției de joc a lui Paul Morphy stau trei principii, care pot fi rezumate astfel:

1. Ocuparea centrului, efectuând un număr minim de mutări de pion.

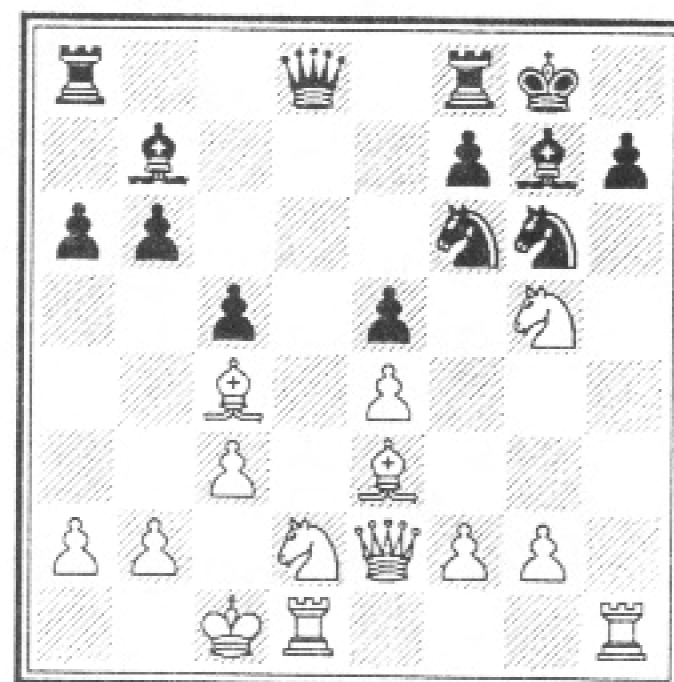
2. Dezvoltarea rapidă, cu tempo (cu amenințări) a figurilor.

3. Efectuarea rapidă a rocadei, deschiderea coloanelor centrale și utilizarea eficientă a pieselor grele (turnuri + damă) în atac, pe coloanele centrale.

La începuturile carierei sale, Steinitz s-a remarcat ca un strălucit jucător combinativ. Iată-l obținând premiul de frumusețe pentru partida sa contra lui Mongredien...

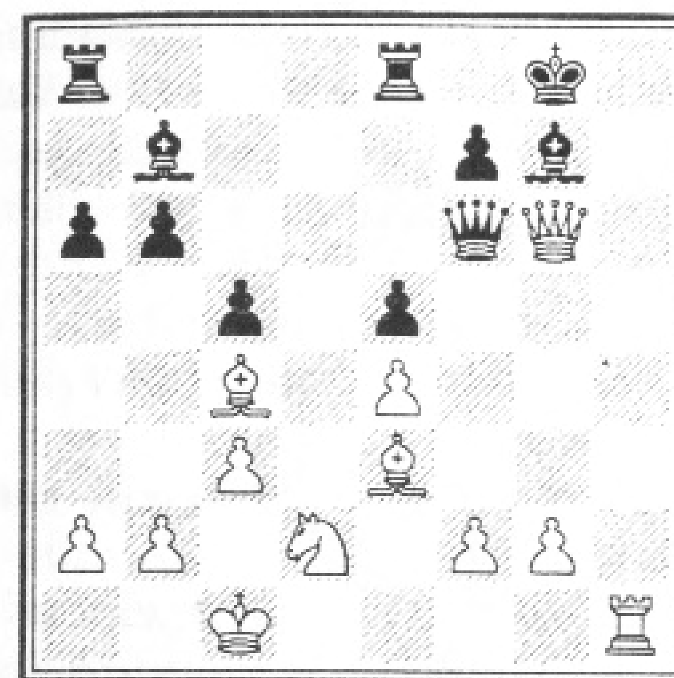
W. Steinitz - A. Mongredien
Hastings, 1863
Fianchetto (B07)

1. e4 g6 2. d4 ♗**g7 3. c3 b6 4.** ♗**e3** ♗**b7 5.** ♘**d2 d6 6.** ♘**gf3 e5 7. dxe5 dxe5 8.** ♗**c4** ♘**e7 9.** ♕**e2 0–0 10. h4** ♘**d7 11. h5!** ♘**f6 12. hxg6** ♘**xg6 13. 0–0–0 c5 14.** ♘**g5 a6**

6

Acum se impune valorificarea coloanei *h* în atac:

15. ♘**xh7!** ♘**xh7 16.** ♖**xh7!** [Distruge efectivele apărării] **16...** ♔**xh7 17.** ♕**h5+** ♔**g8 18.** ♖**h1** ♖**e8 19.** ♕**xg6** ♕**f6**

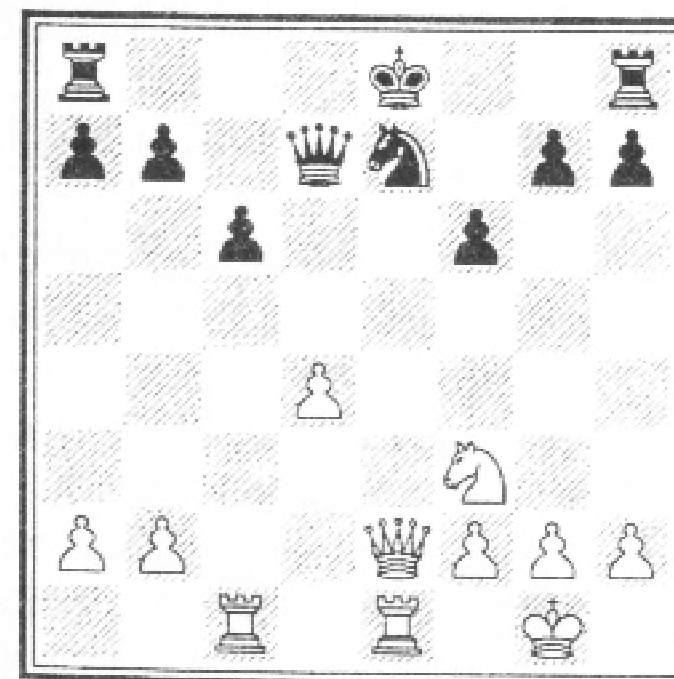
7

20. ♗**xf7+!** ♕**xf7 21.** ♖**h8+** ♔**xh8 22.** ♕**xf7**, *[1–0]*.

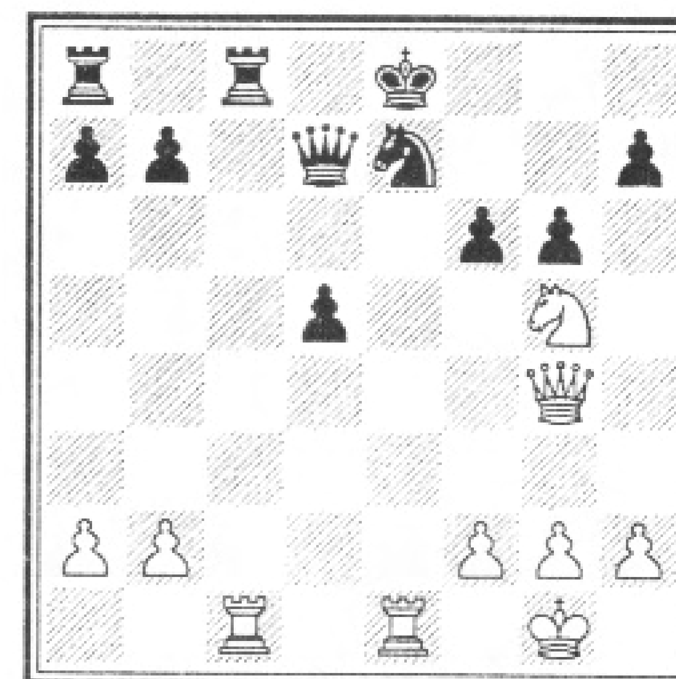
... La sfârșitul carierei, combinația din partida următoare, ce îi aduce lui Steinitz un ultim premiu de frumusețe este marcată de noua sa concepție, elaborată de-a lungul întregii sale activități șahiste.

W. Steinitz - C. von Bardeleben
Hastings, 1895
Italiana (C54)

1. e4 e5 2. ♘**f3** ♘**c6 3.** ♗**c4** ♗**c5 4. c3** ♘**f6 5. d4 exd4 6. cxd4** ♗**b4+ 7.** ♘**c3 d5 8. exd5** ♘**xd5 9. 0-0** ♗**e6 10.** ♗**g5** ♗**e7 11.** ♗**xd5** ♗**xd5 12.** ♘**xd5** ♕**xd5 13.** ♗**xe7** ♘**xe7 14.** ♖**e1 f6 15.** ♕**e2** ♕**d7 16.** ♖**ac1 c6**

8

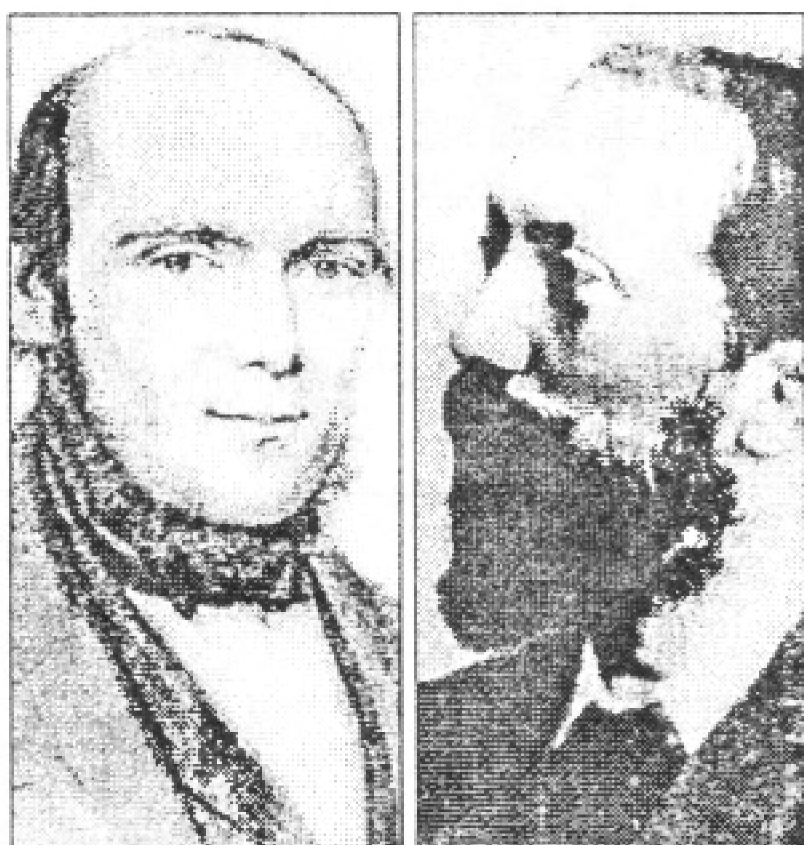
17. d5!! [Atacul în punctul cel mai întărit are ca scop eliberarea cu tempo a câmpului d4 pentru cal!] **17... cxd5** [După 17... ♔f7 18. dxc6 ♘xc6 19. ♖cd1 albul domină coloanele centrale] **18.** ♘**d4** ♔**f7 19.** ♘**e6!** [Cu amenințarea 20. ♖c7] **19...** ♖**hc8** [Și după 19... ♖ac8 20. ♕g4 sau 19... ♘c6 20. ♘c5! ♕c8 21. ♕b5! ♖b8 (sau 21... ♘d8 22. ♘d7 ♘c6 23. ♕xd5+ ♔g6 24. g4! cu atac decisiv) 22. ♘a6 ♖a8 (mai slab era 22... bxa6 23. ♕xd5+!) 23. ♕xd5+ ♔g6 24. ♘c5 ♖d8 25. ♕e4+ f5 26. ♕h4! albul are atac puternic] **20.** ♕**g4! g6 21.** ♘**g5+** ♔**e8** [21... fxg5?? 22. ♕xd7+!]

9

“Criteriile” Steinitz și (vom vedea!) Lasker fiind acum îndeplinite, autorul lor va realiza o combinație nemuritoare:

22. ♖**xe7+!!** ♔**f8** [După 22... ♕xe7 23. ♖xc8+ ♖xc8 24. ♕xc8+ sau 22... ♔xe7 23. ♖e1+ ♔d6 24. ♕b4+ ♖c5 (24... ♔c6? conduce la mat: 25. ♖c1#, iar după 24... ♔c7 25. ♘e6+ ♔b8 26. ♕f4+ câștigă) 25. ♘e4! este decisiv] **23.** ♖**f7+!** [23. ♕xd7?? ♖xc1+ –+] **23...** ♔**g8!** [23... ♕xf7 24. ♖xc8+ ♖xc8 25. ♕xc8+ ♕e8 26. ♘xh7+ +–] **24.**

♖**g7+! ♔h8!** [24... ♔f8 25. ♘xh7+ ♔xg7 26. ♕xd7+ +–] **25. ♖xh7+!!** și *[1–0]*. Negrul a cedat deoarece după 25... ♔g8 26. ♖g7+ ♔h8 27. ♕h4+ ♔xg7 28. ♕h7+ ♔f8 urmează mat: 29. ♕h8+ ♔e7 30. ♕g7+ ♔e8 31. ♕g8+ ♔e7 32. ♕f7+ ♔d8 33. ♕f8+ ♕e8 34. ♘f7+ ♔d7 35. ♕d6#.

Adolf Anderssen (1818-1879) **Curt von Bardeleben** (1861-1924)

Puteți ataca numai atunci - ne învață Steinitz - ***când aveți anumite premize care vă dau dreptul la acțiuni ofensive.***

Obțineți mai întâi mici avantaje, transformabile în avantaje clare, și numai apoi treceți la atac.

În caz contrar, atacul este o aventură care poate avea succes doar în cazul unei apărări slabe.

Elaborați un plan determinat de situația existentă pe tabla de șah - acesta este **principiul fundamental** al învățăturii lui Steinitz.

Acest plan trebuie determinat de aprecierea exactă a poziției. Steinitz a emis cele nouă criterii de apreciere a poziției care conduc la o bună evaluare a situației de pe tablă. Ele sunt:

1. **Avantajul de dezvoltare.**
2. **Mobilitatea superioară a figurilor.**
3. **Ocuparea și controlul centrului.**
4. **Poziția expusă a regelui advers.**
5. **Existența unor câmpuri slabe.**
6. **Structura (configurația) superioară de pioni.**
7. **Majoritatea de pioni pe flancul damei.**
8. **Ocuparea și controlul coloanelor deschise.**
9. **Avantajul perechii de nebuni.**

Aprecierea cât mai exactă a avantajelor și dezavantajelor existente în fiecare din cele două tabere conduce atât la stabilirea părții care stă mai bine, cât și la determinarea direcției principale a planului de joc. Chiar în situații de echilibru, fiecare tabără va încerca să încline balanța în favoarea sa, căutând să obțină mici avantaje. Mai târziu, în 1929, teoreticianul rus **P. Romanovski** în lucrarea sa *Combinația și planul în partida de șah* a enunțat etapele stabilirii planului de joc:

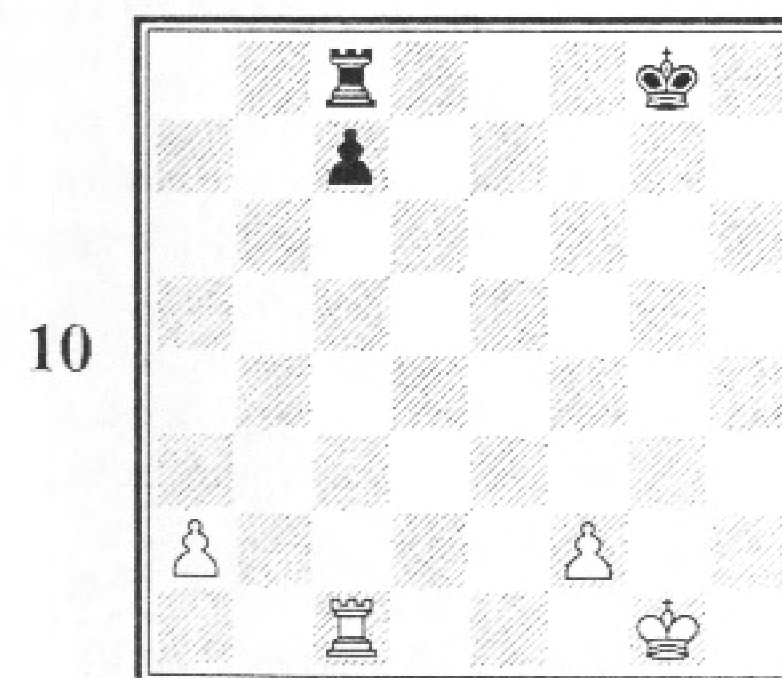
1. **Analiza raportului material de forțe;**
2. **Determinarea factorilor poziționali specifici poziției** (din analiza celor nouă criterii);
3. **Stabilirea acelor criterii ce trebuie să stea la baza noului plan;**
4. **Căutarea eventualelor motive tactice existente în poziție în momentul respectiv.**

Emanuel Lasker, cel care l-a detronat pe campionul mondial W. Steinitz, a fost primul teoretician care, în lucrările *Gândirea sănătoasă în șah* (1925) și *Manualul de șah* (1937), a dezvoltat în continuare concepția lui Steinitz cu privire la aprecierea poziției și stabilirea planului de joc, făcând însă o observație ce avea să conducă la direcția principală a evoluției teoriei moderne contemporane:

Este un fapt evident că, pe lângă valoarea individuală a diferitelor figuri, există valoarea acțiunii lor coordonate, care poate depăși cu mult suma valorii figurilor luate individual, și în șah acesta este un lucru remarcabil. Chiar figuri egale în valoare absolută au uneori valori diferite atunci când sunt în acțiune.

Exemplul ce urmează, genial prin simplitatea sa, remarcă forța deosebită a cooperării figurilor.

10

Iată cum explică Em. Lasker formarea **"legăturilor de colaborare"**:

Avantajul albului constă în pionul liber depărtat a. *Evident că acest pion trebuie împins cât mai departe.*

1. a4! *♖a8* ***2.*** *♖**a1*** *♖a5* ***3.*** *♔**f1*** *[Regele alb sosește în sprijinul pionului* a *pentru a ridica blocarea] 3...* *♔**f7 4.*** *♔**e2*** *♔**e6 5.*** *♔**d3*** *♔**d5 6.*** *♔**c3*** *♔**c5*** *[Regele alb n-a reușit să coordoneze acțiunea regelui cu promovarea pionului* a, *dar pasivizând piesele negre, albul poate declanșa acțiunea pe flancul regelui]* ***7. f4!*** *♔**b6 8.*** *♔**d4!*** *[Acum regele vine în sprijinul pionului* f*] 8...* *♖f5* ***9.*** *♔**e4*** *♖**f8 10. f5*** *și pionul* f *sprijinit de rege se va transforma cu ușurință în damă.*

Să urmărim și cum explică Em. Lasker ***acțiunea coordonată a regelui și pionului***:

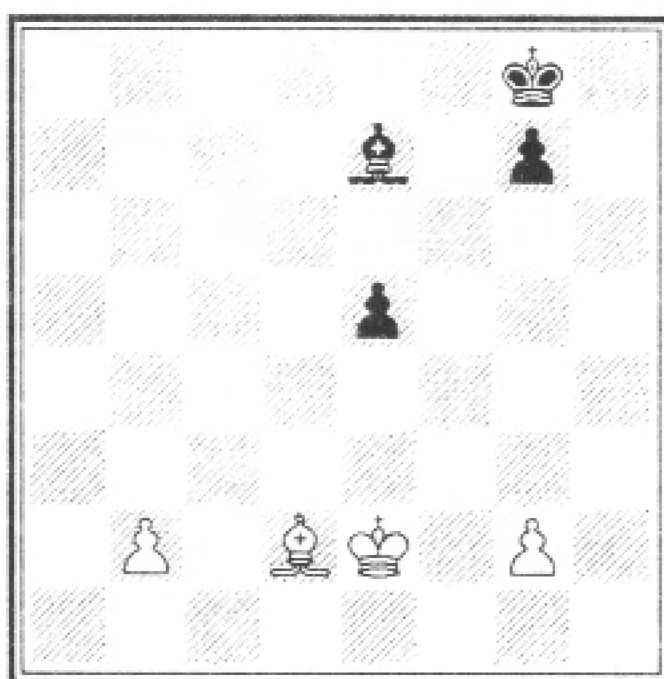
Regele alb apără pionul, iar pionul protejează regele de șahuri. În poziția finală avem două legături de coordonare: turnul apără pionul a și regele pionul f5 (însă ambele legături au și rol activ de susținere a avansării pionilor! - n.a.).

Emanuel Lasker (1868-1941)

Iar dacă în acest exemplu a existat un dezechilibru material, în cel ce urmează afirmația lui Em. Lasker apare și mai clar:

11

În această poziție superioritatea nebunului alb devine evidentă după:

1. ♗c3! [Conform principiului lui Steinitz de a ataca imediat slăbiciunile] **1... ♗d6 2. ♔e3 ♔f7 3. ♔c4 ♔e6 4. b4! ♗c7 5. b5 ♔f6** [Nu există ceva mai bun; negrul este stânjenit în deplasare, nebunul negru este limitat și inactiv] **6. g4! ♔e6 7. g5!** [Îngreunează accesul regelui negru la f6] **7... g6 8. ♗b2!** [Zugzwang. Nebunul negru nu se mai poate opune avansării pionului *b*] **8... ♗b8 9. b6 ♗d6 10. ♗c3 ♗b8 11. ♗e1! ♗d6** [Manevra 11. ♗e1 este instructivă în varianta 11... ♔d6 12. ♗g3! ♔e6 13. ♗h2! ♗d6 14. ♗g1 cu amenințarea 15. ♗a7!] **12. ♗f2 ♗b8 13. ♗c5!** [Stânjenind total mutările nebunului negru, albul obligă regele advers să cedeze spațiu] **13... ♔d7 14. ♔d5! e4** [Singura contrașansă: 14... ♔c8 15. ♔c6! e4 16. b7+ ♔d8 17. ♗d6! +-] **15. b7! ♔c7 16. ♗d6+ ♔xc7 17. ♗xb8 ♔xb8 18. ♔xe4 ♔c7 19. ♔e5** și albul câștigă cu ușurință pionul *g* și partida.

Diferența de activitate a celor doi nebuni este determinată aici de diferența de valoare dintre pionii *b* (liber depărtat) și *e* (slab și blocat), conducând și la activitatea superioară a regelui alb (rol activ), față de cea a regelui negru (rol pasiv).

Emanuel Lasker a fost primul care a definit **legăturile de cooperare**, subliniind valoarea lor. Dezvoltând teoria lui Steinitz, el a evidențiat rolul tacticii în apărarea activă, legătura intrinsecă între strategie și tactică în elaborarea planului de joc, ca și rolul psihologiei în alegerea acestui plan, ținând cont de caracteristicile individuale ale adversarului.

A fost rândul următorului campion al lumii, cubanezul **Jose Raul Capablanca**, cel ce l-a învins pe Em. Lasker în meciul pentru titlul mondial disputat la Havana (1921), să-și aducă contribuția la dezvoltarea concepției moderne, contemporane, privind construcția partidei de șah.

Jose Raul Capablanca (1888-1942)

Preluând concepțiile "noii școli" (Steinitz, Lasker), Capablanca a urmărit încă din fragedă tinerețe găsirea celui mai scurt drum spre victorie, ***îmbunătățindu-și tehnica până la virtuozitate*** (V. Ragozin). Excelent practician, el a definit spre sfârșitul carierei sale, în *Manualul jocului de șah* (1936), o serie de principii ce stau astăzi la baza concepției moderne a construcției cooperării strategice.

Plecând de la bogata sa experiență practică în care a respectat cu strictețe **trei principii de bază** în dezvoltarea partidei de șah:

• *deschidere*: ***Principiul dezvoltării rapide și energice***,

• *jocul de mijloc*: ***Acțiunea coordonată a figurilor*** și

• *final*: ***Calculul exact al fiecărei mutări.***

Capablanca a enunțat o serie de prețioase recomandări generale.

În deschidere:

1. **Dezvoltarea rapidă și eficientă a figurilor și evitarea slăbiciunilor permanente trebuie să reprezinte obiectivul primordial al deschiderii. Dacă sistemul ales creează în lagărul advers astfel de slăbiciuni, aceasta constituie o primă realizare. Dezvoltându-vă trebuie să tindeți a ocupa centrul. *În deschidere vom efectua 2-3 mutări de pion, vom dezvolta caii, nebunii, vom efectua rocada și vom asigura legătura dintre turnuri.***
2. **Nu mutați de două ori aceeași piesă până nu terminați dezvoltarea tuturor figurilor.**
3. **Evitați pierderile de material fără a obține o compensație suficientă.**

În jocul de mijloc:

1. **Figurile trebuie să acționeze coordonat și armonios.**
2. **Ocuparea centrului și stăpânirea lui sunt absolut necesare pentru realizarea cu succes a atacului la rege.**
3. **Atacul energic și direct la rege va fi încununat de succes numai atunci când la atac participă toate piesele sau cea mai mare parte a lor. Atacul, odată început, trebuie dus până la sfârșit cu prețul oricăror sacrificii de material, întrucât retragerea din plin atac are ca efect, de regulă, pierderea partidei.**
4. **În condiții de sensibilă egalitate, câștigul de material, oricât de mic ar fi el, constituie o realizare.**
5. **Poziția deține rolul principal, materialul se situează pe plan secund, iar spațiul și timpul sunt factori suplimentari ai poziției.**
6. **Dacă jocul se îndreaptă spre final, trebuie să ne punem întrebarea ce figuri vom schimba și ce figuri vom păstra în vederea obținerii celui mai avantajos final.**

În final:

1. **Valoarea tempoului, a mutării, crește în finalul partidei!**
2. **Nebunul este de regulă, mai tare decât calul.**
3. **Doi nebuni sunt în general mai tari decât doi cai.**
4. **Colaborarea turnului cu nebunul este de cele mai multe ori superioară colaborării turnului cu calul.**

5. **Colaborarea damei cu calul este de cele mai multe ori superioară colaborării damei cu nebunul.**
6. **Pionii stau cel mai bine în falangă.**
7. **În principiu, când adversarul are nebun și noi cal, ne vom plasa pionii pe culoarea nebunului advers. Când noi avem nebun, indiferent de culoarea nebunului advers este recomandabil să ne plasăm pionii pe culoarea opusă nebunului propriu.**
8. **Regele, piesă pasivă în deschidere și jocul de mijloc, se transformă în finalul partidei într-o piesă principală de atac, de multe ori acțiunea sa având un rol decisiv în câștigarea partidei.**
9. **Regele trebuie rapid activizat atunci când, în lipsa pieselor grele (♕ sau ♖), rămân pe tablă 1-2 piese ușoare.**

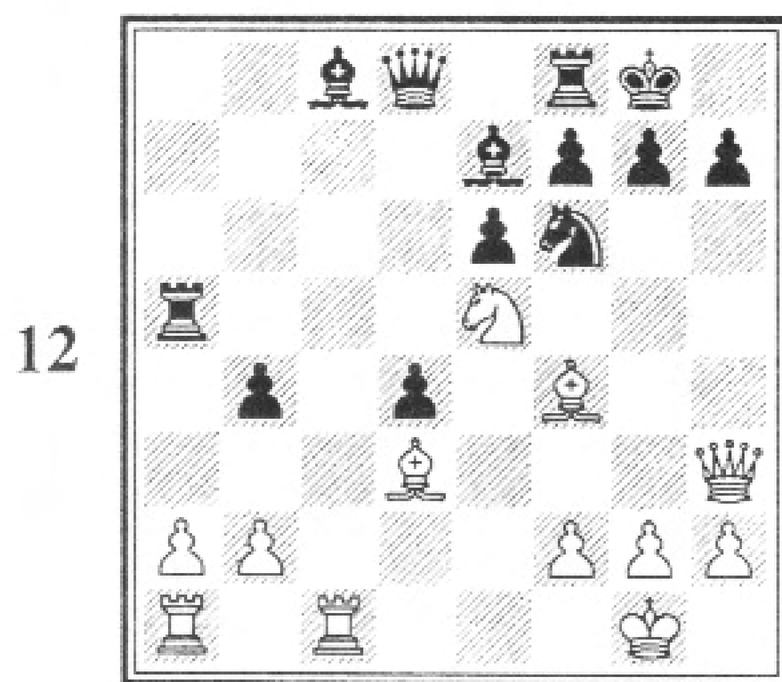
Chiar din definițiile acestor recomandări, se poate observa că J.R. Capablanca (ca și Lasker), a remarcat existența acelei forțe dinamice, capabile să sfideze echilibrul material pe tabla de șah datorită sporului de calitate obținut prin acțiunea coordonată a figurilor, respectiv **cooperarea figurilor** (principiile nr. 3, 4, 5, 6 de final), în timp ce principiul nr. 7 de final menționează importantul rol al **stânjenirii figurilor adverse** prin dispunerea optimă a pionilor. Procedeele de stânjenire precum izolarea unei figuri și ruperea legăturii dintre flancuri, sunt procedee specifice construcției cooperării strategice iar conceptele de **"armonie"** și de **"coordonare a figurilor"** au fost magistral demonstrate în practica sa.

Definitorie pentru modul riguros de respectare concretă a acestor principii și pentru modul eficient de abordare a construcției atacului de către genialul cubanez este partida:

J.R. Capablanca - G. Levenfisch
Moscova, 1935
Slava (D49)

1. d4 d5 2. c4 c6 3. ♘f3 ♘f6 4. e3 e6 5. ♘c3 ♘bd7 6. ♗d3 dxc4 7. ♗xc4 b5 8. ♗d3 a6 9. e4 c5 10. e5 [La modă în zilele noastre este 10. d5!?] **10... cxd4 11. ♘xb5 ♘xe5?! 12. ♘xe5 axb5 13. ♕f3!** [Dezvoltare cu tempo!] **13... ♖a5?!** [Șanse mai multe oferea 13... ♗b4+ 14. ♔e2 ♕d5 ±] **14. 0–0 b4 15. ♗f4 ♗e7 16. ♖fc1 0–0** [Continuarea 17. ♘c6 nu era periculoasă pentru negru (17... ♗b7), dar a urmat surprinzător...] **17. ♕h3!!** [...semnalul declanșării inițiativei pe flancul regelui!]

12

17... ♖c5 [17... ♗b7 permite 18. ♘g4!] **18. ♖xc5 ♗xc5 19. ♗g5!** [Acum amenințarea ♘c6 devine fatală!] **19... h6** [Singura apărare. După 19... g6 urma 20. ♘g4! ♗e7 21. ♕h4! ♔g7 (sau 21... ♘xg4 22. ♗xe7!) 22. ♗h6+] **20. ♘g4! ♗e7** [20... hxg5? 21. ♘xf6+] **21. ♗xf6!**

[Simplu și tare!] **21... gxf6** [Dacă 21... ♗xf6, atunci 22. ♘xh6+ gxh6 23. ♕xh6 ♖e8 24. ♗h7+ ♔h8 25. ♗g6+ ♔g8 26. ♕h7+ ♔f8 27. ♕xf7#] **22. ♘xh6+ ♔g7 23. ♕g4+! ♔h8 24. ♕h5 ♔g7 25. ♘xf7!! ♖h8** [După 25... ♖xf7 urma 26. ♕h7+ ♔f8 27. ♕h8# sau 25... ♕c7 26. ♕h7#] **26. ♕g6+**, *[1–0]*.

Dr. Siegbert Tarrasch
(1818-1934)

Începutul secolului XX este marcat de apariția curentului "modernist", "hipermodernist" sau "neoromantic" și a școlii germane având ca mentor pe **dr. S. Tarrasch.** Neoromanticii **R. Reti, A. Nimzovici, E. Grünfeld, X. Tartakower** au atacat vehement teoria lui Steinitz precum și dogmatismul concepției lui Tarrasch. Noua teorie hipermodernă aprecia în mod deosebit rolul exercitat de presiunea figurilor asupra centrului, minimalizând rolul centrului de pioni, ajungând chiar să "combată" mutările 1. d4 sau 1. e4 și să considere mutările inițiale 1. ♘f3 sau 1... ♘f6 ca fiind cele mai bune.

Criticând, justificat, tendințele de absolutizare a valabilității unor principii, manifestată la Steinitz și mai pronunțat la Tarrasch, neoromanticii și-au adus o bogată contribuție în teoria deschiderilor. Sistemul Reti, Catalana, Apărarea Nimzovici și Apărarea Grünfeld sunt numai câteva dintre noile descoperiri ale hipermoderniștilor.

Aaron Nimzovici
(1886-1935)

Nimzovici a îmbogățit teoria cu conceptul de blocadă, denumind legăturile de cooperare "contacte strategice", iar **Reti** în lucrarea *Idei noi în șah* a combătut rolul primordial acordat câștigului de material de către Steinitz, arătând că specific jocului de șah nu este numai transformarea cantității în calitate, ci și a calității în cantitate.

Richard Reti
(1889-1929)

Este de la sine înţeles că şi moderniştii au păcătuit, exagerând şi ei - pentru a fi mai convingători - valoarea noilor descoperiri.

Şi a venit rândul marilor practicieni, începând cu **Aleksandr Alehin**, emigrantul rus stabilit în Franţa şi devenit dublu campion al lumii în perioadele 1927-1935 şi 1937-1946, apoi **Max Euwe, Mihail Botvinnik, Paul Keres** şi a şcolii de şah din U.R.S.S., care a generat campioni ai lumii: **Vasili Smîslov, Mihail Tal, Tigran Petrosian, Boris Spasski, Anatoli Karpov, Garry Kasparov**, precum şi teoreticieni de mare clasă, din care enumerăm doar câteva nume: **P. Romanovski, G. Levenfisch, I. Boleslavski, I. Bondarevski, Vl. Alatorţev, Vl. Makogonov, V. Rauzer, D. Bronstein, S. Furman**. Aceştia au aleas ce era mai bun din munca predecesorilor, punând astfel bazele unei concepţii noi, ştiinţifice privind metodica studiului şi pregătirii şahistului de performanţă.

Aleksandr Alehin (1892-1946)

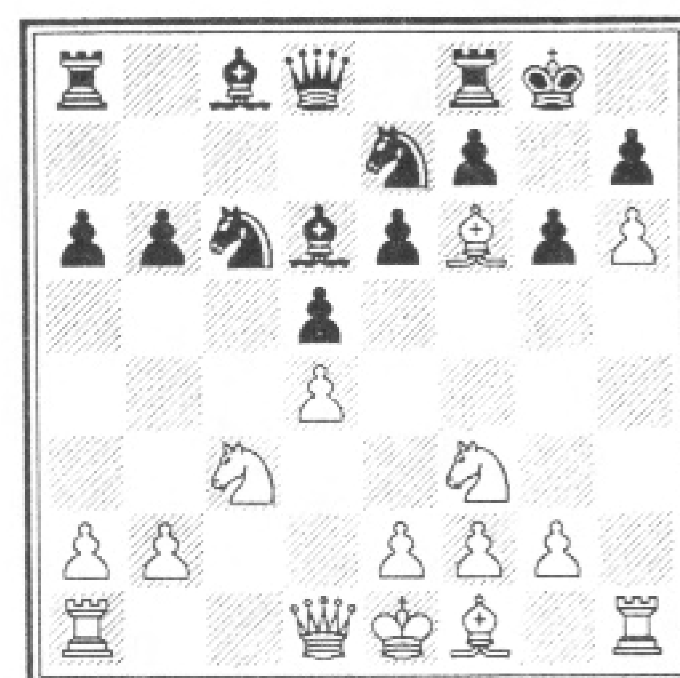
Cucerind în 1927 titlul mondial ce se afla în posesia lui Capablanca, **Aleksandr Alehin** a reuşit să domine până în 1940 lumea şahului prin strălucitele sale rezultate sportive. Înzestrat fiind cu o puternică personalitate, el a devenit arbitru suveran în confruntarea celor două curente teoretice.

Refuzând categoric apartenenţa la curentul hipermodern şi acceptând principiile strategice ale şcolii Steinitz - Lasker, absolut necesare în elaborarea oricărei strategii, Alehin a combătut la rândul său orice încercare de generalizare şi absolutizare a unor principii, arătând că **esenţialul în şah este descoperirea frumuseţii adevărului concret pe tabla de şah.**

Concludente pentru modul realist de a trata situaţiile concrete pe tabla de şah sunt comentariile sale la partida de mai jos.

A. Alehin - A. Rubinstein
Haga, 1921
Gambitul damei (D30)

1. d4 d5 2. ♘f3 e6 3. c4 a6?! 4. c5 ♘c6 5. ♗f4 ♘ge7 6. ♘c3 ♘g6 7. ♗e3 b6 8. cxb6 cxb6 9. h4! ♗d6 10. h5 ♘ge7 11. h6 g6 12. ♗g5! 0-0 13. ♗f6!

13

Alehin comentează: «O situaţie neobişnuită, rezultată după 13 mutări efectuate în Gambitul damei. Din primele 13 mutări albul a efectuat 3 mutări cu pionul *h*, 4 mutări cu nebunul de negru, după care a obţinut o poziţie dacă nu câştigată, atunci foarte aproape de câştig. Negrul a jucat câteva mutări excentrice (3... a6, 5... ♘ge7, 6... ♘g6) şi dacă albul nu ar fi reacţionat corespunzător, negrul ar fi obţinut bune perspective în centru. Nu am făcut aceste mutări intenţionat» (pentru a demonstra lipsa de valabilitate a principiului "nu muta de două ori... etc." - n.a.), «ci din necesitate, împiedicându-mi adversarul să obţină un joc bun.»

După **13... b5 14. e3 ♗d7 15. ♗d3 ♖ac8 16. a4! b4 17. ♘e2 ♕b6 18. ♘c1! ♖c7 19. ♘b3 ♘a5 20. ♘c5! ♘c4 21. ♗xc4 dxc4 22. ♘e5** albul a obţinut avantaj. Şi mai tare era aici dubla lovitură 22. ♘e4! (Kotov) cu ameninţările 23. ♘xd6, cu câştig de calitate şi 23. ♗g7 urmat de 24. ♘f6#!

Partida a continuat astfel:

22... ♗xe5 23. ♗xe7 ♗d6 24. ♗xf8 ♗xf8 25. ♘xd7 ♖xd7 26. a5 ♕c6 27. ♕f3 ♖d5 28. ♖c1 ♕c7 29. ♕e2 c3 30. bxc3 bxc3 31. ♕xa6 ♖xa5 32. ♕d3 ♗a3 33. ♖c2 ♗b2 34. ♔e2 ♕c6 35. f3 f5 36. ♖b1 ♕d6 37. ♕c4 ♔f7 38. ♕c8 ♕a6+ 39. ♕xa6 ♖xa6 40. e4 g5 41. ♔d3 ♔g6 42. d5 fxe4+ 43. fxe4 exd5 44. exd5 ♖a4 45. ♖d1 ♔xh6 46. d6 ♔h5 47. d7 ♖a8 48. ♔e4 ♖d8 49. ♔f5 ♔h4 50. ♖h1+, *[1–0].*

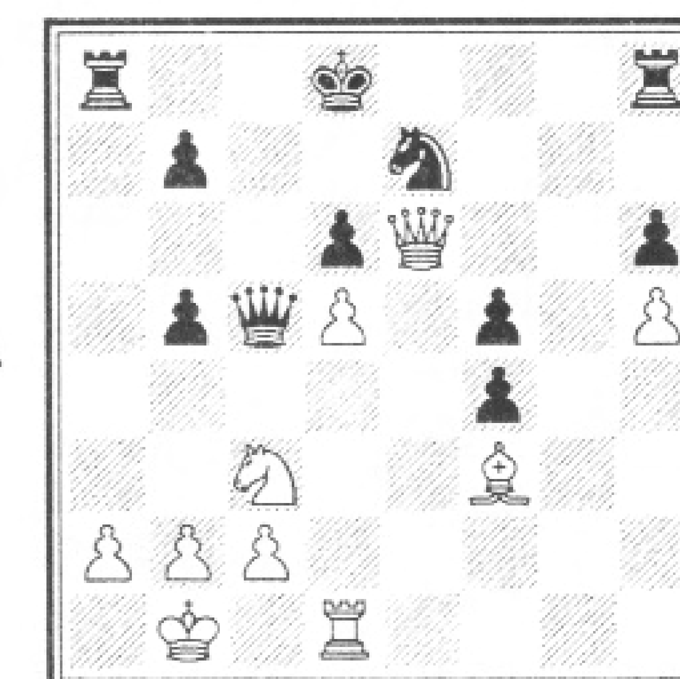
Strălucitele succese sportive ale lui Alehin sunt şi rezultatul unei munci titanice de autoperfecţionare, în care autocritica a jucat un rol important.

Şahul m-a ajutat în formarea caracterului, afirma Alehin. ***În primul rând, şahul te învaţă să fii obiectiv. Poţi ajunge la mari performanţe în şah numai recunoscându-ţi greşelile şi lipsurile. Exact ca în viaţă!***

Vorbind despre Alehin, Emanuel Lasker afirma că *Alehin foloseşte strategia în scopul realizării acţiunii coordonate a figurilor sale...* Şi valorifică această forţă în minunate acţiuni tactice, am mai putea adăuga noi.

A. Alehin - G. Breyer
Mannheim, 1914
Italiana (C50)

1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗c4 ♗e7 4. d4 d6 5. ♘c3 ♗g4 6. h3 ♗xf3 7. ♕xf3 ♘f6 8. d5 ♘b8 9. ♗e3 ♘bd7 10. g4 ♘f8 11. h4 ♕d7 12. ♗b5 c6 13. ♗e2 ♗d8 14. g5 ♘g8 15. 0–0–0 ♗b6 16. ♗xb6 axb6 17. ♕e3 ♕c7 18. f4 ♘g6 19. f5 ♘f4 20. h5 h6 21. f6 gxf6 22. g6 ♔f8 23. gxf7 ♘e7 24. ♗g4 cxd5 25. exd5 f5 26. ♗f3 ♕c5 27. ♕e1 ♔xf7 28. ♖h4 ♔e8 29. ♔b1 b5 30. ♖xf4 exf4 31. ♕e6 ♔d8

14

După ce a sacrificat o calitate pentru menținerea în centru a regelui advers, Alehin reușește cu o neîntrecută măiestrie să realizeze cooperarea tuturor forțelor sale la atac.

32. ♘xb5! ♕xb5 33. ♕xd6+ ♕d7 34. ♕f6! ♖h7 35. d6! ♔e8 36. ♖e1! ♖a8 37. ♕g6+ ♖f7 38. ♗d5! ♖xd6 39. ♕xf7+ ♔d8 40. ♕f8+ ♕e8 41. ♕xe8+ ♔xe8 42. ♗xb7 ♔f7 43. a4 ♘d5 44. ♗xd5+ ♖xd5 45. b4 f3 46. a5 ♖d4 47. e3 f2 48. ♖f1 ♖d2 49. a6 ♔e6 50. b5 f4 51. ♖xf2 ♖xf2 52. a7 ♖f1+ 53. ♔b2, *[1–0]*.

Mihail Botvinnik (1911-1995)

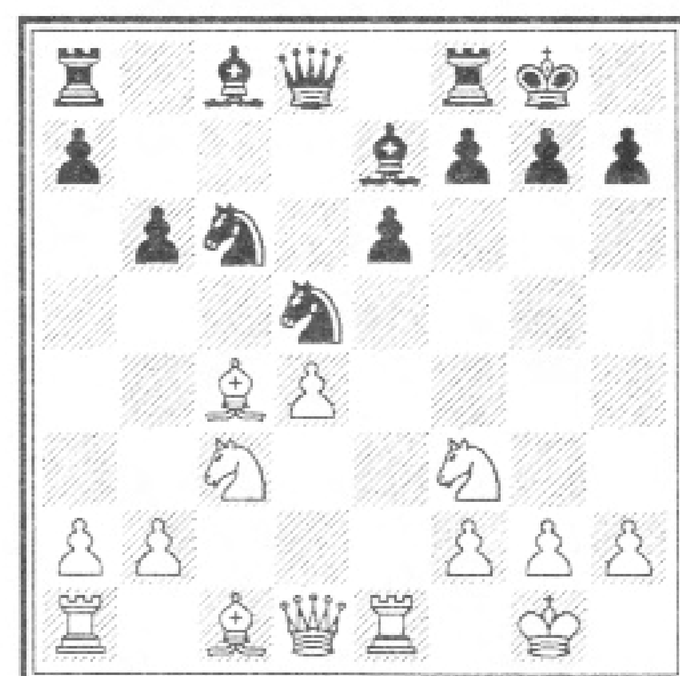
Dominația școlii de șah din Uniunea Sovietică începe imediat după încheierea celui de al doilea război mondial. În 1946, după moartea lui Alehin, titlul de campion mondial devine vacant. Sovieticii se impun în meci-turneul susținut la Haga și Moscova în 1948 (1. Botvinnik 14 puncte din 20; 2. Smîslov 11; 3-4. Keres, Reshevski 10,5; 5. Euwe 4).

Devenit campion mondial, **Mihail Botvinnik** își va menține titlul, cu două întreruperi legate de meciurile cu Vasili Smîslov (1957-1958) și Mihail Tal (1960-1961), până în 1963, când pierde în meciul cu Tigran Petrosian.

Ascensiunea lui **Botvinnik** a început încă din 1938, când a reușit la turneul AVRO să câștige la Alehin și Capablanca și să ocupe locul 3, cu 7,5 p., după **Paul Keres** și **Reuben Fine**, care realizaseră 8,5 p. din 14.

M. Botvinnik - A. Alehin
Amsterdam, AVRO (7), 1938
Gambitul damei (D41)

1. ♘f3 d5 2. d4 ♘f6 3. c4 e6 4. ♘c3 c5 5. cxd5 ♘xd5 6. e3 ♘c6 7. ♗c4 cxd4 8. exd4 ♗e7 9. 0-0 0-0 10. ♖e1 b6?!

15

Specialist al pozițiilor tip cu pion izolat, albul sesizează imediat inexactitatea negrului (10... b6?! în loc de 10... ♘f6) și preia inițiativa pe flancul damei.

11. ♘xd5 exd5 12. ♗b5! ♗d7 13. ♕a4! ♘b8 14. ♗f4! ♗xb5 15. ♕xb5 a6 16. ♕a4 ♗d6 17. ♗xd6 ♕xd6 18. ♖ac1! [Schimburile efectuate n-au ușurat apărarea negrului,

albul deținând controlul ferm al coloanelor *c* și *e*] **18... ♖a7 19. ♕c2 ♖e7 20. ♖xe7 ♕xe7 21. ♕c7! ♕xc7 22. ♖xc7 f6 23. ♔f1!** [Activizarea regelui conform principiilor clasice] **23... ♖f7 24. ♖c8+ ♖f8 25. ♖c3! g5 26. ♘e1 h5 27. h4 ♘d7 28. ♖c7 ♖f7 29. ♘f3 g4 30. ♘e1 f5 31. ♘d3 f4** [Altfel calul sosește decisiv la d5] **32. f3 gxf3 33. gxf3 a5 34. a4! ♔f8 35. ♖c6 ♖e7 36. ♔f2 ♖f5 37. b3 ♔d8 38. ♔e2 ♘b8 39. ♖g6! ♔c7 40. ♘e5 ♘a6 41. ♖g7+ ♔c8 42. ♘g6 ♖f6 43. ♘e7+ ♔b8 44. ♘xd5 +– ♖d6 45. ♖g5 ♘b4 46. ♘xb4 axb4 47. ♖xh5 ♖c6 48. ♖b5 ♔c7 49. ♖b4 ♖h6 50. ♖b5 ♖xh4 51. ♔d3!,** *[1–0]*.

Contribuția lui Botvinnik la dezvoltarea teoriei deschiderilor (Meran, Antimeran - varianta Botvinnik, Apărarea Grünfeld, Apărarea Nimzovici, Slava), a teoriei finalurilor și a metodelor moderne de pregătire a șahistului de performanță este enormă.

În pregătirea sa, el a introdus **studiul sistemelor de construcție a cooperării strategice**, pregătind nu variante, ci sisteme de atac și apărare în care deschiderea este legată intrinsec de ideile jocului de mijloc, analiza profundă a pozițiilor tip, specifice mai multor deschideri, iar în practică a atins perfecțiunea în jocul finalurilor de partidă.

Întrebat ce l-a impresionat cel mai mult în activitatea șahistă a lui Botvinnik, cel ce avea să zdruncine serios supremația școlii sovietice, devenind campion al lumii în 1972, Bobby Fischer, a răspuns: ***Autocontrolul, disciplina, logica de fier și modul de a evita superficialitatea!***

Putem afirma că fiecare dintre campionii mondiali ce au urmat, au adus ceva nou în teoria și practica șahului.

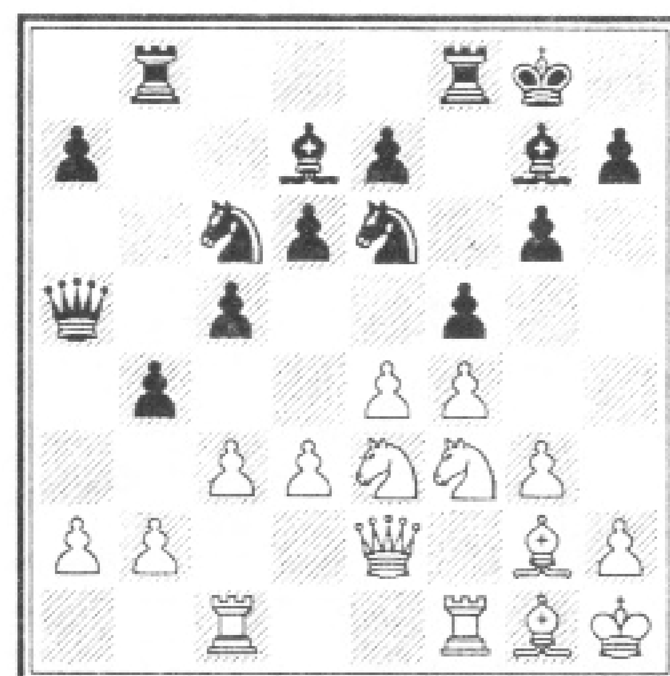
Vasili Smîslov a devenit campion mondial în 1957, cucerind prin victoria cu 12,5-7,5 (+6 =13 -3), titlul de la Botvinnik, pentru ca în 1958, în urma meciului revanșă, să îl cedeze aceluiași adversar, cu scorul 10,5-12,5 (+5 = 11 -7). El a introdus o serie de concepte, ca **armonia** și **momentul de vârf al cooperării figurilor** dispuse optim pentru declanșarea inițiativei și a atacului.

Vasili Smîslov (1921-)

V. Smîslov - B. Larsen
München, 1958
Siciliana (B25)

1. e4 c5 2. ♘c3 ♘c6 3. g3 g6 4. ♗g2 ♗g7 5. d3 d6 6. f4 f5 7. ♘f3 ♘f6 8. 0–0 0–0 9. ♔h1 ♗d7 10. ♗e3 ♖b8 11. ♕e2 b5 12. ♗g1 b4 13. ♘d1 ♘e8 14. c3 ♘c7 15. ♖e1 ♘e6 16. ♘e3 ♕a5

16

17. exf5 gxf5 18. ♘h4! ♘ed8 19. g4! fxg4 20. f5! ♘e5 21. ♘xg4 ♘xg4 22. ♕xg4 ♘f7 23. ♗d5! ♕a6 24. ♖c2 ♔h8 25. ♖g2 ♗h6 26. ♕h3 ♗c6 27. c4 ♗xd5 28. cxd5 ♘g5 29. ♘g6+ ♔g7 30. ♘f4 ♖f6 31. ♘e6+ ♔h8 32. ♘xg5 ♗xg5 33. ♖xg5 ♕xa2 34. ♕g2 ♖f7 Și acum decide imediat 35. ♗d4+!! cxd4 36. ♖g1! ♖ff8 37. ♖g7, *[1–0]*.

Mihail Tal (1936-1992)

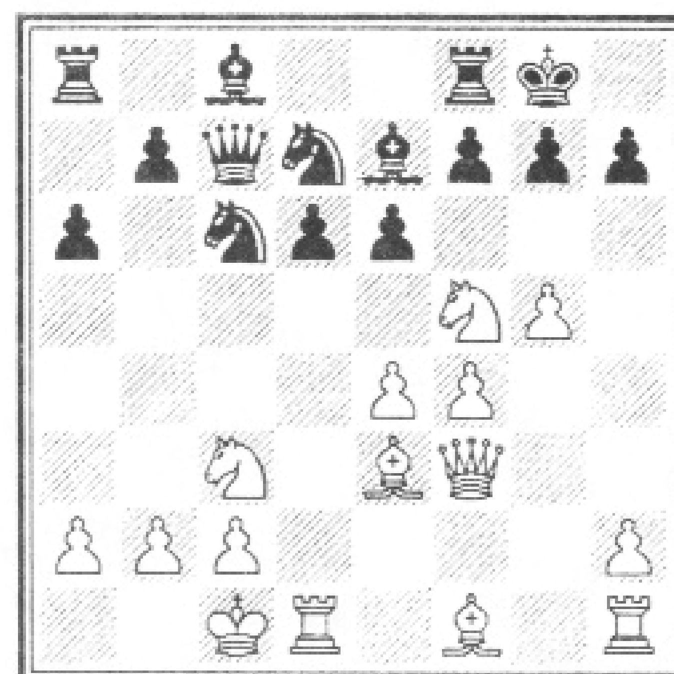
Mihail Tal, înzestrat cu o fantezie inepuizabilă, a demonstrat strălucit rolul inițiativei obținute cu prețul sacrificiilor de material, forța cooperării figurilor în atac și rolul psihologiei în alegerea pozițiilor și stilului de joc în funcție de adversar, mergând până la depășirea riscului admisibil.

Despre el, Bobby Fischer afirma: ***Tal este strălucitor! Pentru el, cel mai important într-o partidă este să găsească mutarea de mare efect care să-i aducă victoria.***

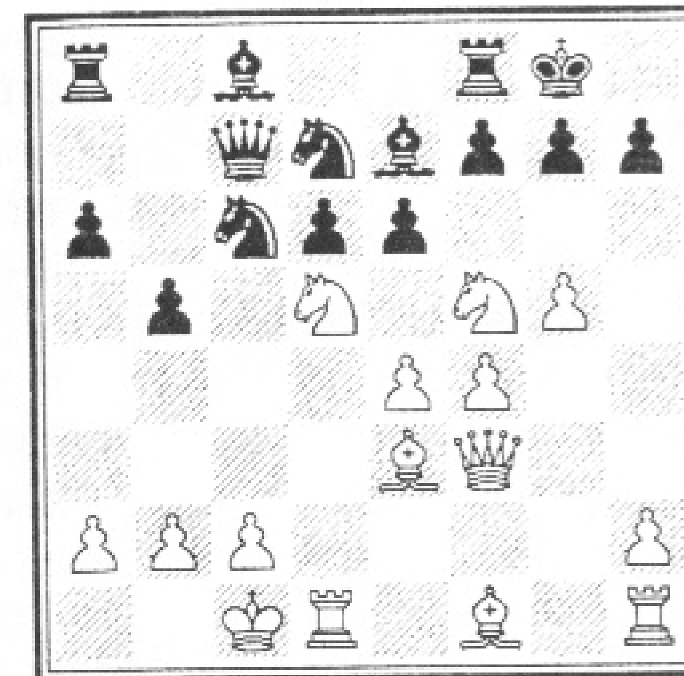
La ultima noastră întâlnire, Tal mi-a arătat, cu o imensă bucurie, partida în care și-a realizat un vis de o viață, saltul celor doi cai la d5 și f5!

M. Tal - M. Andreopoulas
Long Beach, 1988
Siciliana (B82)

1. e4 c5 2. ♘f3 e6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 d6 6. f4 ♘c6 7. ♗e3 ♗e7 8. ♕f3 0–0 9. 0–0–0 a6 10. g4 ♕c7 11. g5 ♘d7 12. ♘f5!

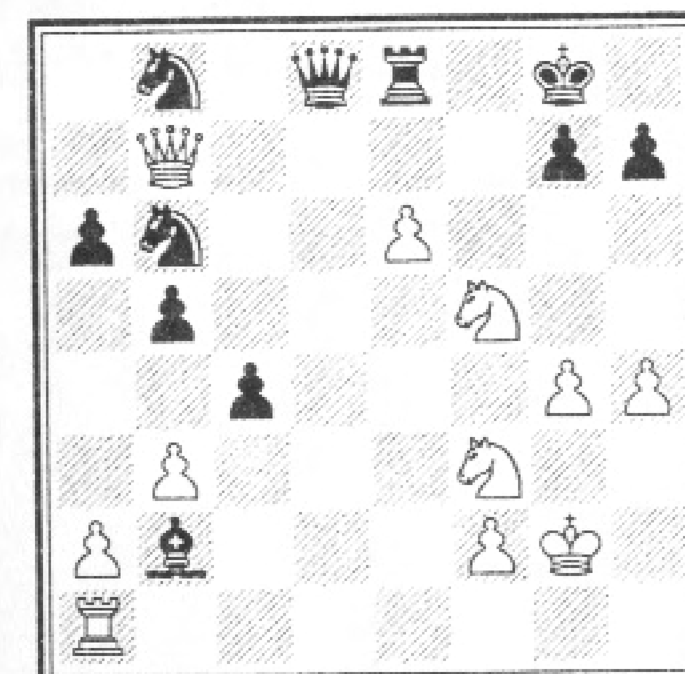
17

12... b5 [12... exf5 13. exf5 ♖e8 14. ♘d5 ♕a5 15. ♗c4 ♗f8 16. g6 ♘d8 17. ♖he1 b5 18. ♗d2! +–] **13. ♘d5!!**

18

13... exd5 14. exd5 ♖e8 15. dxc6 ♘c5 16. ♘xg7!! ♔xg7 17. f5! ♗xf5 18. ♕xf5 ♘e6 19. ♗d3!, *[1–0]*.

M. Tal - L. Portisch
Biel, IZT, 1976

19

34. ♕f7+ ♔h8 35. ♖d1! ♕c8 36. ♘g5 ♗f6 37. ♘h6!, *[1–0]*.

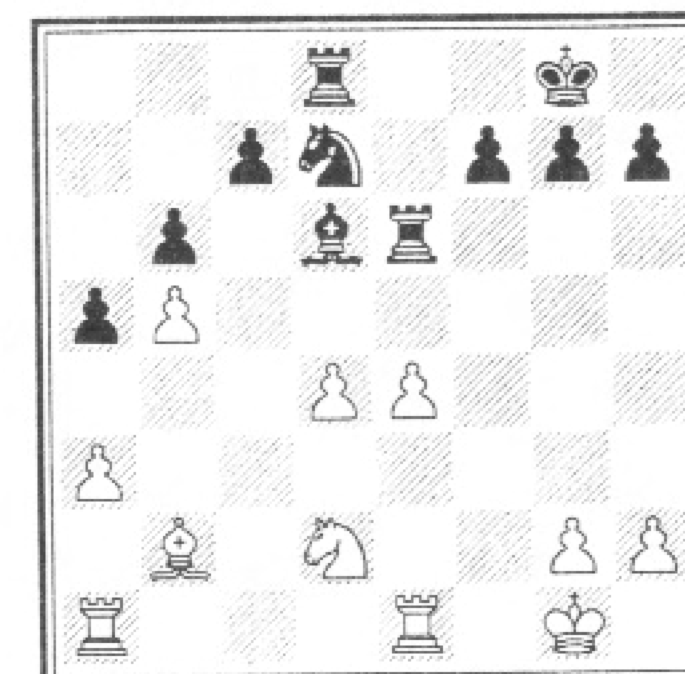
Tigran Petrosian avea un stil logic și ultracorect și a fost un adept înfocat al școlii lui Nimzovici, convins că în șah nimic nu este întâmplător. A fost un maestru neîntrecut al profilacticii în șah, al apărării, al contraatacului, al sacrificiilor de calitate, al simplificărilor favorabile și posesor al unei tehnici fine - supranumite "de filigran" - în jocul finalurilor de partidă.

Tigran Petrosian (1929-1984)

L. Portisch - T. Petrosian
Lone Pine, 1978
Apărarea Nimzovici (E52)

1. d4 ♘f6 2. c4 e6 3. ♘c3 ♗b4 4. e3 0–0 5. ♗d3 d5 6. ♘f3 b6 7. 0–0 ♗b7 8. a3 ♗d6 9. b4 dxc4 10. ♗xc4 a5 11. b5 ♘bd7 12. ♗b2 e5 13. ♖e1 e4! 14. ♘d2 ♕e7 15. ♗e2 ♖ad8 16. ♕c2 ♖fe8 [Acum negrul stăpânește centrul și albul a decis subminarea centrului advers] **17. f3?! exf3 18. ♗xf3 ♗xf3 19. ♘xf3 ♘e4! 20. ♘xe4 ♕xe4 21. ♕xe4 ♖xe4 22. ♘d2 ♖e6 23. e4** [S-ar părea că operațiunea albului în centru a reușit...]

20

... Dar negrul a calculat un pas mai departe și momentul declanșării contraatacului a sosit!

23... ♘c5! 24. ♘c4 [24. ♖e3 ♗f4!; 24. ♗c3 ♘a4!] **24... ♘xe4! 25. ♖ac1 ♗f8 26. ♘e5 ♘d6 27. a4 f6 28. ♘f3 ♖xe1+ 29. ♘xe1 ♖d7** [Acum tehnica lui Petrosian își va spune cuvântul...] **30. ♘f3 ♘f5 31. ♔f2 h5 32. ♖c2 g5 33. ♖c4 ♗d6 34. g3 ♔f7 35. ♘g1 ♘e7 36. ♘e2 ♘d5 37. ♗c1 ♔e6 38. ♖c2 ♔f5 39. ♔f3 g4+ 40. ♔f2 ♖h7 41. ♖d2 h4 42. ♔g2 ♔e4 43. ♖d1 ♘e3+ 44. ♗xe3 ♔xe3 45. ♘c3 h3+**, *[0–1]*.

Boris Spasski rămâne reprezentantul tipic a ceea ce numim "jucător universal", în egală măsură strateg și tactician de mare forță, practician puternic în toate fazele partidei.

Spasski a avut o primă tentativă de a cuceri titlul mondial în 1966, când a pierdut, la Moscova, în fața lui "Tigran cel de fier" la diferență minimă: 11,5-12,5 (+3 = 17 -4).

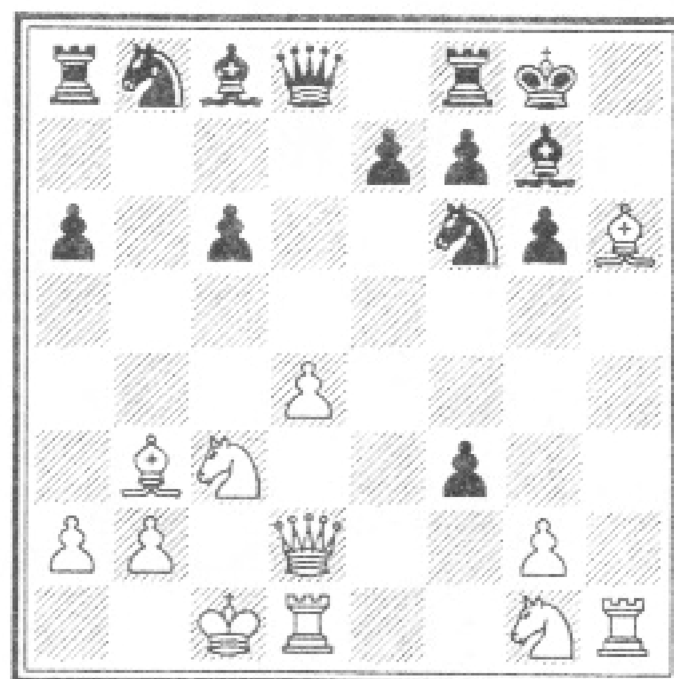
Boris Spasski (1937-)

Revine însă în luptă în ciclul imediat următor, și după ce trece de Gheller, Larsen și Korcinoi, câștigă meciul pentru titlu disputat la Moscova în 1969, după o nouă confruntare strânsă: 12,5-10,5 (+6 = 13 - 4). După numai trei ani însă, pierde titlul în fața lui Bobby Fischer (8,5-12,5), în urma celebrului "meci al secolului" de la Reykjavik, 1972.

B. Spasski - L. Evans
Varna, ol., 1962
Indiana veche (E80)

1. d4 ♘f6 2. c4 g6 3. ♘c3 ♗g7 4. e4 d6 5. f3 [Atacul Sämisch, o preferință a jucătorilor de atac] **5... c6 6. ♗e3 a6 7. ♕d2 b5?! 8. 0–0–0 bxc4 9. ♗xc4 0–0 10. h4 d5 11. ♗b3 dxe4 12. h5 exf3 13. hxg6 hxg6 14. ♗h6!**

21

14... fxg2 15. ♖h4! ♘g4 16. ♗xg7 [Elimină principalul protector al poziției regelui negru] **16... ♔xg7 17. ♕xg2 ♘h6 18. ♘f3 ♘f5 19. ♖h2! ♕d6 20. ♘e5 ♘d7 21. ♘e4 ♕c7 22. ♖dh1! ♖g8 23. ♖h7+ ♔f8 24. ♖xf7+! ♔e8 25. ♕xg6 ♘xe5 26. ♖f8+**, *[1–0]*.

Contribuția pieselor grele în atac a fost decisivă.

Robert James Fischer a devenit în 1972 al 11-lea campion al lumii, întrerupând pentru 3 ani supremația școlii sovietice de șah.

A fost considerat copil-minune, câștigând la numai 14 ani campionatul S.U.A.

Marșul său spre cucerirea titlului mondial începe la Interzonalul de la Soussa, 1967 când, după un start fulminant - 8,5/10 p. -, spre stupefacția generală, el abandonează, amânând cu trei ani împlinirea unui vis...

Revine triumfal în 1970 când, după câștigarea Interzonalului de la Palma de Mallorca (cu 18,5 p. din 23!), el îi învinge în meciurile pretendenților de o manieră categorică (blând spus!) cu 6-0 (!!) pe Mark Taimanov și Bent Larsen, și doar cu... 6,5-2,5 pe Tigran Petrosian.

La Reykjavik, în 1972, Bobby Fischer câștigă cu 12,5-8,5 (+7 = 11 -3) și preia ștafeta coroanei de la Spasski...

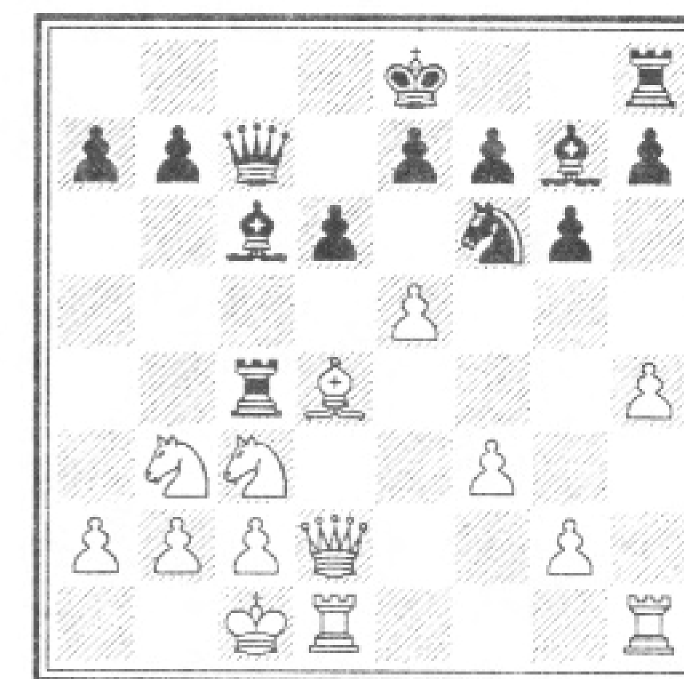

Robert James Fischer (1943-)

R.J. Fischer - H. Camara
Siegen, ol., 1970
Siciliana (B75)

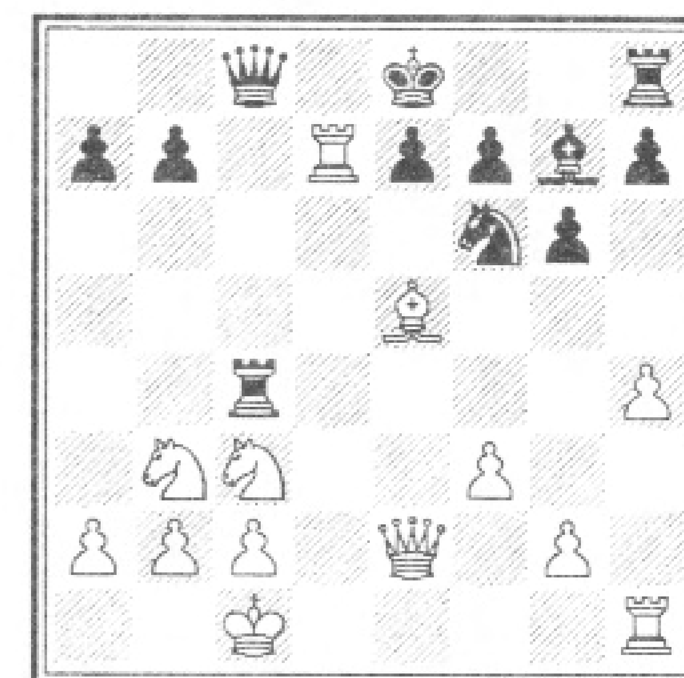
1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 ♘f6 4. ♘c3 cxd4 5. ♘xd4 g6 6. ♗e3 ♗g7 7. f3 ♘c6 8. ♕d2 ♗d7 9. ♗c4 ♖c8 10. ♗b3 ♕a5 11. 0–0–0 ♘e5 12. h4 ♘c4 13. ♗xc4 ♖xc4 14. ♘b3 ♕c7 [Încercarea de a amâna rocada în favoarea contraatacului pe flancul damei va fi sancționată exemplar de alb] **15. ♗d4! ♗c6 16. e5!** [Evidențiază forța bateriei ♕+♖ pe coloana *d*]

22

16... dxe5 17. ♗xe5 ♕c8 18. ♕e2! ♗d7 19. ♖xd7!!

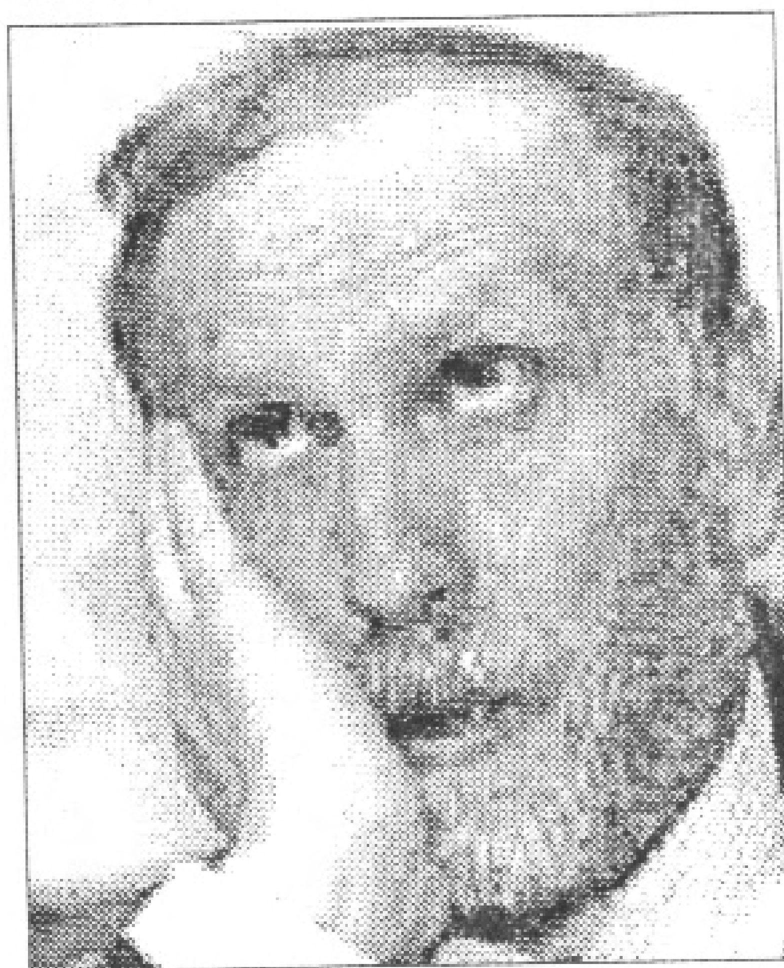
23

19... ♔xd7 20. ♘b5! ♕c6 [20... ♖d8 21. ♘xa7 +–] **21. ♖d1+ ♔e8 22. ♘c7+** +– **♕xc7 23. ♗xc7 ♖xc7 24. ♕b5+**, *[1–0]*.

Pentru Bobby Fischer, șahul a reprezentat în aceeași măsură artă și luptă.

Adept declarat al școlii "Steinitz - Lasker - Capablanca", dotat cu o memorie excepțională și vaste cunoștințe teoretice, cu o deosebită capacitate de analiză și sinteză, Fischer a fost un jucător complet, energic, extrem de precis în calculul variantelor, luptător până la "rege contra rege", cu o uluitoare putere de concentrare, practic neintrând niciodată în criză de timp! Dotat cu o putere de muncă ieșită din comun, el a studiat jocul clasicilor (Steinitz, Anderssen, Lasker, Cigorin), fiind totodată la curent cu tot ce s-a publicat în literatura șahistă din U.R.S.S. și a aprofundat **sistemele de cooperare strategică** de apărare și contraatac (varianta Najdorf din Siciliană), a căror valabilitate se menține și în zilele noastre.

Bobby Fischer în 1995, la Sveti Stefan (Iugoslavia)

Refuzând, în 1975, dictatul FIDE privind condițiile meciului pentru titlu cu A. Karpov, el se retrage definitiv din arena șahistă mondială.

Va reveni în 1992, dar numai pentru a disputa la Sveti Stefan un "al doilea meci al secolului" cu eternul său rival Boris Spasski, meci pe care l-a câștigat cu scorul de +10-5=15, dar... nu mai era Fischer de altă dată!

Anatoli Karpov își începe ascensiunea spre titlul mondial o dată cu Interzonalul de la Leningrad (actualmente St. Petersburg), 1973. El obține dreptul de a ataca titlul mondial deținut de Fischer în urma seriei de meciuri câștigate cu candidații Lev Polugaevski (5,5-2,5) și B. Spasski (7-4). Câștigând și meciul cu Viktor Korcinoi (12,5-11,5) și devenind challanger, el este decretat campion mondial în 1975, în urma refuzului lui Bobby Fischer de a accepta condițiile impuse de sovietici pentru disputarea meciului, condiții acceptate și de FIDE, deoarece U.R.S.S. deținea majoritatea în Adunarea generală a organizației mondiale a șahiștilor.

Povara de "campion la masa verde" l-a marcat mult timp pe Karpov, care s-a străduit din răsputeri (și a reușit!) să-și onoreze înaltul titlu dominând cu autoritate șahul mondial și evoluând cu mare succes în competițiile internaționale din perioada 1975-1982, când a cucerit de 36 ori primul loc în marile turnee.

El și-a apărat cu succes titlul în cele două meciuri cu Korcinoi (16,5-15,5 în 1978, la Baguio City și 11-7 în 1981, la Merano), însă a pierdut titlul în 1985 în cel de al doilea meci cu G. Kasparov (11-13), după ce

primul meci, un meci-fluviu, fusese întrerupt prin decizia FIDE, la scorul +5 -3 =40 (!) în favoarea lui Karpov.

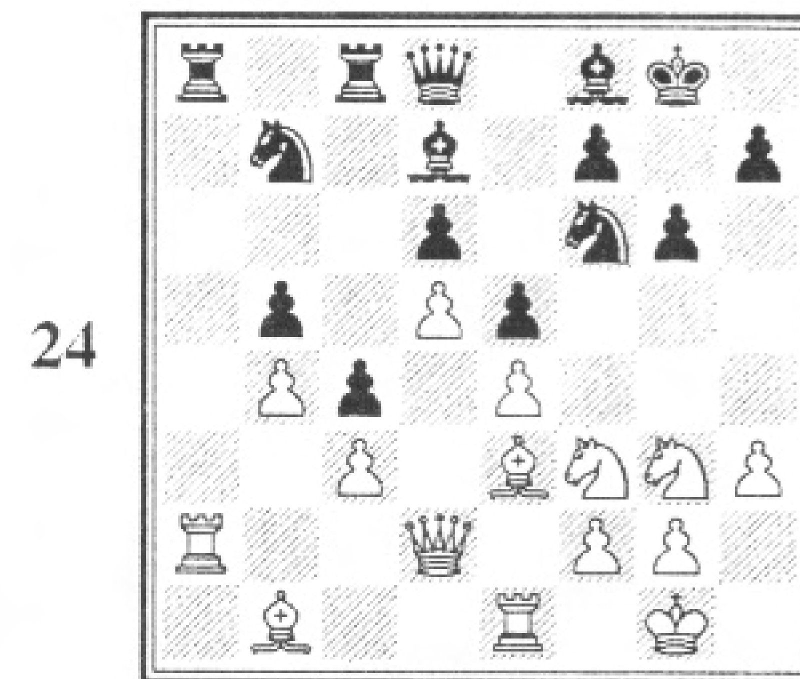
Anatoli Karpov (1951-)

Redevine campion mondial FIDE în 1994 (în urma excluderii lui Garry Kasparov din FIDE) și își apără cu succes acest titlu în 1996 în meciul cu Gata Kamski (Elista, 10,5-7,5) și în 1998 în fața lui Viswanathan Anand (Lausanne, 5-3). În prezent, a pierdut titlul prin neprezentarea la mondialele de la Las Vegas, 1999.

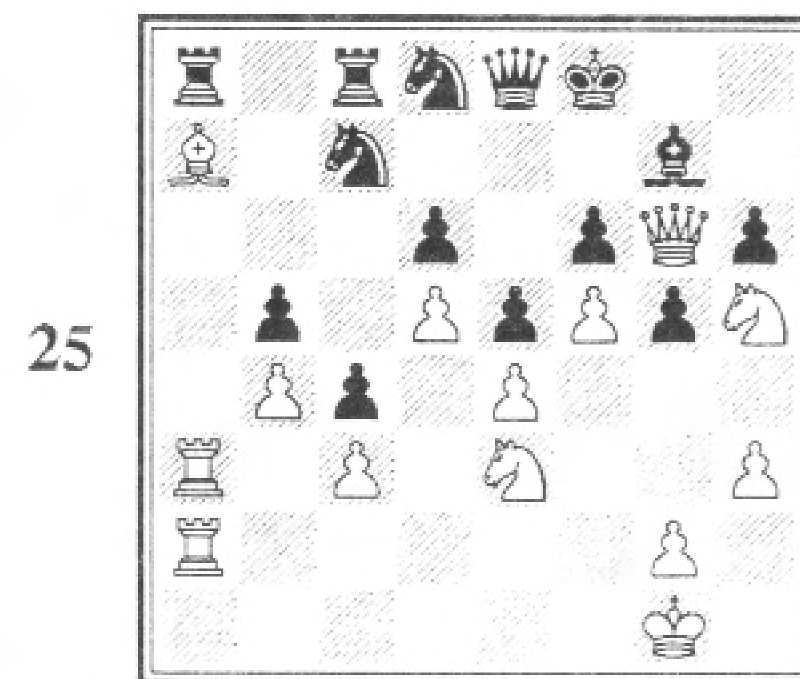
A. Karpov - W. Unzicker
Nisa, (ol.), 1974
Spaniola (C98)

1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗b5 a6 4. ♗a4 ♘f6 5. 0–0 ♗e7 6. ♖e1 b5 7. ♗b3 d6 8. c3 0–0 9. h3 ♘a5 10. ♗c2 c5 11. d4 ♕c7 12. ♘bd2 ♘c6 13. d5! ♘d8 14. a4! ♖b8 15. axb5 axb5 16. b4! ♘b7 17. ♘f1 ♗d7 18. ♗e3 ♖a8 19. ♕d2 ♖fc8 20. ♗d3 g6 21. ♘g3 ♗f8 22. ♖a2! c4 23. ♗b1 ♕d8

Negrul se pregătește să efectueze schimbul pieselor grele pe coloana *a*, însă a urmat o mutare surprinzătoare:

24

24. ♗a7!! [Pregătește ocuparea și controlul coloanei *a*] **24... ♘e8 25. ♗c2 ♘c7 26. ♖ea1 ♕e7 27. ♗b1 ♗e8 28. ♘e2 ♘d8 29. ♘h2 ♗g7 30. f4!** [Profitând de poziția stânjenită a cailor negri, care nu pot ocupa câmpul e5] **30... f6 31. f5! g5 32. ♗c2! ♗f7 33. ♘g3! ♘b7 34. ♗d1! h6 35. ♗h5!** [Schimbă nebunul inactiv, punând în evidență slăbiciunea câmpurilor albe h5 și g6] **35... ♕e8 36. ♕d1! ♘d8 37. ♖a3 ♔f8 38. ♖1a2 ♔g8 39. ♘g4! ♔f8 40. ♘e3 ♔g8 41. ♗xf7+ ♘xf7 42. ♕h5! ♘d8 43. ♕g6! ♔f8 44. ♘h5!**

25

Arta marelui campion Anatoli Karpov impresionează prin eficiența activizării și coordonării figurilor proprii și a totalei pasivizări și stânjeniri a figurilor adverse.

În poziția din diagramă negrul a cedat, fiind într-o poziție de zugzwang total. La 44... ♕e7 decide 45. ♘g4!, *[1–0]*.

O strălucită realizare pozițională!

Jucător de formație clasică, Anatoli Karpov este un adept al stilului de joc al lui Capablanca. El este caracterizat ca «un jucător pozițional activ, evitând riscurile inutile, necruțător în atac, cu un simț deosebit al **coordonării acțiunii figurilor sale**»; extrem de subtil; «Ideile sale sunt înțelese de adversari când... este prea târziu» (M. Tal); «Mulți n-au înțeles "fenomenul Karpov", eu însumi l-am înțeles foarte târziu» (G. Kasparov); o adevărată mașină de șah etc.

Crezul său este și rămâne cel pe care îl declară el însuși: ***Pentru mine șahul este în primul rând luptă, primordial este rezultatul sportiv!***

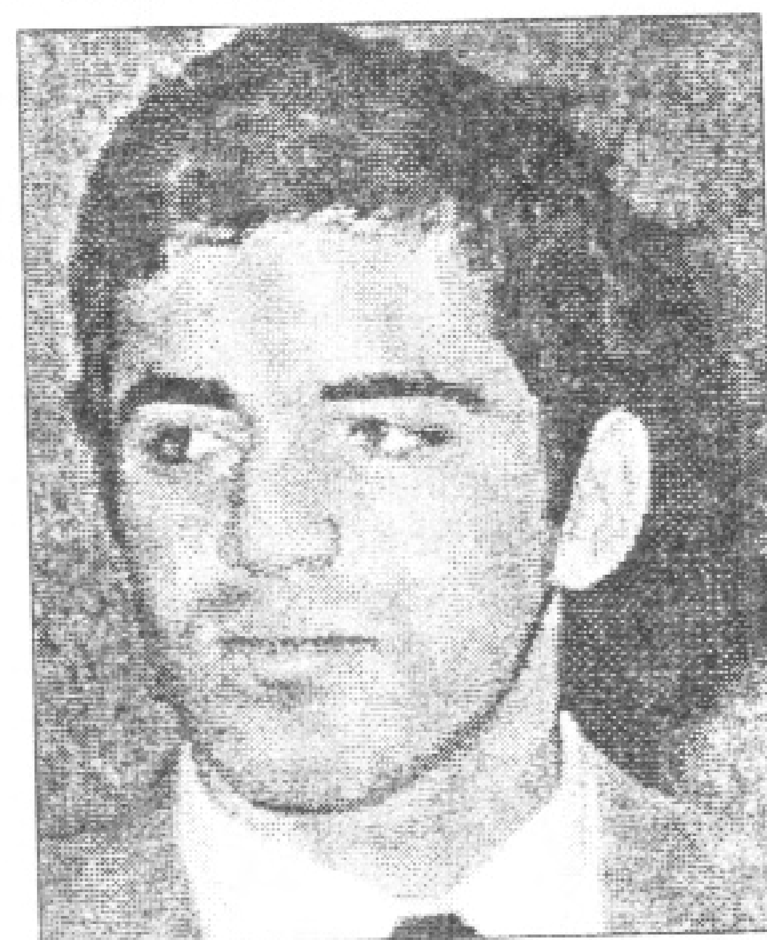
Garry Kasparov este personalitatea care polarizează atenția întregii lumi șahiste din 1985 până în prezent.

Devenit campion al lumii în 1985, la vârsta de numai 22 ani (cel mai tânăr campion mondial din istoria șahului), el își apără cu succes titlul mondial FIDE în meciurile cu Anatoli Karpov din anii 1986 (Londra și Leningrad, 12,5-11,5), 1987 (Sevilla, 12-12) și 1990 (Lyon și New York, 12,5-11,5).

Aflat în permanent conflict pe plan sportiv cu FIDE și cu protejatul acestuia, Karpov, cu care are și o interesantă rivalitate în plan politic (!), el înființează în 1986 **P.C.A. - Asociația șahiștilor profesioniști**, devine campion mondial - versiunea PCA - și își apără titlul mondial în meciurile cu Nigel Short (1993) și Viswanathan Anand (1995).

Domină categoric arena șahistă mondială, câștigând cu regularitate marile turnee, între care se remarcă cele de la Linares și Novgorod, și impresionând prin stilul său agresiv, energic și spectaculos.

Ultima sa "ispravă" este înființarea unei noi organizații, denumite **W.C.C. - World Chess Council**, împreună cu magnatul spaniol Luis Rentero. Primul ciclu de campionat mondial - W.C.C. a început deja în martie 1998 cu meciul dintre A. Shirov și V. Kramnik (5,5-3,5) și ar fi trebuit să continue în cursul anului 1999 cu meciul Kasparov - Shirov, dar se pare că a fost anulat, iar proiectul meciului a căzut!.

Garry Kasparov (1963-)

Format la școala lui M. Botvinnik, unde și-a însușit metodica pregătirii de turneu în plan analitic, Kasparov a declarat după câștigarea titlului mondial: ***Titlul mondial nu reprezintă apogeul meu! Mă voi strădui să-mi perfecționez jocul, să înțeleg șahul la un nivel superior!***

Despre jocul lui Garry, Tigran Petrosian a spus: ***Jocul său este dinamic și plin de conținut***, iar Botvinnik a afirmat: ***Kasparov posedă un talent combinativ care poate fi comparat doar cu talentul lui A. Alehin!***

Ceea ce îl caracterizează în special este însă uriașa sa putere de muncă, permanentele sale căutări în domeniul **construcției și realizării cooperării strategice, al optimizării și al eficientizării mutărilor** în faza constructivă a partidei.

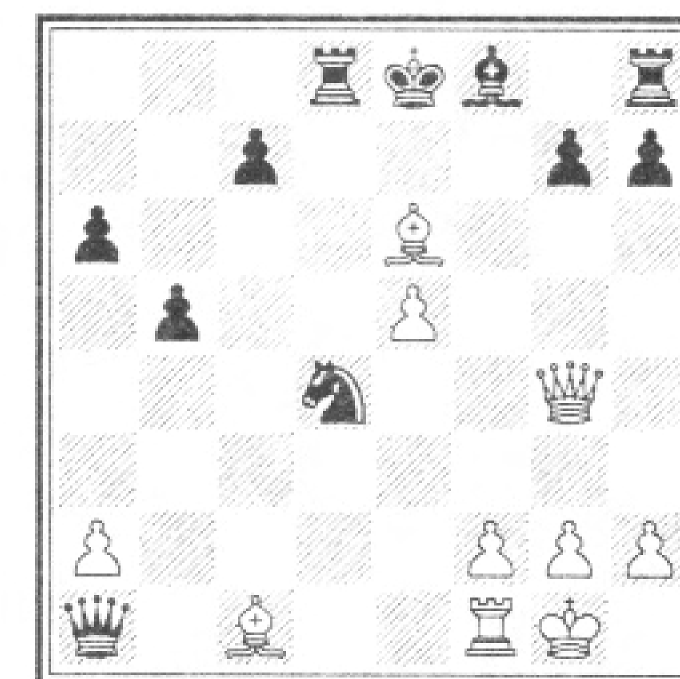
Clasic în realizările tehnice, hipermodern și agresiv în repertoriu, cu surprinzătoare sacrificii pentru inițiativă și permanent efort creator, Kasparov este fără îndoială primul din lunga listă a campionilor lumii din punct de vedere al contribuției la progresul general al artei șahiste.

Și Garri Kasparov nu și-a spus nici pe departe ultimul cuvânt!

Iată-l jucând una dintre cele mai spectaculoase partide din ultimii ani:

G. Kasparov - V. Anand
New York, m (10), 1995
Spaniola (C80)

1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗b5 a6 4. ♗a4 ♘f6 5. 0–0 ♘xe4 [Apărarea Tarrasch sau Spaniola deschisă] **6. d4 b5 7. ♗b3 d5 8. dxe5 ♗e6 9. ♘bd2 ♘c5 10. c3 d4 11. ♘g5!? dxc3** [11... ♘d5!?] **12. ♘xe6 fxe6 13. bxc3 ♕d3?! 14. ♗c2!** [Kasparov reia o mai veche idee a lui Mihail Tal!] **14... ♕xc3 15. ♘b3! ♘xb3 16. ♗xb3 ♘d4?! 17. ♕g4!! ♕xa1 18. ♗xe6 ♖d8**

26

19. ♗h6!! ♕c3 20. ♗xg7 ♕d3 21. ♗xh8 ♕g6 22. ♗f6 ♗e7 23. ♗xe7 ♕xg4 24. ♗xg4 ♔xe7 25. ♖c1! +– c6 26. f4 a5 27. ♔f2 a4 28. ♔e3 b4 29. ♗d1 a3 30. g4 ♖d5 31. ♖c4! c5 32. ♔e4 ♖d8 33. ♖xc5 ♘e6 34. ♖d5 ♖c8 35. f5 ♖c4+ 36. ♔e3 ♘c5 37. g5 ♖c1 38. ♖d6 *[1–0]*.

O partidă în stilul lui Paul Morphy, demonstrând valoarea dezvoltării rapide și a forței de atac a perechii de nebuni în poziții deschise.

* * *

Fără îndoială că trebuie recunoscute meritele deosebite ale școlii șahiste din fosta Uniune Sovietică în popularizarea șahului în lume, în dezvoltarea teoriei moderne, în formarea de mari maeștri și jucători de superclasă, care au ridicat pe culmi nebănuite arta șahistă. Trecând peste excesiva politizare a sportului ca mijloc de propagandă, încercând a se dovedi "superioritatea omului sovietic de tip nou" în domeniul sportu-

lui minții, încadrarea șahului ca **sport și element de cultură precum și predarea șahului în școli** a asigurat o largă bază de selecție a tinerelor talente. Profesionalizarea șahului și asigurarea unui program competițional bogat la toate nivelele (pentru copii, în armată, prin sindicate, la nivel republican și unional etc.), ca și larga popularizare a rezultatelor în presă, existența unei bogate literaturi de specialitate (reviste, cărți, buletine de turneu) au făcut din șah unul din sporturile cele mai populare pe vastele întinderi ale imperiului sovietic, cu o solidă bază materială. Concurența pe viață și pe moarte între marii jucători avea și un substrat evident: puțini erau cei ce puteau trece granițele, iar șahul le deschidea doar pentru campioni...

Astăzi, după destrămarea fostei U.R.S.S., cei mai puternici în lume rămân deocamdată tot rușii. Sute de jucători ruși au împânzit lumea, din America până în Australia... Echipa S.U.A. de la ultimele 2 campionate mondiale a fost formată din 2 americani și 4 emigranți ruși naturalizați... În elita mondială doar numele unor **Viswanathan Anand** sau **Nigel Short** sună mai altfel, deoarece **Vladimir Kramnik, Vassili Ivanciuk, Alexei Shirov, Petia Svidler**, reprezintă tot școala rusă. Recentul volum *Olimpiada de șah, Elista 1998* oferă alte numeroase exemplificări.

Și nu putem să nu legăm succesele acestei școli de numele unor antrenori, mari maeștri, teoreticieni și metodiști care prin munca lor au șlefuit talentele, aducându-și o bogată contribuție la progresul teoriei și metodicii predării șahului.

Vladimir (1904-) și **Mihail Makogonov** (1900-1943). Frați.
Maestru (Vl.) și maestru internațional (M.). Contribuții deosebite la teoria Gambitului damei (Vl.) și a variantei Makogonov contra Indienei vechi (M.): 1. d4 ♘f6 2. c4 g6 3. ♘c3 ♗g7 4. e4 d5 5. ♘f3 0-0 6. h3!?

Vsevolod Rauzer (1901-1941)
Este teoreticianul care și-a propus o himeră: ***1. e2-e4! Și albul câștigă!*** De numele lui sunt legate: atacul Rauzer contra variantei dragonului, Atacul Richter-Rauzer (1. e4 c5 2. ♘f3 ♘c6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 d6 6. ♗g5 urmat de ♕d2 și 0-0-0), și variante de atac din Spaniolă și Franceză.

Vladimir Alatorțev (1909-1987)
Mare maestru internațional, antrenor al lui Smîslov (1948), specialist în teoria și metodica predării șahului.
În 1960 publică *Problemele teoriei șahiste contemporane*, lucrare de doctorat, și obține titlul de doctor în științe pedagogice. Volumul prezintă o deosebită importanță în ce privește legea de bază în dezvoltarea partidei de șah, ***legea cooperării forțelor***, care "deconspiră" astfel o parte a metodicii moderne (de atunci!) de pregătire a sportivilor de mare perspectivă.

Veniamin Sozin (1896-1956)
Maestru, teoretician de valoare, autor al cunoscutului atac Sozin din Siciliană (6 ♗c4), antrenor și reputat specialist în teoria finalurilor.

Vladimir Makogonov — **Paul Keres**

Igor Bondarevski — **Isaac Boleslavski**

Paul Keres (1916-1975)
Mare maestru, de origine estoniană, s-a numărat de mai multe ori printre candidații la titlul mondial.
Considerat *eternul număr doi* (Keres a fost de trei ori la un pas de a disputa meciul pentru titlul mondial), oricum mereu după Botvinnik în ierarhia sovietică (se pare din motive politice).
Este autor al unor lucrări fundamentale pentru teoria modernă în domeniul deschiderilor: *Teoria deschiderilor* (jocuri deschise) și *Apărarea Franceză*.
Antrenor al echipei olimpice a U.R.S.S. (1972-74).

Igor Bondarevski (1913-1979)
Mare maestru. A fost antrenor al marilor maeștri Paul Keres (1948), Efim Gheller (1952-56) și Boris Spasski (1961-69).
Este autorul variantei Makogonov-Bondarevski din Gambitul damei.

Isaac Boleslavski (1919-1977)
Mare maestru, candidat la titlul mondial (1950), antrenorul lui T. Petrosian și al echipei olimpice a U.R.S.S. (1958-1970), lector la școala superioară de antrenori (1966-1976).
Are contribuții importante în teoria Apărării siciliene (varianta Boleslavski: 1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 ♘c6 6. ♗e2 e5!?), în Indiana veche, Franceză, Spaniolă și Caro-Kann.

David Bronstein (1924-)
Mare maestru, candidat la titlul mondial în 1951, când a terminat la egalitate meciul cu Botvinnik.
Teoretician și publicist de renume mondial, autorul uneia din cele mai bune cărți de șah ce s-a scris vreodată: *Turneul candidaților la titlul mondial, Zürich, 1953*.
Contribuții importante în teoria deschiderilor: Gambitul regelui, Franceză, Siciliană și Olandeză.
Practician și pedagog genial.

David Bronstein Semen Furman

Aleksei Suetin Eduard Gufeld

Semen Furman (1920-1978)
Mare maestru, a fost antrenorul lui Anatoli Karpov în perioada 1969-1978, fiind foarte prețuit de fostul campion mondial.
Contribuții importante în teoria deschiderilor, din care cităm: Apărarea Nimzovici, Apărarea Grünfeld, Gambitul damei și Apărarea spaniolă.

Aleksei Suetin (1926-)
Mare maestru, în două rânduri (1963-71, 1979-80) antrenor al lui Tigran Petrosian.
Teoretician, specialist în metodică. Autor al unor lucrări de mare valoare: *Jocul de mijloc în partida de șah* (1961), *Drumul spre măiestrie* (1980).

Eduard Gufeld (1936-)
Mare maestru, antrenorul Maiei Ciburdanidze și al echipelor olimpice ale Gruziei și U.R.S.S.
Autor și publicist. Are contribuții teoretice de mare valoare în Siciliană și Indiana veche.

V. E. Golenișev
Autorul programelor de pregătire pentru tinerii jucători de categoriile 1, 2, 3, maestru.
Antrenor emerit.

Igor Zaițev
(1938-)
Mare maestru, antrenor al lui Petrosian, Polugaevski și Karpov (1978 -94), autor al variantei Zaițev din Apărarea spaniolă. Teoretician și publicist.

Cu asemenea antrenori, mari maeștri și maeștri internaționali, rezultatele rușilor nu mai miră pe nimeni. În cadrul Institutului de Cultură Fizică și Sport din Moscova există și acum specializarea **șah**, în care se formează noi și noi profesioniști de valoare (de exemplu marele maestru moldovean Victor Bologan).

Inițiativa

A prelua inițiativa înseamnă, înainte de toate, a obține un insesizabil avantaj de* timp *sau* spațiu *care să ne permită să creăm amenințări ce îl obligă pe adversar să se apere.

Aceasta înseamnă a impune adversarului voința noastră, forțându-l să se supună.

Aleksandr Alehin

Inițiativa înseamnă* timp *și* activizare, *de aceea ea reprezintă un avantaj!

Jose R. Capablanca

Începem prin a cita două aprecieri de înaltă competență privitoare la acest important factor al luptei în partida de șah.

Conform definiției lui Alatorțev, ***orice mutare activă prin care se manifestă o idee concretă marchează prin ea apariția inițiativei.*** Declanșarea inițiativei poate fi atât semnalul începutului unui atac, cât și momentul declanșării contraatacului, ca rezultat al unei apărări active încununate de succes.

Este necesar a face distincție între două noțiuni legate direct de inițiativă și anume:

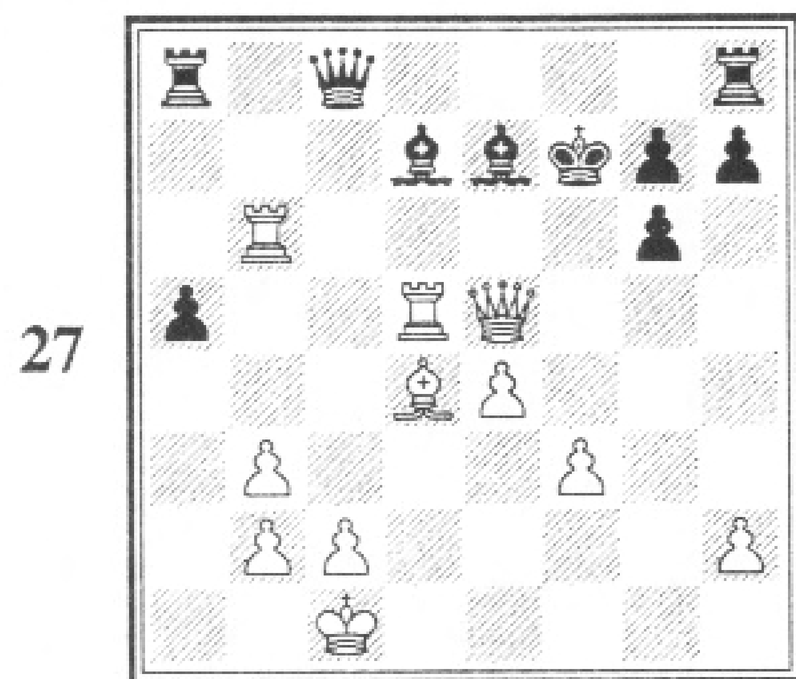
- **Declanșarea inițiativei** reprezintă o **mutare activă** care urmărește o idee concretă și are ca scop obținerea unui avantaj;
- **Deținerea inițiativei**, care permite realizarea unei **serii de amenințări** din ce în ce mai puternice obligând adversarul la o apărare continuă, este rezultatul declanșării reușite a inițiativei. Acest lucru este de regulă posibil în cazul în care există deja acumulat un avantaj de timp (dezvoltare) sau spațiu (centru, respectiv mobilitate superioară a figurilor), care face posibilă deținerea timp îndelungat a inițiativei.

Lupta pentru declanșarea și deținerea inițiativei constituie obiectivul principal în decursul întregii partide și se manifestă încă de la primele mutări în variantele tăioase ale Sicilienei:

V. Yemelin - O. Biriukov
St. Petersburg, 1998
Siciliana (B87)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗c4 e6 7. ♗b3 b5!? [Negrul alege cea mai

tăioasă linie de apărare și contraatac din varianta Sozin] **8. ♕f3** [Pregătind cu tempo rocada mare, albul amenință și 9. e5!] **8... ♕b6?!** [Parează amenințarea 9. e5, la care ar urma 9... ♗b7 și atacă la d4. Recomandabilă era dezvoltarea 8... ♗b7 amenințând b4 și ♘xe4, iar la 9. ♗g5 h6!?] **9. ♗e3!** [Dezvoltând nebunul (se amenință ♘xe6!), albul câștigă încă un tempo în dezvoltare, efectuând rapid rocada mare] **9... ♕b7 10. 0–0–0! ♘bd7** [Acceptarea sacrificiului de pion 10... b4 11. ♘a4 ♘xe4 (11... ♕xe4? 12. ♕xe4 ♘xe4 13. ♘b6 +–) ducea după 12. ♘b6! ♕xb6 13. ♘xe6! ♕a5 (13... ♕b7 14. ♗d5!) 14. ♕xe4! la avantaj decisiv pentru alb. Mutarea 10... ♘bd7 împiedică atacul "la baionetă" 11. g4! ca în partida ***Lerch - Dydyschko***, 1995 unde după 10... ♗e7 11. g4! b4 12. ♘a4 ♘bd7, albul a demarat inițiativa prin 13. g5! ♘xe4 14. ♗xe6! fxe6 15. ♘xe6 ♘xg5 16. ♘xg7+ ♔d8 17. ♕g3 ♘f7 18. ♖he1 ♕c6 19. ♗d4 ♘fe5 20. ♖xe5! dxe5 21. ♗b6+! ♕xb6 22. ♘xb6 ♖a7 23. ♘xe6 ♔e8 24. ♘xc8 și *(1-0)*] **11. ♕h3 ♘c5?!** [Într-adevăr, după 11... ♘xe4 12. ♗xe6! ♘xc3 13. ♗xf7+ ♔e7 14. ♕e6+ ♔d8 15. ♕e8+ ♔c7 16. bxc3 albul are atac, dar merita atenție 11... b4!? 12. ♘e2 ♕xe4 cu ideea ♕g4] **12. f3 ♗d7?!** [Negrul consideră că a sosit momentul declanșării contraatacului prin amenințarea a5-a4] **13. g4! a5!? 14. g5! ♘g8?** [Cedează definitiv inițiativa! Cu orice preț, trebuia încercat 14... a4 15. gxf6 (15. ♗xe6? ♘xe6!) axb3 16. axb3 gxf6] **15. g6!** [Preia total inițiativa, amenințând chiar 16. ♕xh7!] **15... fxg6 16. ♘dxb5!** [Îndepărtează un apărător al câmpului e6] **16... ♘xb3+ 17. axb3 ♗xb5 18. ♕xe6+ ♗e7 19. ♖xd6 ♗d7 20. ♕e5 ♔f8** [După 20... ♘f6 foarte tare era 21. ♗c5!] **21. ♖hd1! ♘f6 22. ♖b6! ♕c8 23. ♘d5 ♘xd5 24. ♖xd5 ♔f7 25. ♗d4!** Albul a sacrificat o figură pentru un pion, însă toate figurile sale participă la atac, iar regele negru este în suferință...

27

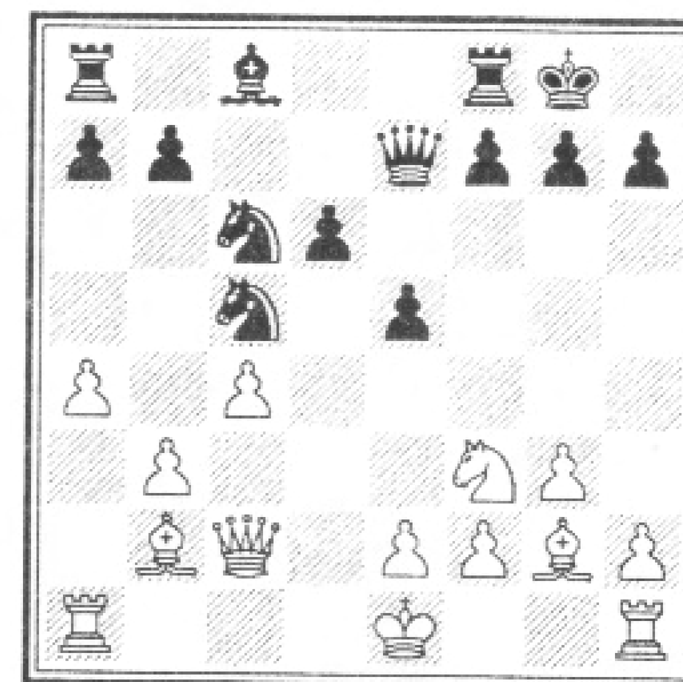
25... ♗f8 [Și după 25... ♖g8 26. ♕f4+ ♔e8 27. ♖e5! ♖f8 28. ♕h4! atacul albului este foarte puternic] **26. ♖f6+!!**, *[1–0]*.

Negrul a cedat, întrucât după 26... ♔g8 (26... gxf6 27. ♕xf6+ ♔e8 28. ♖e5+) 27. ♖xf8+! ♕xf8 28. ♖xd7 poziția sa se prăbușește.

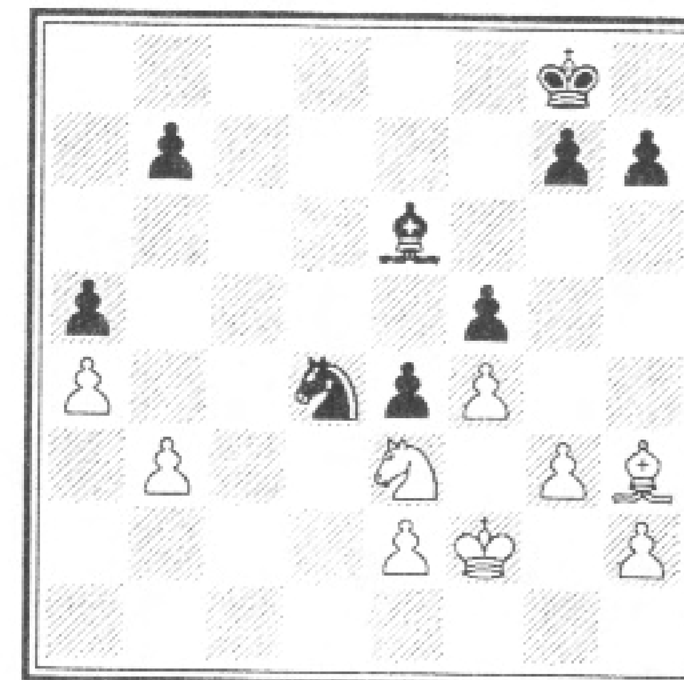
Y. Pelletier - B. Alterman
Berlin, zonal, 1998
Apărarea Nimzovici (E33)

1. d4 ♘f6 2. c4 e6 3. ♘c3 ♗b4 4. ♕c2 [Tânărul mare maestru elvețian Yannick Pelletier adoptă linia de joc recomandată de Alehin și utilizată cu succes de Kasparov] **4... ♘c6!?** [Cea mai veche linie de joc pentru negru, o bună alegere din punct de vedere psihologic!] **5. ♘f3**

d6 6. a3?! [O mutare care obține avantajul perechii de nebuni, dar pierde timp în dezvoltarea figurilor. După 6. ♗d2 ♕c7 7. a3 ♗xc3 8. ♗xc3 a5?! 9. d5! ♘b8 10. dxe6 ♗xe6 11. g3 ♘bd7 12. ♗g2 a4 13. 0–0 0–0 14. ♖fe1 d5 15. ♘g5! g6 16. ♕d2 c6 17. ♕f4! albul a obținut atac puternic în partida ***M. Euwe - G. Stahlberg***, 1954. După 6. ♗g5 h6! albul este obligat să schimbe la f6 întrucât după 7. ♗h4 g5 8. ♗g3 g4! se pierde pionul d4] **6... ♗xc3+ 7. ♕xc3 ♕e7!** [Mai tare decât 7... 0–0 8. b4! e5?! 9. dxe5 ♘e4 10. ♕e3! f5 11. ♗b2 ♕e7 12. exd6 ♕xd6 13. ♖c1 ♗e6 14. g3 ♖ad8 15. ♗h3! ♗xc4 16. ♗xf5 ♘f6 17. ♕c3 b5 18. 0–0 ♘e7 19. ♗d3! ♗xd3 20. ♖fd1! ♕e6 21. ♖xd3 ♕xe2? 22. ♕b3+! (22. ♖e3? ♖d1+) ♘fd5 23. ♖e1!, *(1–0)*, ***A. Baburin - H. Becker***, 1991] **8. g3 0–0 9. ♗g2 e5 10. d5 ♘b8 11. b3?** [Chiar și în pozițiii cu caracter închis principiile trebuiesc respectate. Era imperios necesară efectuarea rocadei] **11... c6!** [Semnalul declanșării contrajocului. Atacul centrului la vârf este posibil datorită modului modest de abordare a deschiderii de către alb] **12. dxc6 ♘xc6** [Negrul a egalat cu ușurință jocul și acum amenință d6-d5] **13. a4?** [Neîmpăcându-se cu ideea că a pierdut inițiativa (sau "duelul teoretic", ca să folosim o expresie consacrată de marele maestru iugoslav Milan Matulovici) albul împiedică mutarea d6-d5 (la care ar urma 14. ♗a3) sperând ca prin ♗a3 și ♖d1 să creeze presiune pe d6. Încă nu era târziu pentru 13. 0–0 sau 13. ♗b2] **13... ♘e4! 14. ♕c2?** [14. ♕b2!?] **14... ♘c5 15. ♗b2**

28

15... e4! [Ca o consecință a mutărilor incolore (11, 13, 15) efectuate de alb, negrul a realizat rapid baza pozițională care îi justifică declanșarea inițiativei, respectiv: controlul și ocuparea centrului, mobilitatea superioară a figurilor, regele alb rămas în centru] **16. ♘d4 ♘d3+! 17. ♔f1 ♘xb2 18. ♕xb2 ♖d8! 19. f4 d5 20. cxd5 ♘b4! 21. ♕a3 ♖xd5 22. ♘c2 a5! 23. ♘e3 ♖c5! 24. ♕b2 ♗e6!** [Pregătește aducerea celui de al doilea turn în joc, ignorând amenințarea pionului e4 (25. ♗xe4? ♗h3+ 26. ♗g2 ♕xe3 27. ♗xh3 ♖c2 –+)] **25. ♔f2 f5 26. ♖ac1 ♖ac8 27. ♖hd1 ♖xc1 28. ♖xc1 ♖xc1 29. ♕xc1 ♕d6 30. ♕c3 ♘c6 31. ♗h3 ♕d4! 32. ♕xd4 ♘xd4**

29

Schimburile efectuate n-au ușurat nicidecum apărarea albului. Slăbiciunea cronică din b3 face apărarea albului lipsită de speranță.

33. g4 ♗xb3 34. gxf5 b5! 35. axb5 ♘xb5 36. ♔e1 a4 37. ♔d2 a3 38. ♘c2 e3+!! [Lovitura de grație!] Albul a mai mutat **39. ♔c1** și în același timp a cedat, căci negrul câștigă cel mai simplu prin 39... ♗xc2 40. ♔xc2 ♘d4+ 41. ♔b1 ♘xe2 42. ♔a2 ♘xf4 și e3-e2, *[0–1]*.

Concluziile acestor exemple sunt clare: **Dacă albul nu joacă suficient de energic faza inițială a partidei, inițiativa trece, mai devreme sau mai târziu, la adversar**.

Respectarea principiului dezvoltării rapide și eficiente conform planului de construcție a cooperării strategice este obligatorie, iar declanșarea reușită a inițiativei este de regulă consecința unui plan bine ales. Momentul declanșării inițiativei trebuie minuțios pregătit și justificat printr-o bază pozițională solidă.

Deținerea inițiativei asigură o superioritate de moment datorată absenței unui contrajoc eficient al adversarului care este obligat la măsuri de apărare, iar acumulările bazei poziționale permit întărirea, pas cu pas, a cooperării forțelor în atac și valorificarea acestei cooperări prin intermediul bogatei game de procedee tactice, prezentate în primul volum, *Cooperarea tactică*.

Accentul deosebit ce se pune astăzi pe declanșarea și deținerea inițiativei este justificat de faptul că inițiativa permite valorificarea rapidă a cooperării forțelor în atac.

Baza pozițională este momentul critic în dezvoltarea partidei de șah când avantajul pozițional trebuie valorificat prin atac sau operații tactice.

Astfel definește V. Alatorțev momentul de vârf al construcției cooperării strategice, când partea care a deținut inițiativa a acumulat un maxim de mobilitate și energie a figurilor, respectiv capacitate de cooperare, simultan cu stânjenirea figurilor adverse, lipsite de mobilitate și având numai cu funcții de apărare.

Problema definirii noțiunii de **bază pozițională** este dezbătută de mult timp în literatura șahistă. Întreaga concepție a lui Steinitz pleacă de la premiza că ***cel ce deține inițiativa trebuie să atace slăbiciunile din tabăra adversă pe baza unui plan concret rezultat din aprecierea poziției.***

Dar cât de dificilă este stabilirea celui mai eficient plan de joc, ne vom da seama chiar în momentul în care va trebui să stabilim, conform **celor trei condiții enunțate de Emanuel Lasker**, șansele de reușită ale declanșării inițiativei și atacului. Aceste trei condiții sunt:

1. **Raportul dintre forțele care atacă slăbiciunile adverse și cele care le apără trebuie să fie** (sau să devină în scurt timp - n.a.) **supranumeric.**
2. **Existența** (sau posibilitatea creării - n.a.) **unor puncte întărite unde vom plasa figurile pentru a ataca slăbiciunile adverse.**
3. **Viteza mobilizării noilor forțe ce vor întări atacul trebuie să fie mai mare decât cea a figurilor adverse ce vor întări apărarea (factorul timp).**

Fără îndeplinirea acestor trei condiții, șansele de reușită ale declanșării inițiativei și atacului sunt minime, și întreg planul de atac riscă să conducă la pierderea inițiativei, întărirea poziției adverse și posibilitatea declanșării contraatacului advers.

De asemenea, declanșarea prematură a inițiativei prin crearea de amenințări în dauna dezvoltării sau prin necunoașterea planului de construcție a cooperării strategice specific variantei alese, poate avea consecințe tragice.

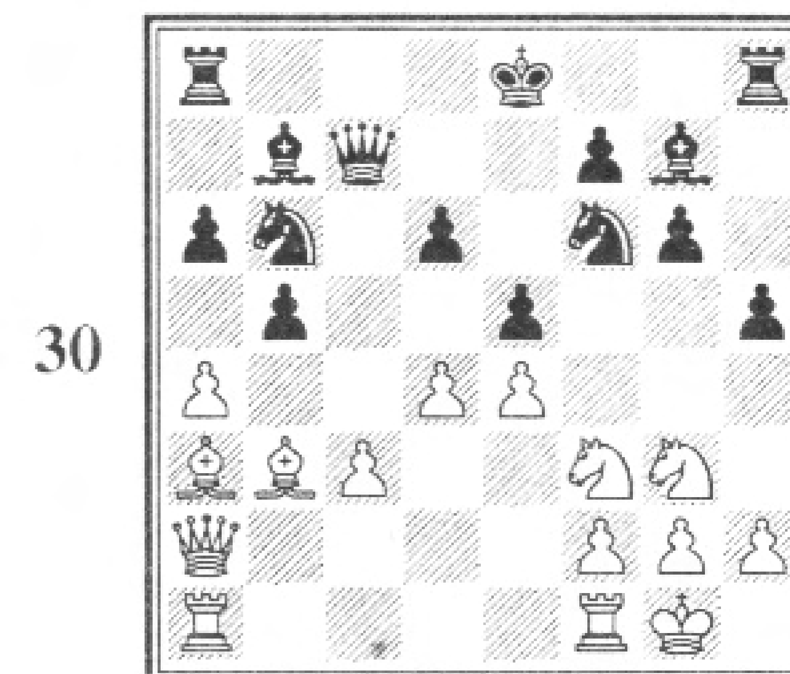
Un caz recent din campionatul intern (XII.1998), este semnificativ:

M. Marin - C. Nanu
București, ch. ROM, 1998
Poloneza (B00)

1. ♘f3 b5?! [Tânărul și talentatul Ciprian Nanu manifestă o deosebită predilecție pentru abordarea unor deschideri mai rar întâlnite, sperând probabil să diminueze astfel decalajul de pregătire teoretică] **2. e4! a6 3. d4** [Respectând principiile clasice albul pune stăpânire pe centru] **3... ♗b7 4. ♗d3 e6 5. ♘bd2 c5 6. c3 d6 7. ♕e2 ♘d7?!** [O regulă elementară spune că în construcția apărării are prioritate asigurarea protecției regelui, fiind necesară dezvoltarea flancului rocadei, de exemplu prin 7... ♘f6 8. ♘f1 ♗e7 și efectuarea rapidă a rocadei] **8. ♘f1 ♘gf6 9. ♘g3 e5?** [6 mutări de pion din primele 9 ale partidei este prea mult... A urmat foarte tare...] **10. a4! c4 11. ♗c2 g6 12. b3! cxb3 13. ♗xb3 ♗g7 14. ♗a3! ♕c7 15. 0–0 h5?** [Constatând că nu poate efectua rocada întrucât după 15... 0-0 urma 16. dxe5 negrul se decide la încă o mutare agresivă. A urmat însă valorificarea mobilității superioare a figurilor albe în atac] **16. ♕a2! ♘b6**

Acum a sosit momentul atacului regelui advers prin aplicarea unor procedee tactice:

30

17. ♗xd6! [Îndepărtarea apărătorului câmpului f7] **17... ♕xd6 18. ♗xf7+! ♔f8 19. dxe5! ♕e7 20. ♗xg6! ♘g4** și lovitura decisivă **21. ♘f5!**, *[1–0]*.

Atacul și inițiativa sunt două noțiuni legate organic, afirmă V. Alatorțev. ***Diferența dintre ele constă în faptul că în timp ce manifestarea inițiativei este rezultatul acumulării de avantaje poziționale, pregătind condițiile pentru întărirea cooperării forțelor, atacul, pe fondul unei inițiative îndelungate, folosește acumulările poziționale obținute direcționând forțele spre zona principală de luptă.***

Forța de joc, măiestria marilor maeștri constă tocmai în arta alegerii planului de joc adecvat specificului poziției, în găsirea celei mai rapide căi de realizare a cooperării forțelor și în utilizarea eficientă a procedeelor tactice în scopul transformării sporu-

lui de calitate obținut de cooperarea figurilor în avantaje decisive. Departe de a fi înnăscută, această măiestrie se învață și se formează prin antrenamente, prin studiul partidelor marilor maeștri, precum și din experiența proprie.

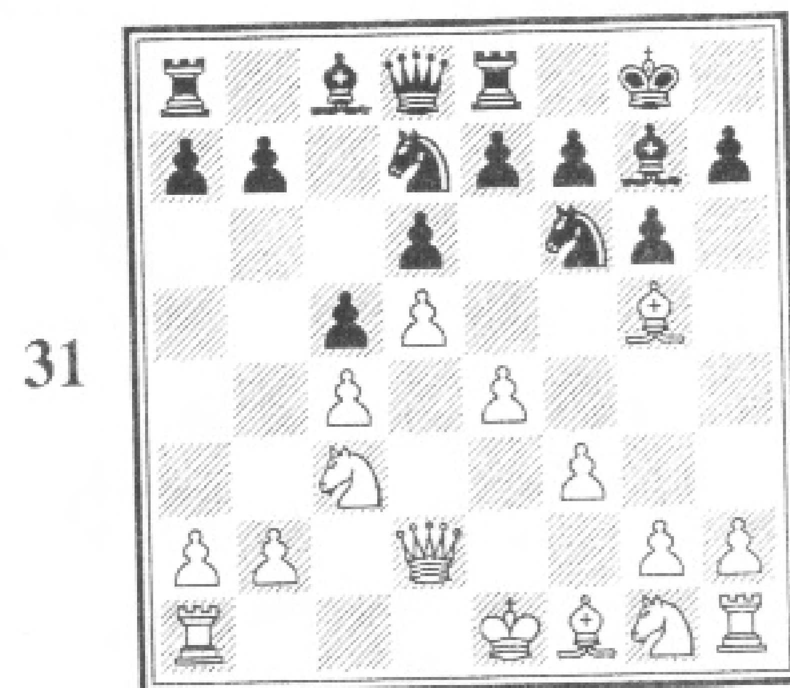
Următoarele două exemple pe care le prezentăm sunt preluate din practica marilor maeștri și dovedesc dificultățile deosebite întâmpinate în alegerea corectă a planului de joc.

M. Taimanov - L. Aronin
1951
Indiana veche (E80)

1. d4 ♘f6 2. c4 g6 3. ♘c3 ♗g7 4. e4 d6 5. f3 0-0 6. ♗g5 c5 7. d5 ♘bd7 8. ♕d2 ♖e8

A rezultat o poziție specifică atacului Sämisch din Indiana veche.

31

Albul la mutare, deține un evident avantaj de spațiu și mobilitate a figurilor. El este pus acum în situația de a alege între două planuri:

A. Continuarea liniștită a dezvoltării prin 9. ♘h3 10. ♗e2 și 11. 0–0 pregătind străpungerea f4 și e5.

B. Declanșarea unui atac pe flancul regelui prin g4, h4, h5, deschiderea coloanei *h* și utilizarea acestei coloane pentru atacul la rege.

Mark Taimanov
(1926-)

Cel de al doilea plan a fost - evident - mult mai tentant pentru tânărul (pe atunci) mare maestru, astfel că Taimanov s-a decis să declanșeze inițiativa prin:

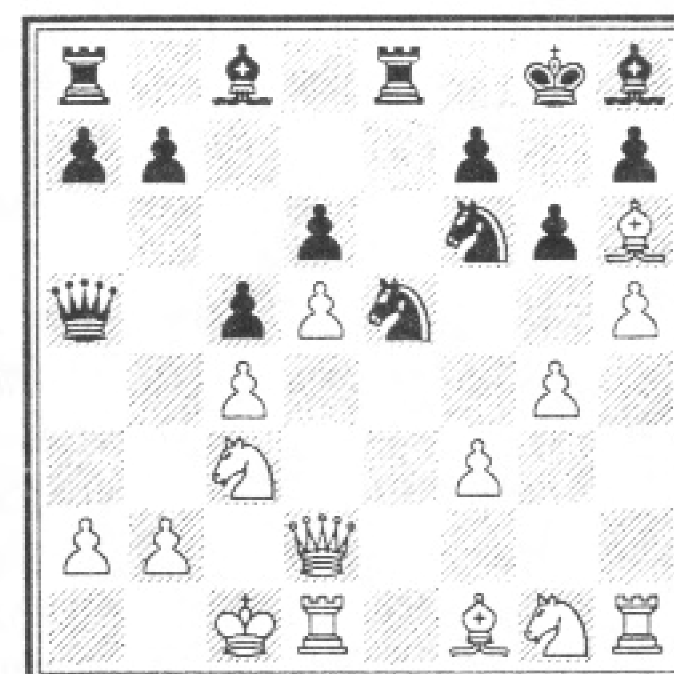
9. g4?! ♕a5 10. ♗h6 ♗h8! [Schimbul acestui nebun trebuie evitat atât pentru protecția regelui propriu, cât și pentru construcția contraatacului] **11. h4 ♘e5 12. h5 e6 13. 0–0–0 exd5 14. exd5 ♗d7 15. ♗g5 ♗a4! 16. ♘xa4 ♕xa4 17. ♔b1 b5! 18. hxg6 fxg6 19. ♗xf6 ♗xf6 20. cxb5 ♘c4! 21. ♗xc4 ♕xc4 22. ♕h2 ♖e7 23. ♕xd6 ♖ae8 24. ♕h2 ♖e1 25. ♕xh7+ ♔f8 26. ♕h6+ ♗g7 27. ♕c1 ♖xd1 28. ♕xd1 ♕d4 29. ♕b3 ♖e1+ 30. ♔c2 ♕d4!,** *[0-1].*

Analizând partida precedentă, negrul a întărit consistent forța și viteza contrajocului la mutarea a 14-a:

L. Watzl - H. Heemsoth
1956
Indiana veche (E80)

1. d4 ♘f6 2. c4 g6 3. ♘c3 ♗g7 4. e4 d5 5. f3 0-0 6. ♗g5 c5 7. d5 ♘bd7 8. ♕d2 ♖e8 9. g4?! ♕a5 10. ♗h6 ♗h8! 11. h4 ♘e5 12. h5 e6 13. 0–0–0 exd5 14. exd5

32

14... b5! 15. cxb5 a6! [Sacrificii lineare tipice pentru construcția contrajocului în gambitul Volga și Indiana regelui] **16. hxg6 fxg6 17. ♗g5 ♖b8! 18. ♗xf6 ♗xf6 19. ♗e4** [Albul este obligat să schimbe damele] **19... ♕xd2+ 20. ♖xd2 ♘xg4! 21. ♗d3 ♗f5 22. ♘xf6+ ♘xf6 23. ♗xf5 ♖e1+! ∓ 24. ♔c2 gxf5 25. bxa6 ♖a8 26. ♖g2+ ♔f7 27. ♖h6 ♖xa6 28. a3 ♖b6 29. ♘e2 ♘xd5 30. ♖xh7+ ♔f6 31. ♖h6+ ♔e5 32. ♖f2 f4 33. ♖h5+ ♔e6 34. ♖h6+ ♔d7 35. ♖h7+ ♔c6 36. ♖g7 ♘e3+ 37. ♔d2 ♖d1+ 38. ♔c3 ♖b1 39. ♔d3 ♖6xb2 40. ♔e4 ♖e1 și** *[0–1].*

Planul de atac al albului pe flancul regelui s-a dovedit ineficient și în dauna dezvoltării, iar contrajocul negrului în centru și pe flancul damei s-a dovedit mai rapid.

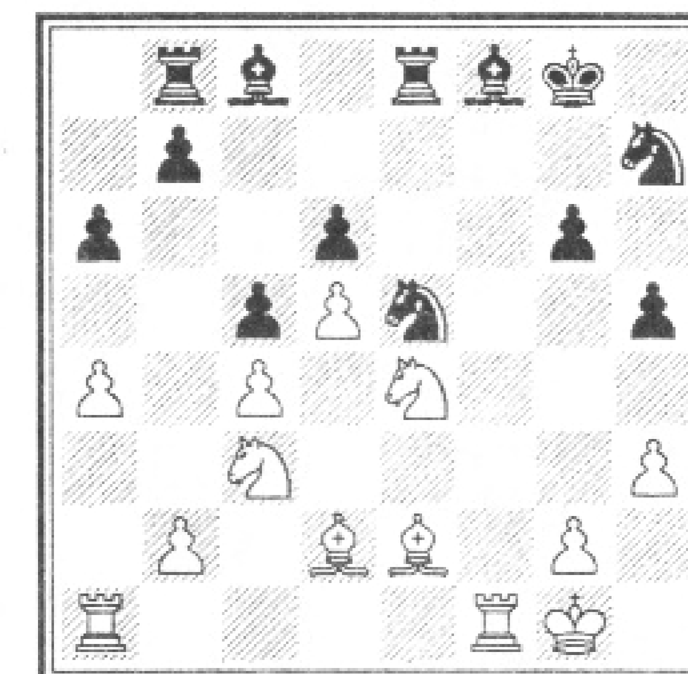
Planul sănătos în acest gen de poziții este legat de continuarea dezvoltării figurilor de pe flancul regelui, efectuarea rocadei și controlul ferm al centrului, unde albul deține superioritate de spațiu.

Ultimul mare clasic în viață, marele maestru **Lilienthal**, a fost primul care a aplicat planul pozițional corect:

A. Lilienthal - L. Șamkovici
URSS, 1954
Indiana regelui (E81)

1. d4 ♘f6 2. c4 g6 3. ♘c3 ♗g7 4. e4 0–0 5. f3 d6 6. ♗g5 c5 7. d5 ♘bd7 8. ♕d2 ♖e8 9. ♘ge2! a6 10. ♘g3 ♖b8 11. ♗e2 ♕a5 12. a4 ♕b4 13. 0–0 ♘e5 14. ♘d1! [Schimbul damelor este favorabil albului: el are avantaj de spațiu] **14... ♕xd2 15. ♗xd2 h5 16. h3 e6?** [Creează o slăbiciune cronică la d6] **17. ♘c3 exd5 18. exd5 ♘h7 19. ♘ge4 ♗f8 20. f4! ♘d7 21. f5 ♘e5 22. fxg6 fxg6**

33

23. ♖xf8+! ♖xf8 24. ♘xd6 ♗d7 25. ♗h6 ♖f6 [25... ♖fd8 26. ♗f4 ♘f7 27. ♘xf7] **26. ♘ce4 ♖bf8 27. ♗xf8 ♖xf8 28. ♘xc5 ♗c8 29. a5 ♘f6 30. ♖f1 ♔g7 31. ♘dxb7,** *[1–0].*

Andre Lilienthal
(1911-)

Planul de joc și cooperarea forțelor

Înțelegerea jocului pozițional a crescut în mare măsură. Dacă Tarrasch (și Steinitz - n.a.) ***ne-a învățat să evităm slăbiciunile în poziția noastră și să creăm slăbiciuni adversarului, să acumulăm mici avantaje, să ocupăm coloanele deschise și să nu pornim la atac fără o bază pozițională solidă, astăzi toți procedează altfel!***

Își creează singuri puncte slabe și pioni slabi pentru a-și atrage adversarii, părăsesc coloanele deschise păstrând turnurile pentru alte coloane unde vor acționa mai eficient și se prefac că atacă, ascunzând planuri mult mai profunde.

Totul pe fondul luptei pentru inițiativă.

David Bronstein

În condițiile concurenței acerbe din șahul contemporan, teoria, strategia și tactica se îmbunătățesc continuu, în căutare de noi forme de exprimare.

Caracterizarea din preambulul capitolului aparține lui **David Bronstein** și subliniază noile tendințe ce se manifestă în șah. Bineînțeles că există și o doză de intenționată exagerare în afirmațiile marelui maestru, unul din cei mai apreciați comentatori din literatura șahistă, dar, în subsidiar, el vrea să ne convingă de unul din cele mai pasionante aspecte ale complexității jocului de șah și anume că în șah **excepțiile sunt aproape la fel de numeroase ca și regulile!**

În aceste condiții devine evident că aplicarea dogmatică a regulilor poate constitui un real impediment în formarea unei concepții clare a tinerilor șahiști.

Pe de altă parte, este la fel de clar că nu putem înțelege excepțiile fără cunoașterea aprofundată a regulilor școlii clasice "Steinitz-Lasker-Capablanca"!

(Personal, rămân uluit când juniori de ai noștri fruntași, care practică șahul de 4-5 ani, nu cunosc și nici n-au auzit vreodată de principiile lui Capablanca!)

Metodica modernă pleacă de la principiul acceptării a tot ceea ce este bun în principiile școlii clasice și a celei ultramoderne, respingând ferm orice încercare de absolutizare a unor principii.

A crede în principiile generale presupune însă verificarea concretă a valabilității oricărui principiu într-o situație dată.

Lupta pentru inițiativă în faza constructivă a partidei - primele 12-14 mutări - reprezintă principala caracteristică a concepției moderne de joc. Noile metode de pregătire au restructurat total concepția privind construcția apărării (jocul cu piesele negre), iar analizele aprofundate în deschiderile considerate modeste, "de egalare", au făcut din acestea temute arme de contraatac (Apărarea slavă, variantele Meran și anti-Meran).

Analiza pozițiilor tip, stabilirea liniilor principale de luptă pentru inițiativă pe baza caracteristicilor strategice și tactice ale acestor poziții au condus la noi ordini de mutări și lungi analize care și-au spus în mod eficient cuvântul în practica de turneu.

Rezultatele obținute începând cu anii 1950-60 au confirmat justețea acestei metode moderne de pregătire, care continuă cu bune rezultate sportive până în zilele noastre.

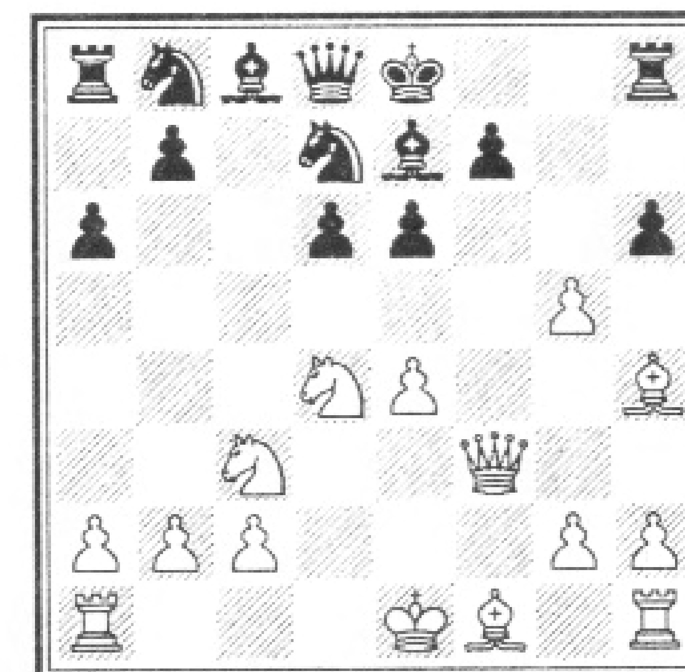
Astfel, un duel teoretic unic în istoria șahului s-a desfășurat la turneul interzonal de la Göteborg unde la trei mese a avut loc duelul ruso-argentinian în varianta Najdorf a Apărării siciliene.

La toate cele trei mese, după mutările:

P. Keres - M. Najdorf
E. Gheller - O. Panno
B. Spasski - H. Pilnik
Göteborg, izt, 1955
Siciliana (B99)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗g5 e6 7. f4 ♗e7 8. ♕f3 h6 9. ♗h4 g5 10. fxg5 ♘fd7

34

... s-a jucat noutatea **11. ♘xe6!?**

Rod al unor minuțioase analize colective, această mutare i-a surprins pe cei trei argentinieni care - vedeți mai jos - nu s-au putut descurca la tablă și duelul s-a încheiat cu scorul "sec" de 3-0 în favoarea rușilor!

P. Keres - M. Najdorf

11... fxe6 12. ♕h5+ ♔f8 13. ♗b5 ♔g7 14. 0–0 ♘e5 [14... ♕g8 15. g6 ♗xh4 16. ♗xd7 ♘xd7 17. ♕xh4 ♕d8 18. ♖f7+ ♔xg6 19. ♖e7 ∞] **15. ♗g3 ♘g6 16. gxh6+ ♖xh6 17. ♖f7+ ♔xf7 18. ♕xh6 axb5** [18... ♕h8 19. ♖f1+ ♗f6 20. ♗e8+ ♔xe8 21. ♕xg6+ ♔e7 22. ♖xf6 +–] **19. ♖f1+ ♔e8 20. ♕xg6+ ♔d7 21. ♖f7 ♘c6** [21... ♔c6 22. ♕h7 ♗g5 23. e5 d5 24. ♕d3 ♕a5 25. ♘xd5 exd5 26. ♕g6+ +–] **22. ♘d5 ♖xa2 23. h4 ♕h8 24. ♘xe7 ♘xe7 25. ♕g5,** *[1–0]*.

B. Spasski - H. Pilnik

11... fxe6 12. ♕h5+ ♔f8 13. ♗b5 ♔g7 14. 0–0 ♘e5 15. ♗g3 ♘g6 16. gxh6+ ♖xh6 17. ♖f7+ ♔xf7 18. ♕xh6 axb5 19. ♖f1+ ♔e8 20. ♕xg6+ ♔d7 21. ♖f7 ♘c6 22. ♘d5 ♖xa2 23. h3 ♕h8 24. ♘xe7 ♘xe7 25. ♕g5 ♖a1+ 26. ♔h2 ♕d8 27. ♕xb5+ ♔c7 28.

♕c5+ ♔b8 29. ♗xd6+ ♔a8 30. ♗xe7 ♖a5 31. ♕b4, *[1–0]*.

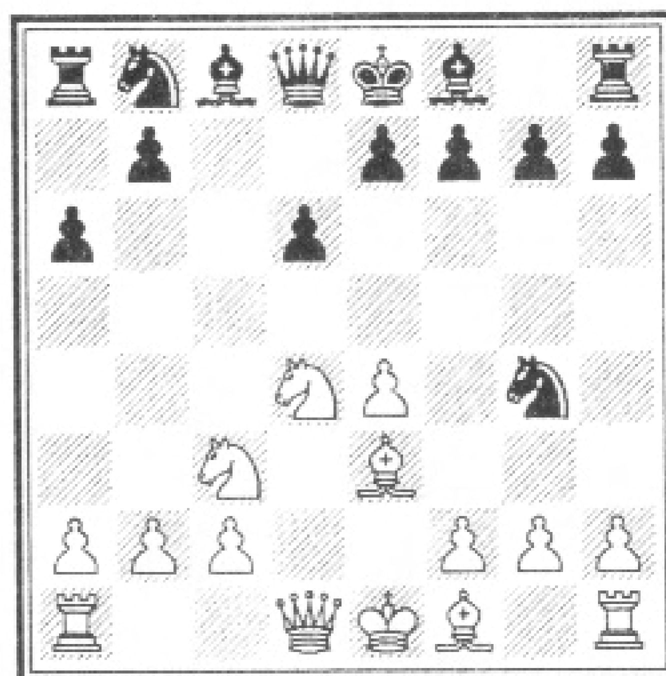
E. Gheller - O. Panno

11... fxe6 12. ♕h5+ ♔f8 13. ♗b5 ♘e5 14. ♗g3 ♗xg5 15. 0–0+ ♔e7 16. ♗xe5 ♕b6+ 17. ♔h1 dxe5 18. ♕f7+ ♔d6 19. ♖ad1+ ♕d4 20. ♖xd4+ exd4 21. e5+ ♔c5 22. ♕c7+ ♘c6 23. ♗xc6, *[1–0]*.

Practica contemporană este caracterizată de o imensă muncă de cercetare a căilor cele mai eficiente de construcție a cooperării forțelor în vederea obținerii priorității în declanșarea inițiativei. Noutățile teoretice sunt rodul unei munci neîntrerupte, practica marilor maeștri propulsând teoria pe culmi nebănuite.

În lupta pentru întâietate, însuși campionul mondial este obligat uneori să-și combată propriile inovații și recomandări. Astfel, Kasparov a utilizat cu succes, cu negrul, împotriva atacului englez din Apărarea Najdorf, [B90, după mutările **1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗e3**) care nu constituie o pierdere de timp, întrucât și albul trebuie să mute a doua oară figura atacată] mutarea paradoxală **6... ♘g4!?**

35

Judecând dogmatic am putea spune că aceasta este o încălcare a principiului lui Capablanca, mutându-se de două ori aceiași figură. Așa ar fi dacă albul ar accepta schimbul și ar face o mutare de dezvoltare ca de exemplu 7. ♗c4. Cum albul evită schimbul mutând de regulă 7. ♗g5 (deci mută și el a doua oară aceiași figură). Mutarea ♘g4 este o tipică mutare de stânjenire a dispunerii optime a figurilor adverse după mutările care continuă "vânarea" nebunului de negru simultan cu pregătirea dezvoltării ♗f8 în fianchetto.

7. ♗g5 h6 8. ♗h4 g5 9. ♗g3 ♗g7 10. ♗e2 h5

Două excelente realizări ale lui Kasparov și Topalov au cucerit noi adepți pentru această linie de joc:

V. Anand - G. Kasparov

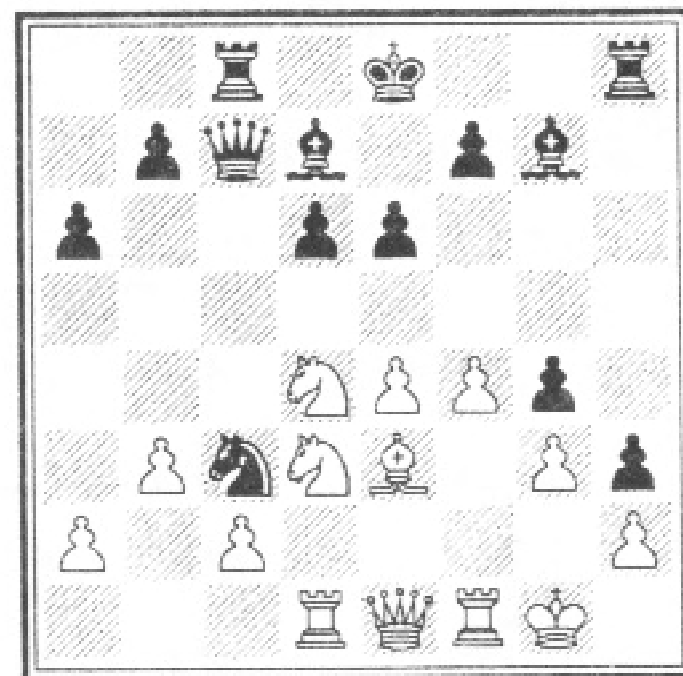
Geneva, 1996

Apărarea Najdorf (B90)

11. ♗xg4 ♗xg4 12. f3 ♗d7 13. ♗f2 ♘c6 14. ♕d2 ♘e5 15. 0–0 g4 16. f4 ♘c4 17. ♕e2 ♖c8 18. b3 ♘a3 19. ♘d5 e6 20. ♘b4 ♕a5 21. ♕e1 h4 22. ♗e3 h3! 23. g3 ♘b5 24. ♖d1 ♘c3 25. ♘d3 ♕c7 –+

Negrul a obținut o poziție plină de perspective:

36

și după 26. ♖c1 ♘xe4 27. f5 e5 **28.** f6 ♘xf6 29. ♘f5 ♗xf5 30. ♖xf5 ♕c6! 31. ♕e2 ♕e4 32. ♖f2 ♘d5, negrul a obținut avantaj clar.

Viswanathan Anand (1969-)

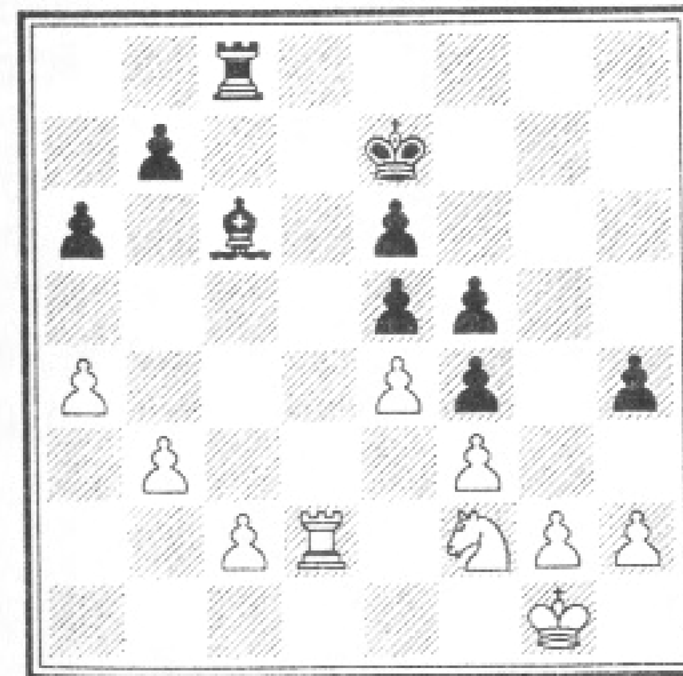
N. Short - V. Topalov

Novgorod, 1997

Apărarea Najdorf (B90)

11. ♗xg4 ♗xg4 12. f3 ♗d7 13. ♗f2 ♘c6 14. 0–0 e6 15. ♘xc6 ♗xc6 16. ♗d4 ♗e5! 17. ♕d2 ♕f6 18. ♗xe5 dxe5! 19. a4 0–0 20. b3 ♖fd8 21. ♕e3 ♕f4 22. ♕xf4 gxf4 23. ♖fd1 h4 24. ♖xd8+ ♖xd8 25. ♖d1 ♖c8! [Negrul trebuie să-și păstreze turnul, deoarece acesta cooperează mai bine cu nebunul] **26. ♖d2 ♔f8 27. ♘d1 ♔e7 28. ♘f2 f5!**

37

29. ♔f1 fxe4 30. fxe4 a5 31. ♔e2 ♗e8 32. ♔d1 ♗h5+ 33. ♔c1 ♖g8! 34. ♘d3 h3 35. gxh3 ♖g1+ 36. ♔b2 ♗f3 37. ♘xe5 ♗xe4 38. ♖f2 ♔f6 39. ♘c4 ♔g5 40. h4+ ♔g4 41. h5 f3 42. h6 ♔f4 43. ♘d2 ♖g6 44. h7 ♖h6 45. h8♕ ♖xh8, *[0–1]*.

Principiul lui J.R. Capablanca (♖+♗ > ♖+♘) veșnic tânăr!

Veselin Topalov (1975-)

Dar discuția nu s-a încheiat nici pe departe! Numai în anii 1997-99 s-au jucat peste 150 de partide importante în această variantă!

Dinamica vieții șahiste contemporane crește continuu în intensitate.

Șahul se adaptează ritmului impetuos de viață al acestui sfârșit de veac, existând tendința reducerii continue a timpului de gândire acordat partidei de concurs. Șahiștii sunt obligați să gândească mai repede și mai bine, iar jocul la câștig a devenit o necesitate în condițiile unei concurențe acerbe la toate nivelele.

Noile metode de pregătire în care informatizarea ocupă un loc esențial prin folosirea bazelor de date și a noi și noi programe de joc și de antrena-

ment și-au găsit foarte repede locul, au făcut ca vârsta performanțelor înalte să scadă pentru maestru internațional la 16-18 ani și pentru mare maestru internațional în jur de 20-23 ani.

În prezent există și mari maeștri la numai 14 ani, cum sunt rusul Ruslan Ponomariov și francezul Etienne Bacrot, fără să mai fie priviți ca niște fenomene...

Perfecționarea tinerilor jucători necesită un efort uriaș, iar talentul își are fără îndoială rolul său. Dar astăzi, volumul de muncă în scopul autoperfecționării continue este cel care selectează valorile conform principiului "mulți chemați, puțini aleși!".

Noile metode de pregătire vizează în special tema **cooperării figurilor**. Indiferent dacă o vom numi ***Legea care guvernează toate stadiile partidei*** (conform definiției lui Alatorțev) sau ***Cel mai important criteriu de apreciere al pozițiilor*** (Suetin), astăzi este clar pentru toată lumea că studiul construcției rapide, al cooperării forțelor și al dispunerii lor optime pentru a participa la luptă în zonele critice constituie calea cea mai sigură pentru perfecționarea tinerilor șahiști.

Studiul cooperării figurilor (*menționăm că includem aici și pionii*) a condus la determinarea a 5 tipuri principale de cooperare (după Alatorțev):

1) **Figurile și pionii realizează împreună atacul (sau apărarea) unui punct, dublând sau triplând atacul (sau apărarea) punctului respectiv;**
2) **Figurile și pionii se apără reciproc;**
3) **Figurile și pionii îndeplinesc funcții complementare;**
4) ***Cooperarea tactică, ca rezultat al manifestării eficiente a forței cooperării în atacul punctelor critice sau al regelui advers*** prin utilizarea procedeelor tactice prezentate în volumul *Cooperarea tactică;*
5) ***Cooperarea strategică, rezultat al dezvoltării planului general strategic ce urmărește construcția cooperării forțelor proprii și utilizarea eficientă a acestei forțe, simultan cu stânjenirea, împiedicarea, pe cât posibil a construcției cooperării forțelor adverse.***

În concluzie orice plan strategic, stabilit pe baza criteriilor de apreciere specifice pozițiilor, trebuie să urmărească activizarea rapidă și cooperarea forțelor proprii încercând, în măsura posibilului, să împiedice activizarea forțelor adverse și coordonarea acțiunii lor.

Studiul **formelor și a metodelor de stânjenire**, de la formele cele mai simple (Steinitz, Capablanca) până la blocadă, paralizia forțelor adverse (Nimzovici) este o componentă de bază a pregătirii șahistului de performanță.

În concepția modernă, noțiunea de plan și cea de cooperare a forțelor, ca și cea de cooperare tactică și cooperare strategică sunt indisolubil legate în procesul luptei din partida de șah.

Clasic și modern în procesul construcției cooperării strategice

În final, importanța mutării crește!

J. R. Capablanca campion mondial, 1921-1927

Metodica modernă de pregătire nu infirmă, ci chiar confirmă în marea lor majoritate, regulile și recomandările școlii clasice ***Steinitz - Lasker - Capablanca***.

În condițiile în care construcția cooperării strategice implică un plan care urmărește simultan două scopuri concrete, primul principiu de final enunțat de Capablanca:

În final importanța mutării crește!

... s-a generalizat și își dovedește acum valabilitatea **în mod special în faza constructivă a partidei.**

Importanța deosebită acordată primelor 15-20 mutări a condus și la un nou mod de apreciere al valorii acestor mutări din punct de vedere al eficienței lor.

Astfel, se apreciază în mod deosebit mutările care realizează simultan mai multe obiective, încadrându-se în mai multe etape ale planului general de construcție a cooperării strategice de atac (respectiv de apărare), **iar amenințarea** (cu atacul dublu sau duble lovituri) **și atacurile simple** (dezvoltări cu tempo) **sunt în această fază principalele arme de realizare simultană a activizării forțelor proprii și de stânjenire a planului advers.**

În contextul luptei pentru inițiativă, orice ocazie tactică scăpată, ca și mutările de dezvoltare care nu fac parte din planul general trebuie considerate greșeli.

În cazul loviturilor tactice neobservate, ele trebuiesc catalogate ca scăpări grave, chiar dacă în locul lor au fost efectuate alte mutări normale de dezvoltare și ni se argumentează că... "și acestea erau mutări bune".

Exemplul cel mai cunoscut: **1. e4 e5 2. ♘f3 d6 3. d4 ♘d7 4. ♗c4 ♗e7** este și cel mai elocvent.

Mutările normale de dezvoltare **5. ♘c3** sau **5. 0-0** nu pot fi acceptate ca bune și trebuie catalogate ca evidente scăpări, întrucât a fost omisă continuarea **5. dxe5!** care conduce la avantaj clar după **5... ♘xe5 6. ♘xe5 dxe5 7. ♕h5** +– sau **5... dxe5?? 6. ♕d5!** +–

Numai o asemenea atitudine principială și fără menajamente a antrenorului va contribui la formarea unei concepții riguroase a viitorilor sportivi de performanță, corespunzătoare modului modern de abordare a fazei constructive a partidei de șah.

Școala clasică a intuit genial direcțiile dezvoltării teoriei șahiste.

Capablanca a abordat, în principiile sale, problema cooperării figurilor numai în finalul partidei, deoarece metodica recomandată de el pleacă de la ideea că jucătorul trebuie să înceapă inițierea în jocul de șah pornind cu finalurile, deci aici va face cunoștință cu formele primare ale cooperării figurilor cu pionii.

În "miniplanul" lui Steinitz de valorificare a forței perechii de nebuni în fața cuplului nebun + cal, se regăsesc tocmai ideile de bază ale planului general de construcție al cooperării strategice.

Planul lui Steinitz conține următoarele etape:

1) Maxima activizare a nebunilor, care vor ataca imediat slăbiciunile din tabăra adversă și activizarea sau centralizarea regelui.

2) Stânjenirea activității nebunului advers prin dispunerea pionilor proprii pe culoarea acestui nebun și pasivizarea unor figuri adverse obligate la apărarea slăbiciunilor atacate.

3) Realizarea tactică a avantajului în funcție de specificul poziției, prin:

3a) Realizarea, chiar cu prețul unor sacrificii de pion a unui pion liber depărtat;

3b) Schimburi favorabile, de exemplu: nebun bun contra nebun rău, nebun bun contra cal, final de regi favorabil (și valorificarea superiorității dinamice obținute prin aceste schimburi - n.a.);

3c) Câștig de material.

Recunoaștem cu ușurință în acest plan componentele de bază ale planului de construcție a cooperării strategice, **activizarea rapidă** și **coordonarea forțelor** simultan cu **stânjenirea forțelor adverse**, respectiv **valorificarea pe căi tactice a forței cooperării figurilor.**

Orice plan, fie legat de o anumită poziție, fie planul general de construcție a cooperării strategice (de atac sau de apărare și contraatac) legat de o anumită deschidere sau apărare, trebuie să aibă ca scop activizarea și coordonarea forțelor proprii în sensul direcționării acțiunii lor spre un anume obiectiv concret, simultan cu stânjenirea activității figurilor și a contrajocului advers.

Planul de joc specific poziției

În metodica modernă de **elaborare a planului de joc specific unei poziții** se respectă întru totul recomandările școlii clasice, privind atât *etapele stabilirii planului* (P. Romanovski), cât și *criteriile de apreciere a poziției* (W. Steinitz), **elementul de noutate fiind stabilirea gradului de cooperare de moment și în perspectivă a figurilor**.

În stabilirea direcției principale de joc și a construcției colaborării figurilor pe baza analizei criteriilor de apreciere, trebuie ținut cont de factorul timp (numărul de mutări necesare realizării țelului propus, comparativ cu timpul necesar derulării contrajocului advers).

Deci elaborarea planului de joc implică atât aprecierea generală a poziției, cât și calculul concret, ambele contribuind într-o măsură mai mare sau mai mică (în funcție de specificul poziției) la stabilirea corectă a planului.

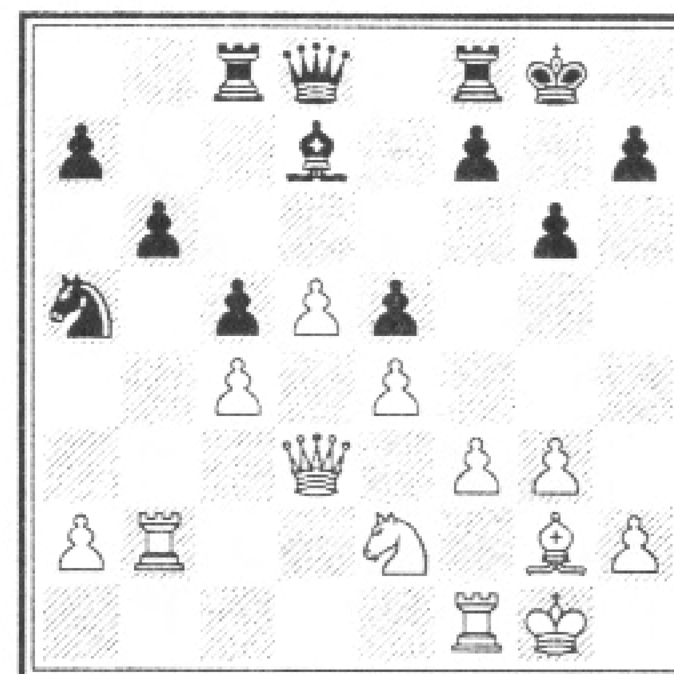
Studiul unor exemple clasice de elaborare a planului de joc din practica marilor maeștri ne va ajuta nu numai să ne însușim metodica modernă de elaborare a acestor planuri, ci și să înțelegem mecanismul concret al construcției cooperării strategice a forțelor în diverse situații.

Un exemplu strălucit de elaborare și aplicare a unui plan de cooperare strategică este cel din partida următoare.

L. Polugaevski - E. Gheller
Riga, 25 ch. URSS, 1958
Apărarea Grünfeld (D71)

1. d4 ♘f6 2. c4 g6 3. ♘c3 ♗g7 4. g3 d5 5. cxd5 ♘xd5 6. ♗g2 ♘xc3 7. bxc3 c5 8. e3 ♘c6 9. ♘e2 ♗d7 10. 0–0 ♖c8 11. ♖b1 b6 12. ♕d3 0–0 13. ♗a3 ♗f5 14. e4 ♗g4 15. f3 ♗e6 16. d5 ♘a5 17. c4 ♗d7 18. ♗b2 ♗xb2 19. ♖xb2 e5

38

Poziția, rezultată din Apărarea Grünfeld, pare echilibrată, elaborarea planului de joc în asemenea cazuri prezentând reale dificultăți.

Să încercăm să "ghicim" modul în care a gândit marele maestru Polugaevski elaborarea acestui plan.

În **prima etapă** a elaborării planului de joc de către alb, **stabilirea raportului de forțe**, situația de perfectă egalitate materială este evidentă.

În **etapa a doua**, analiza punct cu punct a criteriilor de apreciere duce însă la concluzii interesante:

1) Din punct de vedere al dezvoltării, albul deține un infim avantaj, întrucât a realizat primul activizarea pieselor grele (♕ + 2♖);

2) Din punct de vedere al mobilității figurilor, la prima vedere, nici una din părți nu a realizat lucruri deosebite, pentru că:

2a) din punctul de vedere al albului:

- ♗g2 este limitat de pionii f3 și e4;

- ♘e2 nu are deocamdată perspective, deoarece după ♘c3-b5? schimbul ♗xb5! ar fi în favoarea negrului care ar rămâne cu un cal "tare" (după ♘a5-b7-d6) contra

nebunului inactiv,

- turnurile albe nu dispun de coloane deschise,

- dama albă nu are un rol activ;

2b) din punctul de vedere al negrului:

- ♘a5 este la marginea tablei,

- ♗d7 este dezvoltat, dar fără un rol activ,

- piesele grele nu acționează;

deci nu se poate vorbi deocamdată de forme active de cooperare ale figurilor pentru nici una din părți;

3) Din punct de vedere al gradului de ocupare și control al centrului, albul deține avantaj de spațiu, atât datorită pionului liber central d5, cât și a controlului asupra mai multor câmpuri centrale;

4) Protecția regelui alb este mai solidă comparativ cu cea a regelui negru, deoarece în urma schimbării nebunului de câmpuri negre, câmpurile h6 și f6 sunt slăbite, dar nu se vede perspectiva accesului la aceste slăbiciuni și nici a unui atac la rege;

5) Existența câmpurilor slabe d6, f6, h6 sau d4, nu joacă deocamdată un rol important, datorită imposibilității accesului pe aceste câmpuri;

6-7) Analiza configurației de pioni conduce la concluzia mobilității superioare a pionilor centrali ai albului comparativ cu majoritatea de pioni pe flancul damei, deținută de negru;

8) Neexistând coloane deschise, se poate constata totuși un grad superior de mobilitate a turnurilor albe, care pot acționa rapid prin dublare pe orice coloană s-ar deschide;

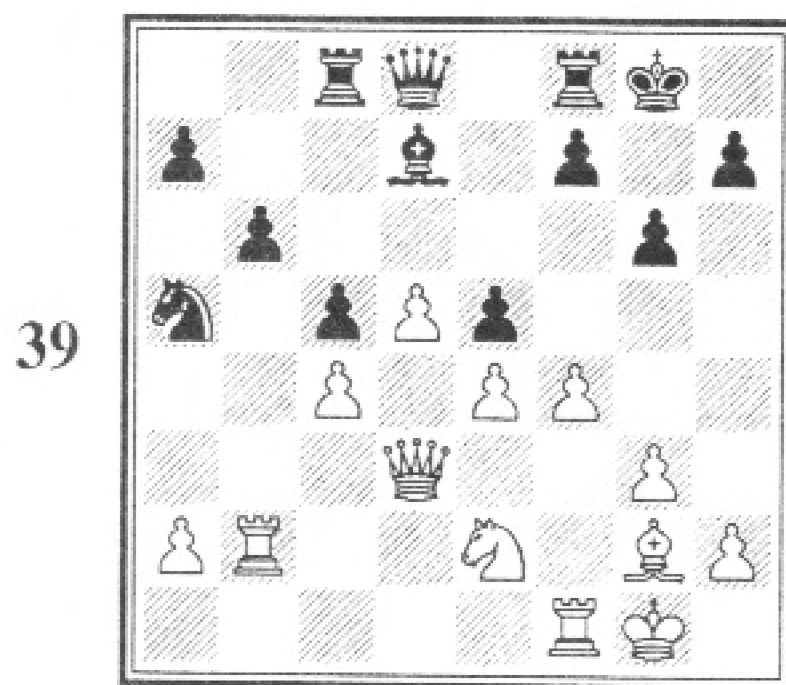
9) Avantajul perechii de nebuni nu intră în discuție.

În **etapa a treia** a elaborării planului de joc, se determină criteriile care funcționează în această poziție și trebuie să stea la baza planului de joc, respectiv **nr. 3, 6, 7, 8**. Ele sunt cele care indică **direcția principală** de acțiune, **realizarea cooperării dintre figuri și pioni în atacul centrului advers**.

Analizând perspectivele unui joc activ al ***negrului*** (legate de efectuarea legăturii între turnuri prin ♕e7, reamplasarea calului: ♘a5-b7-d6 și pregătirea atacului centrului alb prin f7-f5, care necesită un număr de 4-5 mutări, sau imediat a6 și b5) albul, care dorește să fie primul în declanșarea inițiativei, stânjenindu-și adversarul în realizarea contrajocului, a găsit în **etapa a patra** soluția tactică de rezolvare a problemei strategice, calea cea mai rapidă de atac a punctului e5, care obligă adversarul la apărare:

20. f4!

39

Atacul direct asupra pionului e5 constituie începutul unui plan deosebit de instructiv pentru studiul construcției cooperării.

20... ♕e7 După 20... exf4?, falanga centrală de pioni mobili *d, e, f* devine extrem de puternică.

21. ♕e3!! O dublă lovitură, mutare-cheie în construcția planului căci, pe lângă dublarea cu tempo a atacului asupra pionului e5, se eliberează câmpul d3, esențial în traseul de activizare a ♘e2 (♘e2-c1-d3), dispărând totodată și limitarea ♖b2, care va putea dubla acțiunea pieselor grele pe coloana semideschisă *f*. Se constată cum procedeul tactic de eliberare cu tempo a câmpului, utilizat în scop strategic, mărește viteza de realizare a planului!

21... ♖ce8 Dublează susținerea punctului critic e5, pregătind manevra ♘a5-b7-d6.

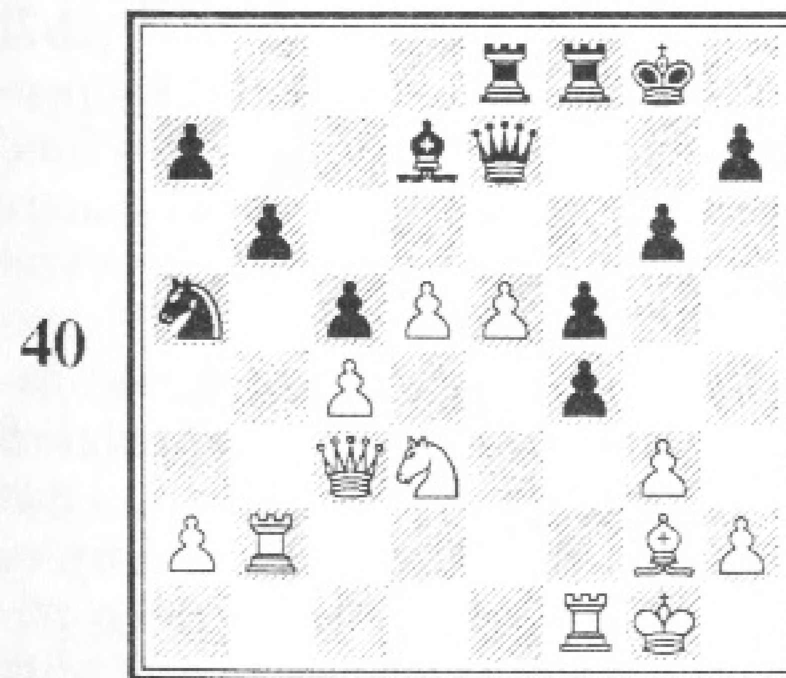
22. ♘c1! f5 O mutare aparent activă, dar ea este rezultatul unui calcul concret. Nu era posibil 22... ♘b7 23. ♘d3! f6 24. ♖bf2! și sporul de viteză al coordonării pieselor albe își spune cuvântul, deoarece amenințarea 25. fxe5 fxe5 26. ♖xf8 ♖xf8 27. ♖xf8, eliminând un apărător al punctului e5, ar duce la câștigul pionului central (27... ♔xf8 28. ♕xe5)

23. ♘d3!! Atacul triplu (♕ + ♘ + ♙) asupra punctului critic e5 obligă negrul la cedarea centrului.

23... exf4 Evident că după 23... fxe4? 24. ♘xe5 albul câștigă și ♙e4

24. e5!

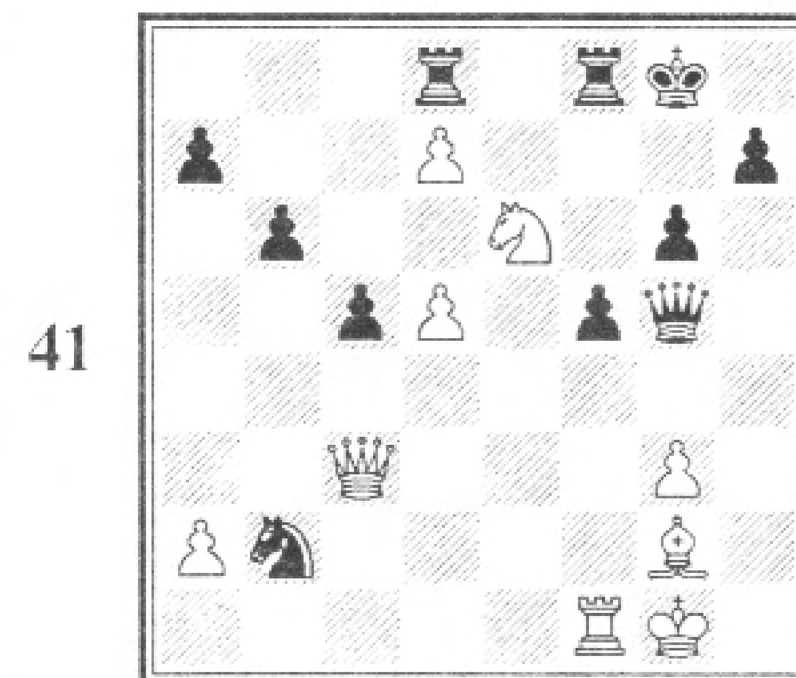
40

Asemenea sacrificii de pion (de această dată el este forțat, căci după 24. ♖xf4 g5 25. ♖f1 fxe4 negrul obține contrașanse) se fac "cu ochii închiși" la nivelul marilor maeștri, falanga pionilor centrali d5-e5 fiind incomparabil superioară ca valoare pierderii unui pion.

24... fxg3 25. hxg3 ♕g5 26. ♘f4! [Situația negrului este disperată: se amenință e5-e6, d5-d6-d7. Gheller găsește însă o resursă neașteptată] **26... ♘xc4!?** [Acum după 27. ♕xc4 ♖xe5, controlul coloanei *e*, slăbiciunea ♙g3 și echivalentul a 3 pioni pentru figură ar ridica noi probleme albului. Mai slab era 26... ♖xe5 27. ♕xe5 ♘xc4 28. ♘e6! albul rămâne cu un turn în plus!] **27. e6!** [O mutare "în forță"!] **27... ♘xb2 28. exd7! ♖d8 29. ♘e6!** [Finalul unei operațiuni tactico-strategice de amploare]

41

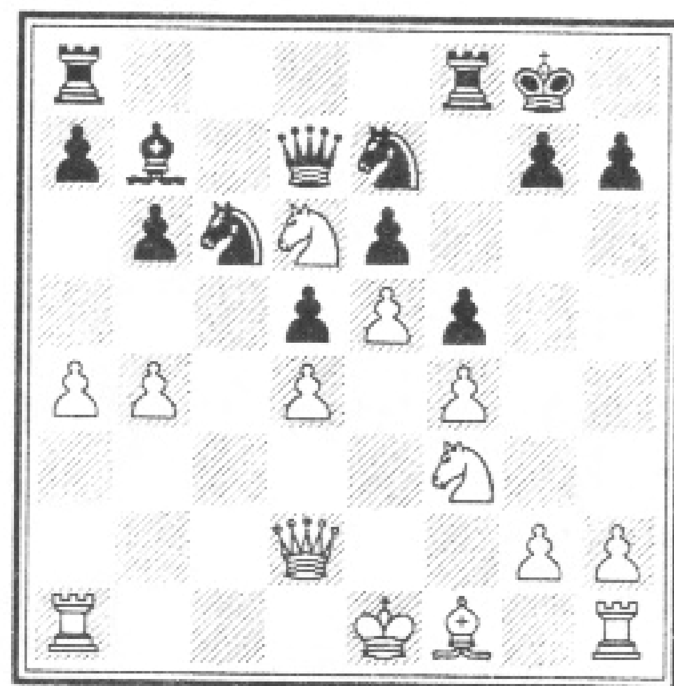

29... ♕f6 [Singura apărare. Acum sporul de calitate al cooperării figurilor se transformă în avantaj material decisiv] **30. ♕xf6 ♖xf6 31. ♘xd8 ♖d6 32. ♘b7 ♖xd7 33. d6 ♘c4 34. ♗d5+ ♔f8 35. ♗xc4 ♖xb7 36. ♖d1** și *[1–0]*.

Un alt plan rămas în istoria șahului ca plan model a survenit în partida:

A. Alehin - A. Nimzovici
San Remo, 1930
Apărarea franceză (C17)

1. e4 e6 2. d4 d5 3. ♘c3 ♗b4 4. e5 c5 5. ♗d2 [Astăzi se joacă mai frecvent 5. a3] **5... ♘e7 6. ♘b5 ♗xd2+ 7. ♕xd2 0–0 8. c3 b6?** [Era necesar 8... ♘c6! 9. f4 cxd4 10. ♘xd4 f6!] **9. f4 ♗a6 10. ♘f3 ♕d7 11. a4 ♘bc6 12. b4 cxb4 13. cxb4 ♗b7? 14. ♘d6! f5**

42

S-au efectuat doar 14 mutări și albul este pus în fața alegerii unui plan. În condiții de perfectă egalitate materială, aprecierea poziției conduce la următoarele concluzii:

1) Negrul deține un mic avantaj de dezvoltare, albului fiindu-i necesare încă două mutări pentru a încheia activizarea figurilor (♗d3, 0–0).

2) Avantajul de spațiu asigură albului o mobilitate superioară a figurilor, figurile negrului acționând doar pe ultimele trei linii.

3) Albul ocupă și controlează mai multe câmpuri ale centrului restrâns și extins.

4) Negrul și-a asigurat protecția regelui prin efectuarea rocadei, dar poziția regelui alb în centru nu prezintă nici un pericol.

5) Câmpul slab d6 a fost transformat într-un punct tare, ocupat de cal, deși poziția acestui cal este instabilă, el putând fi rapid atacat. Câmpurile slabe c4 și e4 nu sunt accesibile cailor negri, aceștia având o mobilitate redusă.

6) Slăbiciunea pionilor e6 și d4 este deocamdată simbolică, ambii pioni fiind puternic apărați și nu există posibilitatea dublării atacului asupra pionilor slabi.

7) Nici una din părți nu dispune de majoritatea de pioni pe flancul damei.

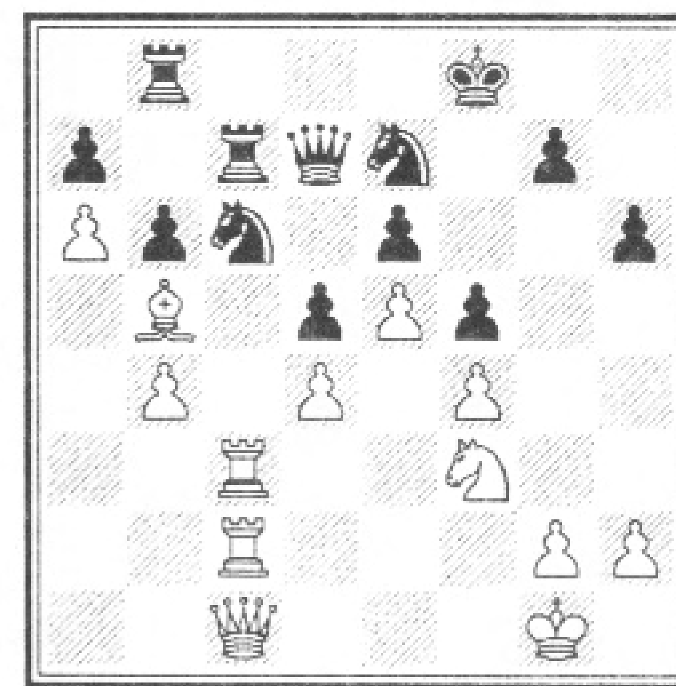
8) Există o singură coloană deschisă, coloana *c*, care trebuie ocupată cu prioritate.

9) Nu intră în discuție.

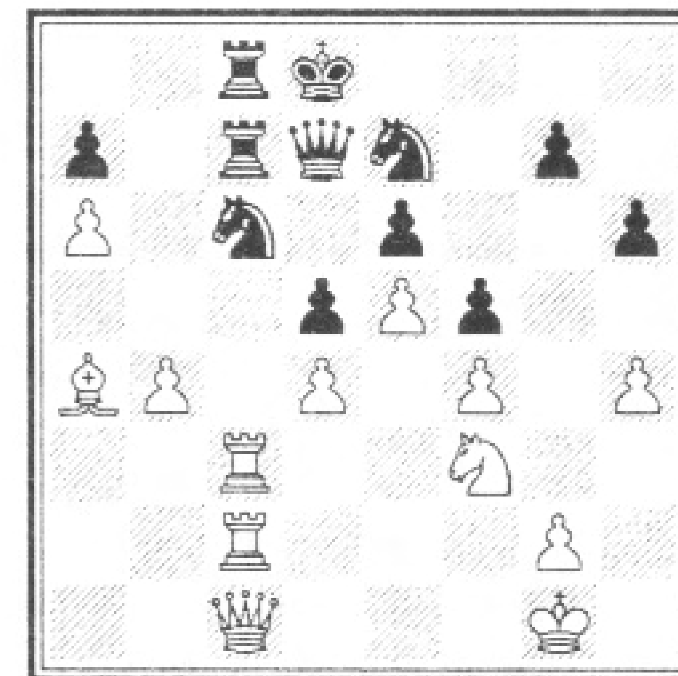
Criteriile determinante în elaborarea planului de joc sunt criteriile 2 și 8, șansele albului de atac fiind legate de accesul pe coloana *c* și atacarea slăbiciunilor de pe linia a 6-a și a 7-a. Cum motive tactice pe moment nu există, s-a născut ideea utilizării slăbiciunii câmpurilor albe după schimbarea puternicului cal alb pe nebunul "pasiv" advers

15. a5! [Paradoxal, albul nu se grăbește să-și încheie dezvoltarea și are în vedere dispunerea optimă a nebunului său] **15... ♘c8 16. ♘xb7!** [O idee profundă, revoluționară pentru acea vreme, puternicul ♘d6 fiind schimbat tocmai pe nebunul inactiv al negrului! Acest schimb, prevăzut înaintea efectuării mutării a5, evidențiază profunzimea planurilor marelui campion. Ocuparea câmpului c8 de către cal pierde doi timpi în lupta pentru controlul coloanei *c*, timp ce va fi utilizat pentru ocuparea cu prioritate a acestei coloane de către

piesele grele ale albului] **16... ♕xb7 17. a6!** [În absența nebunului din b7, câmpurile c6 și b7 devin cronic slabe, iar poziția sigură a nebunului la b5 va contribui la creșterea presiunii pe coloana *c*] **17... ♕f7 18. ♗b5!** [O nouă apreciere a poziției conduce la concluzia unui avantaj clar al albului, bazat pe dominația în criteriile 2, 3, 5, 8, noul plan având drept scop ocuparea coloanei *c*, accesul pe linia a 7-a și eventuala dublare a turnurilor pe linia 7-a] **18... ♘8e7 19. 0–0 h6 20. ♖fc1! ♖fc8** [Negrul încearcă să se opună ocupării coloanei *c*] **21. ♖c2! ♕e8** [Schimbul turnurilor nu ducea la nimic bun, căci după 21... ♘d8 22. ♖ac1 ♖xc2 23. ♖xc2 ♖c8 24. ♖xc8 ♘xc8 25. ♕c2, pătrunderea damei albe este decisivă] **22. ♖ac1 ♖ab8 23. ♕e3** [Cu intenția ♕b3-a4] **23... ♖c7 24. ♖c3!** [Începe manevra clasică de triplare a pieselor grele] **24... ♕d7 25. ♖1c2! ♔f8 26. ♕c1**

43

26... ♖bc8 27. ♗a4!! [Amenințarea valorificării forței acțiunii coordonate a pieselor grele pe linia *c* este decisivă] **27... b5** [Lungește agonia încă pentru câteva mutări...] **28. ♗xb5 ♔e8 29. ♗a4! ♔d8 30. h4!**

44

Negrul se află într-o tipică poziție de zugzwang. Singurele mutări posibile după 30... g6, se epuizează rapid: 31. ♔f1 g5 32. ♔g1. Mutarea regelui, damei sau a turnului duce după b4-b5 la pierderea unei figuri.

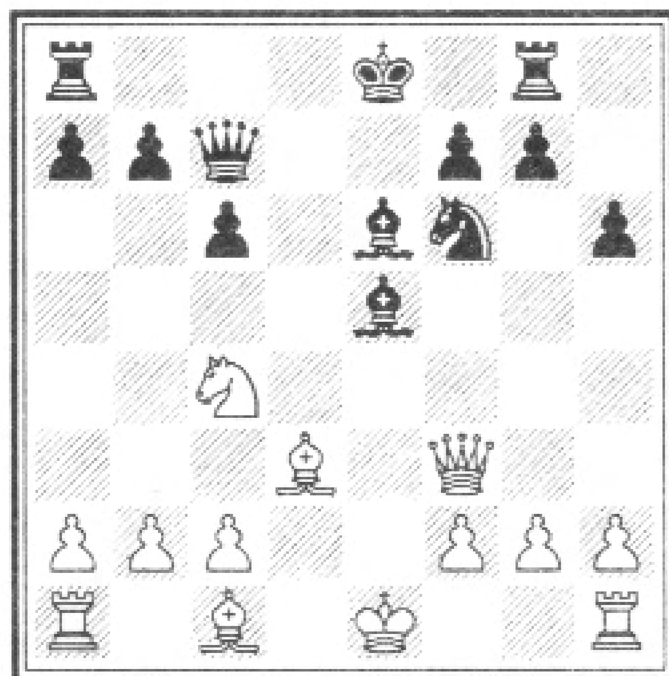
30... ♕e8 31. b5!, *[1–0]*.

În puternicul turneu de la Linares, Kasparov l-a întâlnit în runda a treia pe *numărul 2* mondial, Anand, într-o partidă "de prestigiu".

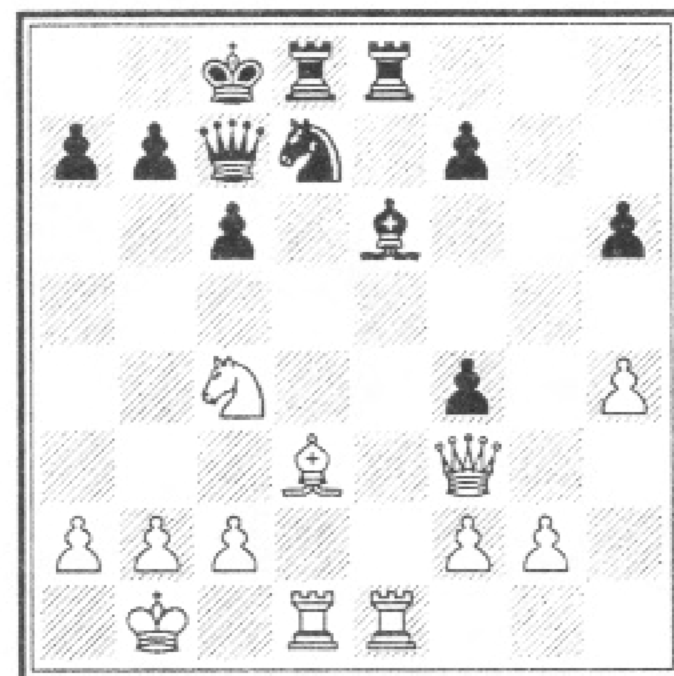
G. Kasparov - V. Anand
Linares, 1998
Caro-Kann (B17)

1. e4 c6 2. d4 d5 3. ♘d2 dxe4 4. ♘xe4 ♘d7 [Alegerea apărării Caro-Kann și a variantei preferate a lui Karpov (4... ♘d7) este o primă dovadă de respect a negrului, care preferă de regulă Siciliana] **5. ♘g5 ♘gf6 6. ♗d3 e6 7. ♘1f3 ♗d6 8. ♕e2 h6 9. ♘e4 ♘xe4 10. ♕xe4** [Până aici totul după canoanele teoriei moderne] **10... ♕c7?!** [O decizie surprinzătoare. Negrul nu alege continuarea cea mai tăioasă în această poziție, 10... ♘f6, probabil și datorită faptului că în urmă cu o lună, în partida ***Morozevici - Iordăchescu***, Chișinău 1998, albul reluase o idee mai veche:

sacrificiul de pion 11. ♕h4!? ♔e7!? 12. ♘e5!? ♗xe5 13. dxe5 ♕a5+ 14. c3 ♕xe5 15. ♗e3 b6 16. 0-0-0 g5 17. ♕h3!? c5 18. ♖he1 ♗b7 19. ♗c4! ♗e4 20. f3 ♗f5 21. g4 ♗g6 22. ♗d5!! și a câștigat spectaculos, iar marii maeștri sunt întotdeauna "la zi" cu noutățile teoretice!!] **11. ♕g4!** [O tipică mutare de stânjenire, care împiedică 11... 0-0 12. ♗xh6!] **11... ♖g8 12. ♘d2!** [12. ♗h6? ♘f6 –+] **12... ♘f6 13. ♕f3 e5 14. dxe5 ♗xe5 15. ♘c4 ♗e6!** [Negrul nu se teme de pierderea perechii de nebuni, căci după 16. ♘xe5 ♕xe5+ 17. ♕e3 ♘g4!, inițiativa trece la negru]

45

16. ♗d2! [O mutare grea! Kasparov sacrifică un pion pentru a-și termina rapid dezvoltarea și activizarea pieselor grele, profitând de poziția regelui advers în centru. Nu merge acum 16... ♗g4 17. ♕e3! sau 16... ♗d5 17. ♕e2! și legarea pe coloana *e* decide] **16... 0–0–0!?** [Nu se poate accepta sacrificiul de pion: 16... ♗xc4 17. ♗xc4 ♗xb2?! și după 18. ♕e3+ ♔d8 19. ♖d1! ♘d5 20. ♕b3! ♖e8+ 21. ♗e3 ♗f6 22. ♗xd5 cxd5 23. ♖xd5+ ♔c8 24. 0 0, poziția expusă a regelui face apărarea dificilă] **17. 0–0–0 ♘d7 18. ♖he1 ♖ge8 19. ♔b1 g5 20. h4!** [Imediat ce a încheiat etapa activizării pieselor grele pe coloanele centrale, albul declanșează inițiativa, cu intenția de a slăbi câmpurile negre adverse] **20... ♗f4?! 21. ♗xf4! gxf4**

46

S-au efectuat 21 mutări (dintre care 13 teoretice, cunoscute) în care ambii adversari și-au pus în aplicare planurile generale de contrucție ale cooperării strategice de atac, respectiv de apărare și contraatac specifice deschiderii și variantei respective.

Să pătrundem iar în tainele gândirii marilor maeștri, analizând etapele elaborării planului de joc de către Kasparov, probabil cel mai dinamic jucător din epoca contemporană, în sensul măiestriei cu care îmbină tactica și strategia în planurile sale.

Trecând rapid peste **prima etapă** a elaborării planului, Kasparov a continuat cu cea de **a doua etapă**, analiza criteriilor de apreciere ale poziției.

Criteriul (= **cr.**) **1** conduce la constatarea egalității rangurilor de dezvoltare, iar **cr. 2** la un mic avantaj de mobilitate al figurilor albului. Albul deține și un avantaj prin controlul mai multor câmpuri centrale (**cr. 3**) și în poziția mai sigură a regelui său

(**cr. 4**). Legat de **cr. 5**, câmpuri slabe în tabăra adversă, atrage atenția slăbiciunea temporară a câmpului d6, care pare însă dificil de exploatat. Albul deține un avantaj evident și din analiza configurațiilor de pioni (**cr. 6**), ♙f4 fiind slab, dar greu de atacat în acest moment al partidei (22. ♖e4? ♗d5 –+). De un ultim plus se poate vorbi privind ușoara superioritate în activitatea turnurilor albe pe coloanele centrale (**cr. 8**), iar **cr. 7** (majoritatea de pioni pe flancul damei) și **cr. 9** (avantajul perechii de nebuni) nu au aplicabilitate în această poziție.

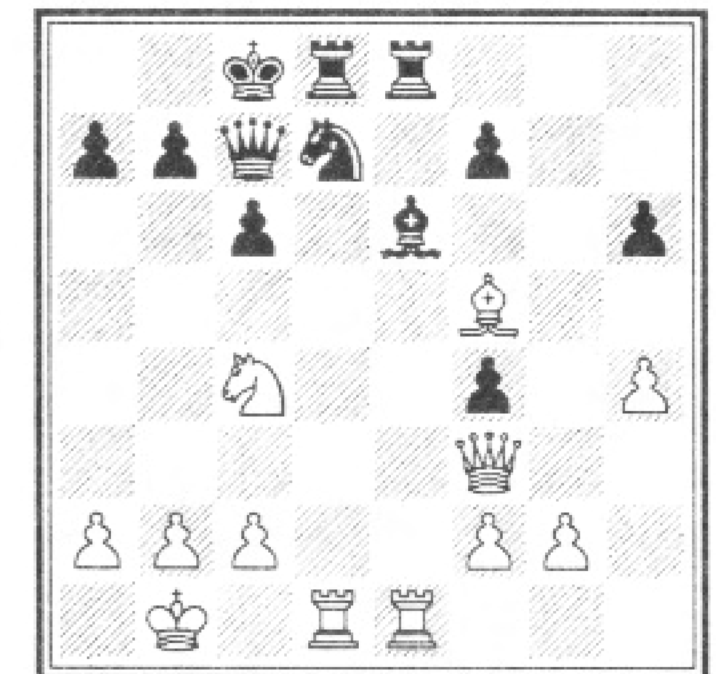
În cea de a **treia etapă**, a elaborării planului, a reieșit clar că planul de joc trebuie legat de avantajul ferm deținut în acel moment la capitolele:

- mobilitatea superioară a figurilor (**cr. 2**);
- controlul câmpurilor centrale (**cr. 3**);
- configurația superioară a pionilor (**cr. 6**);
- activitatea superioară a turnurilor albe pe coloanele centrale (**cr. 8**).

În **a patra etapă** - cea mai dificilă - a stabilirii planului, cercetarea eventualelor motive tactice și strategice specifice poziției în acest moment, o primă observație ar fi că provocarea unor schimburi ar fi favorabilă albului, deoarece în final slăbiciunea ♙f4 fiind mai pronunțată va fi mai ușor de exploatat. De asemenea, mobilitatea superioară a figurilor ar trebui să asigure un potențial superior de cooperare al pieselor albe. Cum ♙f4 nu poate fi atacat imediat, crearea unei amenințări folosind slăbiciunea câmpului d6 prin ♘d6+ se realizează ușor prin 22. ♗f1, însă se parează la fel de ușor prin contraatacul 22...♘b6.

Kasparov găsește însă motivul tactic ascuns care îi permite să-și înceapă planul printr-o mutare "de efect" reprezentând și momentul declanșării inițiativei:

22. ♗f5! Motivul tactic "ascuns" este procedeul cunoscut ca *eliberarea cu tempo a coloanelor*. Pseudosacrificiul de figură nu poate fi acceptat datorită efectelor neplăcute ale altor procedee tactice ca *legarea* și atacurile duble ce apar în urma *îndepărtării apărătorului*!

47

22... ♘f8 [Acum după 22... ♗xc4 23. ♖xe8 ♖xe8 funcționează *atacul dublu* la d7: 24. ♖xd7 +–, iar după 22... ♗xf5 nu 23. ♘d6+? ♕xd6!, ci simplu 23. ♖xe8 ♖xe8 24. ♘d6+ ♔d8 25. ♘xf5! și schimburile efectuate conduc doar la agravarea situației negrului] **23. ♕h5! ♔b8 24. ♗xe6 ♘xe6 25. a4!** [Albul stă atât de bine pozițional încât, pentru că ♙h6 nu fuge, își poate permite să-și întărească poziția stânjenind contrajocul negrului ce ar fi survenit după 25. ♕xh6?! b5 26. ♘d2 ♕b6 sau 26... ♖d5] **25... ♕e7 26. ♕e5+ ♕c7 27. ♕h5** [Repetarea mutărilor are ca scop doar câștigul de timp] **27... ♕e7 28. b3! ♕f6 29. ♘e5!**

♖e7 30. ♘g4! [Iată un moment de maximă cooperare a pieselor albe în atac pe fondul stânjenirii pronunțate și a lipsei de cooperare între piesele negre!] **30... ♖xd1+ 31. ♖xd1 ♕g7 32. f3! ♖e8 33. ♕f5!** [Din noi nu lasă nici o șansă adversarului] **33... ♔a8 34. h5 ♖f8 35. ♖d7!**, *[1–0]*.

Accesul cu tempo al turnului pe linia a 7-a (se amenință și 36. ♕xe6), l-a determinat pe Anand să cedeze într-o poziție de egalitate materială, dar lipsită de orice speranță! Singura încercare de contrajoc, 35... ♕c3, este dejucată sec, profitând de slăbiciunea liniei a 8-a prin 36. ♘xh6! ♘d4 37. ♖xf7! ♖d8 38. ♖d7! O magistrală realizare a lui Kasparov!

Compararea celor trei **planuri de joc** elaborate de trei mari maeștri, dintre care doi campioni ai lumii, ne permite să tragem concluzii importante:

a) atât **etapele** stabilirii planului (Romanovski), cât și **criteriile de apreciere** ale poziției (Steinitz), specifice școlii clasice *Steinitz-Lasker-Capablanca* au stat la baza elaborării lor;

b) **procedeele tactice** utilizate în scopuri strategice au dat vigoare și eficiență acestor planuri, elementul tactic având o pondere mai mare sau mai mică în eficientizarea planurilor în funcție de caracterul poziției;

c) în toate cele trei poziții analizate putem recunoaște cu ușurință amprentele **planurilor generale de construcție ale cooperării strategice de atac** al pieselor albe și a **planurilor generale de construcție ale cooperării strategice de apărare și contraatac** (utilizate de negru) specifice deschiderilor și variantelor folosite în partidele respective.

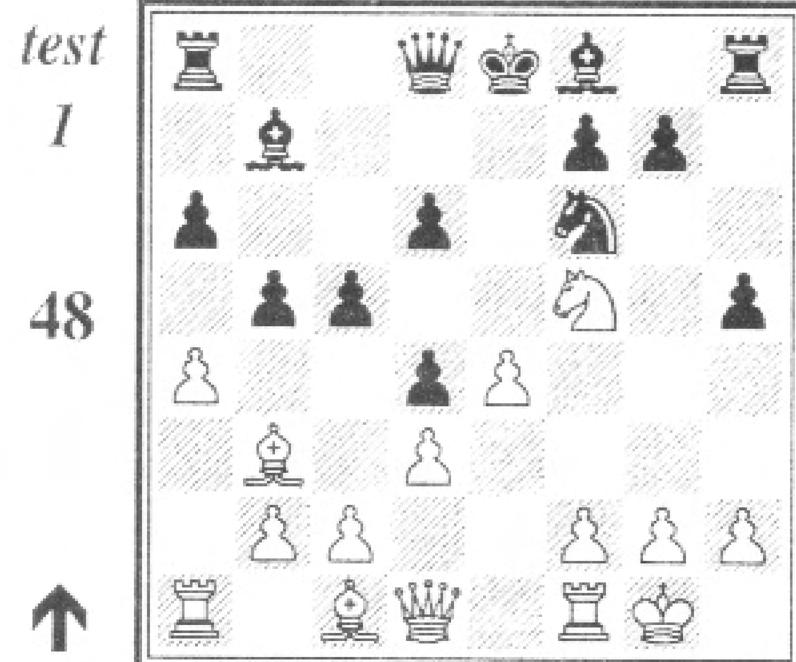
P. Chomet - E. Bacrot
Campionatul Franței, 1998
Spaniola (C84)

1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗b5 a6 4. ♗a4 ♘f6 5. 0–0 b5 6. ♗b3 ♗b7 7. d3 ♗e7 8. ♘c3 d6 9. a4 ♘d4 10. ♘xd4 exd4 11. ♘e2 c5 12. ♘g3 h5 13. ♘f5 ♗f8

test 1

48

↑

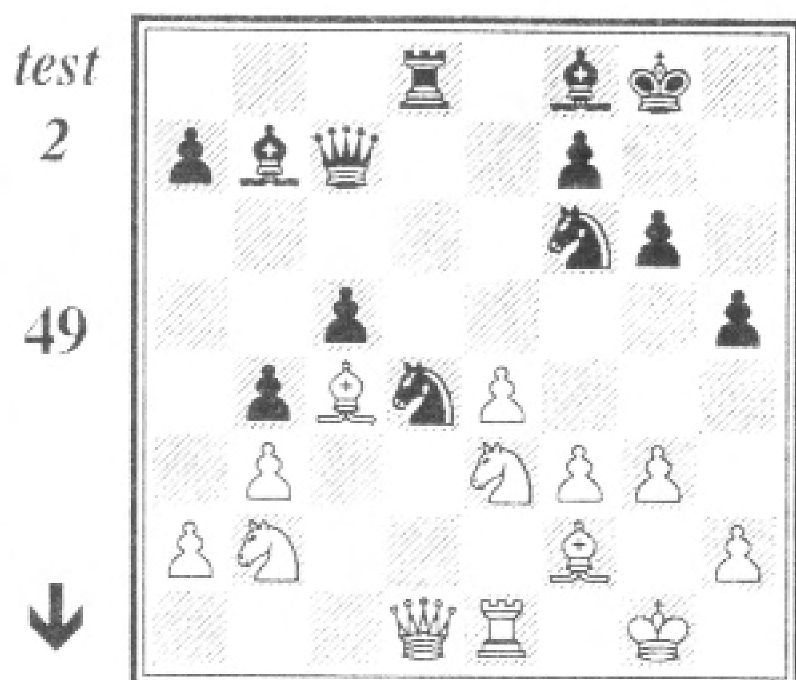
1) Apreciați primele 13 mutări efectuate din punct de vedere al respectării principiilor de dezvoltare;
2) Apreciați poziția conform criteriilor de apreciere (Steinitz);
3) Stabiliți planul de joc.

J.-L. Chabanon - L. Fressinet
1998

test 2

49

↓

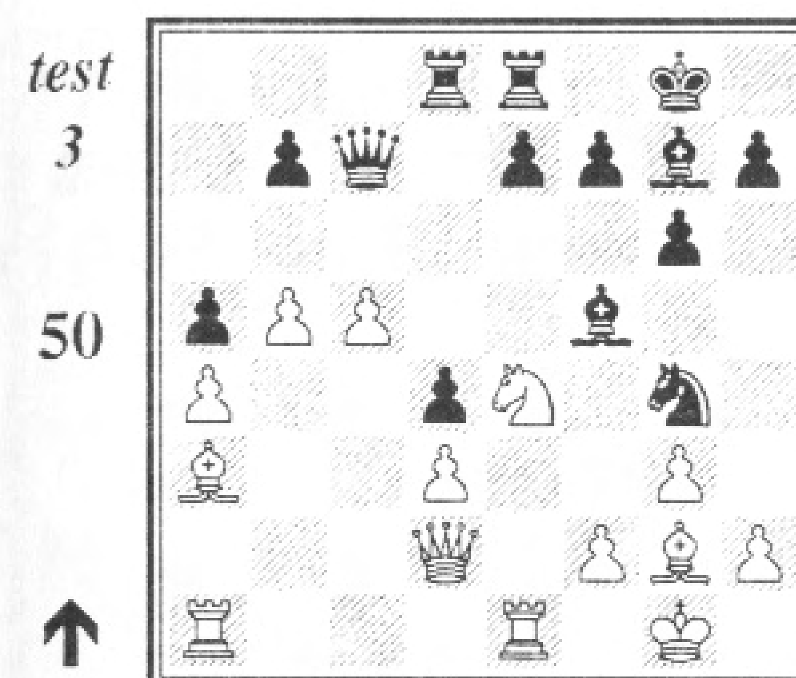
1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți planul de joc.

M. Euwe - A. Alehin
1927

test 3

50

↑

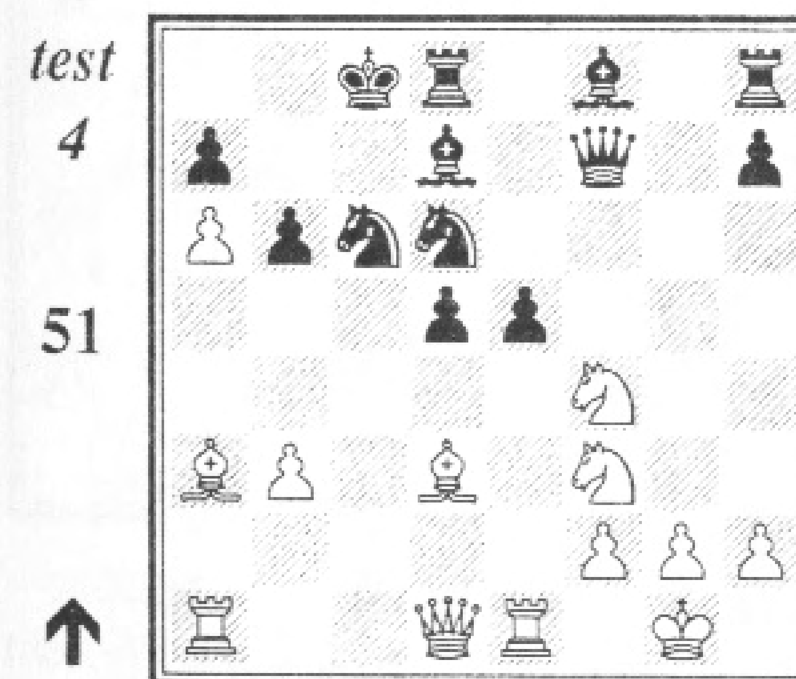
1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți planul de joc.

A. Yemelin - A. Belov
1998

test 4

51

↑

1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți planul de joc.

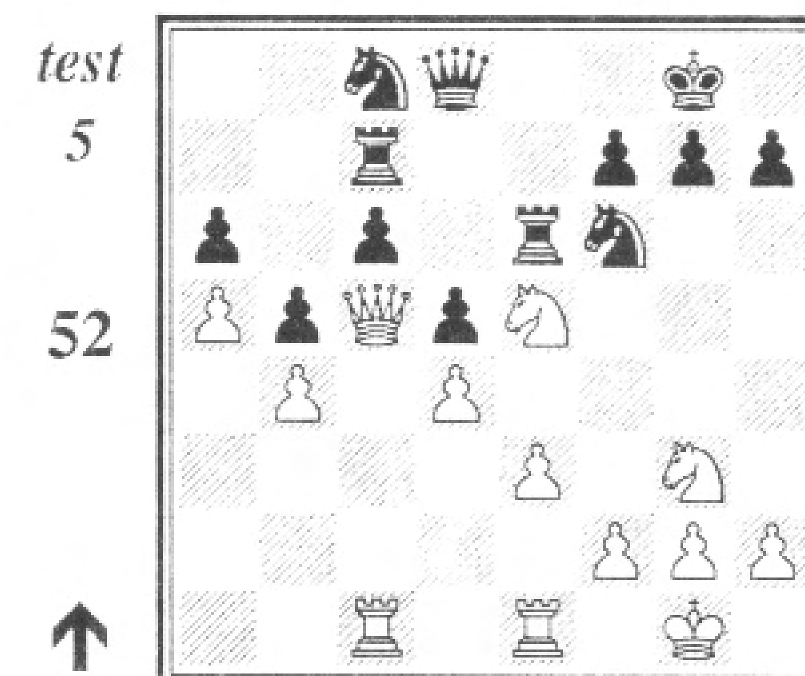
M. Euwe - A. Alehin
Zürich, 1934

După 27 mutări s-a ajuns în poziția din diagramă.

test 5

52

↑

1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți planul de joc.

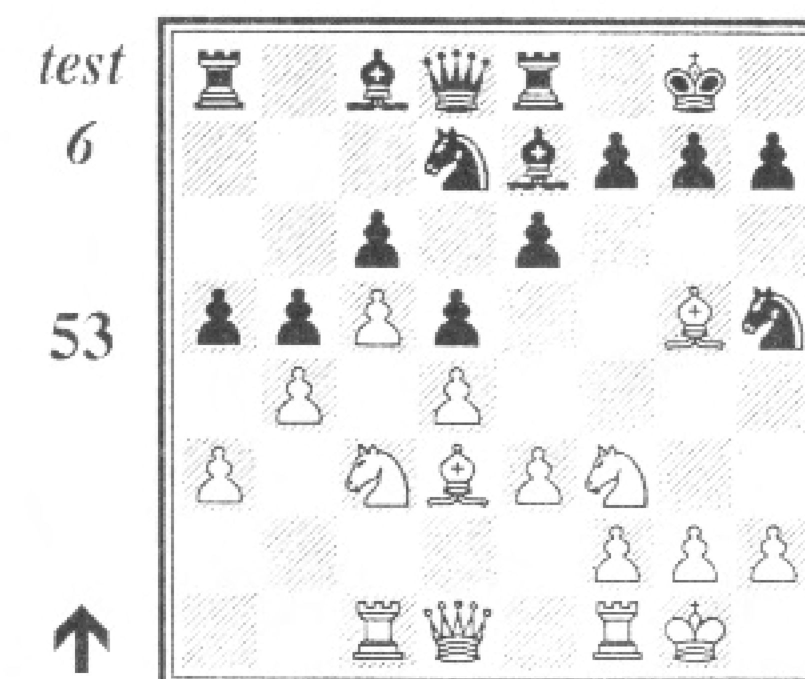
C. Schlechter - G. Marco
Monte Carlo (10), 1904

Ultima mutare a negrului a fost 12... ♘h5.

test 6

53

↑

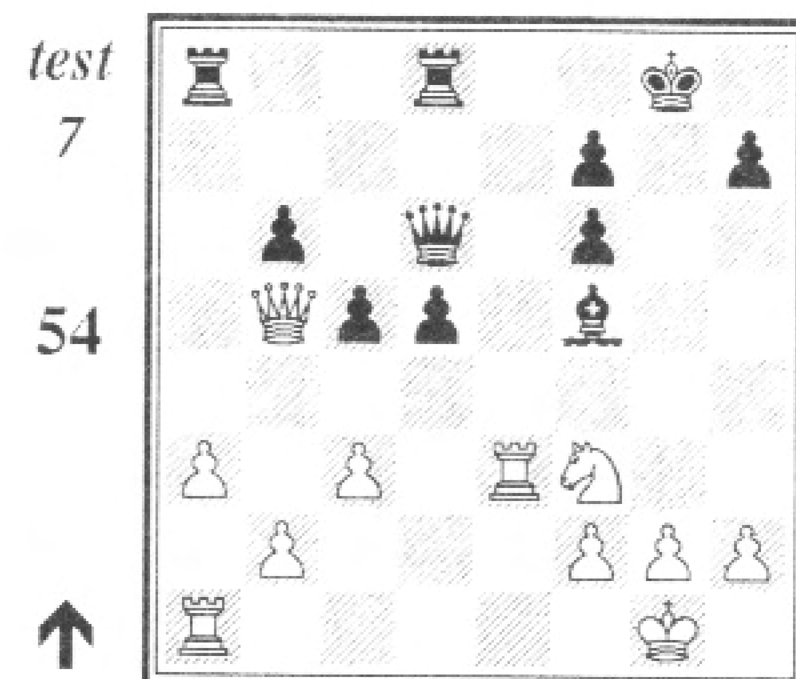

1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți planul de joc.

J.R. Capablanca - W. Morris
New York, 1911

test 7

54

1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți planul de joc.

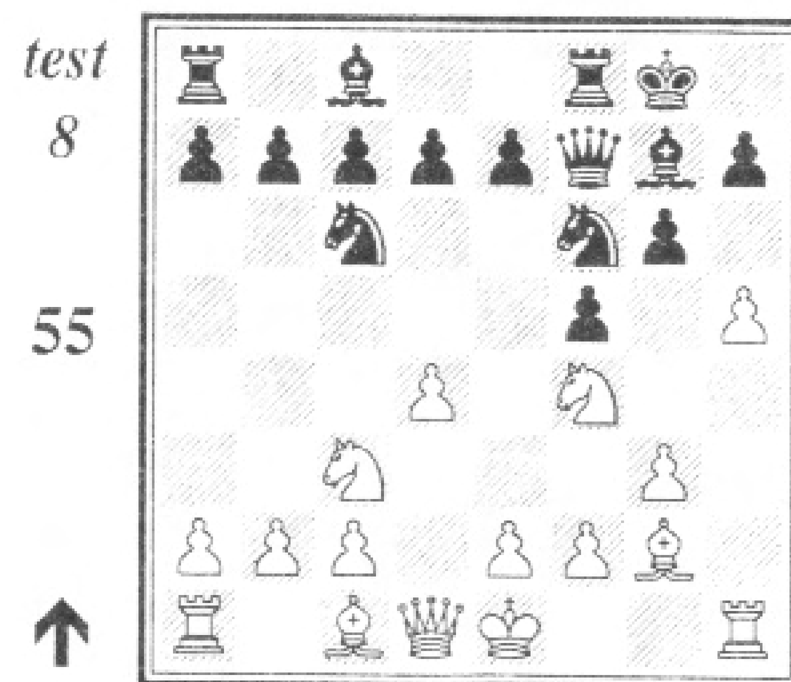
A. Korobov - M. Babar
MK Cafe Cup Koszalin, 1999
Olandeza (A81)

1. d4 f5 2. g3 g6 3. ♗g2 ♘f6 4. ♘h3 ♗g7 5. ♘f4 ♘c6 6. h4 0–0 7. h5 ♕e8 8. ♘c3 ♕f7

S-a ajuns în următoarea poziție, în care albul deține un mare avantaj.

test 8

55

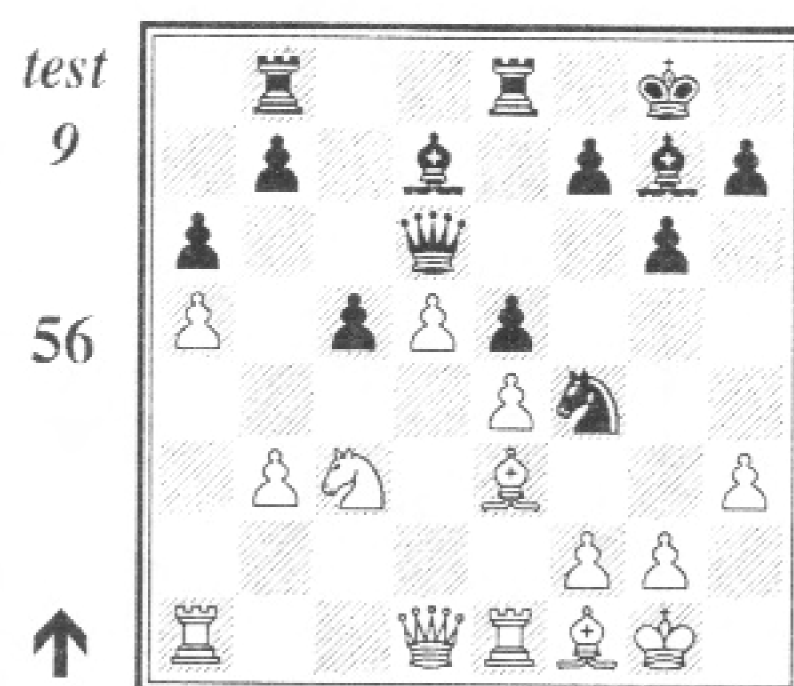

1) Apreciați poziția;
2) Unde a greșit negrul?
3) Stabiliți planul de joc cel mai incisiv.

B. Avrukh - H. Galvao
1999

test 9

56

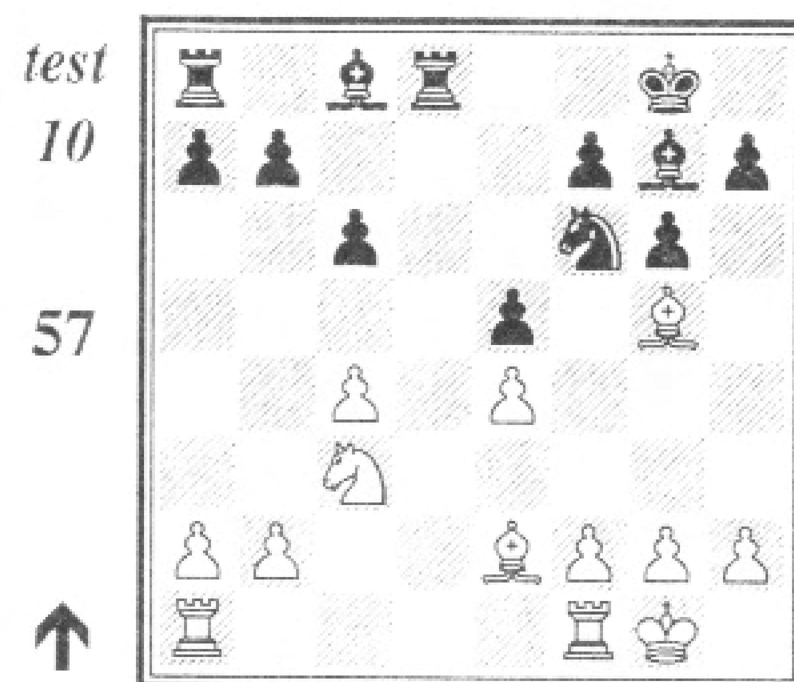
1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți planul de joc.

Bu Xiangzhi - Moun Moun Latt
Yangon (MYA), 1999
Indiana regelui (E97)

1. d4 ♘f6 2. c4 g6 3. ♘c3 ♗g7 4. e4 d6 5. ♘f3 0–0 6. ♗e2 e5 7. 0–0 ♘c6 8. dxe5 ♘xe5 9. ♘xe5 dxe5 10. ♕xd8 ♖xd8 11. ♗g5 c6

test 10

57

1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți planul cel mai eficient pentru alb, pe baza analizei criteriilor de apreciere ale poziției;
3) Unde a greșit negrul?

Lupta în partida de șah.

Planul general de construcție al cooperării strategice

Partida de șah - prin conținutul ei - reprezintă lupta a două tabere, începută în condiții de egalitate. Lupta este legea de bază în desfășurarea partidei de șah.

A. Suetin

Încă de la primele mutări, pe măsură ce forțele celor două tabere se desfășoară și interacționează începe lupta dintre **forțele active** (piesele albe) care utilizează ca mijloace de luptă amenințarea, atacul (sub toate formele cunoscute: atacul simplu, dublu, dubla lovitură sau tripla lovitură), manevra, sacrificiul pentru inițiativă, componente ale unui plan de atac, cărora li se opun **forțele adverse** ce utilizează o multitudine de mijloace de apărare și contraatac din contextul unui plan de apărare specific deschiderii alese.

Prin intermediul mutării se manifestă toate mijloacele de luptă, atât ale atacului cât și ale apărării și contraatacului, iar faptul că albul deține dreptul efectuării primei mutări îi acordă prioritate în elaborarea unui plan general de contrucție a cooperării strategice de atac.

Pentru a putea valorifica dreptul primei mutări în sensul obținerii premizelor favorabile declanșării cu prioritate a inițiativei, planul general de construcție a cooperării strategice de atac trebuie să urmărească simultan următoarele obiective:

a) **activizarea rapidă a forțelor**, ceea ce implică dezvoltarea tuturor figurilor și **dispunerea lor optimă conform unui plan bine stabilit** (în funcție de apărarea aleasă de negru);

b) **stânjenirea construcției cooperării strategice adverse**, împiedicând dispunerea optimă a figurilor adversarului, limitându-i spațiul și posibilitatea manifestării inițiativei sau contraatacului, specifice apărării alese.

În contextul acestei lupte ce se manifestă încă de la primele mutări,

având în vedere rolul constructiv și activ al mutărilor introductive în elaborarea și aplicarea planului general de construcție al atacului, apărării și contraatacului, importanța acordată acestor prime mutări a crescut considerabil.

- **Albul urmărește, de regulă, ca într-un număr minim de mutări, folosind amenințarea, atacul simplu (prin dezvoltarea cu tempo), amenințarea în perspectivă apropiată (amenințări de gradul II sau III), ocupând sau controlând mai bine centrul să creeze premizele declanșării inițiativei și aplicării planului său de atac.**
- **La rândul său negrul, constrâns încă de la primele mutări de necesitatea unor măsuri de apărare, va căuta, într-un număr minim de mutări, să-și stânjenească la rândul său adversarul în ocuparea și controlul centrului, va folosi orice ocazie în a-și activiza cu tempo figurile, își va asigura o protecție sigură regelui prin efectuarea cât mai rapidă a rocadei și își va pune în aplicare cu prima ocazie planul de contrajoc specific deschiderii sau apărării alese.**

Confruntarea dintre cele două planuri generale, de construcție a atacului și cel de construcție a apărării și contraatacului conduce, mutare de mutare, la schimbarea caracterului poziției și la necesitatea elaborării de noi planuri de joc, adaptate noilor poziții care pastrează evident amprentele planului general. Fiecare modificare, cât de mică ar părea ea, trebuie luată în considerare în elaborarea noului plan.

Planurile urmăresc de la prima până la ultima mutare cursul partidei, ca și cum i-ar lumina calea, afirmă marele maestru A. Suetin.

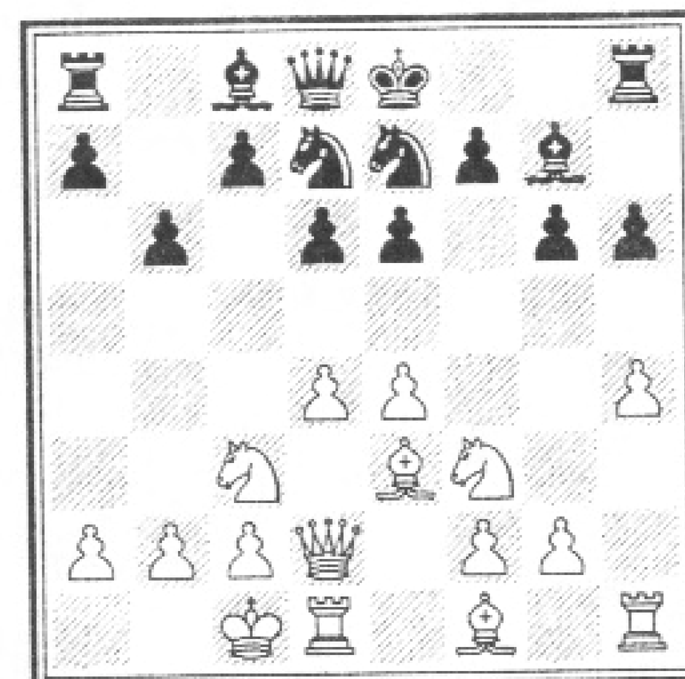
În concepția școlii clasice, planul "ideal" de construcție al atacului cu piesele albe ar fi realizat, conform recomandării lui J.R. Capablanca, ***efectuând 2-3 mutări de pion, dezvoltând caii, nebunii și legătura între turnuri***, dispunerea pieselor trebuie să fie armonioasă, eliminând limitarea propriilor figuri.

În practică acest lucru este greu de realizat, întrucât adversarul se va opune din răsputeri acestor dispuneri optime ale figurilor albe, ocupând sau controlând la rândul său centrul, stânjenind, atacând figurile și pionii centrali. Așa cum construcția atacului de către alb este o necesitate, putem afirma că apărarea activă și contraatacul sunt obligatorii pentru negru, deoarece o apărare pasivă poate avea consecințe grave, imediate:

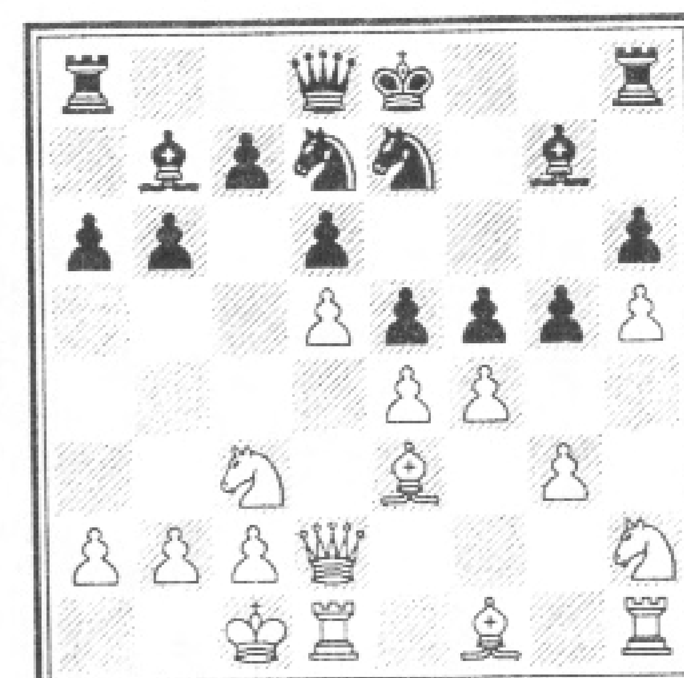
G. Rajna - N. Gaprindașvili
Budapesta, 1977
Dublu fianchetto (B06)

1. e4 g6 2. d4 ♗g7 3. ♘c3 d6 4. ♘f3 e6? [O idee excentrică a IM cehoslovac Maximilian Ujtelky, care însă nu poate decât să compromită prestigiul unei apărări în care, după mutările naturale 4... ♘f6 5. ♗e2 0-0, ar rezulta o poziție perfect jucabilă a Apărării Pirc-Ufimțev] **5. ♗g5!** O dezvoltare cu tempo, care pregătește 6. ♕d2 și 7. 0-0-0.

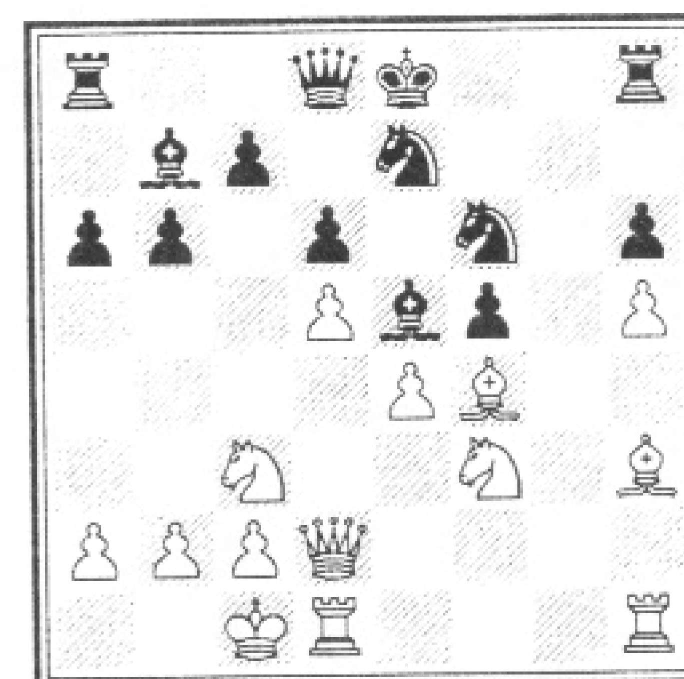
5... ♘e7 6. ♕d2! h6 [După 6... 0-0 ar urma 7. ♗h6, iar prin 8. h4! s-ar pregăti deschiderea coloanei *h*. Intrarea acestui turn în grupajul de atac al albului ar fi decisivă] **7. ♗e3 ♘d7 8. 0–0–0 b6 9. h4!** [Datorită jocului său pasiv, negrul este acum în imposibilitate de a efectua rocada]

58

9... ♗b7 10. h5! g5 11. d5 e5 [Întrucât regele negru a rămas în centru, albul pregătește în următoarele 3 mutări atacul centrului advers] **12. ♘h2! a6 13. g3! f5 14. f4!**

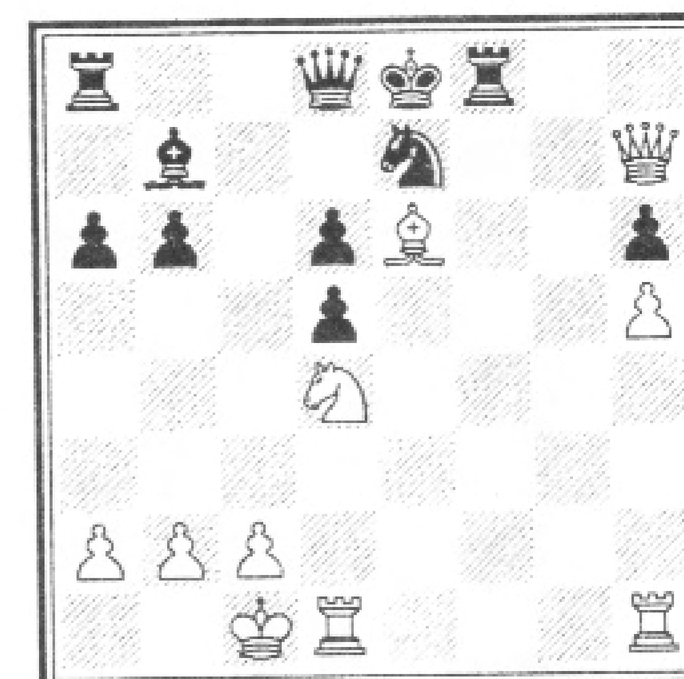
59

14... exf4 15. gxf4 gxf4 16. ♗xf4 ♗e5 17. ♗h3! [Activizarea ultimei figuri ușoare!] **17... ♘f6 18. ♘f3!** [Cu fiecare mutare crește forța atacului asupra punctelor centrale e5 și f5]

60

18... ♗xf4 19. ♕xf4 ♘xe4 20. ♘xe4 fxe4 21. ♗e6! ♖f8 22. ♕xe4 c6 23. ♘d4! cxd5 24. ♕h7 și *[1–0]*.

Poziția finală merită fără îndoială o diagramă, iar partida reprezintă un exemplu tipic al riscurilor unei tratări superficiale a apărării.

61

Este important să remarcăm că viteza și eficiența construcției atacului se datorează faptului că albul, respectând întru totul principiul clasic de dezvoltare (prin două mutări de pion a ocupat centrul, caii au fost dezvoltați pe câmpurile naturale c3 și f3, nebunul a fost dezvoltat cu tempo la g5), **și-a plasat astfel figurile, încât să creeze amenințări concrete legate de specificul poziției adverse**

(fianchetarea nebunului la g7). Astfel, bateria (atacul dublu) ♗g5 + ♕d2 a împiedicat efectuarea rocadei adverse, rocada mare a activizat turnul pe coloana *d*, atacurile de pion h2-h4-h5 și d4-d5 au fixat structura pionilor în centru, după care a urmat atacul centrului prin 13. g3! și 14. f4!, creșterea tensiunii asupra punctelor centrale e5 și f5 prin 17. ♗h3 și 18. ♘f3, astfel că poziția negrului, cu regele aflat în centru, nu a mai rezistat.

Începând cu mutarea a 5-a, fiecare mutare a albului a realizat - simultan cu dezvoltarea - amenințări imediate sau de perspectivă care au condus la totala pasivizare a figurilor adverse.

Nona Gaprindașvili (1941-)

Bineînțeles că în cazul continuărilor normale (4... ♘f6, 5... 0-0) asemenea "execuții" sunt dificil de realizat, însă din acest exemplu putem deduce câteva concluzii importante:

1) Nu există un plan "universal", general valabil, de construcție a cooperării strategice de atac, în care piesele să fie activizate și dispuse optim astfel încât să permită declanșarea inițiativei și atacului împotriva oricărei construcții strategice a apărării.
2) Planul general de construcție a cooperării strategice de atac este motivat de specificul apărării alese de adversar și eficiența lui este legată de măsura în care simultan cu activizarea forțelor atacului se creează amenințări imediate sau în perspectivă, stânjenind adversarul și obligându-l la măsuri de apărare.

Ignorarea acestor amenințări are de regulă urmări grave, ca în partida:

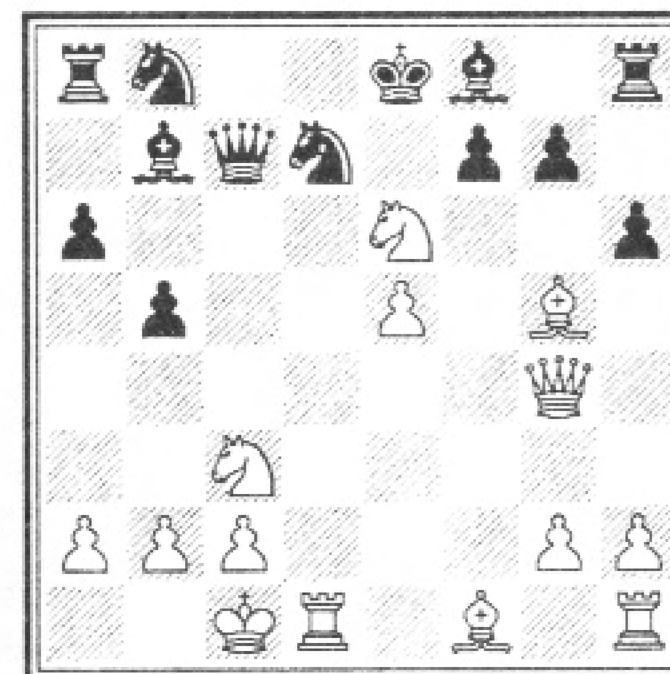

Aurel Urzică (1952-)

A. Urzică - E. Ungureanu
România, 1976
Siciliana (B96)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗g5 e6 7.

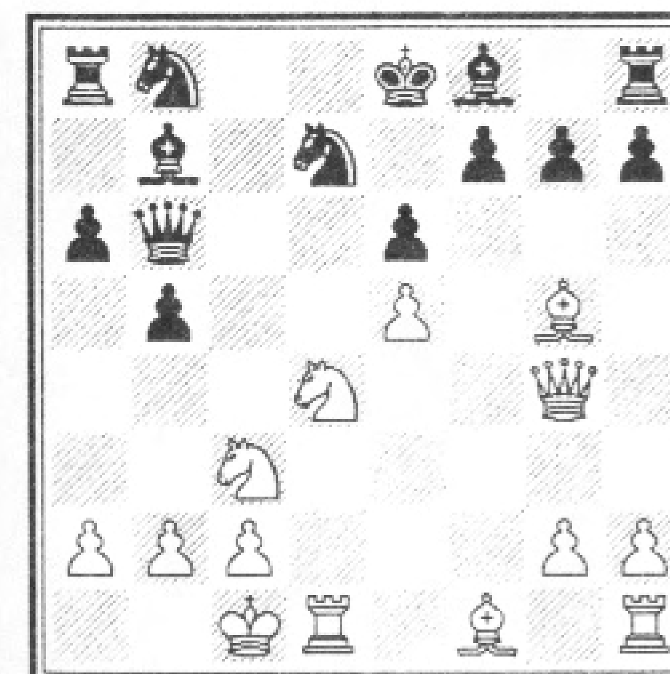
f4 b5!? [Varianta Polugaevski solicită cunoașterea aprofundată a ordinii mutărilor...] **8. e5 dxe5 9. fxe5 ♕c7 10. ♕e2 ♘fd7 11. 0–0–0 ♗b7 12. ♕g4 h6??** [Negrul ignoră pericolele ce există datorită avantajului de dezvoltare al albului. Aici era absolut necesar 12... ♕b6. A urmat însă...] **13. ♘xe6!**

62

13... ♕xe5 14. ♘c7+!! ♕xc7 15. ♕e2+, *[1–0].*

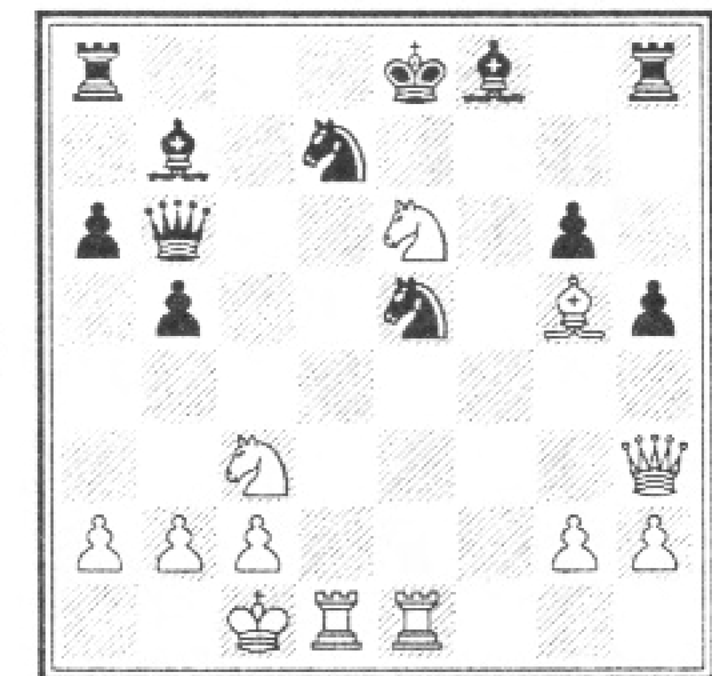
În cazul nostru, chiar după 12... ♕b6, cum s-a jucat în partida:

T. Wedberg - G. Rorvall
Suedia, corr., 1977

63

... albul, continuându-și dezvoltarea, a obținut atac puternic prin:

13. ♗e2 ♘xe5?! [13... h6 14. ♕h3! ♘xe5 15. ♖he1 ♘bd7 16. ♗h4 g5 17. ♘xe6! fxe6 18. ♗f2! ♕xf2 19. ♕xe6+ ♔d8 20. ♗xb5! ±] **14. ♕h3 ♘bd7 15. ♖he1 g6 16. ♗g4 h5 17. ♗xe6 fxe6 18. ♘xe6!**

64

18... ♖h7 19. ♘c7+! ♕xc7 20. ♕e6+! ♖e7 21. ♗xe7 ♗xe7 22. ♖xd7! ♕xd7 23. ♕g8+ ♗f8 24. ♖xe5+ ♔d8 25. ♕xf8+, *[1–0].*

Planul general de construcție a cooperării strategice de atac este cu atât mai eficient cu cât dispune nu numai de un potențial de cooperare în perspectivă care realizează coordonarea rapidă a forțelor în atac (în cazul nostru, la atacul regelui advers va participa bateria ♕d2 + ♗e3 + ♗b3 + ♖h1 după deschiderea coloanei *h* prin asaltul g4, h4-h5 și ♘c3 care prin ♘d5 va elimina apărătorul ♘f6, al câmpului h7) **cât și de capacitatea de a sancționa imediat orice abatere a adversarului de la regulile clasice ale dezvoltării** (8... ♘a5?).

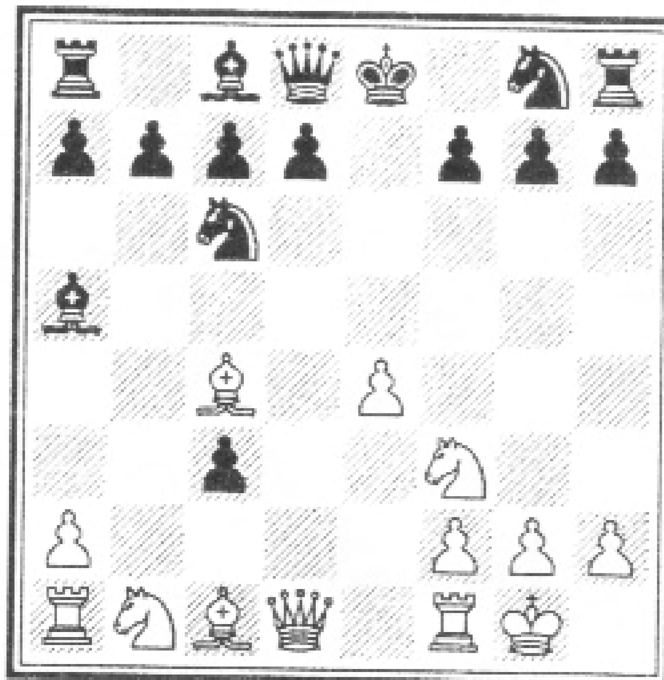
În continuare câteva teste despre **capacitatea de sancționare a nerespectării principiilor de dezvoltare.**

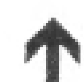
R.J. Fischer - R. Fine
New York, 1963
Gambitul Evans (C52)

1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗c4 ♗c5 4. b4!? ♗xb4 5. c3 ♗a5 6. d4 exd4 7. 0–0 dxc3

test 11

65

1) Stabiliţi mutările care nu respectă principiile de dezvoltare. Cum era mai bine?

2) Care sunt motivele care justifică sancţionarea rapidă a greşelilor?

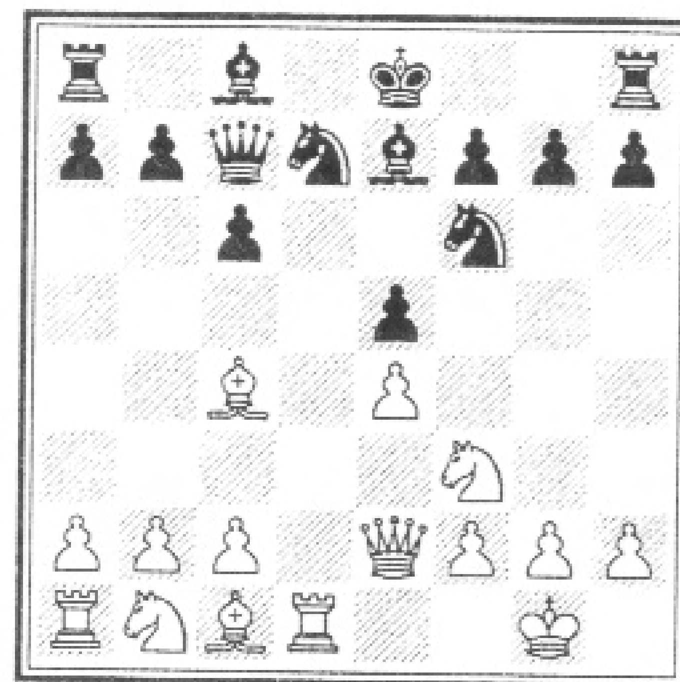
3) Care este planul concret de declanşare a atacului?

R.J. Fischer - R. Fine
New York, 1963
Apărarea Philidor (C41)

1. e4 e5 2. ♘f3 d6 3. d4 ♘d7 4. ♗c4 c6 5. 0–0 ♗e7 6. dxe5 dxe5 7. ♕e2 ♘gf6 8. ♖d1 ♕c7

test 12

66

Stabiliţi cauzelor catastrofei ce a urmat după: **9. ♘g5! 0–0 10. ♗xf7+!**, *[1–0]* şi negrul a cedat, căci după 10... ♖xf7 urma 11. ♕c4!

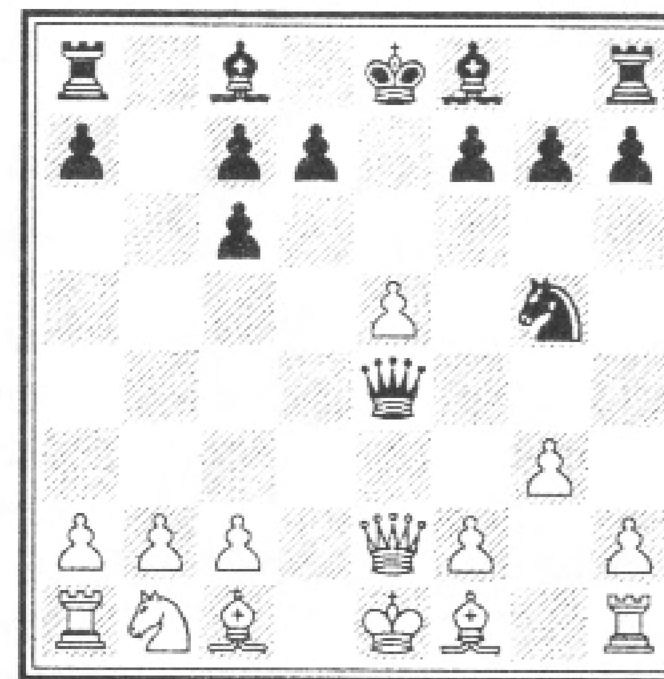
Reuben Fine (1914-1993)

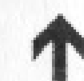
H. Hünerkopf - K. Klundt
Bundesliga GER, 1983
Deschiderea scoţiană (C45)

1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. d4 exd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘xc6 bxc6 6. e5 ♘e4 7. ♕f3 ♕h4 8. g3 ♘g5 9. ♕e2 ♕e4

test 13

67

Stabiliţi:

1) Ce mutări încalcă principiile de dezvoltare? Cum era bine?

2) Care este motivaţia planului de sancţionare a greşelilor negrului?

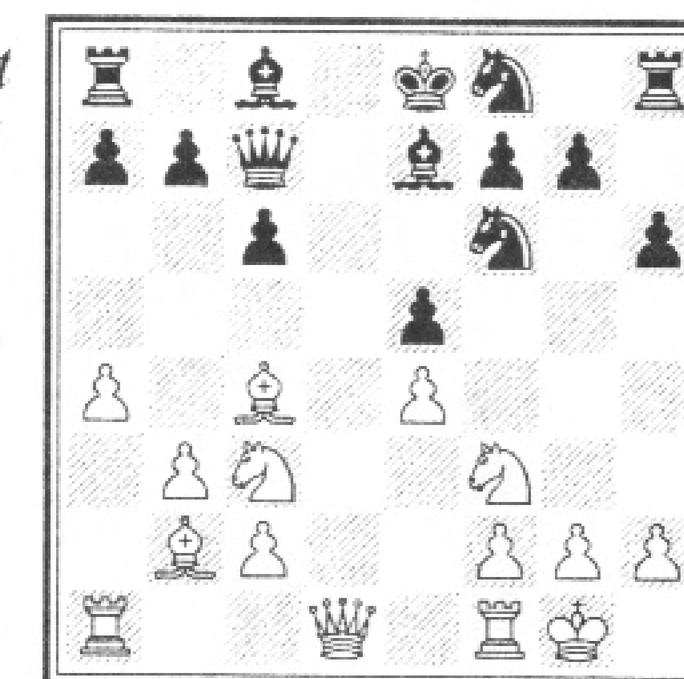
3) Concretizaţi planul.

A. Nimzovici - G. Marco
Göteborg, 1920
Apărarea Philidor (C41)

1. e4 e5 2. ♘f3 d6 3. d4 ♘d7 4. ♗c4 c6 5. a4 ♗e7 6. ♘c3 ♘gf6 7. 0–0 h6 8. b3 ♕c7 9. ♗b2 ♘f8 10. dxe5 dxe5

test 14

68

1) Care sunt mutările care încalcă principiile de dezvoltare?

2) Motivaţia planului de sancţionare a greşelilor negrului.

3) Concretizaţi acest plan.

Georg Marco (1863-1923)

Etapele planului general de construcție a cooperării strategice

Având un scop bine determinat, și anume **lupta pentru ocuparea sau pentru controlul centrului**, primele 4 etape ale construcției cooperării strategice urmăresc obținerea dominației asupra centrului restrâns și extins.

De regulă, rezultatul unei lupte echilibrate între cele două tabere este crearea **tensiunii în centru.**

Primele 4 etape - numite și **micile cooperări** - sunt legate organic între ele:

1) ♙, ♙, ♙, ♙ - **Cooperarea pionilor în lupta pentru centru;**
2) ♘, ♘, ♙, ♙ - **Cooperarea cailor cu pionii, în construcția centrului propriu și atacul centrului advers;**
3) ♗, ♗, ♙, ♙ - **Cooperarea nebunilor cu pionii;**
4) ♘, ♗, ♘, ♗ - **Cooperarea figurilor ușoare.**

Practic, aceste prime patru etape realizează dezvoltarea, respectiv activizarea și coordonarea forțelor în lupta pentru centru și obținerea de spațiu.

5) **Stânjenirea construcției cooperării strategice adverse.**

Este realizată simultan în primele 4 etape, în măsura în care s-a obținut o ușoară superioritate în centru ca urmare a utilizării dezvoltărilor cu tempo, creării de amenințări, câștiguri de tempo, o dispunere optimă a figurilor, izolarea unei figuri adverse, ruperea legăturii între flancurile adverse, blocada etc.

6) **Activizarea pieselor grele** (♕+♖+♖).
7) **Asigurarea bazei poziționale și formarea grupajelor de atac** (♙, ♙, ♗, ♘, ♖, ♕).

Prioritatea în atingerea acestui stadiu este determinată de viteza de realizare a etapelor nr. 1-6, și constă în avantajul de **timp** sau **spațiu** care a permis dispunerea optimă a unui grupaj de figuri supranumeric, capabil a declanșa inițiativa, a o menține timp îndelungat creându-se condițiile favorabile declanșării atacului (Em. Lasker).

8) **Valorificarea cooperării superioare a forțelor în atac.**

Este etapa de vârf a construcției cooperării strategice realizată pe cale pozițională, tactică sau tehnică necesitând cunoașterea procedeelor strategice, tactice și tehnice de valorificare a cooperării superioare a figurilor în atac prin:

8a) atac de mat;
8b) câștig de material;
8c) schimburi favorabile în condiții de egalitate materială.

Remiza este rezultatul firesc al echilibrului între atac și apărare după o luptă în care nici una din părți nu a putut acumula avantaj material sau dinamic care să-i permită continuarea luptei cu șanse de câștig.

În procesul luptei, ambele tabere urmăresc consecvent **planuri generale de construcție a cooperării strategice specifice deschiderii** sau variantei alese.

Beneficiind de avantajul primei mutări, albul va urmări obținerea priorității în construcția cooperării strategice de **a t a c**, iar negrul la rândul său urmărește construcția cooperării strategice de **a p ă r a r e**, cu un potențial de **c o n t r a a t a c** capabil să intre în acțiune imediat ce albul nu acționează suficient de energic.

Atât construcția atacului, cât și cea a apărării și contraatacului se realizează prin intermediul celor 8 etape constructive, însă în construcția apărării, în condițiile stânjenirii pronunțate datorate unui spațiu mai restrâns, apar unele condiții speciale legate de realizarea etapelor 2, 3, 4, 6, care vor fi analizate în volumul *Construcția cooperării strategice de apărare și contraatac.*

Determinarea exactă a etapei constructive într-un anumit moment al partidei a devenit un important **criteriu de apreciere a poziției** în sensul stabilirii gradului de cooperare al figurilor, precum și un **punct de plecare** în elaborarea noului plan specific poziției în momentului respectiv.

Trebuie menționat că ***ordinea realizării acestor etape nu trebuie interpretată dogmatic. Ea poate să difere atât în funcție de specificul deschiderii sau apărării alese în sensul unor inversiuni în ordinea realizării lor, putându-se realiza chiar salturi peste etape, prin realizarea fracționată a etapelor, cât și în funcție de viteza de construcție a cooperării, "adversarii putând alege între cele trei stiluri de construcție a atacului și apărării"*** (A. Kotov).

Albul poate adopta ca metodă de conducere a partidei:

A1) **Dezvoltarea liniștită cu menținerea îndelungată a avantajului primei mutări;**
A2) **Atacul prin surprindere** (rapid);
A3) **"Arcul comprimat"** (specific deschiderilor Engleză, Catalană, Reti etc.).

Iar negrul, la rândul său, poate alege între:

N1) **Jocul la egalare;**

N2) **Construcția propriului contrajoc;**

N3) **Sistemul "arici" (cedarea centrului).**

Nivelul actual de dezvoltare al teoriei permite, în majoritatea deschiderilor, atât albului, cât și negrului, alegerea metodei preferate de construcție a cooperării strategice, iar gambitele și sacrificiile pentru inițiativă, care includ asumarea unor riscuri, pot conduce la evitarea stilului dorit de adversar. Câteva exemple ne vor elucida pe deplin.

După **1. e4 e5**, albul poate alege:
- **2. ♘f3** sau **2. ♗c4** - dezvoltare liniștită,
- **2. f4!?** - atacul prin surprindere,
- **2. ♘c3**, urmat de **3. g3**, **4. ♗g2** - arc comprimat.

Negrul, după **2. ♘f3**, are de ales:
- **2... ♘c6** sau **2... ♘f6** - jocul la egalare,
- **2... f5?!** (*Gambitul leton*), **2... d6** (*Philidor*) - construcția propriului contrajoc.

După **1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6** albul poate continua cu:
- **3. ♗b5** - dezvoltare liniștită;
- **3. ♗c4** (atac rapid după **3... ♘f6 4. ♘g5**) - dezvoltare liniștită *Giuoco Piano*. După **3. ♗c4 ♘f6** poate urma **4. d3**; sau
- **3. d4 exd4 4. c3!?** (*Gambitul Göring*) - atacul prin surprindere.

După **3. ♗b5** negrul poate alege:
- **3... a6**, **3... ♘f6** sau **3... d6** - jocul la egalare, și
- **3... f5?!** (*Gambitul Jänisch*) - contrajocul.

În fine, după mutările **1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗b5 a6 4. ♗a4 ♘f6 5. 0-0 ♗e7 6. ♖e1 b5 7. ♗b3 0-0 8. c3** negrul poate opta pentru:
- **8... d6** - jocul la egalare - sau
- **8... d5!?** (*atacul Marshall*) - propriul contrajoc.

Similar se prezintă lucrurile și după **1. d4 d5**, albul putând opta pentru:
- **2. ♘f3**, **2. ♗f4** - dezvoltare liniștită,
- **2. ♗g5!?** sau **2. c4** - atac rapid, la care negrul poate răspunde cu:
- **2... e6**, **2... c6** - joc la egalare
- **2... e5?!** (*Contragambitul Albin*) contrajocul sau
- **2... dxc4** (*Gambitul damei acceptat*) - cedarea centrului.

După **1. d4 d5 2. c4 e6** albul poate alege:
- **3. ♘c3** - dezvoltare liniștită,
- **3. ♘f3** urmat de **g3**, **♗g2** - arc comprimat (*Catalana*).

După **3. ♘c3** negrul poate continua jocul la egalare prin:
- **3... ♘f6** sau **3... ♗e7**,
- **3... c6**,
- **3... c5**, construind propriul contrajoc din *apărarea Tarrasch*.

În acest caz (după **3... c5**) din nou albul poate alege între:
- **4. e3** sau
- **4. cxd5 exd5 5. ♘f3 ♘f6 6. g3** - dezvoltare liniștită.

Însă după **4. cxd5** negrul poate răspunde prin **4... cxd4?!** (*Gambitul Schara-Henning*) complicând jocul, accelerând contraatacul comparativ cu ritmul lent de construcție al apărării din *varianta Rubinstein* (**4... exd5 5. ♘f3 ♘c6 6. g3 ♘f6 7. ♗g2 ♗e7 8. 0-0 0-0** etc.)

În cazul Apărării siciliene (**1. e4 c5**), albul poate alege încă de la mutarea a 2-a atacurile prin surprindere:
- **2. b4?!** (*Gambitul sicilian*),
- **2. d4 cxd4 3. c3** (*Gambitul Morra*),
- **2. ♘c3** - arcul comprimat, urmat de **3. g3 4. ♗g2** (*Siciliana închisă*),
- **2. ♘f3** - dezvoltarea normală, liniștită.

Acum după **2... ♘c6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6** (4... e5, 4... e6, 4... g6, 4... ♕b6 sunt la rândul lor linii de construcție a contrajocului propriu) **5. ♘c3**, negrul poate alege între:
- **5... d6** - jocul la egalare și
- **5... e5** (*varianta Lasker-Sveșnikov*) - linie activă de contrajoc.

După **5... d6** albul poate continua prin:
- **6. ♗e2** și **7. 0-0** - dezvoltarea liniștită,

iar
- **6. ♗c4** (*atacul Sozin*) sau
- **6. ♗g5**, urmat de **7. ♕d2** și **8. 0-0-0** (*atacul Richter-Rauzer*)

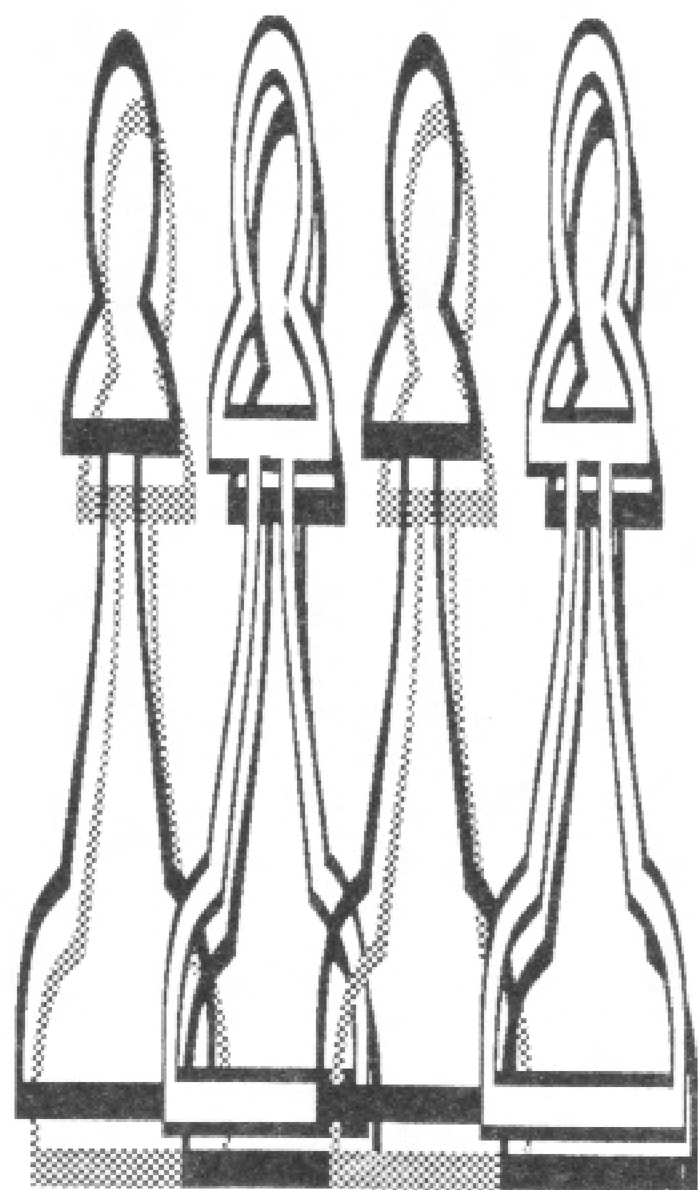
sunt căile cele mai utilizate în construcția atacului rapid.

Putem continua această enumerare la nesfârșit trecând prin toate deschiderile, dar toate aceste amănunte vor fi constatate cu ocazia studiului teoriei moderne a deschiderilor.

Iată o schematizare a uneia din variantele prezentate anterior:

1	1...	2	2...	3	3...	4	**din ce parte privim deschiderea** (A = alb; N = negru)
e4	e5						
		♘f3					- A - dezvoltare liniștită
			♘c6				- N - joc la egalare
				♗b5			- A - dezvoltare liniștită
					a6		- N - joc la egalare
					♘f6		- N - joc la egalare
					d6		- N - joc la egalare
					f5?!		- N - contrajoc (Gambitul Jänisch)
				♗c4		d3	- A - dezvoltare liniștită (Giuoco Piano)
					♘f6	♘g5	- A - atac rapid
				d4	exd4	c3!?	- A - atac prin surprindere (Gambitul Göring)
			♘f6				- N - jocul la egalare.
			f5?!				- N - construcția propriului contrajoc (Gambitul leton)
			d6				- N - construcția propriului contrajoc (Philidor)
		♗c4					- A - dezvoltare liniștită
		f4!?					- A - atac prin surprindere
		♘c3		g3		♗g2	- A - arc comprimat

Cooperarea pionilor în lupta pentru centru

În întregul procesul dinamic al luptei în partida de şah jocul pionilor deţine un rol constructiv important. Vechiul dicton ***pionii sunt sufletul partidei*** din secolul 18, aparţinând lui Philidor, a fost relansat cu mulţi ani în urmă de fostul campion mondial Emanuel Lasker.

Încă de la primele mutări începe lupta pionilor centrali pentru ocuparea şi controlul câmpurilor centrale. Această luptă are un dublu scop: pe de o parte de a înlesni o dezvoltare armonioasă şi stabilă a propriilor figuri şi în acelaşi timp de a stânjeni o dispunere eficientă a figurilor adverse. Pionii luptă pentru obţinerea de spaţiu prin atacarea unui număr mare de câmpuri, deschid coloane pentru piesele grele sau eliberează diagonale pentru accesul bateriilor ♕+♗, produc străpungeri, creează câmpuri tari sau slabe, devin dublaţi, izolaţi, slabi, atârnaţi, înapoiaţi, liberi depărtaţi, se sacrifică cu obiective precise, se transformă în dame sau alte figuri, totul pe fondul cooperării cu propriile figuri.

După schimburile generale, configuraţiile sau structurile deficitare de pioni conduc la mari dificultăţi în finalurile de partidă.

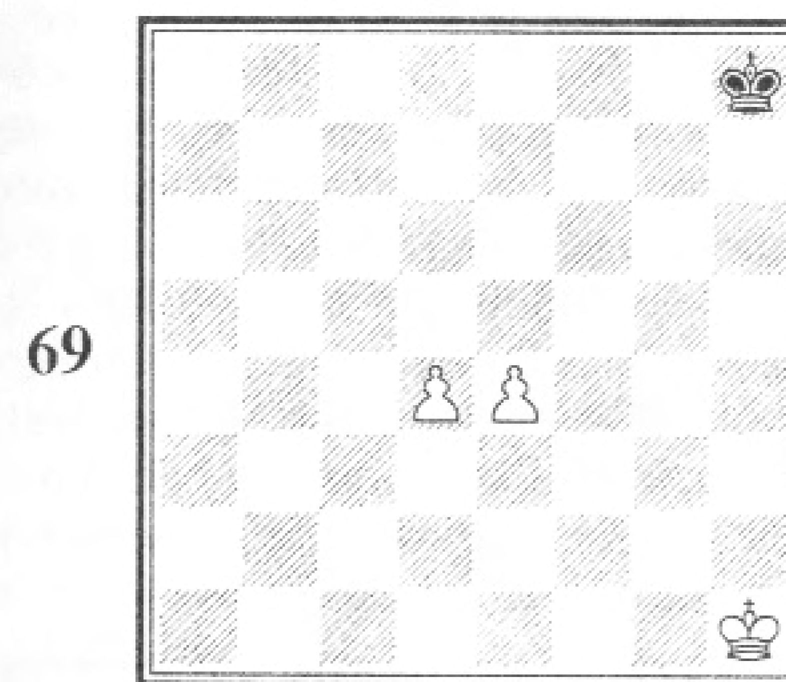
Numărul mare de pioni existenţi pe tablă de la primele mutări şi apoi în cea mai mare parte a partidei creează zone inaccesibile pieselor adverse. Datorită relaţiei de limitare, configuraţia pionilor proprii determină în fiecare moment mobilitatea şi zonele de acţiune, respectiv inactivitatea figurilor proprii.

În faza constructivă a partidei, încă de la primele mutări dispunerea pionilor în configuraţii mobile sau

structuri fixe greu de modificat determină caracterul deschis, semideschis sau închis al sistemelor de atac, apărare şi contraatac alese.

Emanuel Lasker a fost cel ce a scos în evidenţă forţa deosebită a pionilor aflaţi în linie, purtând denumirea de **falangă**:

69

1) Pionii d4-e4 asigură controlul absolut al câmpurilor c5, d5, e5, f5 ce devin inaccesibile figurilor adverse, asigurând o protecţie sigură propriilor figuri plasate pe câmpurile d3 şi e3.

2) Nu poate fi blocată de figuri uşoare adverse.

Deficienţele falangei de pioni apar în momentul în care este forţată să se pună în mişcare: se creează câmpuri slabe care devin puncte tari pentru figurile adverse şi pionii devin blocaţi. Prin eliminarea unuia dintre pioni, celălalt devine izolat sau slab.

Falanga centrală - ♙e4-d4 - constituie premiza obţinerii iniţiativei datorită câştigului de spaţiu, a asigurării unei mobilităţi superioare ale figurilor şi mai ales a posibilităţilor de atac create prin punerea în mişcare a falangei puternic susţinută de figuri (vezi partida ***Polugaevski - Gheller***).

Acestea sunt principalele motive pentru care lupta albului pentru obţinerea centrului de pioni d4-e4 mai devreme sau mai târziu, constituie principalul obiectiv al fazei constructive a partidei în aproape toate deschiderile.

Teoria modernă clasifică deschiderile în două mari grupe în funcţie de reacţia negrului la tendinţa albului de a construi falanga centrală de pioni e4-d4.

A) Deschideri care se opun direct formării falangei centrale d4-e4.

Negrul se opune extinderii centrului la **1. e4** răspunzând cu **1... e5** sau după **1. d4** cu **1... d5**.

Albul poate continua lupta pentru construcţia falagei centrale prin două linii generale de joc:

A1) Linia de gambit (specifică metodei atacului prin surprindere) prin care se urmăreşte construcţia falangei prin sacrificiul temporar al pionilor laterali *f* sau *c*):

- **1. e4 e5 2. f4!?** - *Gambitul regelui* sau
- **1. d4 d5 2. c4** - *Gambitul damei.*

Dacă după 1. e4 e5 2. f4 exf4 continuarea 3. d4 prezintă riscuri (♕h4+), în cazul Gambitului damei, după 1. d4 d5 2. c4 dxc4 3. e4! care realizează imediat falanga centrală este o continuare perfect jucabilă.

Negrul dispune de două linii de combatere a acestei tendinţe:

A11) Acceptarea gambitului, urmată de atacarea imediată a falangei: **1. e4 e5 2. f4 exf4 3. ♘f3 d5!** sau **1. d4 d5 2. c4 dxc4 3. e4 e5!?**

A12) **Susținerea centrului:**
- **1. e4 e5 2. f4 ♗c5 3. ♘f3 d6** (*Gambitul regelui refuzat*)
- **1. d4 d5 2. c4 e6** (sau **2... c6**), *Gambitul damei* sau *Apărarea slavă*.

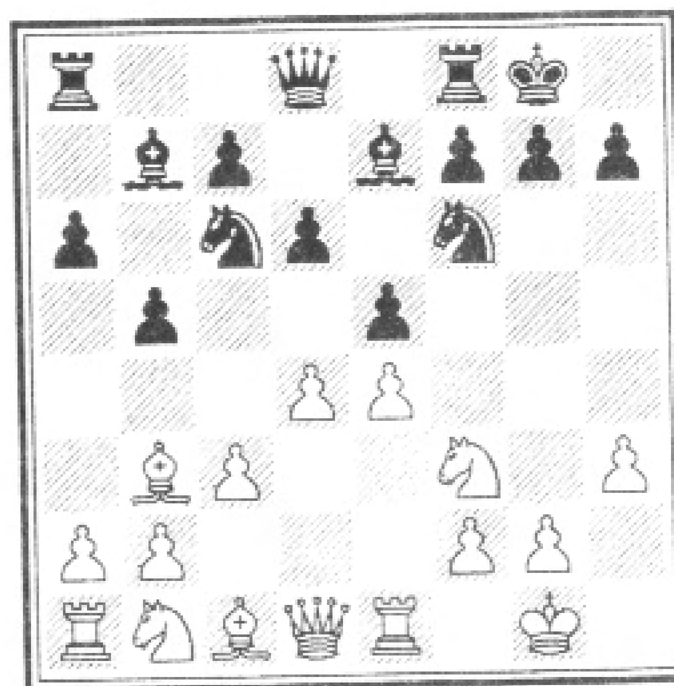
A2) **Linia constructivă a falangei**

După **1. e4 e5** albul va urmări în continuare construcția falangei centrale prin efectuarea mutărilor **c2-c3** și **d2-d4** urmărind ca după e5xd4 c3xd4 să obțină controlul centrului.

Această linie de construcție a centrului este specifică următoarelor deschideri:

- **1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. c3** (*Deschiderea Ponziani*)
- **1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗c4 ♗c5 4. c3** (*Italiana*) sau **4. b4!? ♗xb4 5. c3 ♗e7 6. d4** (*Gambitul Evans*)
- **1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗b5 a6 4. ♗a4 ♘f6 5. 0-0 ♗e7 6. ♖e1 b5 7. ♗b3 d6 8. c3 0-0 9. h3 ♗b7 10. d4** (*Apărarea spaniolă*)

70

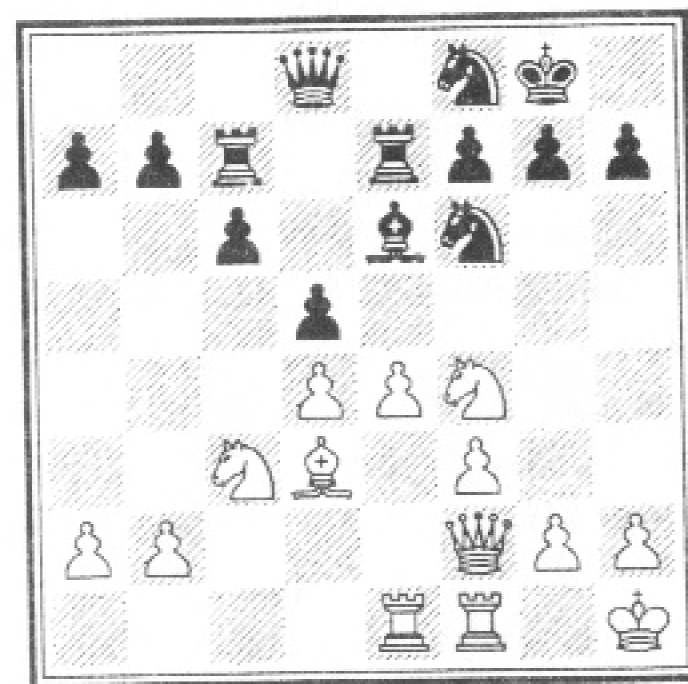
Este necesar a menționa că în actualul stadiu al teoriei deschiderilor se consideră că linia de construcție a falangei centrale de pioni este cu atât mai eficientă cu cât este mai minuțios pregătită. Astfel:

- în *Deschiderea Ponziani*, după **1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. c3** negrul dezvoltă o figură cu tempo, **3... ♘f6!** împiedicând formarea falangei;
- în *Italiană* după **1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗c4 ♗c5 4. c3 ♘f6! 5. d4 exd4 6. cxd4 ♗b4+ 7. ♗d2 ♗xd2+ 8. ♘xd2 d5!** din estetica falangă centrală rămâne doar un pion izolat.

Doar în Spaniolă datorită dezvoltărilor cu tempo și amenințărilor de grad II și III, se realizează linia constructivă a falangei.

Și în Gambitul damei refuzat - în varianta schimbului - se urmărește construcția falangei prin crearea asimetriei pionilor urmată de linia constructivă f2-f3 și e3-e4 (vezi ***Kasparov - Andersson***).

71

Din a doua mare categorie de apărări fac parte:

B) **Deschiderile ce permit crearea centrului de pioni.**

Negrul permite formarea falangei restrânse **e4-d4**, a centrului extins **e4-d4-c4**, **e4-d4-f4** sau lărgit **c4-d4-e4-f4**, dezvoltându-și rapid flancul rocadei.

În alegerea centrului, albul trebuie să țină cont de recomandația lui

J.R. Capablanca privind economia de mutări de pioni efectuate în faza constructivă a partidei. Fiecare mutare de pion efectuată în plus (față de cele 2-3 recomandate) se realizează în dauna dezvoltării unei figuri.

A determina corect în ce măsură câștigul de spațiu compensează rămânerea în urmă cu dezvoltarea în condițiile existenței unor eventuale pericole este o sarcină dificilă care necesită un deosebit simț de anticipație întrucât după efectuarea rocadei negrul atacă, tinde să blocheze și apoi să distrugă imediat centrul alb.

Majoritatea acestor apărări, la modă în zilele noastre, au fost perfecționate de reprezentanții școlii hipermoderne necesitând cunoașterea aprofundată a metodelor specifice de atac al centrului advers.

Dintre acestea vom menționa:

Apărarea Pirc-Ufimțev: **1. e4 d6 2. d4 ♘f6 3. ♘c3 g6.** Albul poate lupta pentru inițiativă menținând centrul restrâns prin **4. ♘f3 ♗g7 5. ♗e2 0-0 6. 0-0** sau prin extinderea centrului după **4. f4 ♗g7 5. ♘f3 0-0 6. ♗d3.**

Apărarea Robatsch: **1. e4 g6 2. d4 ♗g7**, care lasă albului largi posibilități de alegere și toate cele 3 posibilități de ocupare a centrului.

Apărarea franceză: **1. e4 e6 2. d4 d5 3. ♘c3 ♘f6** (sau **3... ♗b4**)

Apărarea Alehin: **1. e4 ♘f6 2. e4 ♘d5 3. d4 d6**, lăsându-i albului posibilitatea de a menține 2♙ în centru (**4. ♘f3**), 3♙ (**4. f4**) sau 4♙ (**4. c4 ♘b6 5. f4**)

Apărarea Grünfeld: **1. d4 ♘f6 2. c4 g6 3. ♘c3 d5 4. cxd5 ♘xd5 5. e4 ♘xc3 6. bxc3 ♗g7**

Indiana regelui: **1. d4 ♘f6 2. c4 g6 3. ♘c3 ♗g7 5. e4 d6 cu 6. ♘f3 sau 6. f4** (centru extins)

Apărarea Nimzovici: **1. d4 ♘f6 2. c4 e6 3. ♘c3 ♗b5**

Tot din această categorie fac parte apărările care urmăresc schimbul unui pion lateral pentru unul central al albului, permițând albului formarea unui centru de figuri și pioni:

Siciliana: **1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 ♘c6** (sau **5... a6**) sau alte forme ca **2... ♘c6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 g6** (*Dragon accelerat*); **4... e5** (*Labourdonnais*) etc.

Apărarea olandeză: **1. d4 f5** sau

Scandinava: **1. e4 d5 2. exd5 ♘f6**

Am enumerat numai câteva dintre cele mai uzitate deschideri din practica turneelor contemporane.

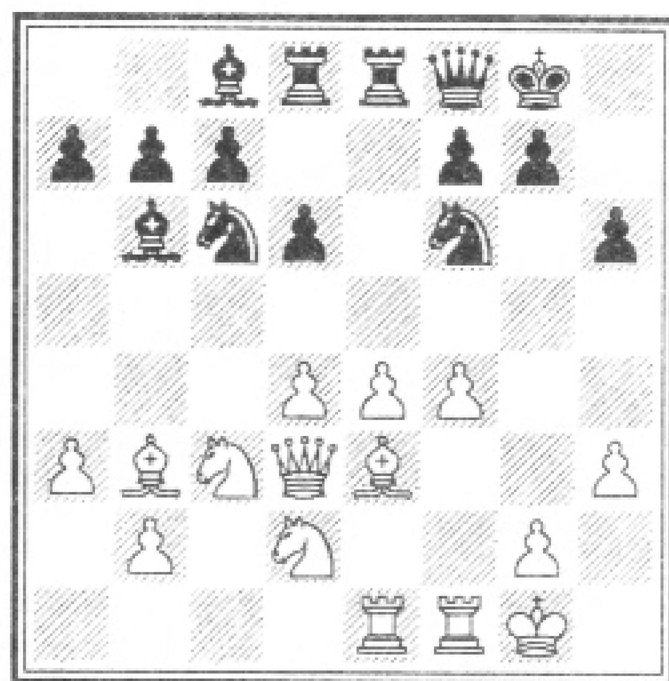
Ele au fost concepute și experimentate de jucători originali ca **Cigorin, Paulsen, Grünfeld, Nimzovici, Alehin, Reti** și preluate în anii 50 de o generație de mare creativitate: **Boleslavski, Gheller, Botvinnik** și ulterior de marii noștri contemporani, **Fischer, Karpov, Kasparov.**

Arta acestor mari campioni constă tocmai în găsirea celor mai eficiente forme de cooperare între figuri și pioni în faza constructivă a partidei atât în construcția atacului, cât și a apărării și contraatacului.

Construcția atacului atât prin metoda dezvoltării liniștite cât și prin cea a atacului prin surprindere implică încă de la primele mutări lupta pentru dominația centrului. Începând cu primele turnee ale epocii moderne și până în zilele noastre, această luptă se reflectă în partidele marilor jucători de atac.

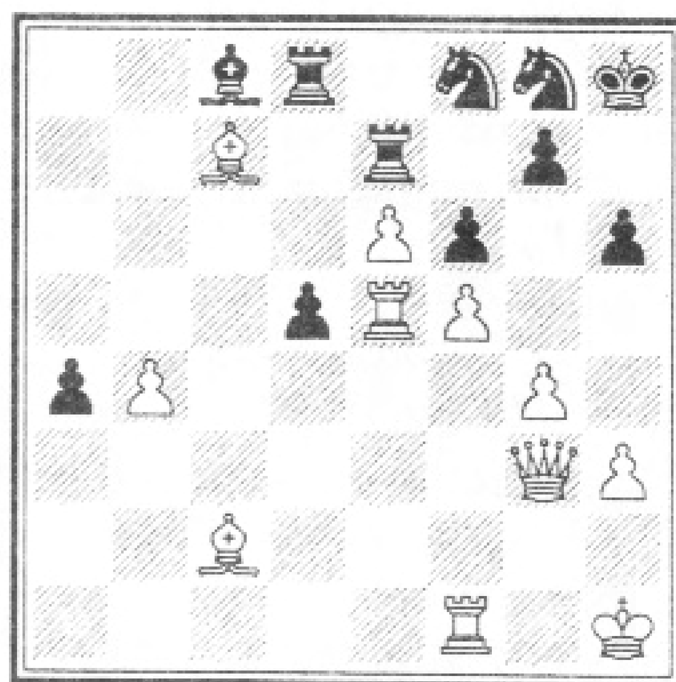
P. Leonhardt - A. Burn
Karlsbad, 1911
Italiana (C55)

1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗c4 ♗c5 4. c3 d6?! [O primă inexactitate care va conduce la cedarea centrului şi formarea falangei centrale de pioni e4-d4] **5. d4! exd4** [Negrul este obligat la acest schimb întrucât după 5... ♗b6 6. dxe5! se pierde un pion] **6. cxd4 ♗b6 7. ♘c3 ♘f6 8. 0–0 0–0?!** [O nouă mutare insuficient de energică după care albul obţine o poziţie plină de perspective. Mai multe şanse oferă aici continuarea 8... ♗g4 9. ♗e3 ♕e7 10. ♕d3 0-0-0] **9. ♗b3** [O mutare necesară care împiedică ♘xe4 urmat de d5] **9... ♗g4 10. ♗e3 h6 11. ♕d3 ♖e8 12. ♘d2 ♕e7 13. ♖ae1 ♖ad8 14. a3 ♕f8 15. f4!** [Jocul pasiv al negrului a permis extinderea centrului alb] **15... ♗c8 16. h3!**

72

După numai 16 mutări, albul domină centrul controlând cele mai importante câmpuri de pe tablă. Protejate de scutul pionilor centrali, figurile albului dispun de o mare mobilitate, în contrast cu cele negre, pasive şi lipsite de perspective.

16... ♔h8 17. g4! [Mutarea h6 creează posibilitatea atacului pieselor grele pe coloana g după ♔h1, ♖g1 şi g4-g5] **17... ♘e7 18. ♔h1 d5?!** [Pentru a nu fi complet sufocat negrul se decide să blocheze falanga centrală e4-d4] **19. e5 ♘h7 20. f5!** [Dar o nouă falangă mobilă creează ameninţări puternice] **20... f6 21. e6! c6 22. ♗f4!** [Acum dominaţia albului este totală. Falanga pionilor centrali s-a transformat într-un pion liber avansat şi susţinut ce paralizează jocul negrului. Activitatea şi mobilitatea figurilor negrului este redusă total (a se vedea ♘h7, ♘g8 sau ♗c8)] **22... ♘g8 23. ♘a4! ♗a5** [Singura apărare contra ameninţării ♘xb6 şi ♗c7] **24. ♗c2** [Cu ameninţarea b4] **24... ♕e7 25. ♕g3 b5 26. ♘c5 ♗b6 27. b4 ♘f8 28. a4 a5 29. ♘db3! bxa4** [29... axb4 30. a5! ♗a7 31. ♗c7!] **30. ♘xa5 ♗xc5 31. ♘xc6 ♗xd4 32. ♘xe7 ♖xe7 33. ♗c7 ♗e5 34. ♖xe5!!**

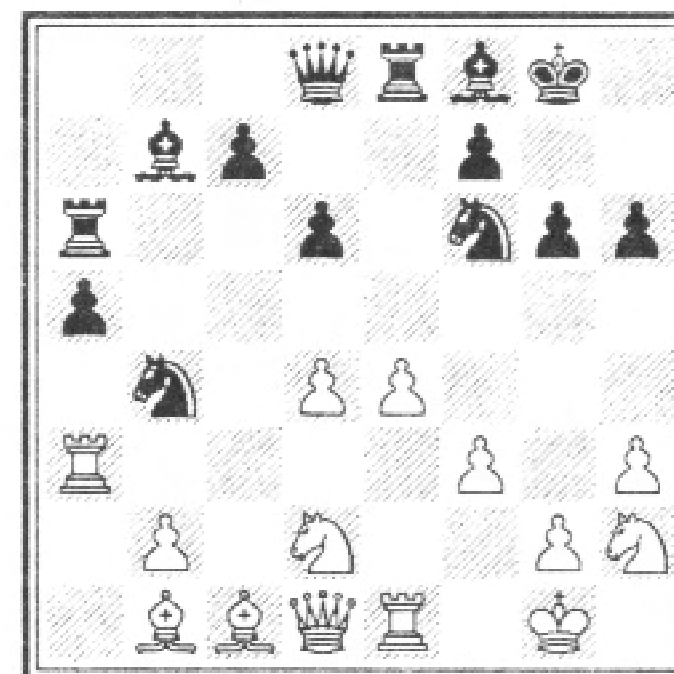

73

34... ♖xc7 35. ♖xd5 ♗b7 36. ♕xc7 ♗xd5+ 37. ♔g1 şi negrul a mai rezistat doar câteva mutări: **37... ♖e8 38. ♗xa4 ♖e7 39. ♕b8 ♘h7 40. ♖d1 ♖b7 41. ♕xb7 ♗xb7 42. ♖d8** cu ameninţarea e7-e8♕ şi, în sfârşit, negrul a cedat, *[1–0]*.

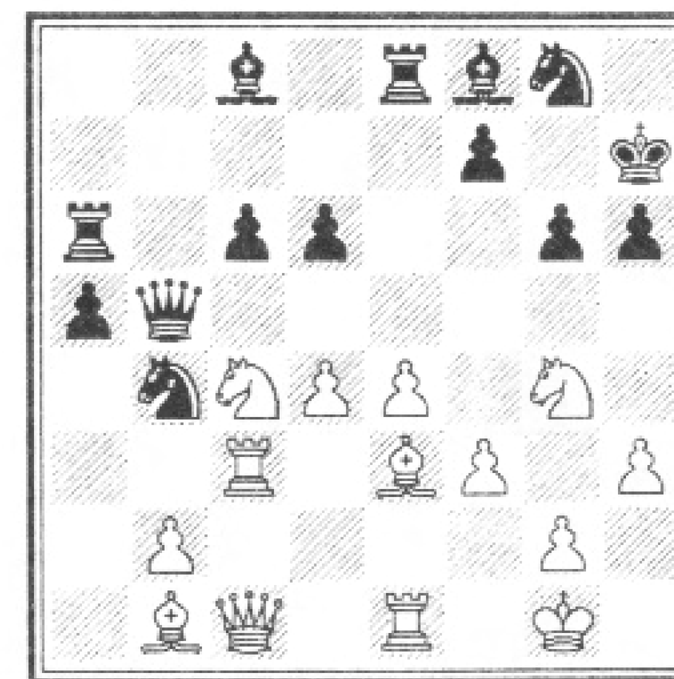
80 ani mai târziu, Kasparov avea să demonstreze forţa falangei în cea de a doua partidă a meciului cu Karpov pentru titlul mondial.

G. Kasparov - A. Karpov
Lyon/New York, m (2), 1990
Spaniola (C92)

1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗b5 a6 4. ♗a4 ♘f6 5. 0–0 ♗e7 6. ♖e1 b5 7. ♗b3 d6 8. c3 0–0 9. h3 ♗b7 [Karpov este un specialist al variantei Zaiţev a Apărării spaniole] **10. d4** [Falanga centrală e4-d4 a fost realizată] **♖e8 11. ♘bd2 ♗f8 12. a4 h6 13. ♗c2 exd4 14. cxd4 ♘b4 15. ♗b1 bxa4?!** [Ambii adversari cunosc bine această poziţie întâlnită şi în meciul lor din 1986. În partida a 15-a, Karpov a continuat cu 15... c5, dar după 16. d5 ♘d7 17. ♖a3 c4 18. axb5 axb5 19. ♘d4 albul are avantaj] **16. ♖xa4 a5 17. ♖a3 ♖a6** [Planul albului în această poziţie constă de regulă în activizarea ♗b1 pregătind e4-e5. Scopul mutării ♖a6 este de a preveni această înaintare după care ar urma dxe5 dxe5 ♖a6-e6 cu joc foarte bun] **18. ♘h2 g6** [Primele 18 mutări au fost jucate de ambii adversari în tempo rapid, Karpov repetând varianta din partida sa cu Hjartarsson (Seattle 1989)] **19. f3!** [O importantă inovaţie teoretică! Cunoscând desfăşurarea partidei lui Karpov (19. ♘g4 ♘xg4 20. ♕xg4 c5 21. dxc5 dxc5 22. e5 ♕d4 23. ♕g3 ♖ae6!) Kasparov alege un nou plan constând din întărirea falangei centrale de pioni. Folosind-o drept scut, el va pregăti în linişte activizarea celorlalte figuri (♘d2, ♗c1, ♖a3) urmând să declanşeze acţiuni de atac după realizarea unei dispuneri mai favorabile a figurilor proprii]

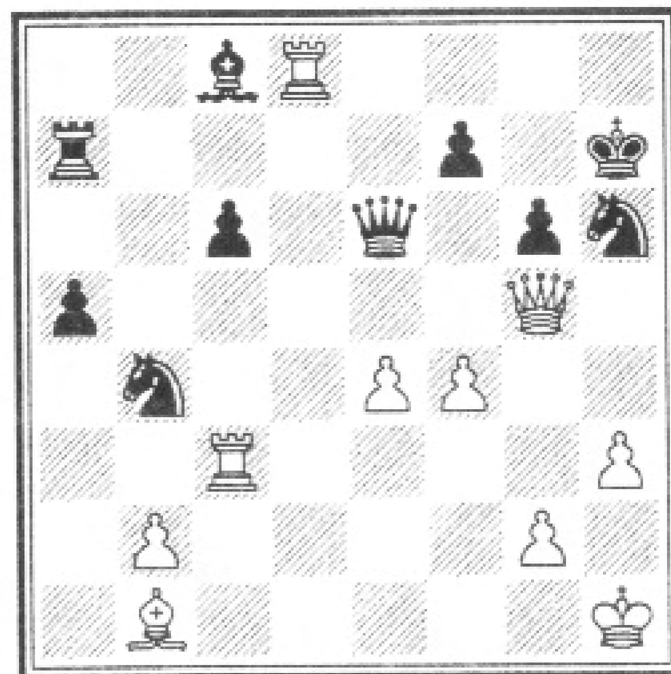

74

19... ♕d7?! [19... c6!?] **20. ♘c4! ♕b5 21. ♖c3! ♗c8 22. ♗e3 ♔h7 23. ♕c1! c6 24. ♘g4!** [Este instructiv modul în care, într-un număr minim de mutări, proaspătul campion mondial, Kasparov, a realizat activizarea figurilor sale în 4 legături de cooperare. Dama şi turnul controlează coloana *c*, iar ♘g4 + ♗e3 + ♕c1 atacă triplu câmpul h6, în timp ce ♘c4 vizează pionul d6] **24... ♘g8** [Schimbul la g4 ar fi fost evident dezavantajos pentru negru, întrucât după 24... ♘xg4 25. hxg4! ameninţarea ♔h2 şi ♖h1 nu se mai poate para. Însă acum albul găseşte o lovitură tactică elegantă,bazată pe supraîncărcarea în apărare a ♗f8 şi a ♘g8]

75

25. ♗xh6!! ♗xh6 [Bineînțeles că după 25... ♘xh6 26. ♘f6+ ♔g7 (26... ♔h8 27. ♘xd6!) 27. ♘xe8+ conducea la catastrofă] **26. ♘xh6 ♘xh6 27. ♘xd6! ♕b6 28. ♘xe8 ♕xd4+ 29. ♔h1 ♕d8** [Negrul reușește să mențină echilibrul material capturând calul alb, însă albul menține inițiativa] **30. ♖d1 ♕xe8 31. ♕g5! ♖a7?!** [Mai multe șanse de apărare oferea 31... ♕e6 luând sub control câmpurile negre și încercând să realizeze cooperarea în apărare a forțelor sale. Totuși, după 32. f4 f6 33. ♕h4 ♕f7 34. ♖d8 ♗d7 35. f5! g5 36. ♕g3 albul păstra o puternică inițiativă] **32. ♖d8 ♕e6 33. f4!** [O nouă falangă mobilă se pune în mișcare]

76

33... ♗a6 34. f5 ♕e7 35. ♕d2 ♕e5 [Încercarea de a obtura linia *d* prin 35... ♘d5? se sfârșea tragic după 36. ♖h8+! ♔xh8 37. ♕xh6+ ♔g8 38. exd5 ♕e1+ 39. ♔h2 ♕xb1 40. f6!] **36. ♕f2 ♕e7 37. ♕d4! ♘g8 38. e5!** [Se amenință 39. f6 ♕e6 40. ♕h4+ ♘h6 41. ♖h8+ cu mat] **38... ♘d5 39. fxg6+ fxg6 40. ♖xc6 ♕xd8 41. ♕xa7+ ♘de7 42. ♖xa6 ♕d1+ 43. ♕g1 ♕d2 44. ♕f1!**, *[1–0]*.

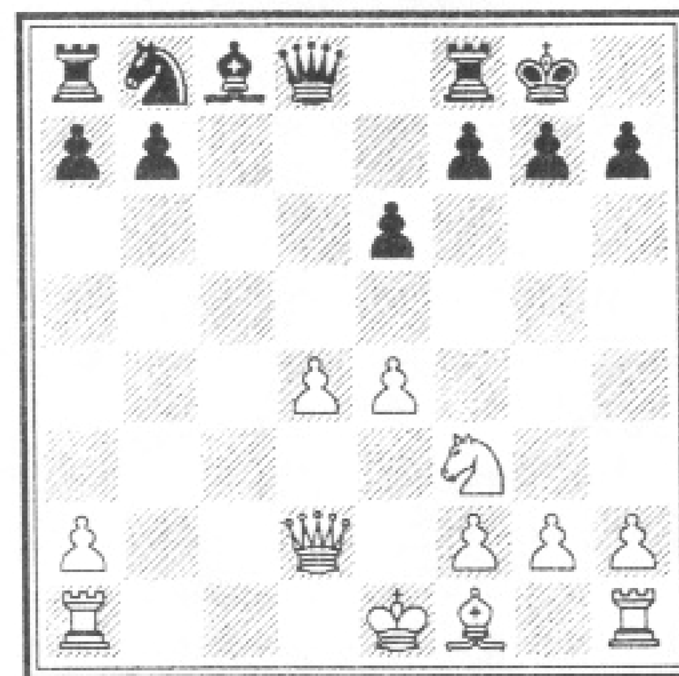
O elocventă demonstrație de construcție și valorificare cooperării în atac a figurilor și pionilor sub protecția scutului format din falanga centrală c4-d4.

În varianta Tarrasch a Gambitului damei, negrul acceptă de bună voie formarea falangei centrale de pioni d4-e4 bazându-se pe faptul că datorită simplificărilor efectuate în cazul unei apărări ferme va păstra șanse mai bune în final datorită majorității de pioni pe flancul damei.

B. Spasski - T. Petrosian
Moscova, 1969
Apărarea Tarrasch (D41)

1. c4 ♘f6 2. ♘c3 e6 3. ♘f3 d5 4. d4 c5 5. cxd5 ♘xd5 6. e4 ♘xc3 7. bxc3 cxd4 8. cxd4 ♗b4+ [După 8... ♘c6 9. ♗e2! ♗b4+ 10. ♗d2 ♕a5 11. ♖b1 ♗xd2+ 12. ♕xd2 ♕xd2+ 13. ♔xd2 ♔e7 14. ♖hc1 ♖d8 15. ♔e3 ♘a5 16. ♘e5 f6 17. ♖c7+ ♔f8 (17... ♔d6 18. ♖xg7 +–) albul a obținut avantaj în partida ***Korcinoi - Franco***, 1991] **9. ♗d2 ♗xd2+** [Din nou 9... ♕a5 10. ♖b1 ♗xd2+ 11. ♕xd2 ♕xd2+ 12. ♔xd2 conduce la un final excelent pentru alb] **10. ♕xd2 0–0**

77

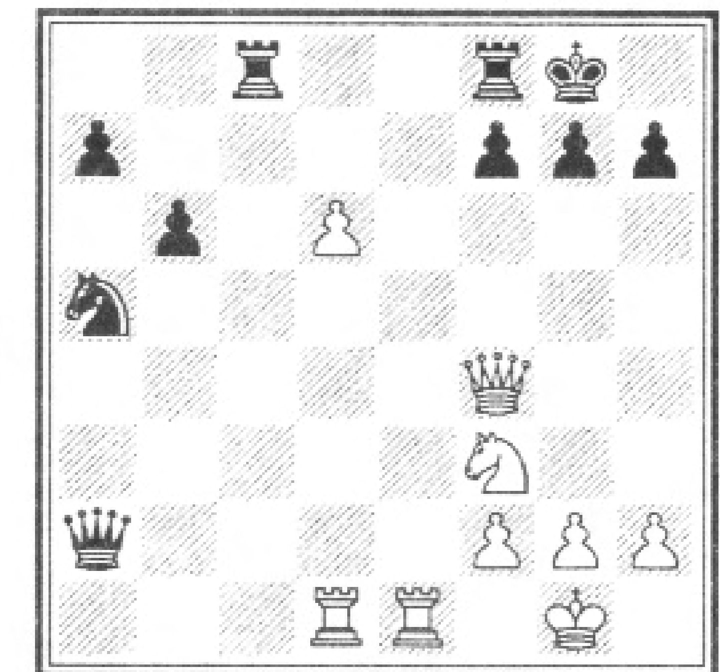

O poziție mult discutată în teoria modernă. Din aprecierea poziției rezultă un ușor avantaj al albului datorită avansului de dezvoltare (**1**), a mobilității superioare, a avantajului de spațiu (**2**), și a controlului și ocupării centrului (**3**). Negrul deține majoritatea de pioni pe flancul damei. Schimbul a 2 figuri ușoare micșorează șansele atacului neexistând obiective de atac pe flancul regelui.

Planurile celor două tabere sunt clare: albul trebuie să atace și să-și valorifice falanga de pioni centrali, negrul trebuie să-și încheie dezvoltarea și să provoace simplificări masive.

11. ♗c4 ♘c6! [Mai slab este aici 11... b6 12. 0-0 ♗b7 13. d5! exd5 14. ♗xd5 ♗xd5 15. exd5 ♘d7 16. ♖fe1 ♘f6 17. d6! ♖c8 18. ♖ad1 ♖e8 19. ♖xe8 ♕xe8 20. ♕d4! ♖c5 21. h3 ♕a8 22. d7 ♕d8 23. ♘e5! h6 24. ♕d6, *(1-0)*, ***Timman - Hort***, 1972] **12. 0–0 b6 13. ♖ad1?!** [În multe variante este utilă mutarea 13. ♖fe1!?] **13... ♗b7?!** [După 13... ♘a5 14. ♗d3 ♗b7 15. ♖fe1 ♖c8 16. d5 exd5 17. e5! albul este bine pregătit pentru atacul regelui negru] **14. ♖fe1! ♖c8?!** [Merită atenție 14... ♘a5 15. ♗d3 ♕d6] **15. d5!** [A sosit momentul ca falanga să se pună în mișcare!] **15... exd5?!** [După 15... ♘a5!? 16. ♗d3 exd5 17. e5!? ♘c4? 18. ♕f4! ♘b2? 19. ♗xh7+ ♔xh7 20. ♘g5+ ♔g6 21. h4! ♖c4 22. h5+! ♔xh5 23. g4+ ♔h6 24. ♕h2+ albul a câștigat spectaculos, ***Avrukh - Donk***, 1998. Și după 16... d4 17. ♘xd4 ♕d5 18. ♕g5! f6 19. ♕g4 ♕xe5 20. ♘f5! ♕c7 21. ♖c1! albul a câștigat, ***Rogozenko - Kveinys***, 1998] **16. ♗xd5** ± [Mult mai tare decât 16. exd5 ♘a5 17. ♗f1 ♕d6 18. ♘g5 ♕h6! =] **16... ♘a5 17. ♕f4 ♕c7** [Sau 17... ♕e7 la care urmează însă 18. ♘d4 amenințând ♘f5! ±] **18. ♕f5 ♗xd5 19. exd5 ♕c2** [Nici alte continuări nu rezolvă greutățile negrului. De exemplu la 19... ♘c4 urmează 20. ♘g5! g6 21. ♕h3! h5 22. ♘e4 ± sau 19... ♕d6 20. ♘g5 ♕g6 21. ♕xg6 hxg6 22. d6! ♘b7 23. d7 ♖cd8 24. ♖e7! ♘c5 25. ♖d5! ±] **20. ♕f4! ♕xa2 21. d6!**

78

Falanga centrală de pioni s-a transformat într-un pion liber avansat și puternic susținut.

21... ♖cd8 22. d7 ♕c4 23. ♕f5 h6 [La 23... ♕c6 urma 24. ♘e5! ♕e6 25. ♕c2 +–] **24. ♖c1 ♕a6 25. ♖c7 b5 26. ♘d4** [Foarte tare era aici și 26. ♖e8! amenințând ♘e5 +–] **26... ♕b6** [O ultimă șansă era aici 26... ♕d6 27. ♘xb5 ♕d2 28. ♖f1 ♘b3!] **27. ♖c8! +– ♘b7** [Un câștig elegant survenea după 27... b4 28. ♖e8! ♕xd4 29. ♖xf8+ ♖xf8 30. ♖xf8+ ♔xf8 31. ♕c5+!! +– sau 27... g6 28. ♖xd8 ♕xd8 29. ♕xb5 +–; 27... ♕xd4 28. ♖xd8 ♖xd8 29. ♖e8+ +–] **28. ♘c6 ♘d6 29. ♘xd8!! ♘xf5 30. ♘c6**, *[1–0]*.

Marii maeştri sunt mereu în căutarea unor noi căi de tratare a poziţiilor tip.

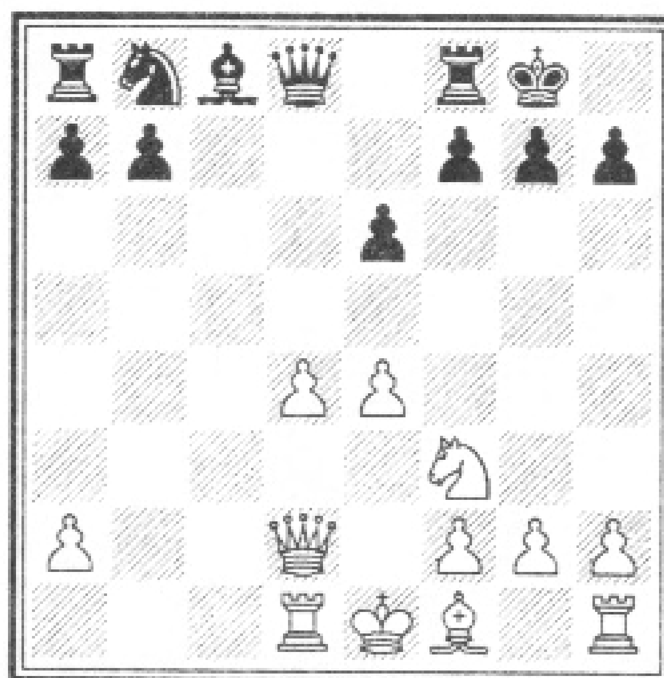
Interesantă este şi linia de construcţie a atacului utilizată în 1998 de marele maestru V. Kramnik:

V. Kramnik - P. van der Sterren
Hoogovens, Wijk aan Zee, 1998
Apărarea Tarrasch (D41)

1. ♘f3 ♘f6 2. c4 e6 3. ♘c3 d5 4. d4 c5 5. cxd5 ♘xd5 6. e4 ♘xc3 7. bxc3 cxd4 8. cxd4 ♗b4+ 9. ♗d2 ♗xd2+ 10. ♕xd2 0–0 11. ♖d1!?

O idee nouă în această poziţie. Albul amână dezvoltarea ♗f1 în favoarea pregătirii grupajului de atac pe flancul regelui. Albul urmăreşte plasarea nebunului direct pe diagonala b1-h7, având în vedere la 11. ♘c6 12. ♗b5!?

79

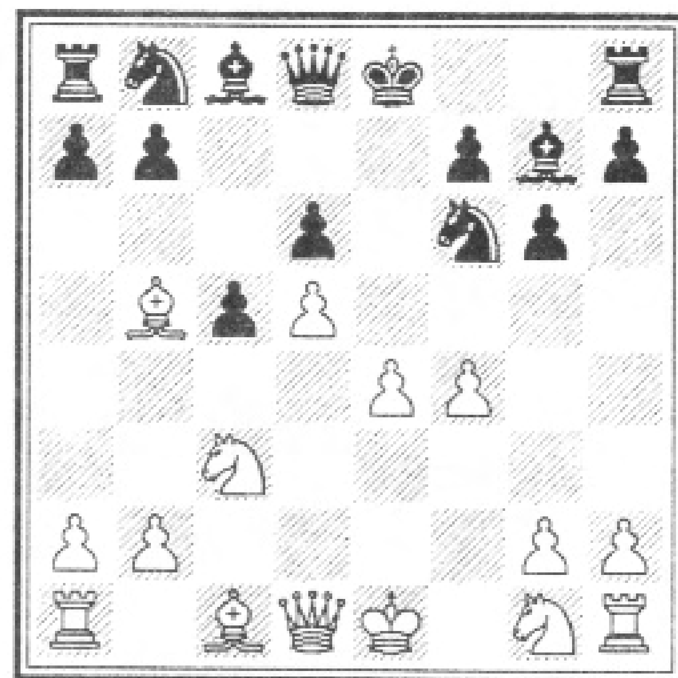
11... b6 12. h4!? ♗b7 13. ♗d3! ♘c6 14. ♗b1 ♕d6 15. 0–0 ♖ad8 16. ♕g5! e5 17. d5! [Aceeaşi temă ca şi în partida precedentă: falanga s-a transformat într-un puternic pion liber apărat] **17... f6 18. ♕g3 ♘e7 19. ♗d3 ♘g6 20. ♖fe1 ♘f4 21. ♗f1 ♖c8 22. ♘d2 ♔h8 23. ♕b3 ♖c5 24. g3 ♘g6 25. ♘c4 ♕d7 26. ♕a3! ♖a8 27. ♖c1! h6 28. ♘e3 ♖a5 29. ♕b2 ♘e7 30. ♔h2 ♕d8 31. ♘c4! ♖c5 32. ♘xe5!** O puternică dublă lovitură care pune capăt luptei (32... fxe5 33. ♖xc5 bxc5 34. ♕xb7 +–), *[1-0]*.

Falanga centrală de pioni deţine şi un important rol de stânjenire a dispunerii optime a figurilor adverse în faza constructivă a partidei. Contra Apărării Benoni Modern (Hromadka), Garry Kasparov a folosit cu mult succes varianta celor 4 pioni.

G. Kasparov - F. Cuijpers
Dortmund, 1980
Benoni (A67)

1. d4 ♘f6 2. c4 c5 3. d5 e6 4. ♘c3 exd5 5. cxd5 d6 6. e4 g6 7. f4 ♗g7 8. ♗b5+

80

Acest şah creează dificultăţi negrului, care este practic obligat la mutarea **8... ♘fd7** deoarece albul obţine perspective mai bune după alte continuări, de exemplu:

- *8... ♗d7* 9. e5! ♘h5 10. ♘f3 0–0 11. ♗xd7 ♕xd7 12. 0–0 ♖e8 13. ♔h1 dxe5 14. fxe5 ♗xe5 15. ♘xe5 ♖xe5 16. g4 ♘g7 17. ♗f4 ♖e8 18. ♗h6 ♕d8 19. ♕f3!20. ♘e4 ♘d7 21. ♕c3! f6 22. g5! ♖f7 23. ♗xg7 ♔xg7 24. gxf6+ ♔g8 25. d6 h6 26. ♕g3 ♔h7 27. ♕h4 ♔g8 28. ♕xh6, (*T. Hillarp Persson - G. Valgardsson*, 1998);

- *8... ♘bd7* 9. e5! dxe5 10. fxe5 ♘h5 11. e6! ♕h4+ 12. g3 ♘xg3 13. hxg3! ♕xh1 14. ♗e3 ♗xc3+ 15. bxc3 ♕e4 16. ♕f3 ♕xf3 17. exd7+ ♗xd7 18. ♗xd7+ ♔xd7 19. ♘xf3 ♖ae8 20. ♔d2 ♔d6 21. c4 f6 22. ♔d3 (*L. van Wely - R. Kleeschaetzky*, 1997).

După **9. a4! 0-0** [9... ♕h4+ 10. g3 ♕e7 11. ♘f3! ♗xc3+? 12. bxc3 ♕xe4+ 13. ♔f2! şi albul va obţine atac pe diagonala a1-h8] **10. ♘f3 a6 11. ♗e2 ♘f6 12. 0-0 ♕c7** Kasparov a valorificat energic forţa centrului mobil de pioni *(vezi Teste)*.

Concluzii

Obţinerea unui centru mobil de pioni constituie un obiectiv important în prima etapă a construcţiei cooperării strategice de atac.

Centrul asigură un avantaj de spaţiu şi o mobilitate superioară a figurilor atacului, realizând în acelaşi timp o stânjenire pronunţată a figurilor adverse.

Stăpânirea centrului asigură premizele reuşitei oricărui atac de flanc (J. R. Capablanca).

Falanga de pioni se poate transforma într-un puternic pion liber avansat şi bine susţinut care paralizează contrajocul advers.

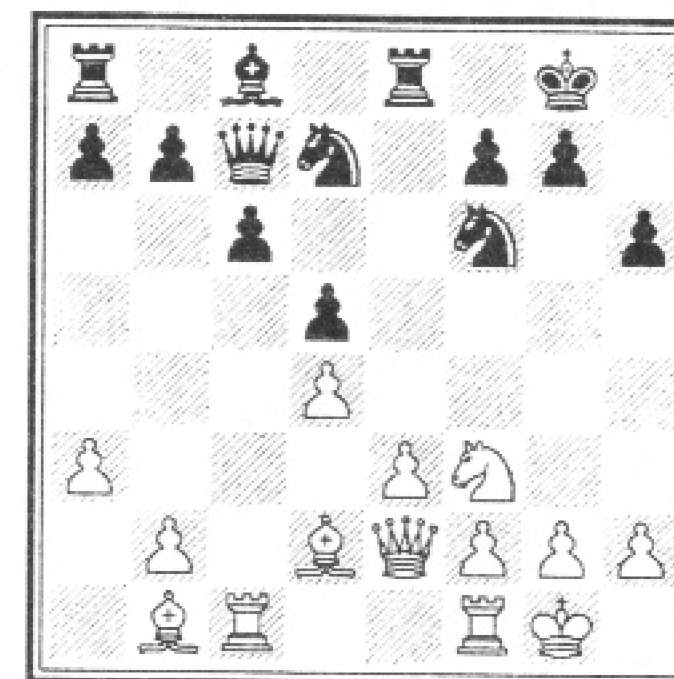
Centrul mobil de pioni bine susţinut de figuri joacă un rol important într-un grupaj de atac cu mare putere de şoc.

E. Zagorianski - V. Mikenas
Tartu, 1950
Gambitul damei (D46)

1. d4 ♘f6 2. c4 e6 3. ♘c3 d5 4. ♘f3 ♘bd7 5. e3 c6 6. ♗d3 ♗b4 7. a3 ♗a5 8. 0–0 0–0 9. ♕e2 ♕e7 10. ♗d2 ♗c7 11. ♖ac1 h6 12. cxd5 exd5 13. ♘b5 ♕d8 14. ♘xc7 ♕xc7 15. ♗b1 ♖e8

test 15

81

1) Apreciaţi poziţia;
2) Stabiliţi criteriile care stau la baza noului plan;
3) Concretizaţi planul.

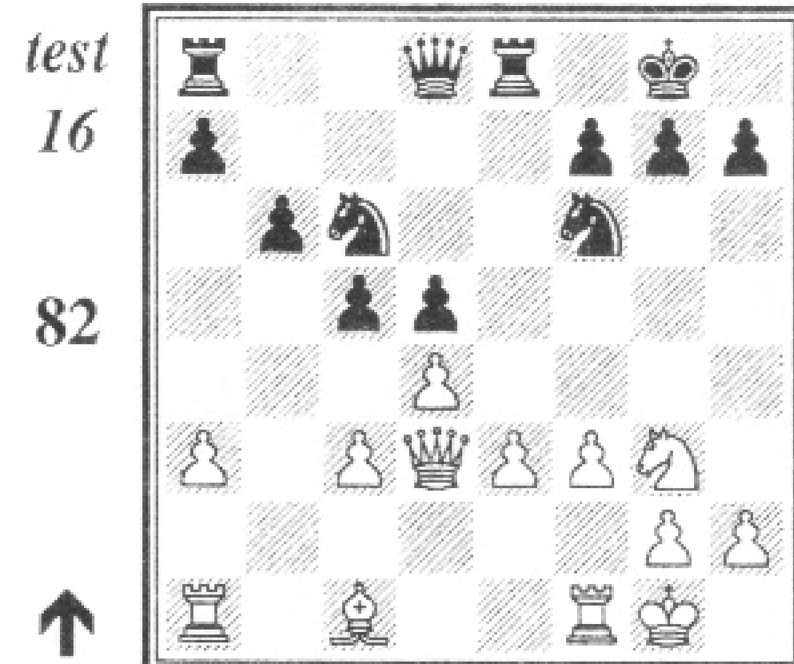
Vladas Mikenas (1910-)

A. Kotov - W. Unzicker
Saltsjobaden, izt (7), 1952
Apărarea Nimzovici (E49)

1. d4 ♘f6 2. c4 e6 3. ♘c3 ♗b4 4. e3 d5 5. a3 ♗xc3+ 6. bxc3 c5 7. cxd5 exd5 8. ♗d3 0–0 9. ♘e2 b6 10. 0–0 ♗a6 11. ♗xa6 ♘xa6 12. f3 ♘b8 13. ♕d3 ♖e8 14. ♘g3 ♘c6

test 16

82

1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți criteriile care stau la baza planului de joc;
3) Concretizați planul.

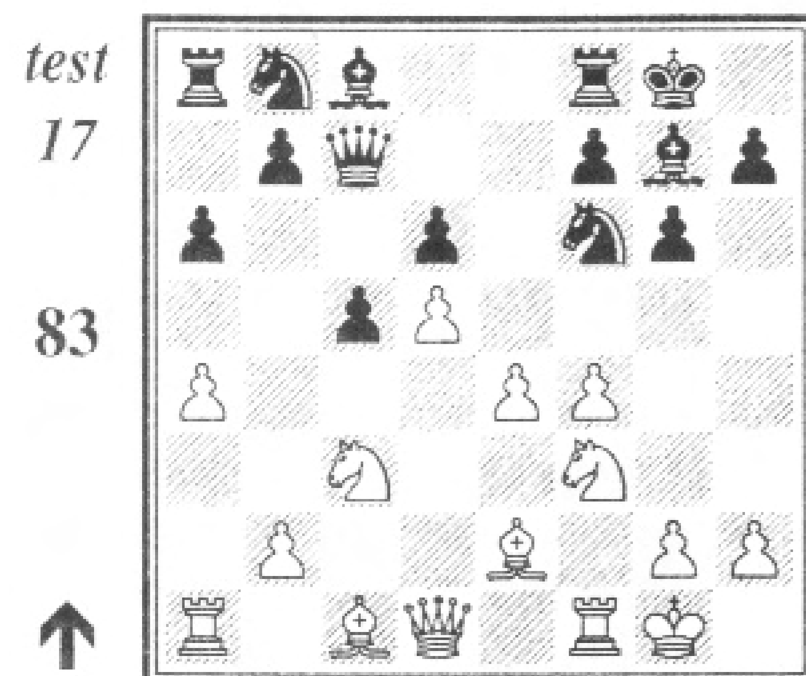

Aleksandr Kotov (1913-1981)

G. Kasparov - F. Cuijpers
Dortmund, 1980

test 17

83

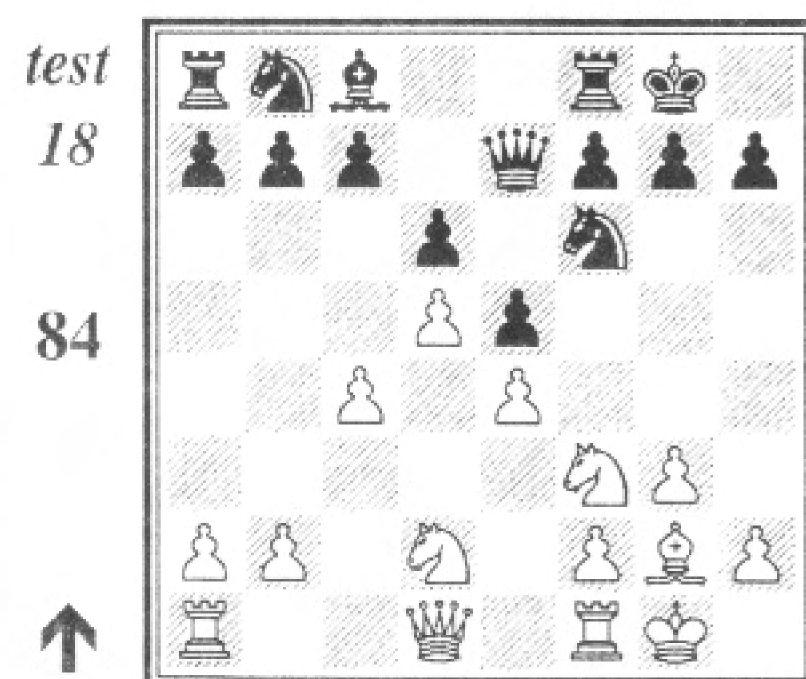
1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți care sunt criteriile ce stau la baza planului de atac;
3) Concretizați planul de atac.

S. Volkov - V. Loginov
Rusia, 1997

După 10 mutări s-a ajuns în următoarea poziție:

test 18

84

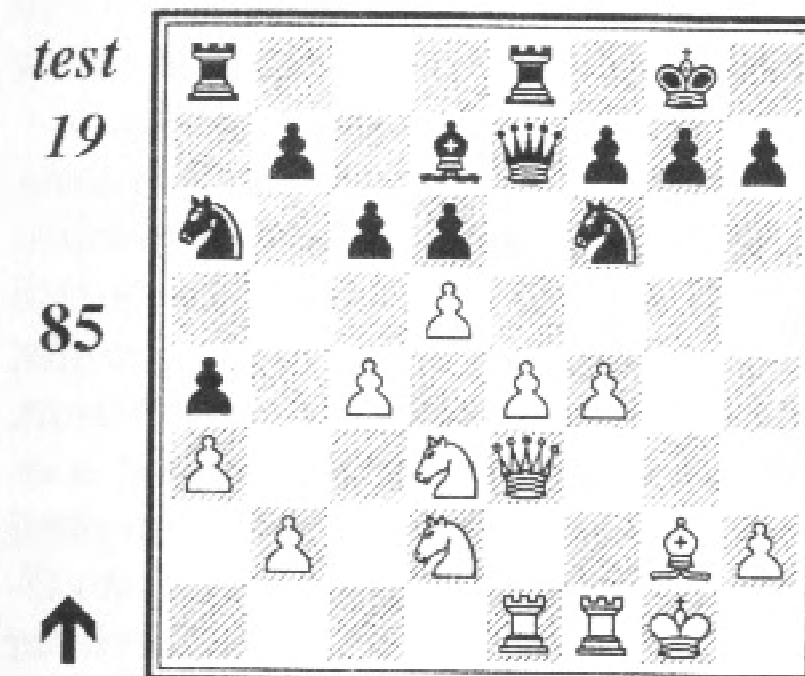

1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți planului de joc pe baza criteriilor de apreciere a poziției.

S. Volkov - V. Loginov
Rusia, 1997

test 19

85

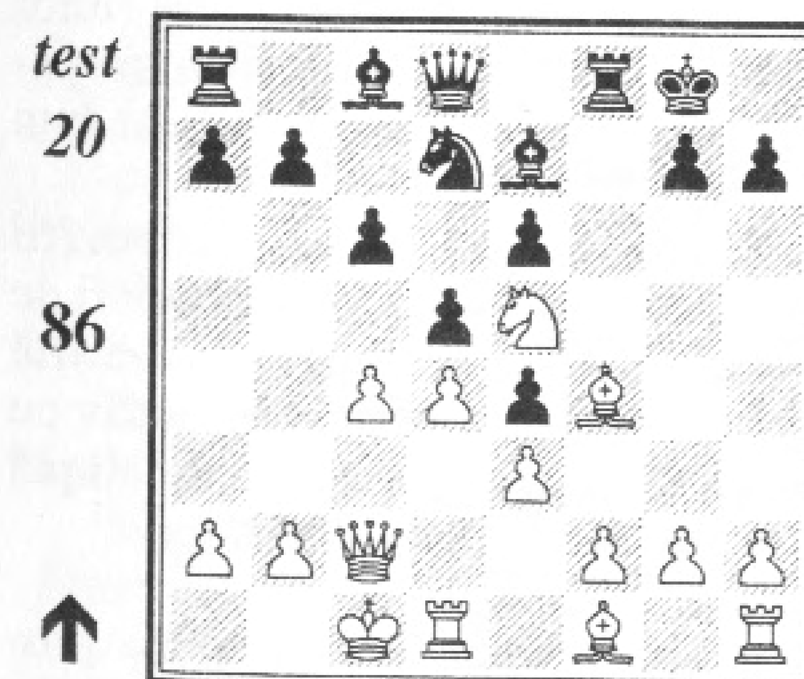

Cum valorificați grupajul central de atac?

S. Iskusnyh – I. Listkov
Rusia, 1997

test 20

86

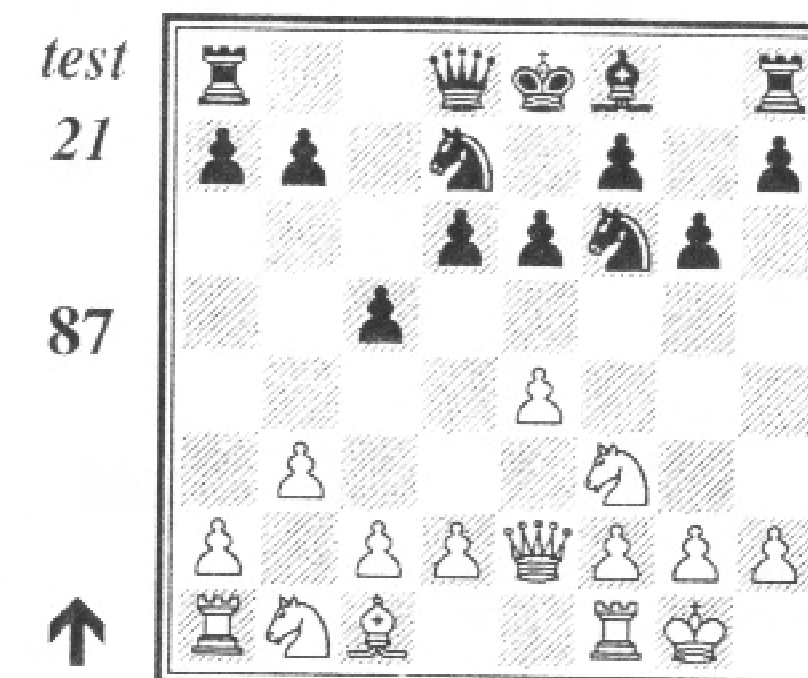
1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți planul de joc pe baza criteriilor de apreciere.

M. Ulîbin - S. Zagrebelny
Rusia, 1997
Apărarea siciliană (B52)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. ♗b5+ ♗d7 4. ♗xd7+ ♘xd7 5. 0–0 ♘gf6 6. ♕e2 e6 7. b3 g6?! [7... ♗e7] (varianta Rossolimo)

test 21

87

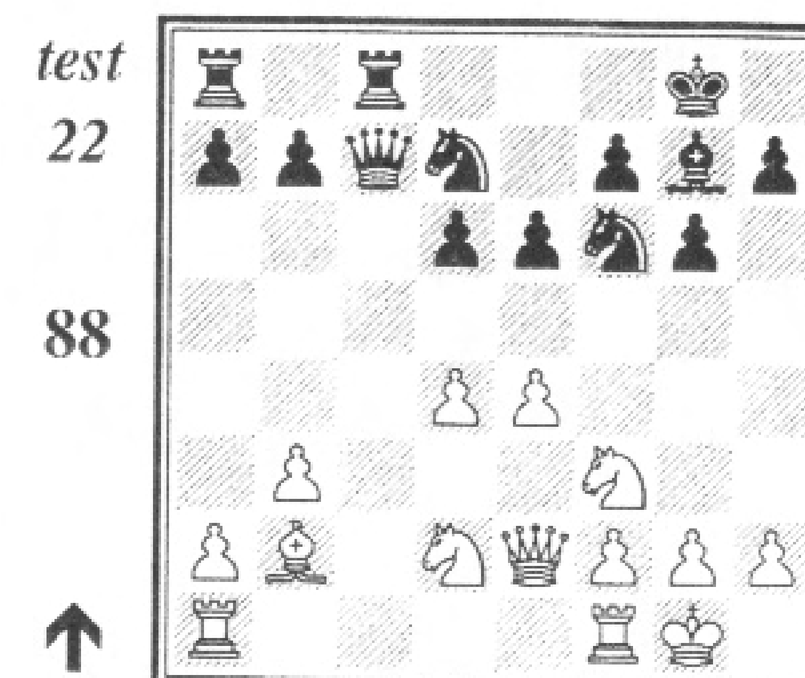
Ce plan ați adopta în continuare?

M. Ulîbin - S. Zagrebelny
Rusia, 1997

După mutarea a 12-a negrului în partida de mai sus, s-a ajuns în următoarea poziție:

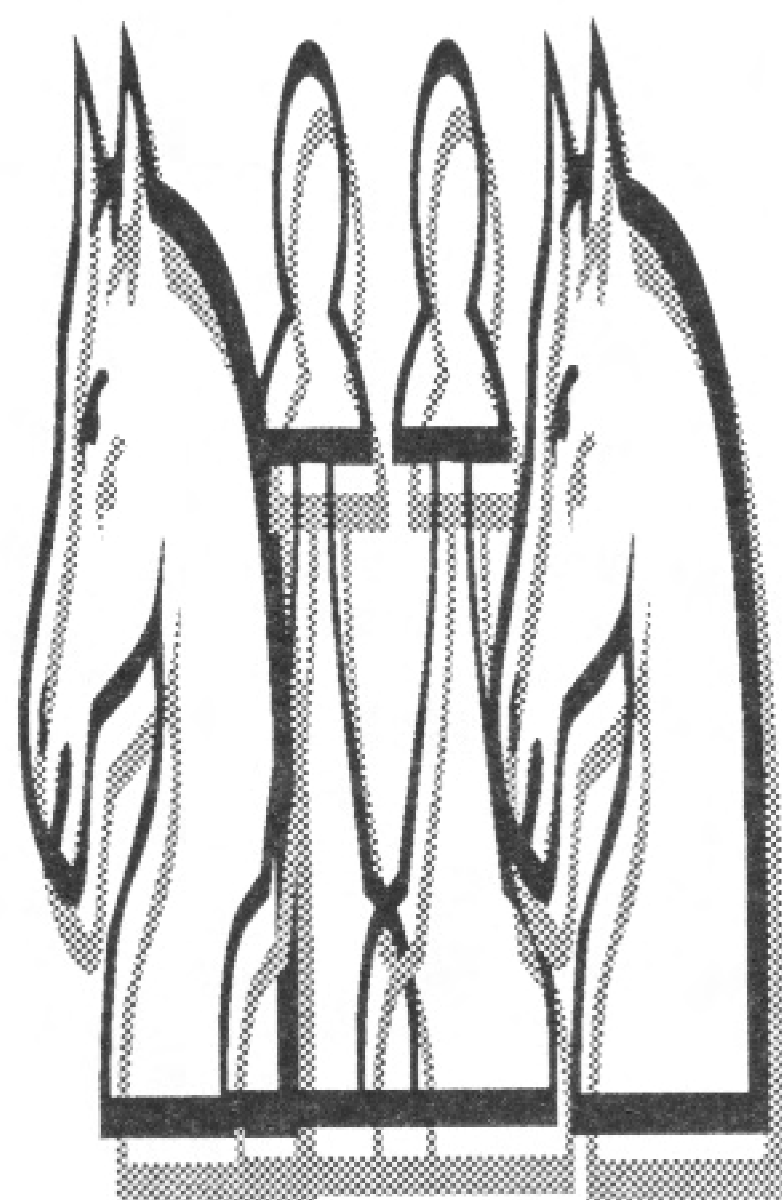
test 22

88

1) Apreciați poziția în baza criteriilor de apreciere.
2) Alegeți planul de joc.

Cooperarea cailor cu pionii

În deschidere vom efectua 2-3 mutări de pioni, vom dezvolta caii...

... este recomandarea fostului campion mondial **Jose Raul Capablanca**, care atrage atenția asupra importanței activizării rapide a cailor în procesul construcției atacului.

Figură cu acțiune locală puternică, dispusă într-o rozetă de 8 câmpuri și a cărui forță crește în poziții cu caracter închis sau semideschis, precum și în funcție de centralizare, calul este figura ideală pentru ocuparea unor câmpuri slabe în lagărul advers. Calul este piesa cea mai eficientă pentru blocarea unui pion liber advers. El colaborează eficient cu pionii și cu alte figuri, în special cu dama, în realizarea unor atacuri pe toate câmpurile de pe tablă, albe sau negre.

De la primele mutări calul joacă un rol important în dinamica construcției cooperării strategice de atac.

Caii sunt dezvoltați rapid pe câmpurile cele mai eficiente, colaborează cu pionii, apoi cu figurile în atacul centrului advers și în crearea unor câmpuri slabe, efectuează trasee precise și schimburi favorabile, se sacrifică în scopul deschiderii unor coloane, participă la acțiunea grupajelor de atac, într-un cuvânt este bun la toate.

Forța calului scade în poziții deschise sau în lipsa unor câmpuri de acces. În finalul de partidă, datorită mobilității sale reduse comparativ cu cea a unui nebun activ, calul luptă greu cu pionii liberi depărtați.

a) **Calul cooperează ideal cu pionii în lupta pentru construcția și ocuparea centrului propriu și stânjenirea formării centrului advers.**

Plecând de la cea mai simplă formă de colaborare a cailor cu pionii ce survine după **1. e4 e5 2. ♘f3**, unde pionul e4 blochează pionul e5, iar calul îl atacă, caii - dispuși ideal pe câmpurile f3, c3 (respectiv f6, c6) - cooperează cu pionii în atacuri duble asupra centrului (e4, d4, e5, d5). Atacul centrului advers creează așa-numita **tensiune în centru** care obligă adversarul la apărare întrucât, de regulă, cedarea centrului conduce la avantaj de spațiu și la o mai mare mobilitate a figurilor.

Cooperarea cailor cu pionii este o etapă importantă în construcția atacului, în special în cazul jocurilor deschise sau semideschise.

b) **Atacul centrului advers pregătește dispunerea optimă, cu tempo, a nebunilor în cea de a 3-a etapă, cooperarea nebunilor cu pionii.**

Astfel, chiar dacă unele deschideri sunt aparent diferite ca mutări ele au un conținut ideatic similar:

Jocul celor 4 cai: **1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♘c3 ♘c6 4. d4**

Gambitul regelui refuzat: **1. e4 e5 2. f4 ♗c5 3. ♘f3 d6 4. ♘c3** (sau 4. c3 urmat de d4)

Spaniola: **1. e4 e5. ♘f3 ♘c6 4. ♗b5** urmat de 0-0, ♖e1, c3 și d4

Spaniola (varianta Steinitz): **1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗b5 d6 4. d4!**

Spaniola celor 4 cai: **1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♘c3 ♘c6 4. ♗b5**

Franceză: **1. e4 e6 2. d4 d5 3. ♘c3 ♘f6 4. ♗g5**

Gambitul damei: **1. d4 d5 2. c4 e6 3. ♘c3 ♘f6 4. ♗g5**

Caro-Kann: **1. e4 c6 2. d4 d5 3. ♘c3 g6 3. ♘c3 d5 4. ♘f3 ♗g7.**

Apărarea Grünfeld: **1. d4 ♘f6 2. c4**

Acum albul poate mări presiunea asupra pionului d5 (♗c4 + ♘c3) prin **5. ♗g5** sau **5. ♕b3** (varianta Botvinnik).

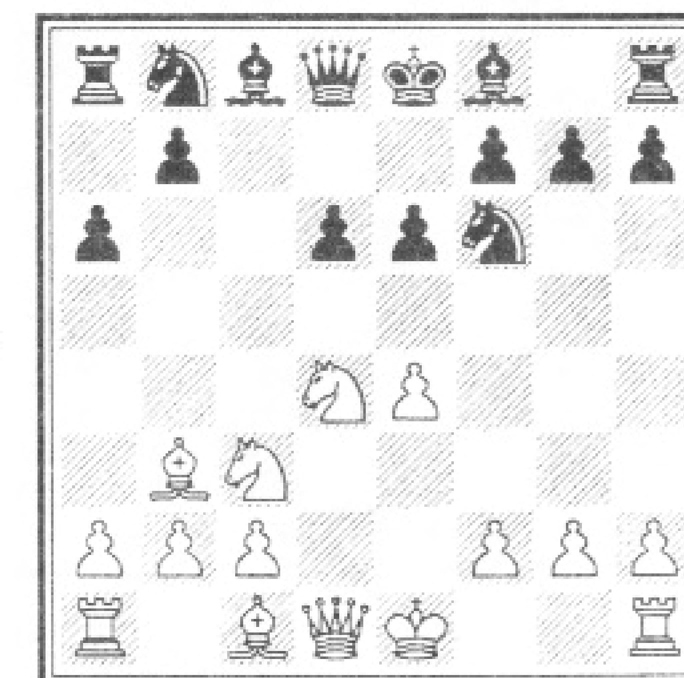
În aceste deschideri, lupta pentru ocuparea centrului implică cooperarea cailor cu pionii în atacuri duble urmate de dezvoltări cu tempo ale nebunilor prin legări, amenințări de gradul doi sau trei care stânjenesc dezvoltarea facilă a figurilor adverse obligând adversarul la măsuri defensive.

c) **Atacul centrului advers restrâns (e6-d6) urmărește crearea de câmpuri slabe, pentru accesul figurilor.**

Este procedeul specific de construcție a atacului în variantele Sozin și Najdorf ale Apărării siciliene:

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗c4 [Atacul Sozin] **6... e6 7. ♗b3**

89

Configurația pionilor negri a6, d6, e6 stânjenește accesul cailor albi pe câmpurile b5, d5, f5. Începând cu anii 55-60 a revenit la modă, în variantele de construcție a atacului rapid, ideea slăbirii câmpului d5 triplân-

du-se atacul câmpului e6 prin f4-f5. După ce negrul este obligat la e6-e5 câmpul d5 este slăbit. Dacă albul reușește prin schimburi favorabile (metoda cunoscută încă din partida ***Smîslov - Rudakovski***, vezi vol. 2, pag. 76) eliminarea figurilor adverse ce controlează câmpul d5, acest câmp devine un puternic avanpost, ocupat de un cal sau nebun. Conform principiului lui Lasker: ***"Când avem o figură bine plasată trebuie să-i venim rapid în ajutor în atacul unor obiective adverse"***, această figură capătă, de regulă, rolul determinant în activitatea grupajului de atac.

La început, această variantă a făcut furori, intrând în repertoriul unor mari jucători ca Gligorici sau Fischer.

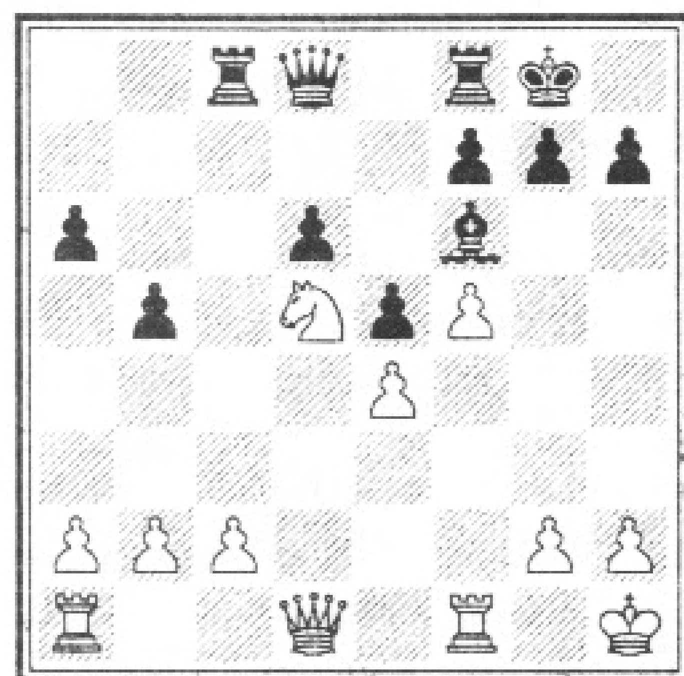

Svetozar Gligorici (1923-)

S. Gligoric - W. Attard
Madrid, 1960
Siciliana (B86)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗c4 e6 7. ♗b3 ♗e7 8. f4 ♕c7? 9. 0–0 0–0 10. f5 e5 11. ♘de2 b5 12. ♗g5 ♘bd7 13. ♘g3 ♗b7 14. ♘h5! ♖ac8 15. ♔h1 ♕d8 16. ♗xf6 ♘xf6 17. ♘xf6+ ♗xf6 18. ♗d5! ♗xd5 19. ♘xd5 [Conform scenariului cunoscut, albul a reușit, fără nici o opoziție serioasă a adversarului, să obțină prin atacul triplu (♘d4+♙f5+♗b3) nu numai slăbirea câmpului d5, ci și schimbul figurilor (♗b7, ♘f6) ce controlează câmpul d5]

90

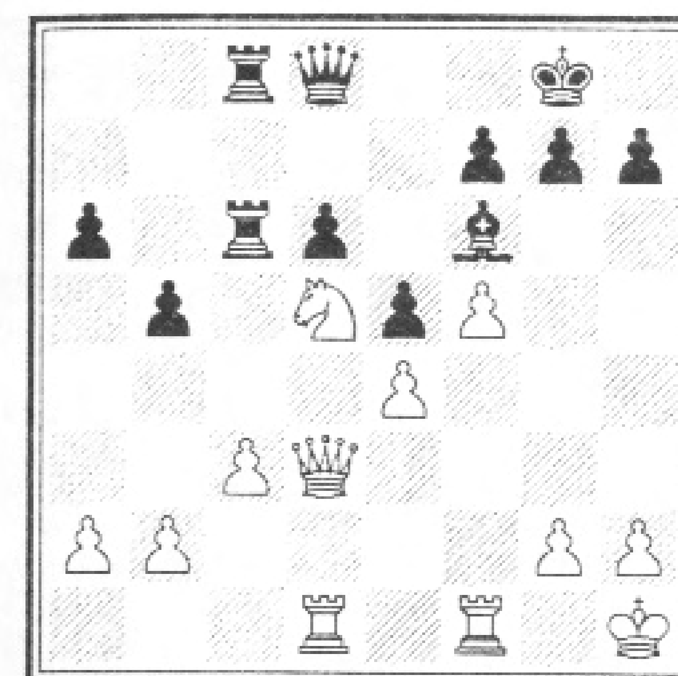

[Având acum superioritate de forțe în asaltul flancului damei, atacul a2-a4 duce rapid la avantaj decisiv] **19... h6 20. c3 ♔h7 21. ♕d3 ♖c6 22. a4! ♕b8 23. ♘b4! ♖b6 24. a5! ♖b7 25. ♘xa6 +– ♕a8 26. ♘b4 ♖a7 27. a6 ♖b8 28. ♖fd1 ♗e7 29. ♕d5 ♖b6 30. ♕xa8 ♖xa8 31. ♘d5,** *[1–0]*.

R.J. Fischer - O. Gadia
Mar del Plata, 1960
Siciliana (B87)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗c4 e6 7. ♗b3 b5 8. 0–0 ♗b7 9. f4 ♘c6?! 10. ♘xc6 ♗xc6 11. f5! e5 12. ♕d3 ♗e7 13. ♗g5 ♕b6+ 14. ♔h1 0–0 15. ♗xf6 ♗xf6 16. ♗d5! ♖ac8 17. ♗xc6 ♖xc6 18. ♖ad1 ♖fc8 19. ♘d5 ♕d8 20. c3!

91

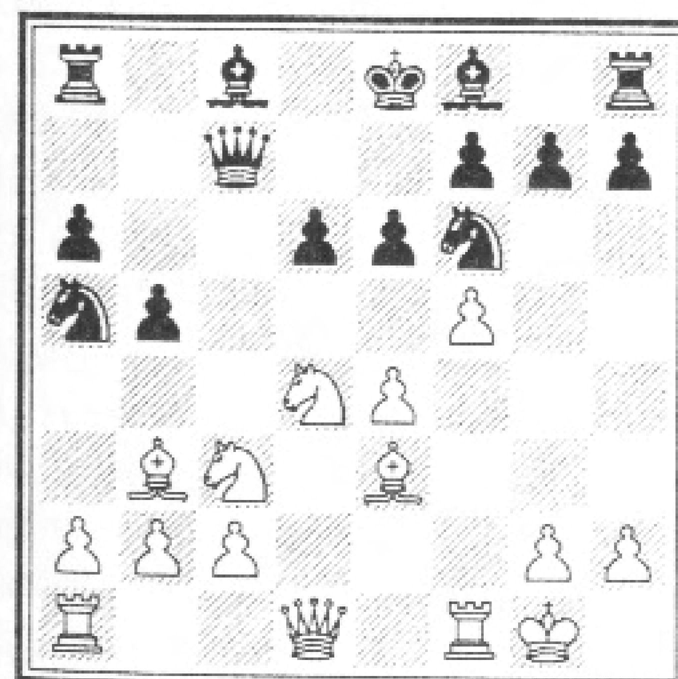
Scenariul s-a repetat aidoma... **20... ♗e7 21. ♖a1 f6? 22. a4 ♖b8? 23. ♘xe7+** și negrul a cedat căci după **23... ♕xe7** atacul dublu **24. ♕d5+** câștigă o tură, *[1–0]*.

Nu trebuie să uităm că printre pionierii propagării atacului Sozin în arena mondială s-a numărat și regretatul nostru mare maestru **Victor Ciocâltea**.

V. Ciocâltea - B. Soos
România, 1954
Siciliana (B88)

1. e4 c5 2. ♘f3 ♘c6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 d6 6. ♗c4 e6 7. 0–0 a6 8. ♗b3 ♕c7 9. ♗e3 ♘a5 10. f4 b5 11. f5!

92

11... ♘c4? [11... e5!] **12. ♗xc4! ♕xc4 13. fxe6! fxe6 14. ♖xf6!! gxf6 15. ♕h5+ ♔e7 16. e5?!** [Aici câștiga elegant 16. ♘f5+! exf5 17. ♘d5+! ♔d8 18. ♗b6+ ♔d7 19. ♕f7+] **16... dxe5 17. ♘b3 ♗b7 18. ♘a5! ♕c7 19. ♘xb7 ♕xb7 20. ♗c5+!,** *[1-0]*.

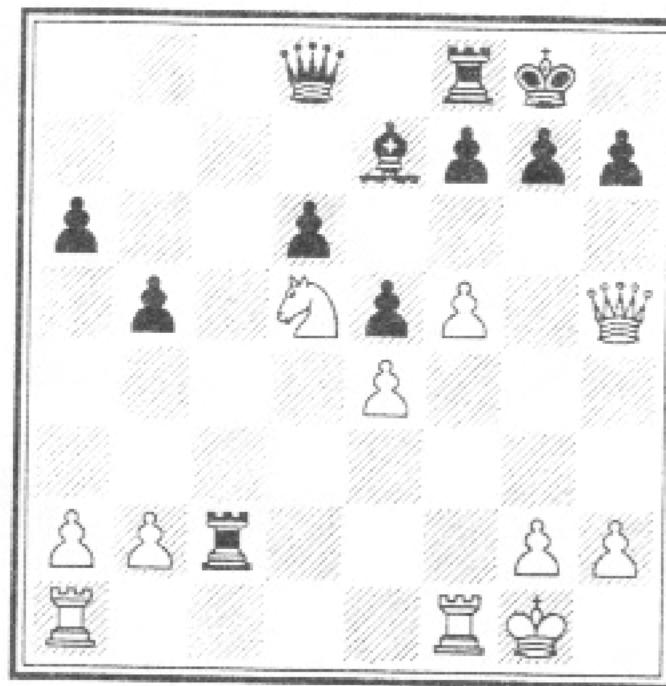

Victor Ciocâltea (1932-1983)

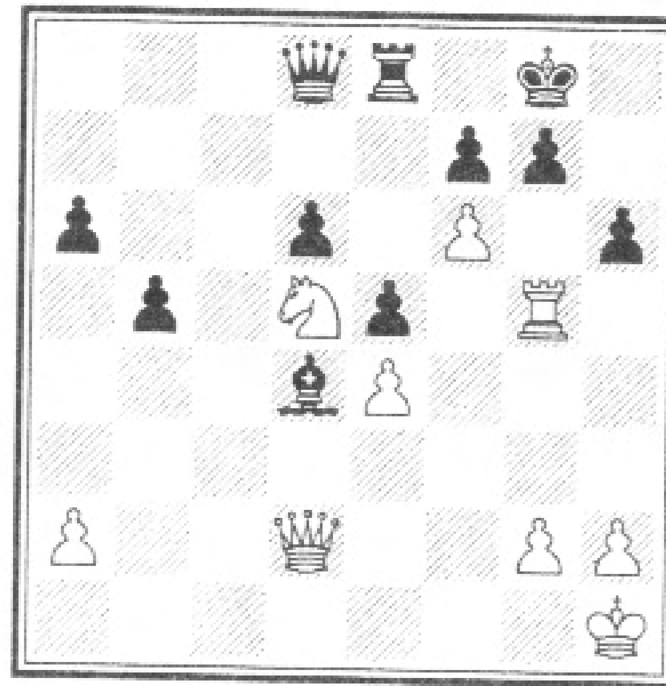
Practica a confirmat că întreaga operație de slăbire și ocupare a câmpului d5 merită chiar sacrificiul unui pion...

P. Dely - V. Simaghin
Moscova, 1962
Siciliana (B86)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗c4 e6 7. ♗b3 ♗e7 8. f4 0–0 9. f5 e5 10. ♘de2 ♘bd7 11. ♘g3 b5 12. ♗g5 ♗b7 13. ♗xf6 ♘xf6 14. ♘h5 ♘xh5 15. ♕xh5 ♖c8 16. ♗d5 ♗xd5 17. ♘xd5 ♖xc2 18. 0–0!

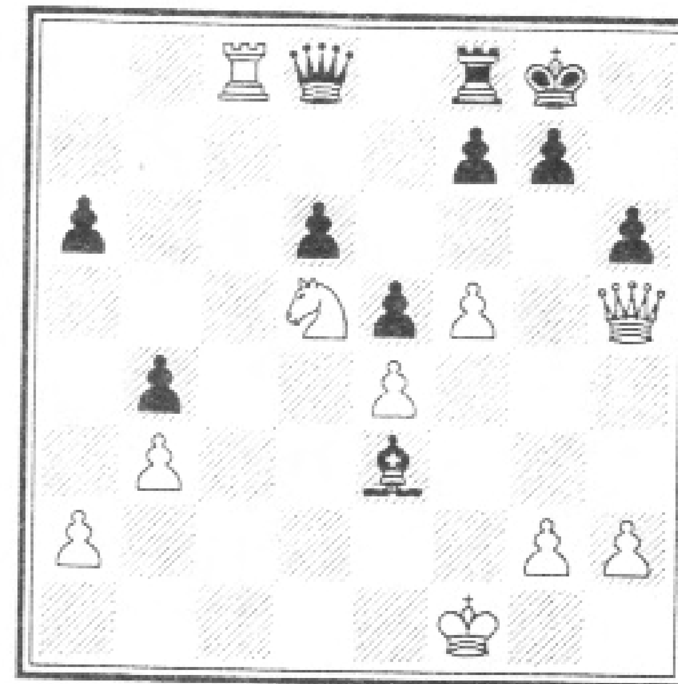
93

18... ♗g5 19. f6 h6 20. ♖f5 ♖c1+ 21. ♖xc1 ♗xc1 22. ♕d1 ♗xb2 23. ♕d2 ♗d4+ 24. ♔h1 ♖e8 25. ♖g5!! Amenințările de mat sunt imparabile, deci... *[1–0]*.

94

N. Pîdevsky - D. Minic
Polanica Zdroj, 1963
Siciliana (B87)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗c4 e6 7. ♗b3 b5 8. f4 ♗b7 9. f5 e5 10. ♘de2 ♘bd7 11. ♘g3 ♗e7 12. ♗g5 0–0 13. ♗xf6 ♘xf6 14. ♘h5 ♘xh5 15. ♕xh5 ♖c8 16. ♗d5 ♗xd5 17. ♘xd5 ♖xc2 18. 0–0 ♗f6 19. b3 h6 20. ♖fc1 ♖xc1+ 21. ♖xc1 ♗g5 22. ♖c7 ♗e3+ 23. ♔f1 b4 24. ♖c8!!

95

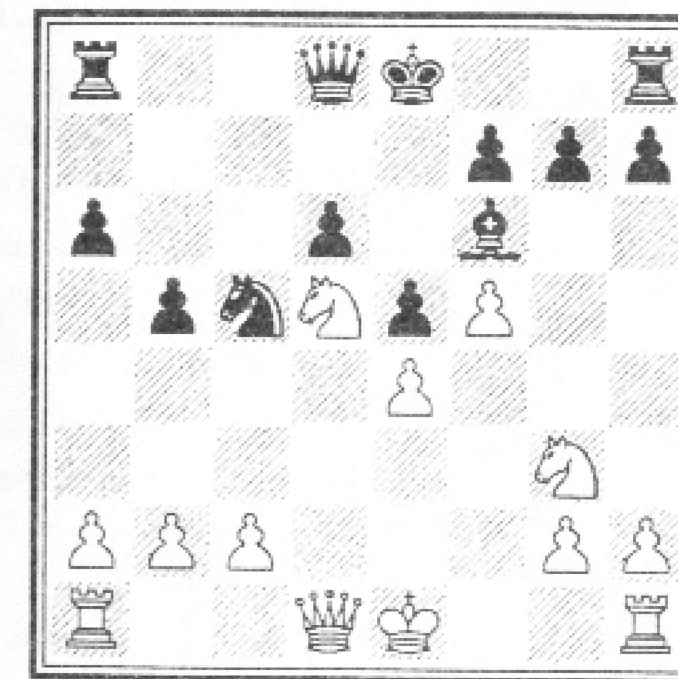
24... ♕xc8 25. ♘e7+ ♔h8 26. ♘xc8 ♖xc8 27. ♕xf7 ♖c1+ 28. ♔e2 ♗f4 29. g3 ♗g5 30. ♕f8+ ♔h7 31. ♕xd6 ♖c2+ 32. ♔f3 ♖xa2 33. ♕xe5!, *[1–0]*.

Una dintre particularitățile Apărării siciliene este importanța deosebită ce trebuie acordată ordinei de mutări în sensul măsurilor concrete, imperios necesare, ce trebuiesc luate de către negru pentru contracararea unor asemenea planuri agresive.

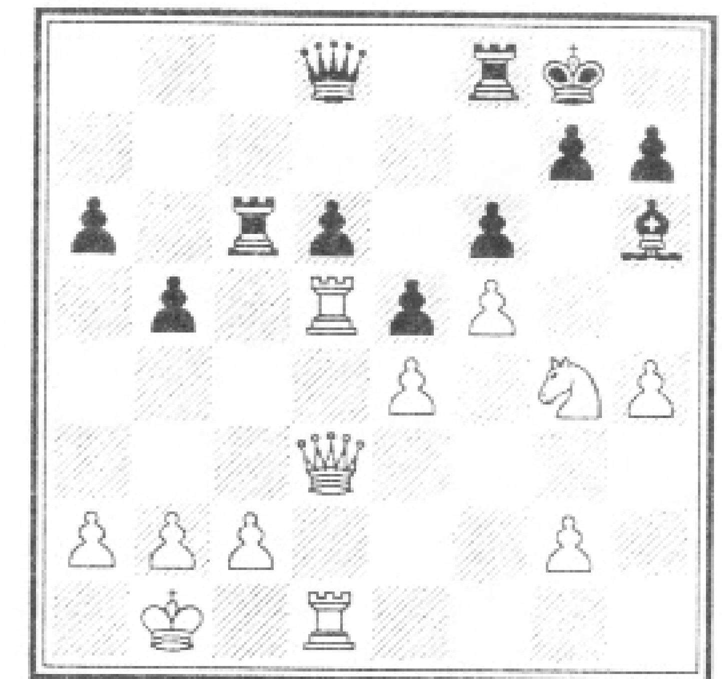
În acest sens sunt instructive comentariile marelui maestru Polugaevski (care joacă de obicei 1. d2-d4) la partida cu Jan Hein Donner.

L. Polugaevski - J. H. Donner
Beverwijk, 1966
Siciliana (B87)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗c4 e6 7. ♗b3 b5 8. f4 ♗b7 9. f5 e5 10. ♘de2 ♘bd7 11. ♘g3 ♗e7 12. ♗g5 *[Să nu vă mire că am jucat rolul "cavalerului" alb prin 1. e2-e4. Eu, care joc cu negrul numai Apărarea siciliană, aș juca numai 1. e4 dacă aș ști că mi se va răspunde cu 1... c5!]* **12... ♘c5?** *[Având certitudinea că mi se va răspunde cu apărarea Najdorf nu avea nici un rost să nu aleg atacul Sozin. Calculele mele erau psihologic justificate de faptul că observasem că marele maestru olandez nu acordă suficientă importanță unor subtilități ale acestei variante comițând erori strategice ca aceasta, prin care îndepărtează calul de sectorul de influență asupra câmpului d5]* **13. ♗xf6! ♗xf6 14. ♗d5!** *[Cunoaștem deja acest procedeu de a "lărgi rana"* (slăbiciunea câmpurilor albe - n.a.) *din poziția negrului]* **14... ♗xd5 15. ♘xd5** [Calul s-a instalat pe câmpul favorit!]

96

15... ♗h4 16. ♕f3 0–0 17. 0–0–0 ♖c8 18. ♔b1 ♘d7 [De fapt o recunoaștere a greșelii anterioare (12... ♘c5). Calul negru se îndreaptă acum spre b6 sau f6 pentru a elimina ♘d5 însă acum este... prea târziu! Albul își va întări hegemonia prin] **19. ♘f1! ♗g5** [împiedică 20. ♘e3] **20. h4! ♗h6 21. ♘h2!** *[Neplăcerile vin acum pe cealaltă rută! Postura ♗h6 nu este de invidiat. Poziția albului este strategic câștigată fiind necesară doar exactitate și acuratețe în realizarea avantajului...]* **21... ♘b6 22. ♘g4 ♘xd5 23. ♖xd5 f6 24. ♕d3 ♖c6 25. ♖d1**

97

25... ♕a8 26. a3 [Înaintea unor măsuri decisive este întotdeauna utilă acordarea un respiro regelui alb...] **26... ♖d8 27. ♘xh6+ gxh6 28. ♕d2 ♕b7** [Pierderea pionului este inevitabilă căci la 28... ♔g7 urma 29. ♖d3] **29. ♕xh6 ♕g7 30. ♕e3!** [În prezența damelor este mai ușor de exploatat poziția expusă a regelui negru] **30... ♕g4 31. g3 ♖d7** [31... ♖c4 32. ♕b6] **32. ♖1d3 ♔f7** [32... ♖c4 33. ♖xd6 ♖xd6 34. ♖xd6 ♖xe4 35. ♖d8+ ♔g7 36. ♖d7+ ♔g8 37. ♕c3! ♖c4 38. ♕a5] **33. ♕h6 ♕g7 34. ♕h5+ ♔e7 35. ♕d1 ♕h6 36. b3 ♖d8 37. ♕e1 ♖dc8 38. ♕b4 ♖d8 39. a4,** *[1–0]*.

Lev Polugaevski (1934-)

foto din 1960

În aceste exemple am întâlnit planuri de construcție a cooperării strategice de atac rapid compuse din 2 etape, și anume:

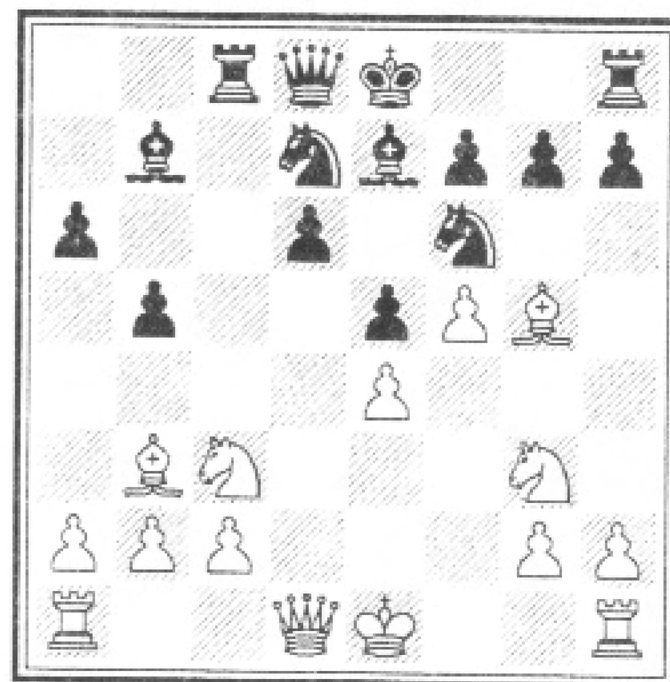
1. **Coordonarea acțiunilor de atac ale ♘d4 + falanga pionilor *e, f* și a ♗b3 asupra pionului e6 au obligat negrul la slăbirea câmpului d5.**
2. **Ocuparea acestui câmp de către alb s-a făcut numai după schimbarea potențialilor apărători ai câmpului d5.**

Linia corectă de combatere a acestui plan considerat astăzi prea rapid, a fost demonstrată, conform manualelor de teorie, de viitorul - la acea vreme - campion al lumii Bobby Fischer.

R. Byrne - R.J. Fischer
Soussa (izt), 1967
Siciliana (B87)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗c4 e6 7. ♗b3 b5 8. f4 ♗b7 9. f5 e5 10. ♘de2 ♘bd7 11. ♗g5 ♗e7 12. ♘g3 ♖c8! O mutare foarte importantă în planul negrului! Amânând rocada, negrul își activizează turnul amenințând un eventual sacrificiu de calitate la c3 și captura pionului e4...

98

13. 0–0

După 13. ♗xf6 ♘xf6 14. ♘h5 poate urma atât:

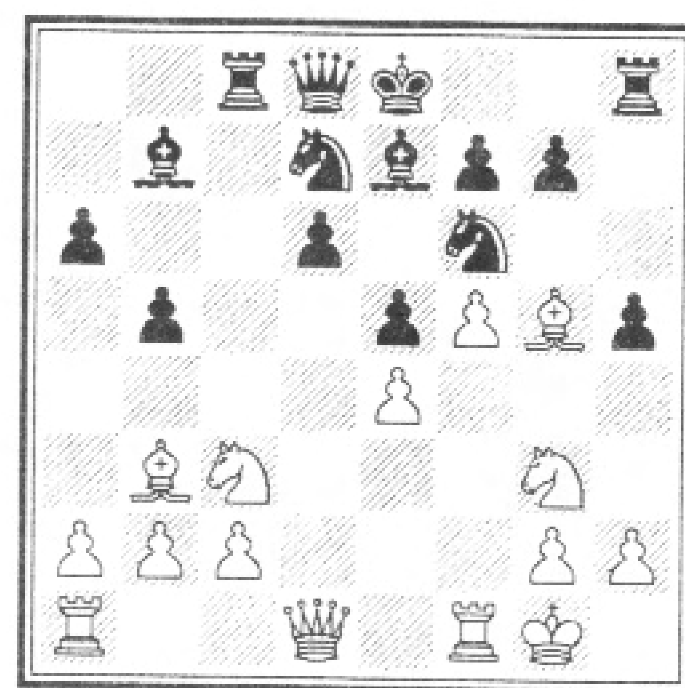
A) 14... ♖xc3!? 15. bxc3 ♗xe4 16. ♘xg7+ (sau 16. 0–0 ♘xh5 17. ♕xh5 d5 18. a4 0–0 19. axb5 ♕b6+ 20. ♔h1 axb5!, ***Neikirch - Minic***, Krakow, 1964) 16... ♔f8 17. ♘h5 ♖g8 18. ♘xf6 ♗xf6 19. ♕h5 d5!, cât și

B) 14... ♕b6 15. ♘xf6+ (15. ♘xg7+? ♔f8 16. ♘h5 ♕e3+ 17. ♔f1 ♘xe4) 15... ♗xf6 16. ♕d3 ♗g5! 17. ♗d5 ♖xc3 18. ♕xc3 ♗xd5 19. exd5 0–0 20. ♔e2 b4!

în ambele cazuri complicațiile fiind favorabile negrului.

13... h5! [Această mutare care pune în evidență poziția nesigură a ♘g3 îi este atribuită lui R. Fischer. Inexact! Ea s-a jucat prima dată în partida ***V. Ciocâltea – F. Gheorghiu*** la București **cu un an înainte!**]

99

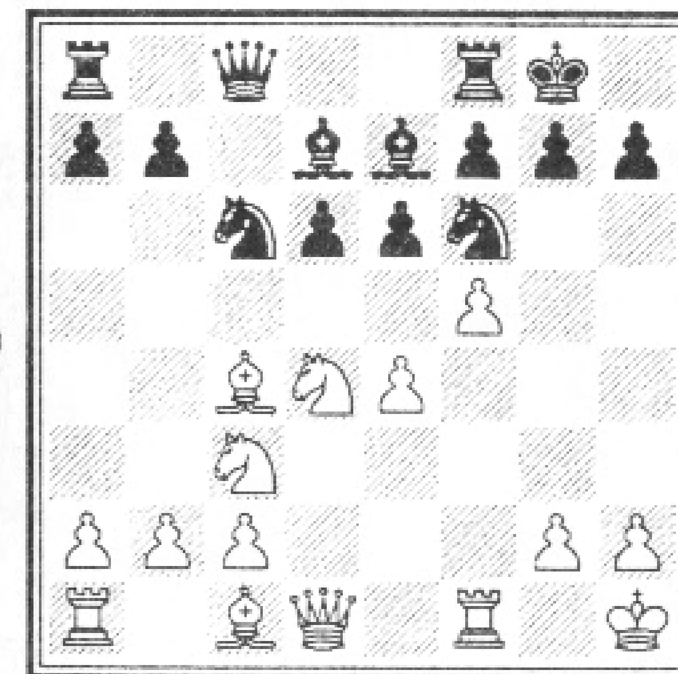

14. h4? b4! 15. ♗xf6 ♗xf6 16. ♘d5 ♗xh4 17. ♘xh5 ♕g5 18. f6 g6! [18... ♖xh5? 19. ♖f5] **19. ♘g7+ ♔d8 20. ♖f3 ♗g3 21. ♕d3 ♗h2+ 22. ♔f1 ♘c5 23. ♖h3 ♖h4! 24. ♕f3 ♘xb3 25. axb3 ♖xh3 26. ♕xh3 ♗xd5 27. exd5 ♕xf6+ 28. ♔e1 ♕f4!**, *[0–1]*.

M. Pavlov - I. Averbach
București, 1971
Siciliana (B57)

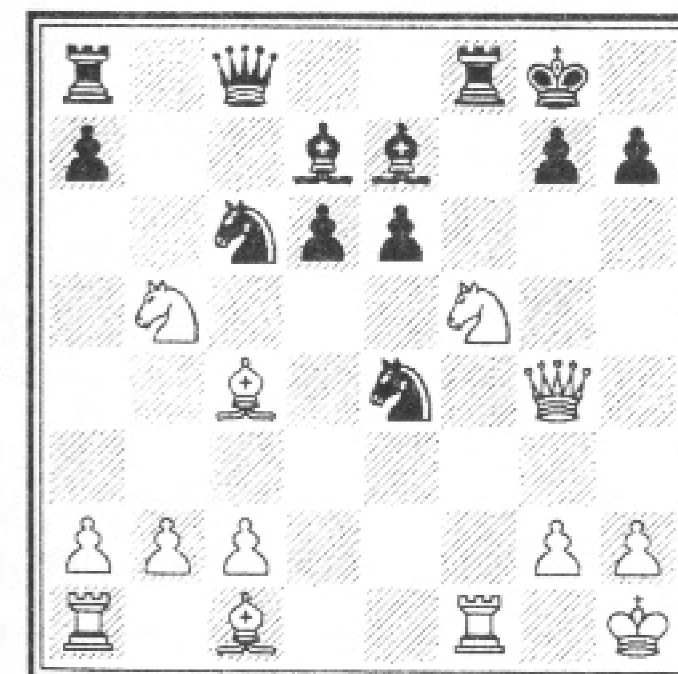
1. e4 c5 2. ♘f3 ♘c6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 d6 6. ♗c4 ♗d7?! 7. 0–0 e6 [În spiritul mutării 6.... ♗d7 era aici 7... g6 [**8. ♔h1?!** [De obicei aici se joacă 8. ♗e3 sau 8. ♗b3. Având în vedere că acum nu există contraatacul în centru d6-d5, **albul** poate "economisi" mutarea ♗b3 în favoarea realizării rapide a atacului prin f2-f4-f5 urmat de un eventual ♗g5] **8... ♗e7 9. f4 0–0 10. f5! ♕c8**

100

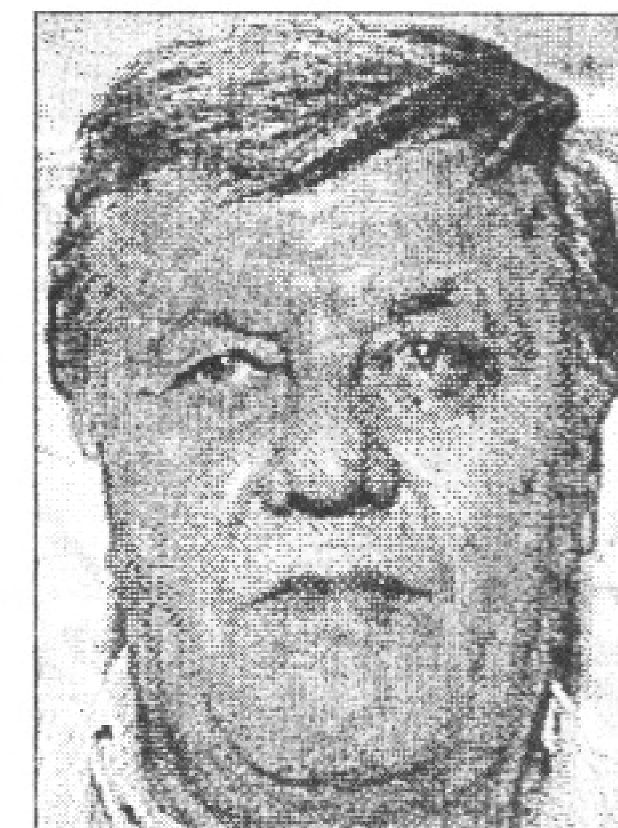
11. fxe6 fxe6 12. ♘f5! b5 13. ♘xb5 ♘xe4?! 14. ♕g4! O dublă lovitură decisivă.

101

14... ♖xf5 15. ♕xf5 ♘f6 16. ♕h3 ♘b4 17. ♗e2 ♘xc2 18. ♖b1 ♖b8 19. ♘c3 ♕c5 20. ♕g3 ♘h5 21. ♕h3 ♘f6 22. ♗d3 e5 23. ♗xh7+! ♘xh7 24. ♕xd7 ♕c4 25. ♗d2! +–, *[1–0]*.

Legat de precizia ordinei de mutări în varianta Sozin a apărării Najdorf, trebuie menționată necesitatea maximei optimizări a mutărilor în construcția atacului, cum a demonstrat partida precedentă...

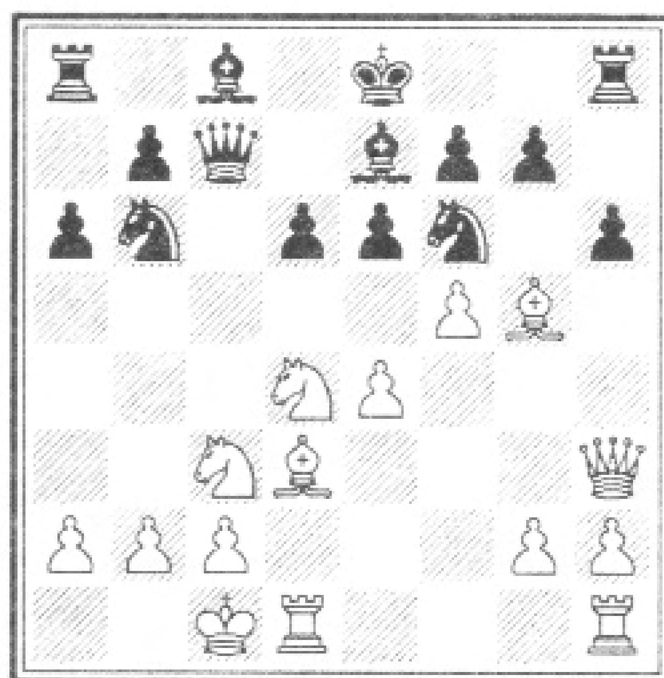

Mircea Pavlov

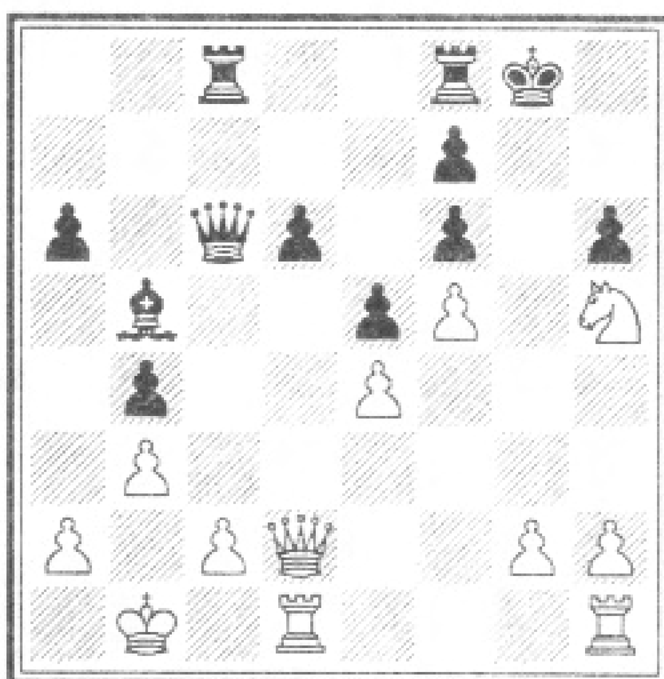
O idee similară de slăbire a câmpului d5 se realizează și în varianta Keres (6. ♗g5) a apărării Najdorf-Opocenski, prin cooperarea acțiunilor ♘d4 cu pionii *e* și *f*, rolul ♗b3 fiind preluat de ♕h3.

J. Timman - S. Hamann
1975
Siciliana (B99)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗g5 e6 7. f4 ♗e7 8. ♕f3 ♕c7 9. 0–0–0 ♘bd7 10. ♗d3 h6 11. ♕h3 ♘b6 12. f5! [Atacul triplu (♙f5+♕h3+♘d4) obligă negrul la slăbirea câmpului d5]

102

12... e5 13. ♘b3 ♗d7 14. ♗e3 ♘c4? [O gravă greşeală strategică, permiţând schimbul unui nebun inactiv pe un apărător al câmpului d5. Necesar era 14... ♗c6!] 15. ♗xc4! ♕xc4 16. ♘d2! [Acest cal porneşte cu tempo pe ruta b3-d2-f1-e3 sau g3] 16... ♕c6 17. ♗g5! [Al doilea apărător al câmpului d5 va fi schimbat] 17... ♖c8 18. ♗xf6 ♗xf6 19. ♕d3 0–0 20. ♔b1 b5 21. ♘f1! b4 22. ♘d5! ♕b7 23. ♘xf6+ gxf6 24. ♘g3! [Slăbiciunea câmpurilor f6 şi g7 face traseul f1-g3-h5 mai eficace] ♗a4 25. b3 ♗b5 26. ♕d2 ♕c6 27. ♘h5!

103

27... d5 28. exd5 ♕d6 29. ♕xh6, *[1–0]*.

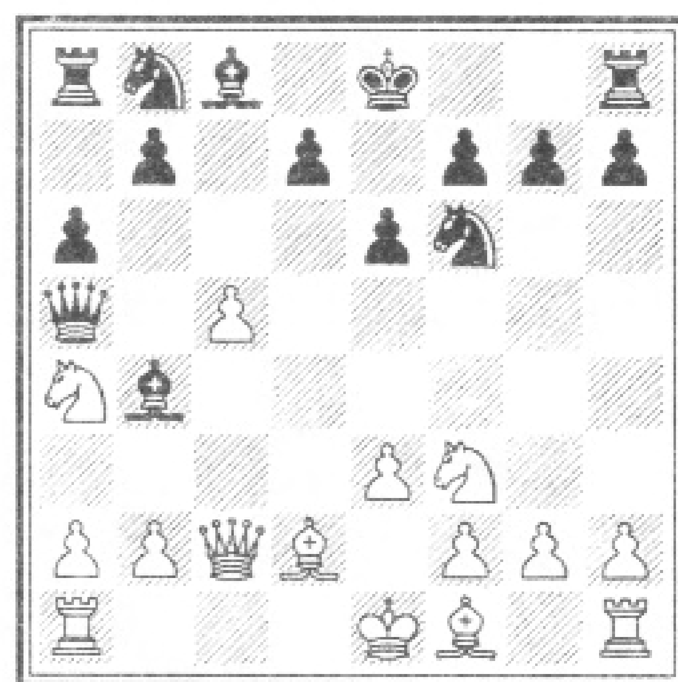
În majoritatea deschiderilor, configuraţiile pionilor creează câmpuri bine susţinute pe care plasarea unor cai, susţinuţi de pioni, ridică probleme dificile de apărare adversarului întrucât schimbul lor este de regulă nefavorabil, iar atacarea acestor cai creează slăbiciuni.

d) Caii cooperează cu pionii în fixarea şi stăpânirea câmpurilor slabe

V. Babula - B. Hatanbaatar
Pardubice 1995
Apărarea Nimzovici (E38)

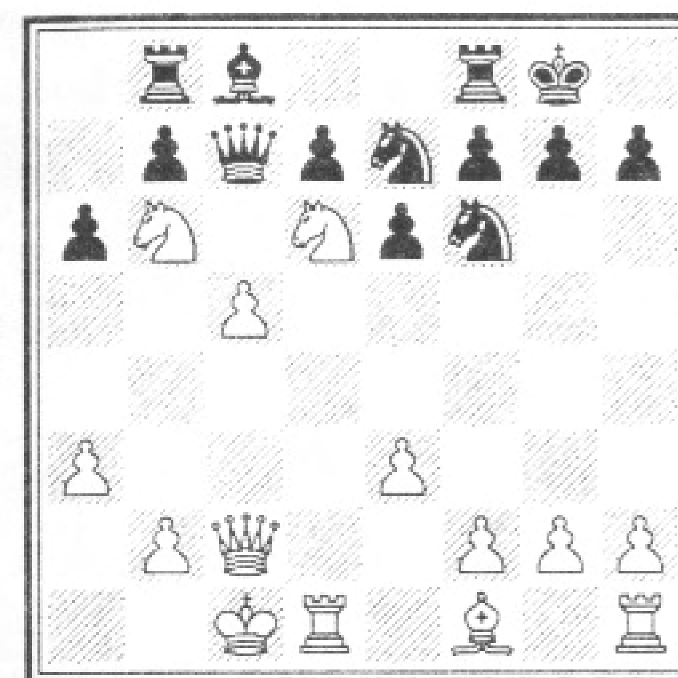
1. d4 ♘f6 2. c4 e6 3. ♘c3 ♗b4 4. ♕c2 c5 5. dxc5 ♗xc5 6. ♘f3 ♕b6 7. e3 a6? 8. ♘a4! ♕a5+ 9. ♗d2 ♗b4 10. c5!

O mutare extrem de tare care evidenţiază slăbiciunea câmpurilor b6 şi d6, ideale pentru caii albi. După schimbul nebunilor de câmpuri negre, câmpurile b6 şi d6 vor deveni puncte tari ocupate de caii albi!

104

10... ♗xd2+ 11. ♘xd2 ♘c6 12. 0–0–0! ♕c7 13. ♘b6! ♖b8 14. ♘dc4! 0–0 15. a3 ♘e7 16. ♘d6!

În numai 6 mutări albul şi-a realizat obiectivul propus!

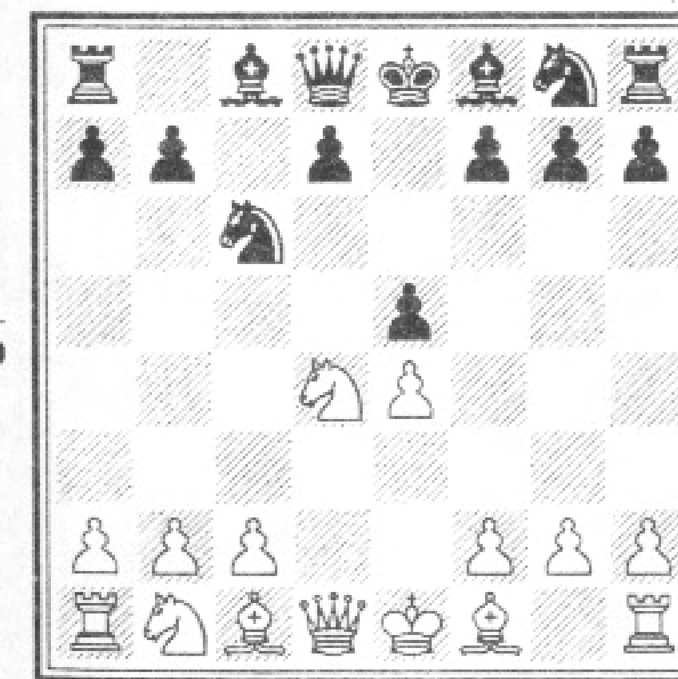
105

16... ♘fd5 17. ♘dxe8! ♘xe8 18. ♘xd5 exd5 19. ♖xd5 ♘e7 20. ♖d6 ♖fe8 21. ♔b1 ♕a5 22. ♖xd7 ♘g6 23. ♕f5 f6 24. ♗c4+ ♔h8 25. ♖hd1 ♘e5 26. ♗d3 ♘g6 27. ♕h3 ♘f8 28. ♗xh7 ♘xh7 29. ♖xg7! [O încheiere elegantă], *[1-0]*.

e) Rolul cailor în avanposturile de atac d5, e5, f5, g5, h5.

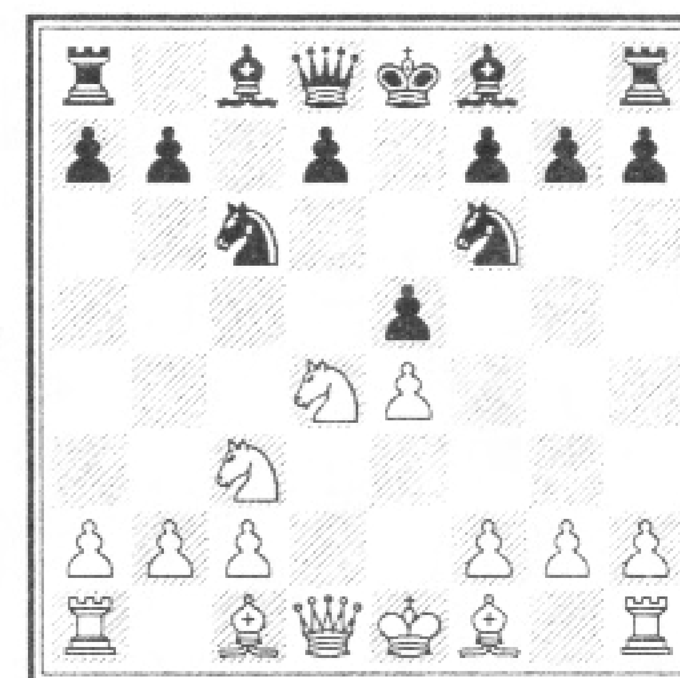
În concepţia modernă noţiunea de câmp slab este foarte relativă. Există variante ale Apărării siciliene în care negrul îşi creează deliberat câmpuri slabe obţinând în schimb o dezvoltare rapidă sau alte compensaţii, de ex.:

1. e4 c5 2. ♘f3 ♘c6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 e5

106

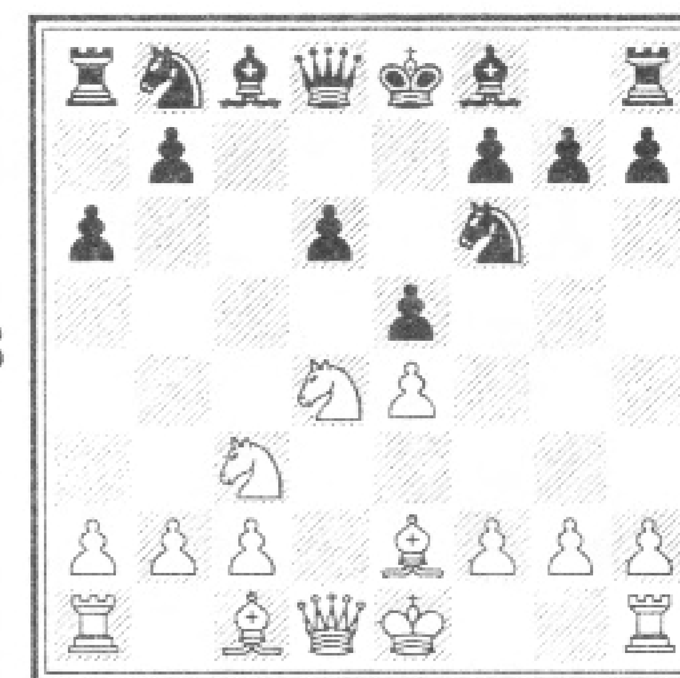
Laburdonnais-Kalaşnikov

1. e4 c5 2. ♘f3 ♘c6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 e5

107

Lasker-Sveşnikov

1. e4. c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗e2 e5

108

Najdorf-Opocenski

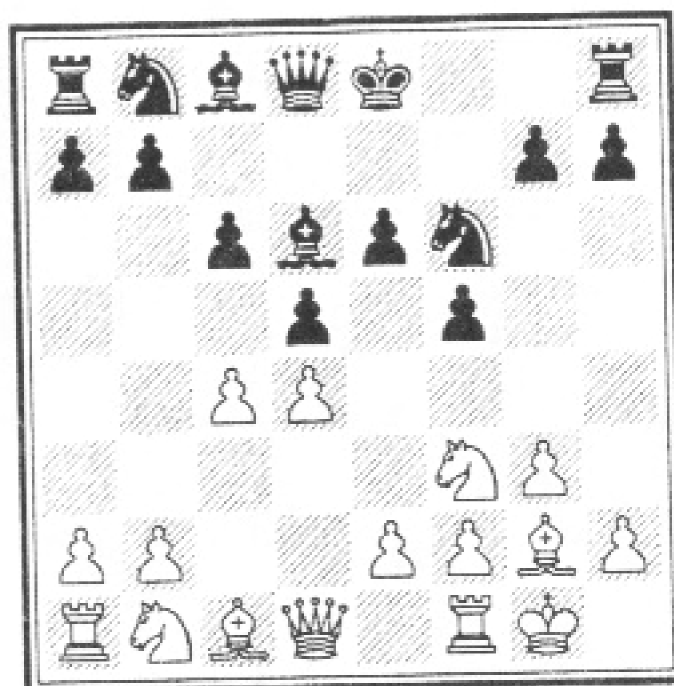
În primele două variante slăbiciunea câmpului d5 este compensată de atacul asupra **♘d4**, deschizându-se tot odată cu tempo diagonala f8-a3. Albul este practic obligat la răspunsul 5. ♘b5 întrucât după 5. ♘b3? ar urma două dezvoltări cu tempo: **5... ♘f6! 6. ♘c3 ♗b4! 7. ♗d3 d5!** negrul preluând rapid iniţiativa.

În cel de al treilea exemplu, alungarea ♘d4 este legată de realizarea

rapidă a protecției regelui prin 7... ♗e7 și 8... 0-0.

Și în **varianta Stonewall** a **Apărării olandeze**:

1. d4 f5 2. g3 ♘f6 3. ♗g2 e6 4. ♘f3 d5 4. c4 c6 5. 0-0 ♗d6

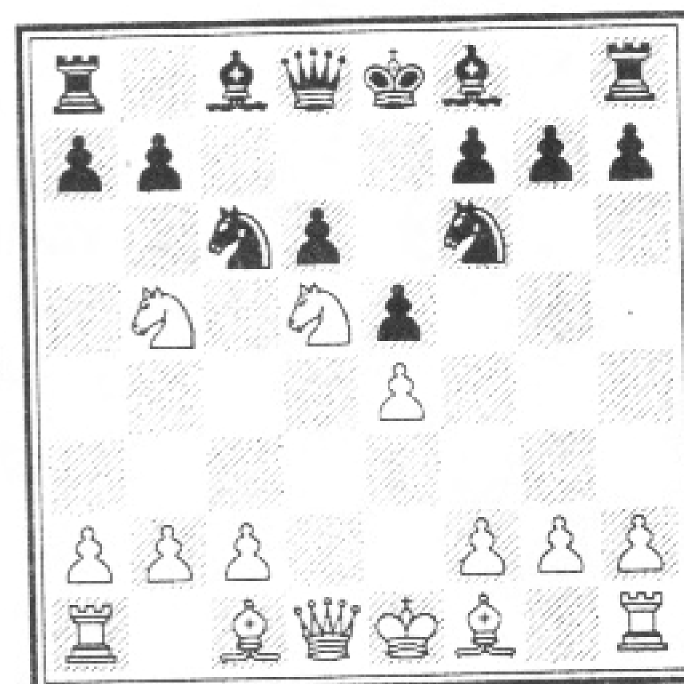
109

... slăbiciunea câmpului e5 este compensată de controlul deplin asupra centrului și de faptul că slăbiciunea acestui câmp este greu de exploatat.

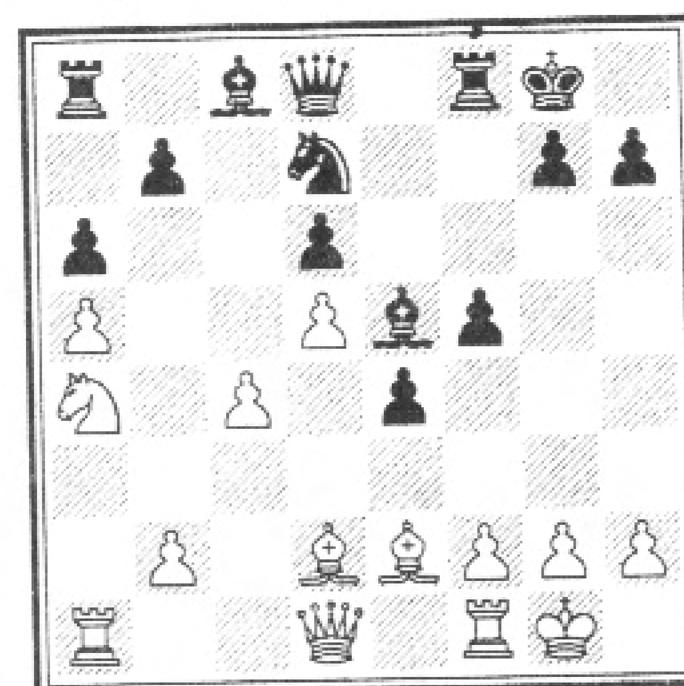
Încercarea de a ocupa rapid aceste câmpuri cu figuri care pot fi schimbate fără a putea relua tot cu figuri nu duce, de regulă la un rezultat favorabil. Uneori, apariția unui pion câmpurile slabe adverse oferă șanse bune de contrajoc adversarului:

S. Kagan - E. Gheller
Skara, 1980
Siciliana (B33)

1. e4 c5 2. ♘f3 ♘c6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 e5 6. ♘db5 d6 7. ♘d5?! [Această mutare l-ar fi supărat pe J.R. Capablanca, părintele principiului "nu muta de 2 ori aceeași figură în deschidere". O motivație ar fi că și negrul, după schimbul la d5 și 8. exd5 este obligat să mute a doua oară din calul atacat]

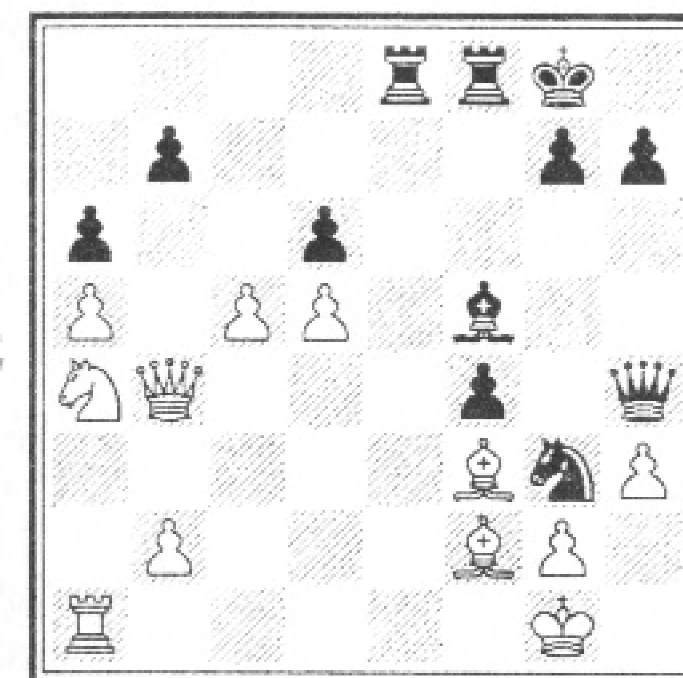
110

7... ♘xd5 8. exd5 ♘b8 9. c4 a6 10. ♘c3 ♗e7 11. ♗e2 0–0 12. 0–0 f5 13. a4 ♘d7 14. a5 ♗f6 15. ♗d2 e4 16. ♘a4 ♗e5 După numai 16 mutări negrul a reușit o dispunere optimă a figurilor pentru atac...

111

Efim Gheller (1925-1998)

17. f4 exf3 18. ♖xf3 ♖b8 19. ♗e3 ♘f6 20. h3 ♘e4 21. ♗a7 ♖a8 22. ♗b6 ♕h4 23. ♕e1 ♗g3 24. ♖xg3 ♘xg3 25. ♗f2 f4! 26. ♗f3 ♗f5 27. c5 ♖ae8 28. ♕b4

112

Și acum Gheller ne oferă o încheiere spectaculoasă:

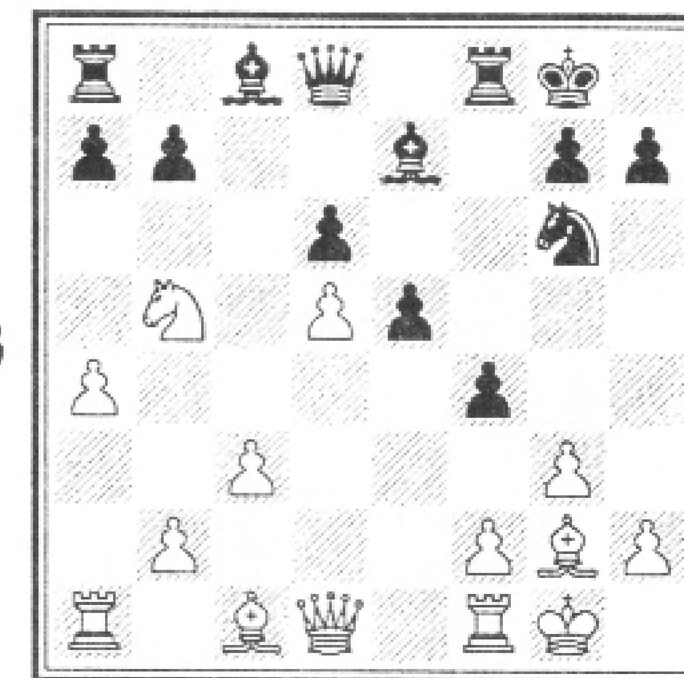
28... ♗xh3! 29. gxh3 ♕xh3 30. ♖e1 ♘e2+ 31. ♗xe2 ♖xe2 32. ♖xe2 f3!, *[0–1]*.

La fel de energic a acționat și marele maestru **Sveșnikov**, cel ce a contribuit din plin la modernizarea ideii lui Lasker.

Evgheni Sveșnikov (1950-)

G. Kuzmin - E. Sveșnikov
URSS, 1976
Siciliana (B33)

1. e4 c5 2. ♘f3 ♘c6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 e5 6. ♘db5 d6 7. ♘d5 ♘xd5 8. exd5 ♘e7 9. c3 ♘g6 10. a4 ♗e7 11. g3 0–0 12. ♗g2 f5 13. 0–0 f4!

113

14. c4 ♗f5 15. c5 e4 16. g4 f3! 17. gxf5 fxg2 18. ♖e1 ♖xf5 19. ♖xe4 ♗h4 20. f4 dxc5 21. d6 ♕d7 22. ♖a3 ♖af8 23. ♘xa7 ♗g5 24. ♕b3+ ♔h8 25. ♕e6 ♕xe6 26. ♖xe6 ♗xf4 27. ♗xf4 ♘xf4 28. ♖e1 ♖d5 29. ♘b5 ♖d2 30. ♖ae3 g5 31. ♘c3 ♖xd6 32. ♘e4 ♖d5 33. ♘f2 ♖d2 34. ♘e4 ♖d5 35. ♘f2 h6 36. b3 ♖d2 37. ♘e4 ♖c2 38. ♘f2 b6 39. h3 ♔g7 40. ♖d1 ♖f7 41. ♖de1 ♖b2 42. ♘d3 ♖xb3 43. ♘xf4 ♖xe3 44. ♘h5+ ♔g6 45. ♖xe3 ♔xh5, *[0–1]*.

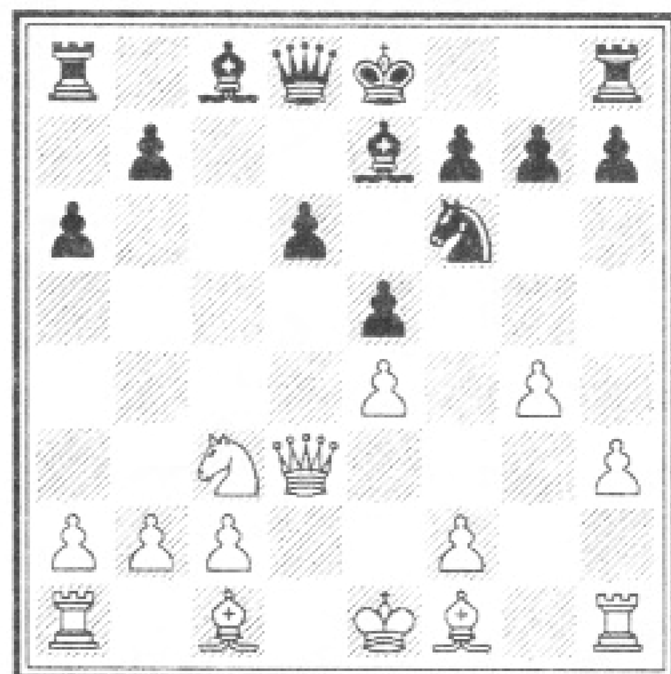
Concret, un câmp devine realmente slab numai în momentul în care numărul figurilor care pot ocupa acest câmp este mai mare decât numărul figurilor apărătoare.

De regulă planul strategic de ocupare a unui câmp slab implică mai multe etape:

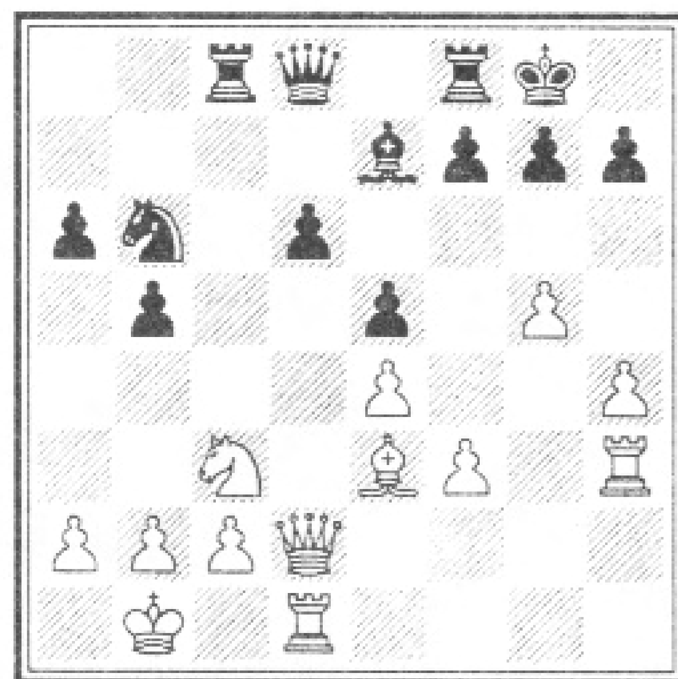
1) **Concentrarea acțiunilor a cât mai multe figuri asupra câmpului advers slab.**
2) **Efectuarea unor schimburi avantajoase în sensul schimbării unor figuri apărătoare ale câmpului slab pentru realizarea controlului numeric asupra câmpului slab advers.**
3) **Ocuparea acelui câmp, astfel încât după efectuarea de schimburi câmpul slab advers să devină un punct tare ocupat de figura cu cea mai eficientă rază de acțiune (în funcție de specificul poziției, ♘ sau ♗).**
4) **Succesul întregului plan depinde de măsura în care figura astfel plasată poate juca un rol important în acțiunea de atac a unui grupaj supranumeric.**

R.J. Fischer - J. Bolbochan
Stockholm, 1962
Apărarea siciliană (B90)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. h3!? [Ideea acestei variante, rar utilizate, este legată de stânjenirea ♘f6 prin g4-g5] **6... ♘c6 7. g4 ♘xd4 8. ♕xd4 e5?!** [Slăbește câmpul d5] **9. ♕d3 ♗e7**

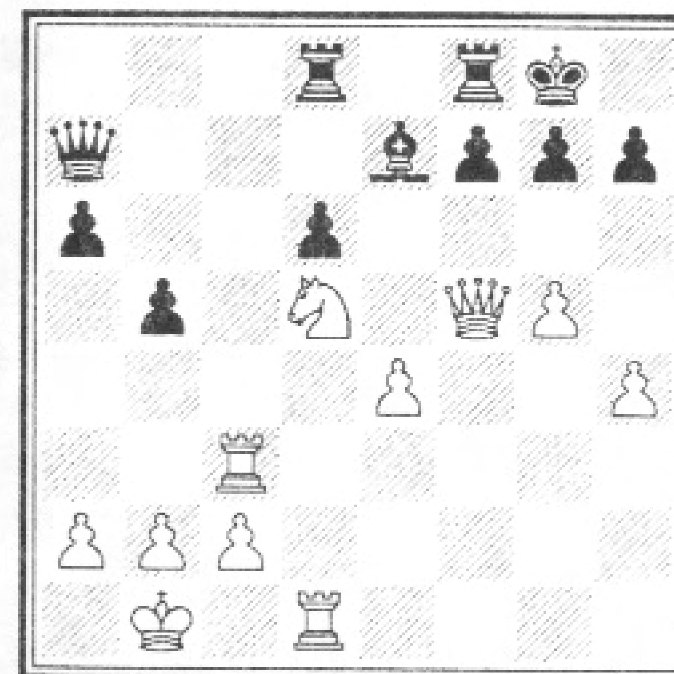

114

10. g5! [Începutul planului de ocupare a câmpului d5: distragerea (îndepărtarea) unui apărător al acestui câmp] **10... ♘d7 11. ♗e3 ♘c5?** [O inexactitate strategică cunoscută din partida ***Polugaevski - Donner***, însă și după 11... ♗xg5 12. ♗xg5 ♕xg5 13. ♕xd6 ♕e7 14. ♕xe7+ ♔xe7 15. ♘d5+ ♔f8 16. 0–0–0, după opinia marelui maestru Kotov, albul stă mai bine] **12. ♕d2 ♗e6 13. 0–0–0 0–0 14. f3 ♖c8 15. ♔b1 ♘d7 16. h4 b5 17. ♗h3!** [Schimbul nebunilor de câmpuri albe agravează slăbiciunea câmpului d5] **17... ♗xh3?!** [Poziția negrului a devenit grea. Așa cum indică marele maestru L. Ftacnik în comentariile sale, nici continuările 17... ♘b6 18. ♗xb6 ♕xb6 19. ♘d5 ♕d8 (19... ♗xd5? 20. ♗xc8!) 20. ♘xe7+ ♕xe7 21. ♕xd6 sau 17... ♖e8 18. ♘d5 ♗f8 19. h5 ± nu ofereau mai multe șanse negrului] **18. ♖xh3 ♘b6?**

115

19. ♗xb6! [Ultimul apărător al câmpului d5 fiind schimbat, după...] **19... ♕xb6 20. ♘d5!** [...albul a obținut o poziție strategic câștigată cu ♘ > ♗. Valorificarea avantajului se realizează în contextul conceptului laskerian. Calul alb trebuie să fie

ajutat în atac prin cooperarea cu noi forțe, respectiv piesele grele care trebuie activizate corespunzător] **20... ♕d8 21. f4!** [O formă interesantă de cooperare a pionilor cu calul din d5. Pionul *f* eliberează linia 3-a, iar amenințarea de avansare f5-f6 îl obligă pe negru să deschidă semicoloana *f*. Bineînțeles, greșit ar fi fost 21. ♘xe7+? ♕xe7 22. ♕xd6?? ♖fd8! –+] **21... exf4 22. ♕xf4 ♕d7 23. ♕f5 ♖cd8** [23... ♖fd8? 24. ♕xd7 ♖xd7 25. ♘b6 +–; 23... ♕xf5? 24. ♘xe7+] **24. ♖a3!** [Activizarea pieselor grele prin linia a 3-a a devenit un procedeu clasic] **24... ♕a7 25. ♖c3!**

116

25... g6! [Singura apărare! Dacă 25... ♕d7? urma 26. ♖c7! Nici după 25... ♖d7? 26. ♘f6+! ♗xf6 (26... gxf6 27. gxf6 ♔h8 28. fxe7 +–) 27. gxf6! g6 28. ♕g5! ♔h8 29. ♕h6! ♖g8 30. ♖c8! +–, negrul nu poate evita matul] **26. ♕g4 ♕d7 27. ♕f3 ♕e6** [Pierdea o calitate 27... ♖c8? 28. ♖xc8 ♖xc8 29. ♘b6 +–] **28. ♖c7 ♖de8** [28... ♖d7 29. ♘f4 +–; 28... ♖fe8 29. ♖f1; 28... ♖c8 29. ♖a7 ♖a8 30. ♖xa8 ♖xa8 31. ♘c7!] **29. ♘f4 ♕e5 30. ♖d5 ♕h8 31. a3 h6** [Acum după 31... f6 urma 32. ♕b3! ♖f7 33. ♖xd6 fxg5 34. hxg5 ♕e5 35. ♖f6! ♖ef8 36. ♖xf7! ♖xf7 37. ♖c8+ ♗f8 38. ♘e6 +–] **32. gxh6 ♕xh6** [Slab era aici 32... ♗xh4? 33. ♘xg6! fxg6 34. ♕b3 ♖f7 35. ♖f5 cu câștig] **33. h5 ♗g5 34. hxg6! fxg6** [După 34... ♗xf4 urma 35. gxf7+ ♖xf7 36. ♖xf7 ♔xf7 37. ♖h5! +– **35. ♕b3!** [Fischer conduce cu măiestrie atacul] **35... ♖xf4** [Și după 35... ♔h8 36. ♘xg6+! ♕xg6 37. ♖xg5! ♖f1+ (sau 37... ♕xg5 38. ♕h3+ +–) 38. ♔a2 ♕xg5 39. ♕h3+! ♔g8 și 40. ♕xf1 +–; ca și 35... ♗xf4 36. ♖h5+] **36. ♖e5+ ♔f8 37. ♖xe8+!** și negrul a cedat, căci urma 37. ♖xe8+ ♔xe8 38. ♕e6+ ♔f8 39. ♕c8+! cu câștig, *[1–0]*.

A fost un nou și strălucit exemplu de aplicare a acestui tip de plan de construcție a cooperării strategice de atac.

Lupta pentru inițiativă în variantele Laburdonnais și Lasker-Svešnikov, care creează deliberat câmpuri slabe, dar produc temporar o lipsă de armonie în dispunerea figurilor albe, solicită din partea albului o deosebită acuratețe pozițională, precizie și exactitate în abordarea ordinii de mutări.

Dacă în varianta Laburdonnais albul poate alege (după 5. ♘b5 d6) între continuările **6. c4**, **6. ♘c3**, **6. ♗c4** sau chiar **6. a4**, în varianta Lasker-Svešnikov albul nu dispune de căi de elaborare a atacului rapid.

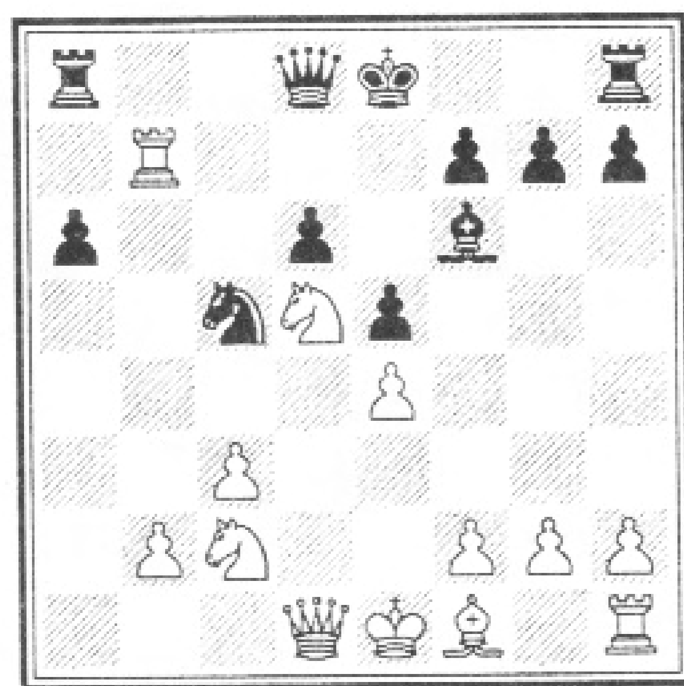
O analiză a stadiului teoriei în această variantă, la nivelul anului 1999, trebuie să țină cont de enorma contribuție a celui mai tare jucător al lumii, marele maestru Garry Kasparov.

G. Kasparov - L. van Wely
Hoogovens, Wijk aan Zee 1999
Siciliana (B33)

1. e4 c5 2. ♘f3 ♘c6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 e5 6. ♘db5 d6 7. ♗g5 a6 8. ♘a3 b5 9. ♘d5!? [După multe căutări în varianta 9. ♗xf6 gxf6 10. ♘d5 f5 11. ♗d3 ♗e6 12. ♕h5 ♖g8!?, Kasparov a ajuns la concluzia că aceasta este mutarea care permite albului să lupte pentru a obține avantaj pozițional] **9... ♗e7** [Încercarea de repetare a poziției prin 9... ♕a5+ 10. ♗d2 ♕d8 se combate prin 11. c4! ♘xe4 12. cxb5 ♗e6 13. ♗c4 ♘a5 14. ♗e3!♘xc4 15. ♘xc4 axb5 16. ♗b6! ♕b8 (sau 16... ♕g5!? 17. ♘e3 ♖c8 18. 0-0) 17. ♘c7+ ♔e7 18. ♘e3 ♘f6 19. ♘xa8 (analiză Salgado Allaria)] **10. ♗xf6** [Conform planului, albul elimină un apărător al câmpului d5 cu prețul cedării perechii de nebuni] **10... ♗xf6 11. c3!** [Caracteristic pentru partidele lui Kasparov este continua preocupare pentru activizarea pieselor temporar inactive; scopul mutării 11. c3 este evident: asigură traseul ♘a3-c2-e3(b4) pentru al 3-lea control al câmpului slab d5] **11... ♗g5** [Mutarea considerată cea mai exactă în această poziție. O linie de joc interesantă (jucată prima dată cu mulți ani în urmă de B. Gurghenidze) a aplicat Shirov]

G. Kasparov - A. Shirov
Horgen, 1994

12... ♗b7*)* 13. ♘c2 ♘b8 [Ideea negrului este logică. Prin ♗b7 și regruparea ♘b8-d7-b6 se urmărește schimbul general al figurilor ce controlează câmpul d5. Mai slab este aici 13... ♘e7 14. ♘xf6+ gxf6 15. ♗d3 ±] ***14. a4! bxa4 15. ♖xa4 ♘d7 16. ♖b4!?*** [O inovație teoretică ce l-a surprins pe negru. De obicei aici se juca 16. ♘ce3] ***16... ♘c5?*** [Mai slab este acum 16... ♗c6?! 17. ♖c4! ♗xd5 18. ♕xd5 0–0 19. ♖c6 ±, dar ulterior s-a ajuns la concluzia că după 16... ♖b8!? sau 16... ♖a7 (Gufeld) avantajul albului este minimal. Această ultimă recomandație s-a întâlnit în partida ***P. Acs - V. Babula***, Krinica, 1998: *16... ♖a7!? 17. ♕g4! ♗c6 18. h4 ♗h6 19. ♘ce3 g6* (19... a5 20. ♖b6 ♗xe3 22. ♖xc6 +−) *20. ♖b6 ♗b7 21. b4 ♘e6 22. ♕f3 0–0* și acum după 23. g3, urmat de ♖a1 albul ar fi stat excelent (24. g3 f5 25. ♖xb7 ♖xb7 26. exf5 ♖bf7 27. ♕g4 +−)] ***17. ♖xb7!!*** [Elimină principalul apărător al câmpului d5] .

117

17... ♘xb7 18. b4! [Stânjenește ♘b7] ***18... ♗g5*** [18... 0–0 19. ♘ce3] ***19. ♘a3! 0–0 20. ♘c4 a5*** [20... f5 21. ♗d3 f4 22. ♕g4 ±] ***21. ♗d3 axb4 22. cxb4 ♕b8*** [22... ♖a2?! 23. 0–0 ♕a8 24. ♘cb6 ♕a3 25. ♗c4 ♖d2 26. ♕g4 ±; 22... ♗h6!? 23. 0–0 ♕g5 (23... ♕h4?! 24. g3 ♕h3 25. ♗e2!)] ***23. h4!*** cu inițiativă puternică.

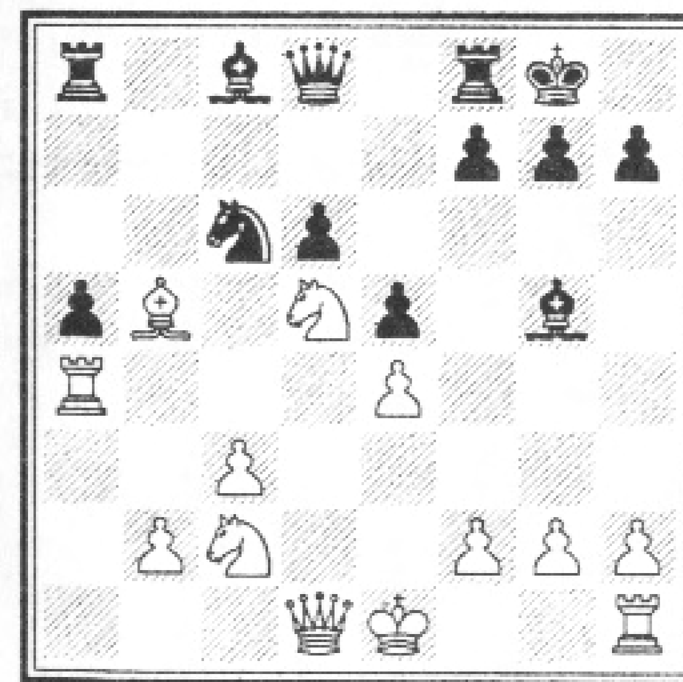
*)Diferența de numerotare provine din secvența de mutări: 1. e4 c5 2. ♘f3 ♘c6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 e6 6. ♘bd5 d6 7. ♗f4 e5 8. ♗g5 etc., dar poziția este aceeași.

12. ♘c2 0–0 13. a4 bxa4 Încercarea de a preveni atacul 13. a4 prin 13... ♖b8 a fost combătută astfel:

G. Kasparov - J. Lautier
Moscova (ol), 1994

13... ♖b8 14. h4 ♘e7 15. ♘xf6+ gxf6 16. ♗d3!? d5 [16... f5 17. exf5 ♗xf5 18. ♗xf5 ♘xf5 19. ♕d3 ±] ***17. exd5 ♕xd5 18. ♘e3 ♕e6 19. ♕h5 e4?!*** [19... f5 20. 0–0–0 ♕g6 21. ♕g5 f6 22. ♕xg6+ hxg6 23. ♗c2 ±] ***20. ♗c2 b4?! 21. c4 ± ♔h8*** [21... f5 22. ♕g5+!? ♔h8 23. ♕f4] ***22. 0–0–0 f5 23. ♕g5 ♖b6*** [23... ♕e5 24. ♘g4 ♕e6 25. ♘f6 ♘g8 26. ♘d5] ***24. h5!*** ±

14. ♖xa4 a5 15. ♗b5!? [Mutare jucată în 1977 (***Smîslov - Sveșnikov***) și reluată cu succes de marii maeștri Serghei Tiviakov și Dieter Nisipeanu. "Nimic nu-i nou sub soare" sau "Tot ce este bine uitat este nou!"]

118

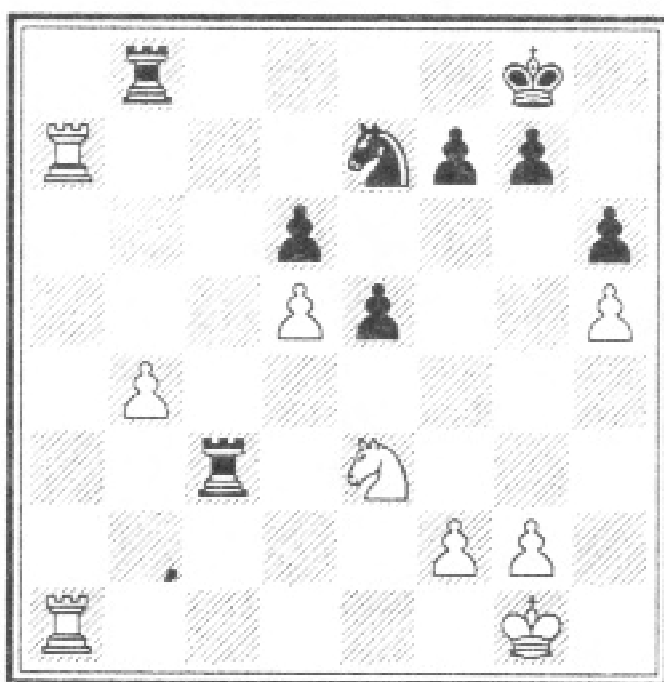
Ea tinde să ia locul continuării obișnuite în această poziție, 15. ♗c4, combătută chiar de... Kasparov în meciul cu Topalov de la Leon, 1998: *15. ♗c4 ♖b8 16. b3 ♔h8 17. 0–0 g6 18. ♕d3 ♗d7! 19. ♖a2 f5 20. f3 ♗h6 21. ♖d1 ♕h4!* ∓

15... ♗b7?! [Era interesant de văzut ce avea în vedere albul în varianta aproape forțată din partida ***Landa - Filippov***, 1998: ***15... ♘e7!? 16. ♘cb4 ♗e6 17. ♘xe7+ ♕xe7 18. ♗c6 ♖ac8 19. ♖xa5 ♖xc6 20. ♘xc6 ♕b7 21. h4 ♗f6 22. ♕xd6 ♖c8 23. ♖a7 ♕xc6 24. ♕xc6 ♖xc6 25. ♖a8+ ♖c8 27. ♖xc8+ ♗xc8 28. ♔d2, [½–½].*** Consideră el cumva acest final avantajos albului?

Merita atenție și recomandarea lui Gufeld: 20. ♕a4!? ♗b3 21. ♖a7 ♕b6 22. ♕a5 ♗d2! 23. ♔e2 ♗c4 24. ♔f3! f5 25. ♗d5 ♗xd5 26. exd5 ♕c5 27. ♕c7! ♗h6 28. g3 ♕b5 29. ♖e1 ♕e8 30. ♕d6 e4 31. ♔g2, ca în partida ***Diani - Toro Solis***, Ladac Jubilee 1994 și după o apărare grea, albul și-a valorificat pionul în plus]

16. ♘ce3 ♗xe3 17. ♘xe3 ♘e7 18. 0–0 ♖b8 19. ♕d3 ♕b6 20. ♗c4 ♗c6 [S-ar părea că negrul a reușit să mențină echilibrul, controlând satisfăcător câmpul slab d5. Însă activitatea pieselor grele pe coloană va deschide noi perspective albului] **21. ♖a2 ♖fd8 22. b3 ♕c5 23. ♖fa1 ♖a8 24. h4!** [Începutul unei surprinzătoare operații de stânjenire a ♘e7 și a mobilității pionilor negri de pe flancul regelui] **24... h6 25. h5! ♗b7 26. ♖d1 ♗c6 27. ♖da1 ♗b7 28. ♗d5!** [O decizie grea, prin care albul renunță la lupta pentru ocuparea cu figuri a câmpului d5. În schimb, fixează pionul d6 care rămâne slab și activitatea pieselor grele îi asigură o lungă inițiativă. Un caz tipic de excepție care confirmă regula...] **28... ♗xd5 29. exd5 ♖dc8**

30. b4!? ♕xc3 31. ♕xc3 ♖xc3 32. ♖xa5 ♖b8 33. ♖a7! [Începutul manevrei de ocupare a liniei a 7-a]

119

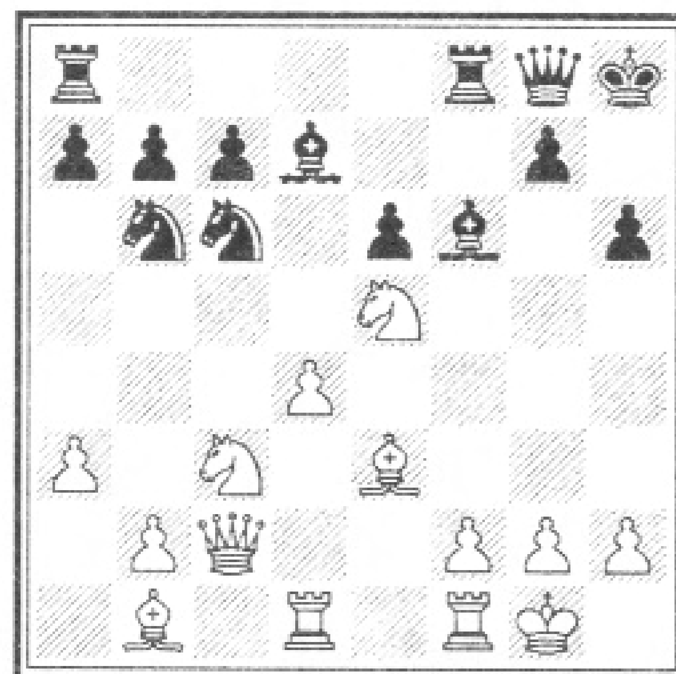
33... ♔f8 34. ♖d7! ♘c8 35. ♖d8+ ♔e7 36. ♖g8 ♖xb4 37. ♖a8! ♔d7 38. ♖xg7 ♖c1+ 39. ♔h2 ♖f4 40. ♘g4! ♘e7 41. ♖a7+ ♔e8 42. g3 ♖f5 43. ♖h7 ♔f8 44. ♖a8+!, *[1–0]*.

Apariția unui cal puternic susținut de ♙d4 pe câmpul e5 constituie de regulă semnalul declanșării inițiativei într-o mare varietate de sisteme de atac, utilizate contra Apărării scandinave, Caro-Kann (atacul Panov), Siciliana Alapin (2. c3), Gambitul damei acceptat, Gambitul damei, Apărarea Nimzovici, Tarrasch, Franceza, etc.

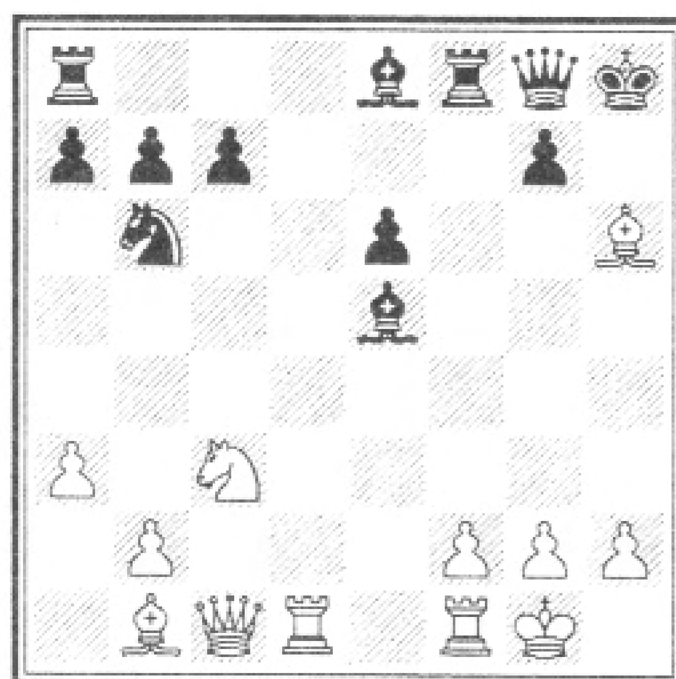
Fără a subestima acțiunea individuală de atac asupra unui număr mare de câmpuri (c6, d7, f7, g6) trebuie spus că alegerea momentului dispunerii calului pe câmpul e5 trebuie astfel ales încât schimbul acestui cal să deschidă noi perspective atacului.

I. Sokolov - N. Nikcevic
Niksic, 1991
Apărarea Nimzovici (E34)

1. d4 ♘f6 2. c4 e6 3. ♘c3 ♗b4 4. ♕c2 d5 5. ♘f3 dxc4 6. a3 ♗e7 7. e4 ♘c6 8. e5 ♘d5 9. ♗xc4 ♘b6 10. ♗e2 0–0 [10... ♘xd4? 11. ♘xd4 ♕xd4 și prin atacul dublu 12. ♘b5 albul câștigă] **11. ♗e3 f5 12. exf6!? ♗xf6 13. ♗d3 h6 14. 0–0 ♔h8 15. ♖ad1 ♗d7 16. ♕d2 ♕e7 17. ♗b1 ♕f7 18. ♕c2!** [Bateria ♕+♗ amenință mat] **18... ♕g8 19. ♘e5!** [Este instructiv momentul ales pentru ocuparea avanpostului e5]

120

19... ♗e8 [Calul nu putea fi schimbat, pentru că atât după 19... ♘xe5 20. dxe5 ♗xe5 21. ♗xb6 +–, cât și după 19... ♗xe5 20. dxe5 ♘xe5 21. ♗xb6 axb6 22. ♕e2! +– partida se încheie rapid] **20. ♕c1!** [Acum bateria ♕+♗ vizează imparabil câmpul h6] **20... ♘xe5 21. dxe5 ♗xe5 22. ♗xh6!**

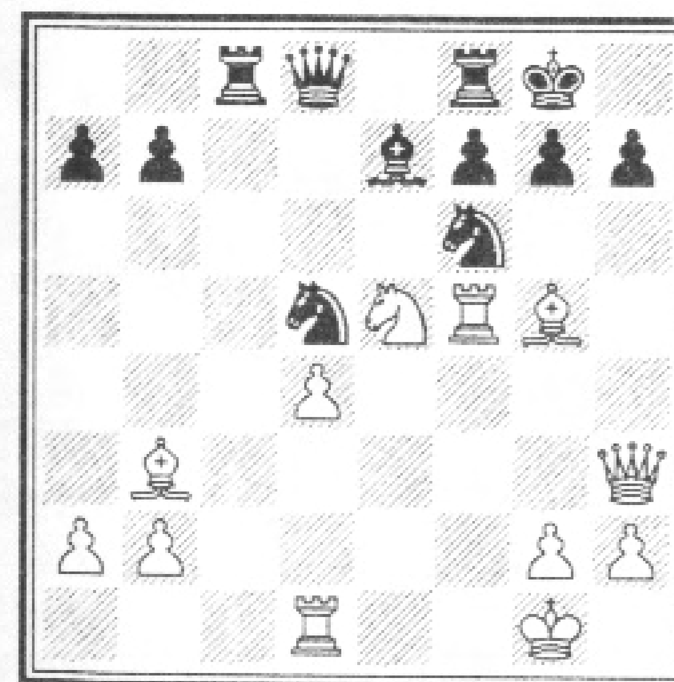

121

22... ♕f7 23. ♖d3! [Activizarea turnurilor pe linia 3-a și a 4-a este specifică atacurilor cu rocade pe același flanc] **23... gxh6 24. ♕xh6+ ♔g8 25. f4! ♗xf4 26. ♖xf4!**, *[1–0]*.

În mâna fostului campion mondial **M. Botvinnik**, unul din marii specialiști ai jocului cu pion izolat, calul din e5 a fost o armă de temut:

M. Botvinnik - M. Vidmar
Nottingham, 1936
Gambitul damei (D40)

1. c4 e6 2. ♘f3 d5 3. d4 ♘f6 4. ♘c3 ♗e7 5. ♗g5 0–0 6. e3 ♘bd7 7. ♗d3 c5 8. 0–0 cxd4 9. exd4 dxc4 10. ♗xc4 ♘b6?! [În zilele noastre acest plan vechi a fost abandonat, lăsând locul planului mai activ legat de mutările a6, b5 și ♗b7] **11. ♗b3 ♗d7 12. ♕d3! ♘bd5 13. ♘e5! ♗c6 14. ♖ad1 ♘b4 15. ♕h3! ♗d5 16. ♘xd5 ♘bxd5 17. f4 ♖c8** [Apărarea negrului este din ce în ce mai grea, cum rezultă din variantele: 17... g6? 18. ♗h6 ♖e8 19. ♗a4! sau 17... ♘e4 18. ♘xf7 ♖xf7 (18... ♔xf7 19. ♖de1+–) 19. ♕xe6 +–] **18. f5! exf5 19. ♖xf5**

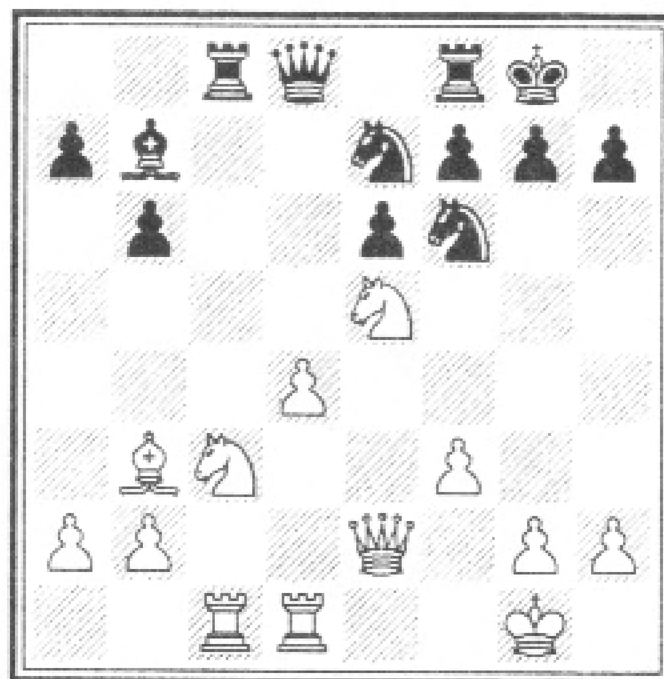

122

19... ♕d6?! [Și după continuarea recomandată de unii comentatori 19... ♖c7 atacul albului continuă prin 20. ♖df1! a6 (20... ♘b6 21. ♕h4 ♘bd5 22. ♘xf7! ♖xf7 23. ♗xd5 ♘xd5 24. ♖xf7 ♗xg5 25. ♕xg5 +–) 21. ♘xf7! ♖xf7 22. ♗xd5 ♘xd5 23. ♖xf7 ♗xg5 24. ♕e6!! Dar acum radarul ♕c8 permite o altă combinație de mare efect] **20. ♘xf7! ♖xf7** [După 20... ♔xf7 urma 21. ♖xd5! ♘xd5 22. ♕f5+! ♔g8 (22... ♔e8 23. ♕xc8+; 22... ♗f6 23. ♗xd5+ ♔e7 24. ♖e1+ ♔d8 25. ♖e6!!) 23. ♕xd5+ ♔h8 (23... ♕xd5 24. ♗xd5+ ♔h8 25. ♗xe7) 24. ♗xe7 ♕xd5 25. ♗xd5!] **21. ♗xf6!** [Mai tare decât 21. ♖xf6 ♗xf6 22. ♕xc8+ ♖f8 ∞] **21... ♗xf6** [21... ♘xf6 22. ♖xf6 ♗xf6 23. ♕xc8+ ±] **22. ♖xd5 ♕c6 23. ♖d6** [23. ♖c5? ♗xd4+!] **23... ♕e8** [23... ♕xd6 24. ♕xc8+ ♕f8 25. ♗xf7+ ♔xf7 26. ♕xb7+] **24. ♖d7!!**, *[1–0]*.

Ideea distrugerii protecției regelui advers în care actorii principali sunt ♘e5, ♗b3, ♕, cu intervenția rapidă a rezervelor ♖d1, se aplică cu succes atunci când nebunul advers este dezvoltat pe diagonala h1-a8. Iar când jucătorul în atac se numește Botvinnik...

M. Botvinnik - A. Batuev
Leningrad, 8 ch., 1930
Gambitul damei (D60)

1. d4 d5 2. c4 e6 3. ♘c3 ♘f6 4. ♗g5 ♗e7 5. e3 0–0 6. ♘f3 ♘bd7 7. ♗d3 dxc4 8. ♗xc4 c5 9. 0–0 cxd4 10. exd4 ♘b6 11. ♗b3 ♘bd5 12. ♘e5 ♘d7 13. ♗xe7 ♘xe7 14. ♕e2 ♘f6 15. ♖fd1 b6 16. ♖ac1 ♗b7 17. f3! ♖c8 [17... ♘ed5 18. ♘e4 ♖c8 19. ♖xc8 ♗xc8 20. ♗c2]

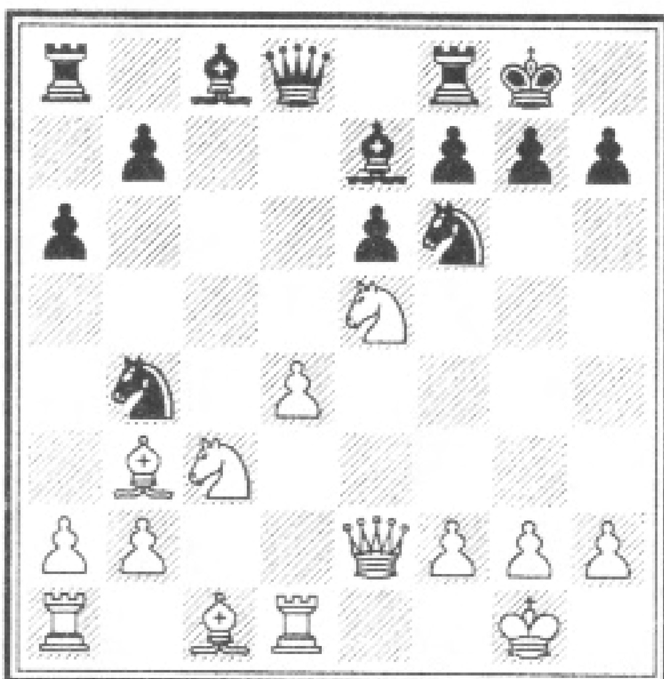

123

18. ♘xf7! ♖xf7 19. ♕xe6 ♕f8 [Nu ajuta nici 19... ♘ed5 20. ♘xd5 ♘xd5 21. ♗xd5 ♗xd5 22. ♖xc8! +–] 20. ♘e4! ♖xc1 21. ♖xc1 ♘fd5 22. ♘d6! ♗a8 23. ♖e1 g6 24. ♘xf7 ♕xf7 25. ♕xe7, *[1–0]*.

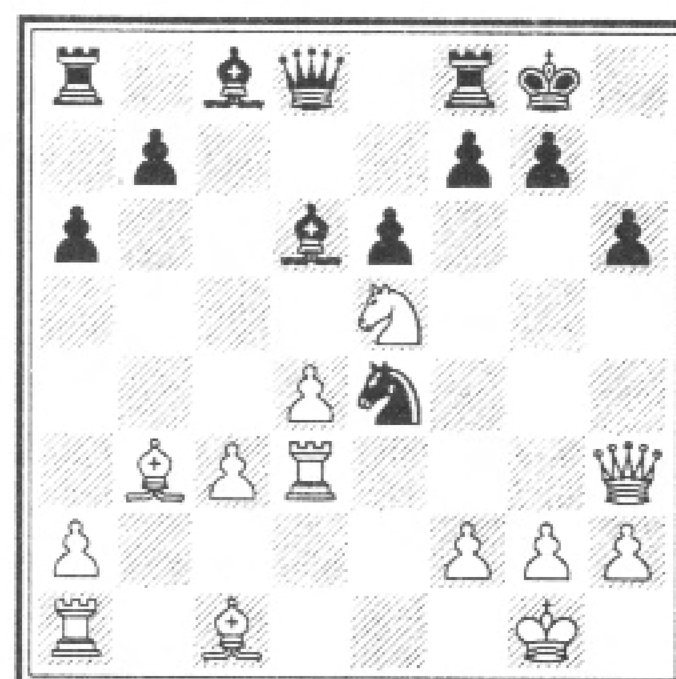
A. Vaulin - E. Danielian
Novgorod, open (2), 1999
Gambitul damei acceptat (D27)

1. d4 d5 2. c4 dxc4 3. ♘f3 ♘f6 4. e3 e6 5. ♗xc4 c5 6. 0–0 a6 7. ♗b3 ♗e7 8. ♕e2 cxd4 9. exd4 0–0 10. ♘c3 ♘c6 11. ♖d1 ♘b4 12. ♘e5!

124

12... ♘bd5 13. ♕f3 h6? [O slăbire gravă a protecţiei regelui negru] **14. ♕h3! ♗d6 15. ♖d3! ♘xc3 16. bxc3 ♘e4**

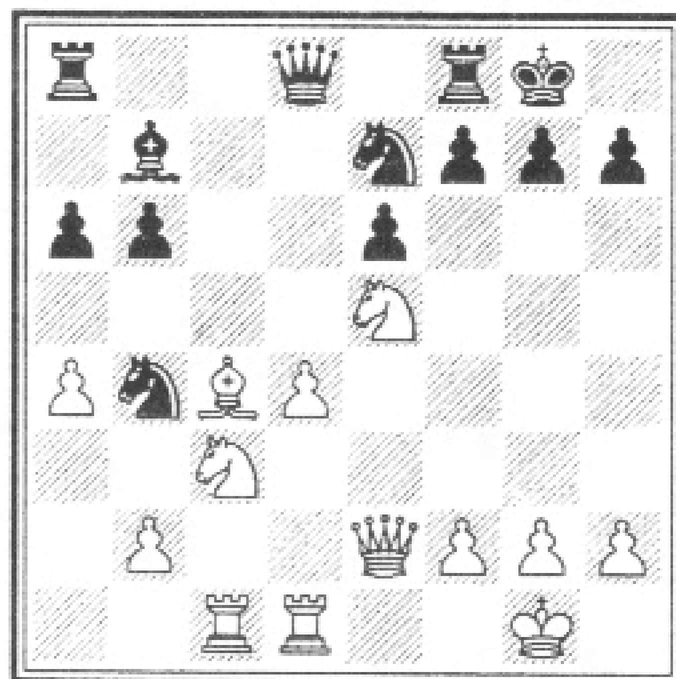

125

17. ♗xh6! gxh6 18. ♖e1! ♘g5 19. ♕xh6 f6 20. ♕g6+ ♔h8 21. ♖e4!!, *[1–0]*.

A. Groszpeter - S. Videki
Kecskemet, 1990
Gambitul damei acceptat (D27)

1. d4 d5 2. c4 dxc4 3. e3 ♘f6 4. ♗xc4 e6 5. ♘f3 c5 6. 0–0 a6 7. a4 ♘c6 8. ♕e2 cxd4 9. ♖d1 ♗e7 10. exd4 0–0 11. ♘c3 ♘b4 12. ♗g5 ♘fd5 13. ♗xe7 ♘xe7 14. ♘e5 b6 [14... ♗d7] **15. ♖ac1 ♗b7**

126

16. ♘xf7! ♖xf7 17. ♗xe6! [17. ♕xe6? ♘bd5] **17... ♔f8** [17... ♘bd5 18. ♘e4!; 17... ♗d5 18. ♘xd5 ♘bxd5 19. ♕f3 ♘f6 20. ♖c7!] **18. d5! ♘g6** [18... ♘bxd5 19. ♕e4; 18... ♘exd5 19. ♕h5] **19.**

♕h5! ♖f6 [19... ♕h4 20. ♕xh4 ♘xh4 21. ♗xf7 ♔xf7 22. ♖d4; 19... ♔g8 20. ♘e4] **20. ♘e4** [20. ♕xh7 ♖xe6 21. dxe6 ♕g5] **20... h6 21. ♘xf6 ♕xf6 22. ♖c7!,** *[1–0]*.

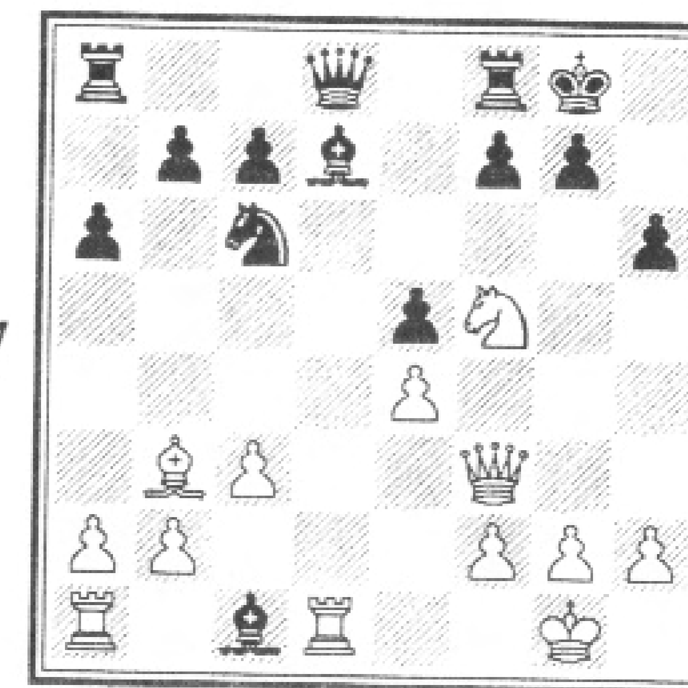
Ca şi în cazul ocupării câmpului d5, calul plasat pe câmpul e5 la momentul potrivit, capătă un rol important atât în stânjenirea contra jocului advers, cât şi în declanşarea iniţiativei.

Şansele de reuşită ale atacului depind de mobilitatea superioară a rezervelor (posibilitatea activizării pieselor grele pe liniile 3 şi 4) şi de cooperarea grupajului supranumeric din care fac parte de regulă ♕ şi ♗ de câmpuri albe.

În cadrul procesului constructiv al atacului, în fiecare deschidere există trasee specifice cooperării între cai şi pioni urmărindu-se plasarea la momentul potrivit a unor cai pe linia a 5-a. Aceşti cai capătă un bogat potenţial de cooperare cu dama sau piesele grele. Spre exemplificare, specific apărării Spaniole sunt traseele **♘b1 - d2 - f1 - g3** (sau **e3**) **- f5** (sau **d5**) şi **♘g1-f3-g5.**

S. Balaşov - P. Biyiasas
Manila, 1976
Spaniola (C75)

1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗b5 a6 4. ♗a4 d6 [Aşa numita variantă Steinitz întârziată] **5. c3 ♘ge7 6. d4!** [Construcţia falangei centrale se efectuează cu tempo, prin atacul dublu la e5] **6... ♗d7 7. ♗b3!** [Cu ameninţarea 8. ♘g5!] **7... h6 8. ♘bd2 ♘g6 9. ♘f1!** [Profitând de lipsa contraatacului asupra ♙e4 albul economiseşte mutarea 0-0 pentru a câştiga un tempo în efectuarea traseului spaniol] **9... ♗e7 10. ♘e3 ♘h4?** [Mutarea nejustificată a aceleiaşi figuri a doua oară în dauna dezvoltării are de regulă efecte neplăcute. Aici era necesar 10... 0-0 urmat de ♗f6 sau chiar ideea lui Keres 10... ♗g5!?] **11. 0–0 ♘xf3+ 12. ♕xf3 0–0 13. dxe5 dxe5 14. ♖d1! ♗g5 15. ♘f5! ♗xc1** [Negrul speră că după 16. ♖axc1 ♕e8 va schimba calul din f5 însă...]

127

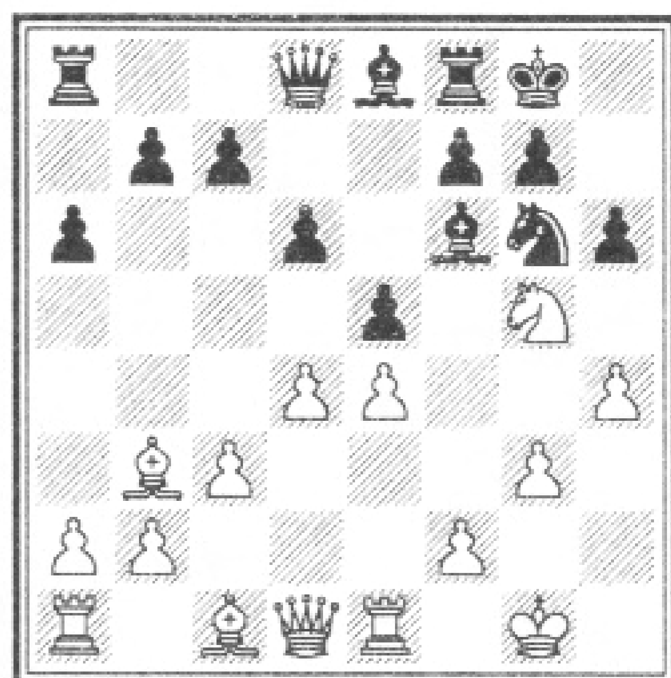
16. ♖xd7! [O mutare de efect care sancţionează drastic modul pasiv de tratare a deschiderii de către negru. Distrugerea atacatorului ♘f5 atrage totodată dama neagră pe un câmp neapărat şi dubla lovitură ce urmează decide rapid] **16... ♕xd7 17. ♕g4!! +– ♕xf5 18. exf5 ♗g5 19. h4 ♗e7 20. ♖d1 ♖ad8 21. ♖d5 ♗f6 22. ♖xd8 ♖xd8 23. ♕h5 ♖d7 24. g4 e4 25. g5 ♗d8 26. ♕g4 ♔f8 27. gxh6,** *[1–0]*.

V. Smîslov - V. Liublinski
Moscova, 1949
Spaniola (C87)

1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗b5 a6 4. ♗a4 d6 5. c3 ♗d7 6. d4 ♘f6!? 7. ♘bd2 ♗e7 8. 0–0 0–0 9. ♖e1

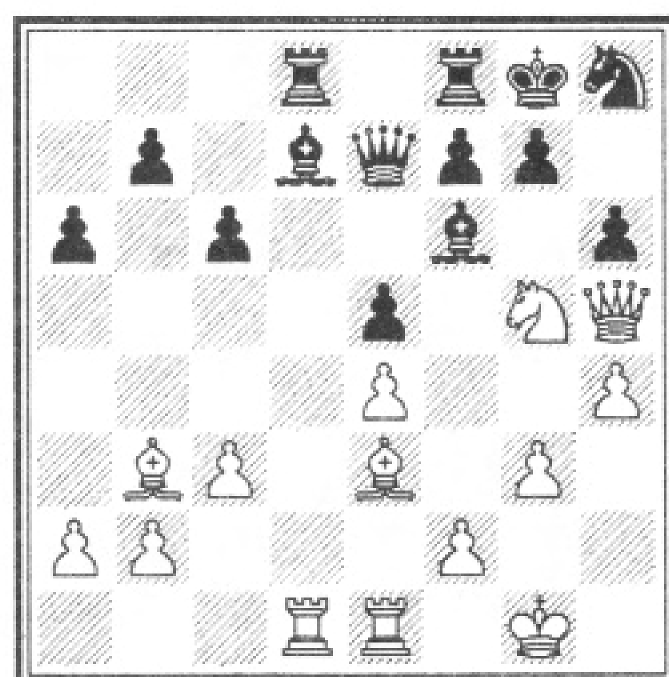
♗e8?! [O regrupare greoaie. Negrul ar fi putut spera la egalitate prin continuarea 9... exd4 10. cxd4 ♘b4 11. ♗xd7 ♕xd7 12. ♘f1 c5 13. a3 ♘c6] **10. ♗b3 ♘d7 11. ♘f1 ♗f6 12. ♘e3 ♘e7 13. ♘g4! ♘g6 14. g3 ♗e7 15. h4!** [Asigură câmpul g4 pentru cal] **15... ♘f6 16. ♘g5! h6 17. ♘xf6+ ♗xf6** [Odată cucerit, avanpostul g5 trebuie menținut, altfel întreaga operațiune s-ar dovedi inutilă]

128

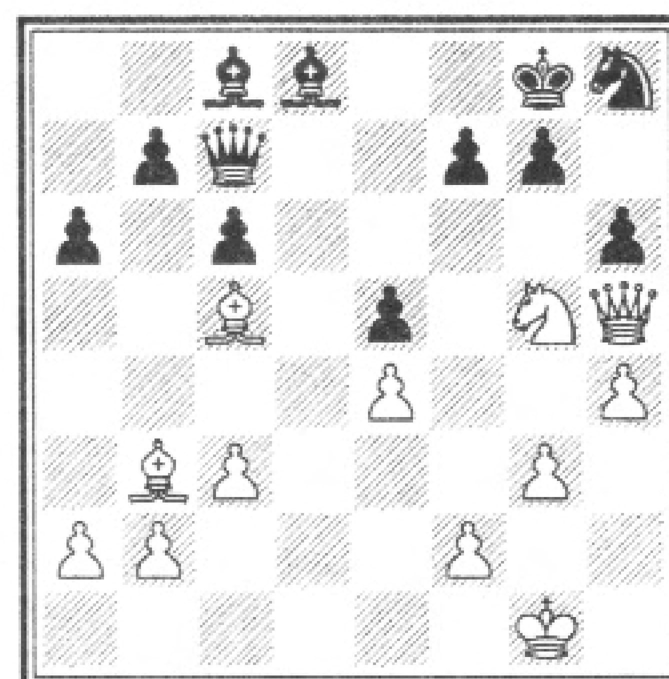
18. ♕h5! [O mutare foarte tare bazată pe variantele 18... hxg5 19. hxg5 ♗e7 20. ♕xg6 urmat de ♕h5 și g5-g6 sau 19... ♘h8 20. gxf6 ♕xf6 21. ♗g5! ♕g6 22. ♕h4 cu amenințările 23. ♔g2, 24 ♖h1 sau 23. ♗e7. Așa că negrul decide să refuze sacrificiul] **18... ♘h8 19. dxe5!** [Pregătește activizarea turnurilor pe coloana *d*] **19... dxe5** [19... hxg5? 20. exf6!; 19... ♗xe5 20. ♘f3] **20. ♗e3! ♕e7** [Dacă acum 20... hxg5 21. hxg5 g6, albul ar sta mult mai bine după: 22. ♕h4 ♗g7 23. ♔g2! ♗c6 24. ♖h1 ♖e8 25. ♕h7+ ♔f8 26. ♗c5+ ♖e7 27. ♕xh8+! ♗xh8 28. ♖xh8+ ♔g7 29. ♖xd8 ♖xd8 30. ♗xe7 +−] **21. ♗d5! c6 22. ♗b3 ♗d7 23. ♖ad1 ♖ad8**

129

24. ♖d2! ♗c8 25. ♖ed1 ♖xd2 26. ♖xd2 ♕c7 27. ♗c5! [Timp de 9 mutări, ♘g5 a stat "în priză" stânjenind orice contrajoc al adversarului și obligându-l la mutări de apărare. În acest timp albul și-a continuat planul general prin dispunerea optimă a ♗c5 (operația 21. ♗d5 22. ♗b3 a avut în vedere slăbirea câmpurilor b6 și c5) precum și activizarea pieselor grele pe coloana *d*, obligându-l pe negru la schimbul pieselor grele și noi slăbiri] **27... ♖d8 28. ♖xd8+ ♗xd8**

130

[Așezarea optimă a figurilor albe permite procedeul tactic de îndepărtare a apărătorului câmpului f7 și decide soarta partidei] **29. ♘xf7! ♘xf7 30. ♗b6!! ♕d7 31. ♗xd8 ♔h7 32. ♗xf7 ♕xd8 33. ♗g6+!**, *[1–0]*.

f) Sacrificiile lineare

O formă mai complexă, tactică, de cooperare a cailor cu pionii o reprezintă sacrificiile lineare.

Specific sistemelor de atac rapid din Apărarea siciliană este sacrificiul cailor pe câmpurile d5 sau f5. Acceptarea acestor sacrificii duce, după reluarea cu pionul apărător al acestor cai (*e* sau *g*) la deschiderea coloanelor *e* sau *g* și declanșarea atacului cu piesele grele pe aceste coloane sau la deschiderea unor diagonale importante, procedee tactice cunoscute sub denumirea de eliberare cu tempo a coloanelor sau diagonalelor.

Saltul calului la d5 se regăsește, ca armă importantă de atac și în deschideri ca Engleza sau Indiana regelui.

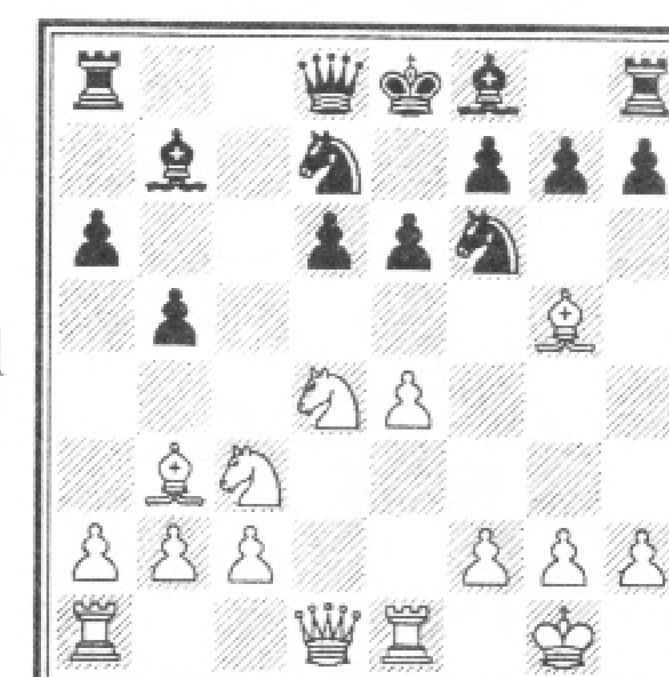
M. Tal - M. Muhin
Baku, 1972
Siciliana (B87)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗c4 e6 7. ♗b3 b5 8. 0–0 ♗b7?! [Astăzi teoria consideră ca mai sigură continuarea 8... ♗e7, 9... 0-0] **9. ♖e1 ♘bd7 10. ♗g5!** [Albul a acumulat un avans de dezvoltare și negrul are deja serioase dificultăți. Slab ar fi 10... ♗e7? 11. ♗xe6! fxe6 12. ♘xe6 ♕b6 13. ♘xg7+ ♔f7 14. ♘f5 cu atac tare]

(vezi diagrama 131)

10... ♘c5?! [Singura linie acceptabilă este considerată aici 10... h6 11. ♗xf6 (11... ♗h4 g5 12. ♗g3 ♘e5 13. ♘f3 ♕c7 14. ♘d5?! exd5 15. ♘xe5 dxe5 16. ♗xe5 ♕xe5 17. exd5 ♗d6 18. ♕d4 ♘d7 –+, ***Plaskett - Tukmakov***, 1972) 11... ♘xf6 (11... ♕xf6 12. a4 b4 13. ♘a2 ♘c5 14. a5!, ***Ardeleanu - Conquest***, 1997) 12. ♕f3, Morozevici]

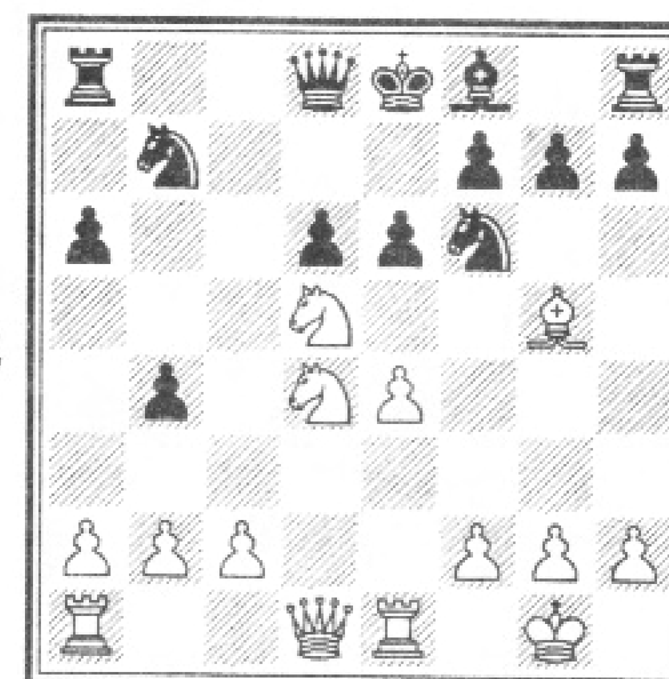
131

(poziția după 10. ♗g5!)

11. ♗d5! b4 [Acceptarea sacrificiului a dus la dezastru în partida ***Fischer - Rubinetti***, 1970, 11... exd5 12. exd5+ ♔d7 13. b4! ♘a4 14. ♘xa4 bxa4 15. c4 +−] **12. ♗xb7 ♘xb7 13. ♘d5!**

132

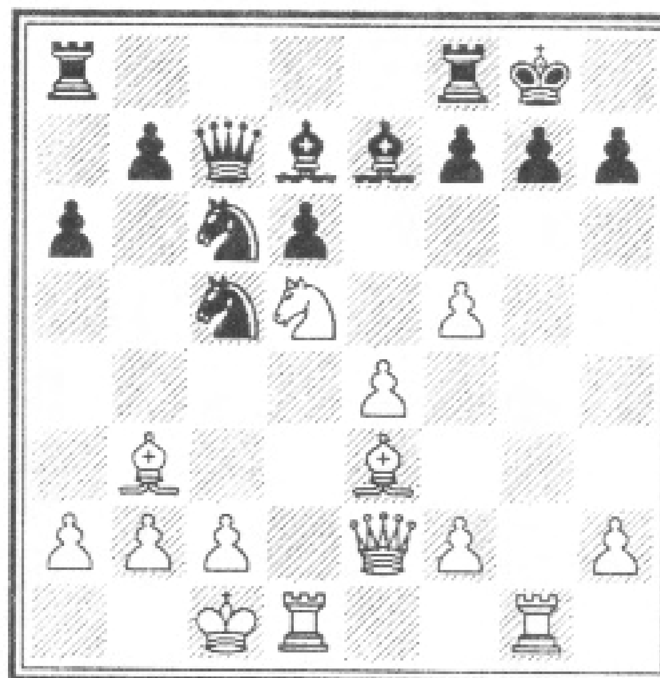

13... exd5 [Un mat interesant survenea după 13... ♘c5? 14. ♗xf6! gxf6 15. ♘c6! ♕c8 16. ♘xf6#!] **14. exd5+ ♔d7 15. c3!** [Deschiderea coloanelor pentru turnuri ar decide partida rapid...] **15... b3 16. ♕xb3 ♘c5 17. ♕c4 ♕c8** [Un alt mat apărea după: 17... ♖c8 18. b4! ♘ce4 19. ♕xa6 ♘xg5 20. ♕a4+ ♔c7 21. ♕a7#] **18. ♘c6! h6 19. ♗xf6 gxf6 20. ♖e3 ± ♔c7 21. b4! ♖g8**, *[1–0]*.

A. Fedorov - M. Kobalija
Rusia, 1998
Siciliana (B89)

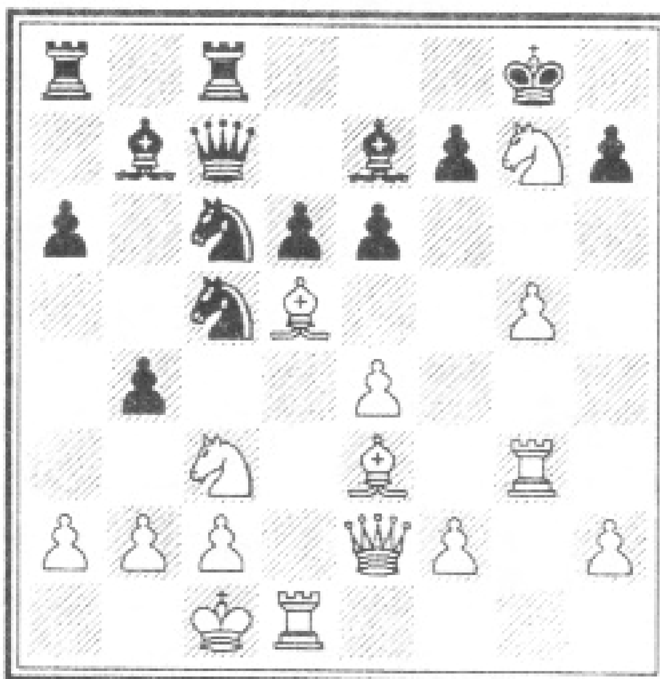
1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 ♘c6 6. ♗c4 e6 7. ♗e3 a6 8. ♕e2 ♕c7 9. 0–0–0 ♗e7 10. ♗b3 0–0 11. ♖hg1 ♘d7 12. g4 ♘c5 13. ♘f5! b5

În partida ***A. Sokolov - K. Grigorian***, 1978 negrul a acceptat darul grecesc: *13... exf5? 14. gxf5 ♗d7 15. ♘d5!*

133

15... ♕d8 16. ♕h5 ♔h8 17. ♖xg7 ♔xg7 18. f6+!, dar a cedat, căci după 18... ♗xf6 urma 19. ♕h6+ și ♘xf6, *[1-0]*.

14. ♗d5! ♗b7 15. g5 ♖fc8 16. ♖g3 b4 17. ♘xg7!? [Distruge protecția regelui negru]

134

17... ♔xg7 18. ♕h5! ♖g8 [Singura apărare. După 18... ♖h8 urma 19. ♗xc5 dxc5 20. ♕h6+ ♔g8 21. g6! cu câștig] **19. ♗xe6!? bxc3?** [Mai multe șanse de apărare dădea 19... ♘xe6 20. ♘d5 ♕d8, dar după 21. f4! albul are atac puternic] **20. ♗xf7! +– ♕a5** [Sau 20... ♕b6 21. bxc3; 20... ♘xe4 21. g6! cxb2+ 22. ♔b1 ♘c3+ 23. ♔xb2 ♘xd1+ 24. ♔c1 +–] **21. ♖h3 ♔f8 22. ♖f3 ♘e5 23. ♗d5+ ♔g7 24. ♖f7+! ♘xf7 25. ♕xf7+ ♔h8 26. ♗d4+!**, *[1–0]*.

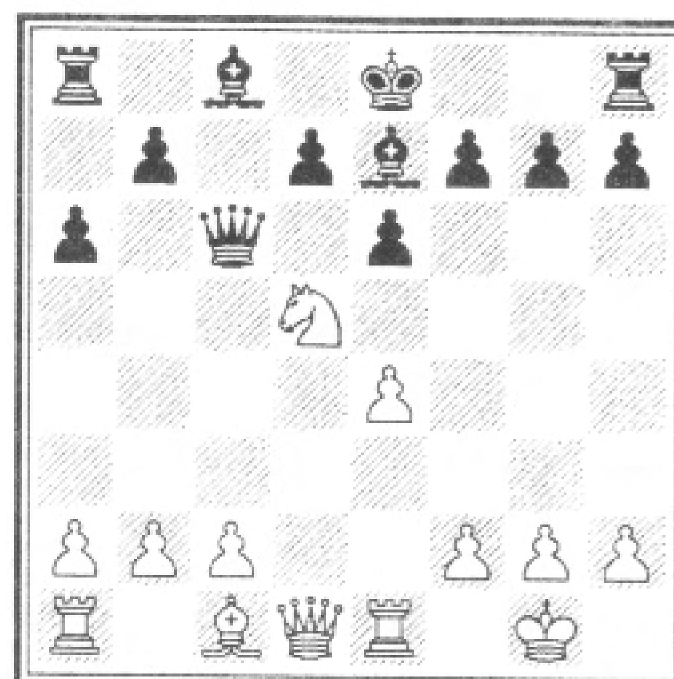
Am putea spune că în atacul Velimirovici câmpurile f5 și d5 sunt adevărate "baze de lansare pentru rachete"!

Tinerii mari maeștri au învățat bine lecția saltului unui cal la d5.

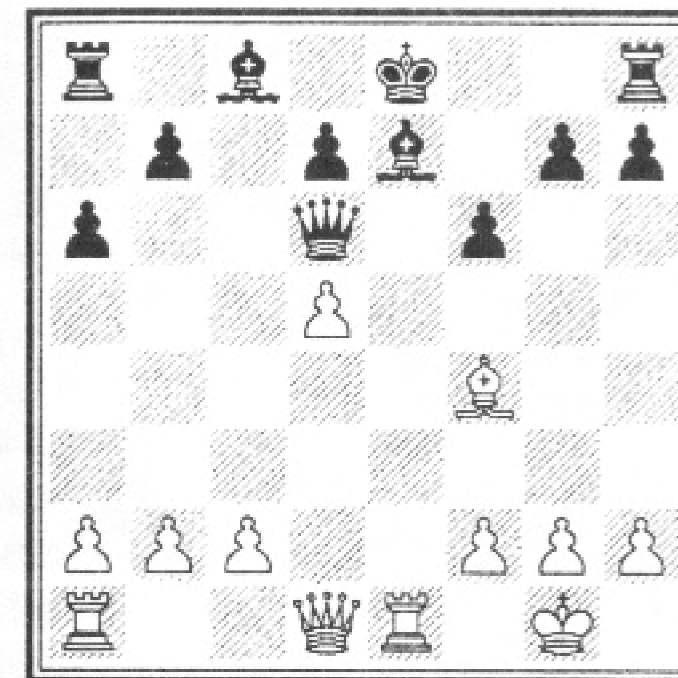
Iată o partida jucată în Franța, la "Gala tinerilor mari maeștri".

D. Sadvakasov - R. Kasimdjanov
Lausanne, 1999
Siciliana (B30)

1. e4 c5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗b5 e6 4. 0–0 ♘ge7 5. ♘c3 a6 6. ♗xc6 ♘xc6 7. d4 cxd4 8. ♘xd4 ♕c7 9. ♘xc6 ♕xc6 10. ♖e1 ♗e7 11. ♘d5!

135

11... exd5 [11... ♗d8 12. ♕g4! g6 13. ♗g5!] **12. exd5 ♕d6 13. ♗g5!** [O mutare intermediară foarte importantă care slăbește diagonala a2-g8!] **13... f6 14. ♗f4!** [Al doilea sacrificiu de figură pentru a menține regele negru în centru]

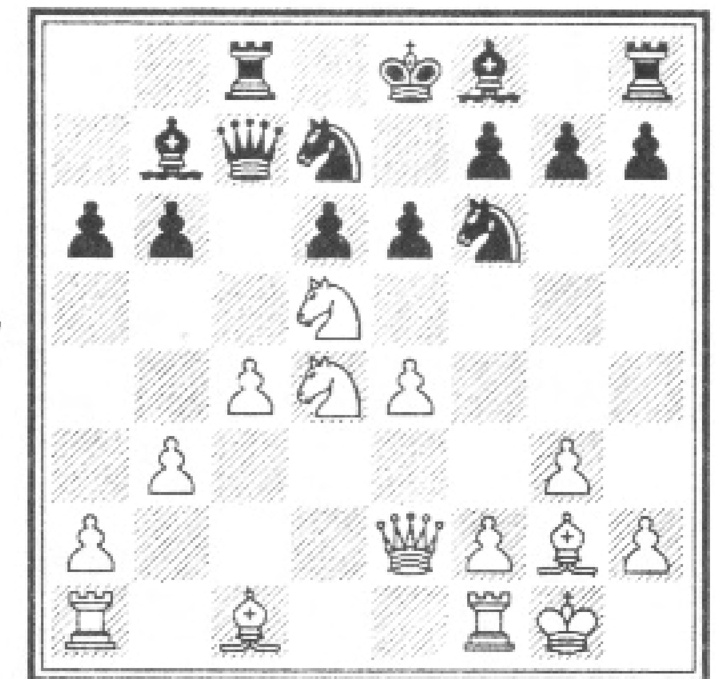
136

14... ♕xf4 15. d6! ♔d8 [Acum se vede importanța mutării intermediare 13. ♗g5! Negrul nu poate roca: 15... 0-0 16. dxe7 ♖e8 17. ♕d5+ ♔h8 18. ♕f7! +–] **16. ♖xe7! b5 17. ♕d5 ♖b8 18. ♖ae1 ♕c4 19. ♕h5 ♕g8 20. ♕c5! ♕c4 21. ♕e3! ♕e6** [Negrul este obligat la sacrificiul damei întrucât după 21... ♕g8 urma 22. ♕c3! ♕c4 23. ♕a5+!] **22. ♖xe6 dxe6 23. ♕a7 ♖b7 24. ♕xa6 ♖e8 25. ♕c6 b4 26. h4 e5 27. a4 bxa3 28. bxa3 ♖e6 29. c4!**, *[1–0]*.

În chiar ziua când a împlinit 26 de ani (13 aprilie 1989) Kasparov și-a făcut cadou (și a făcut și teoriei moderne a deschiderilor...) un spectaculos salt ♘d5 în Engleză!

G. Kasparov - V. Salov
Barcelona, 1989
Engleza (A34)

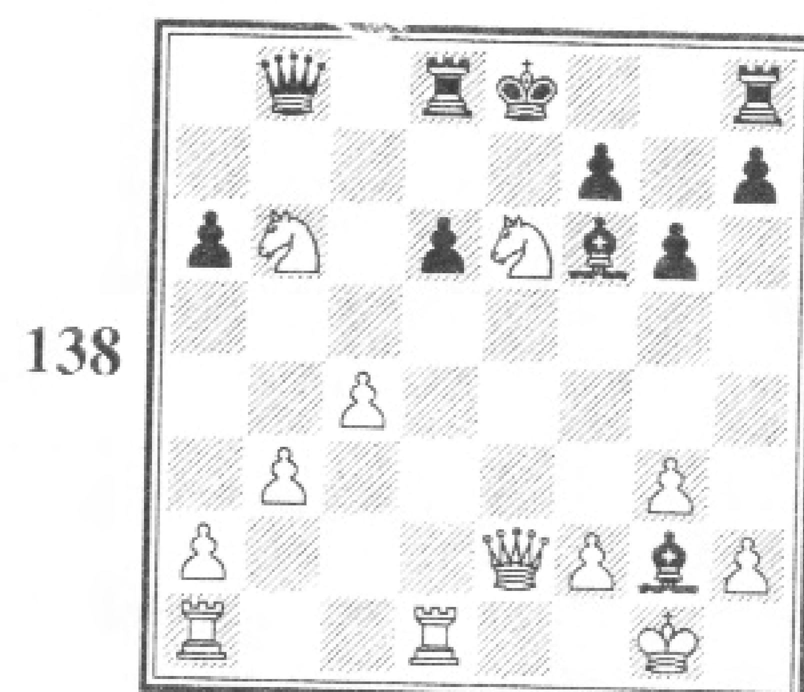
1. ♘f3 ♘f6 2. c4 b6 3. ♘c3 c5 4. e4 d6 5. d4 cxd4 6. ♘xd4 ♗b7 7. ♕e2!? ♘bd7 [La 7... ♘c6 8. ♘xc6! ♗xc6 9. ♗g5 e6 urma 10. 0–0–0 sau 10. ♖d1] **8. g3 ♖c8 9. ♗g2 a6 10. 0–0 ♕c7?! 11. b3 e6** [După 11... b5 urma foarte tare 12. ♘d5! ♕c5? 13. ♗e3!] **12. ♘d5!** [Totuși!]

137

12... ♕b8 [După o îndelungată gândire negrul s-a convins că acceptarea sacrificiului conducea la mari greutăți. De exemplu: 12... exd5 13. exd5+ și acum negrul are de ales între 13... ♘e5 14. f4! ♕c5 15. ♗b2 ♘fd7 16. fxe5 dxe5 17. ♔h1 +–; sau 13... ♔d8 14. ♖e1 ♘e5 15. f4 ♘g6 16. ♗b2 ♗e7 17. ♘f5! în ambele cazuri cu atac. Nici protecția regelui prin 13... ♗e7 14. ♘f5! ♘e5 (14... ♕d8 15. ♖e1! ♘g8 16. ♗f4! ♔f8 17. ♘xe7 ♕xe7 18. ♕xe7+ ♘xe7 19. ♗xd6! +–) 15. ♘xg7+ ♔d8 (15... ♔f8 16. ♗h6 ♔g8 17. ♘f5!) 16. ♘f5! nu asigura regelui negru o viață mai ușoară...] **13. ♖d1 g6** [Din nou acceptarea sacrificiului prin 13... exd5!? 14. exd5+ ♔d8 15. ♘c6+! ♗xc6 16. dxc6 ♘c5 17. b4! ♘e6 18. ♗e3! asigura albului atac puternic, amenințarea fiind ♖ab1!] **14. ♗g5 ♗g7 15. ♗xf6 ♘xf6?** [În poziție grea negrul greșește. Mai multe șanse oferea 15... ♗xf6! 16. ♘xf6+

♘xf6 17. f4! 0–0 18. e5! ♗xg2 19. ♔xg2 dxe5 20. fxe5 ♕b7+ 21. ♔g1 ♘e4 22. ♕e3 ±] **16. ♘xb6! ♖d8 17. e5! ♗xg2** [După 17... dxe5 18. ♘c6! ♗xc6 19. ♗xc6+ ♔e7 20. c5! ♕c7 21. ♕xa6 ♖xd1+ 22. ♖xd1 ♕xc6 23. ♕a7+! ♔e8 24. ♘c4! +– sau 18... ♖xd1+ 19. ♖xd1 ♗xc6 20. ♗xc6+ ♔f8 și din nou 21. ♕e3! asigură albului avantaj] **18. exf6 ♗xf6 19. ♘xe6!** [Cei doi cai albi au făcut minuni!]

138

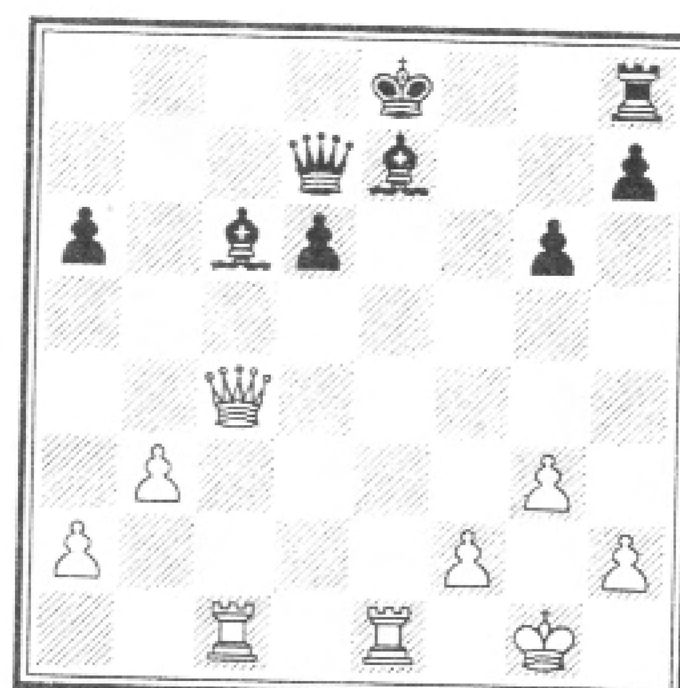

19... fxe6 [După 19... ♗xa1 20. ♘xd8+ ♔xd8 (la 20... ♗c5 urma 21. c5! ♗h3 22. ♖xd6 +–) 21. ♔xg2 ♕xb6 22. ♖xa1 +–, albul deține un avantaj clar] **20. ♕xe6+ ♗e7 21. c5!! ♗b7** [21... ♗c6 22. ♖ac1 ♕c7 23. cxd6 ♖xd6 24. ♖xd6 ♕xd6 25. ♕xd6 ♗xd6 26. ♖xc6 +–] **22. ♖e1 ♕c7 23. c6!! ♗xc6** [23... ♗c8 24. ♘d5 ♗xe6 25. ♘xc7+! +–] **24. ♖ac1 ♖d7 25. ♘xd7 ♕xd7 26. ♕c4!**

(vezi diagrama 139)

26... ♗b7 [26... ♗b5 27. ♕c8+ ♕d8 28. ♕e6! ♗d7 29. ♕xd6 ♔f7 30. ♕d5+ ♔g7 31. ♖c7! +–] **27. ♕c7 ♖f8 28. ♕b8+ ♔f7 29. ♖c7!**, *[1–0]*.

139

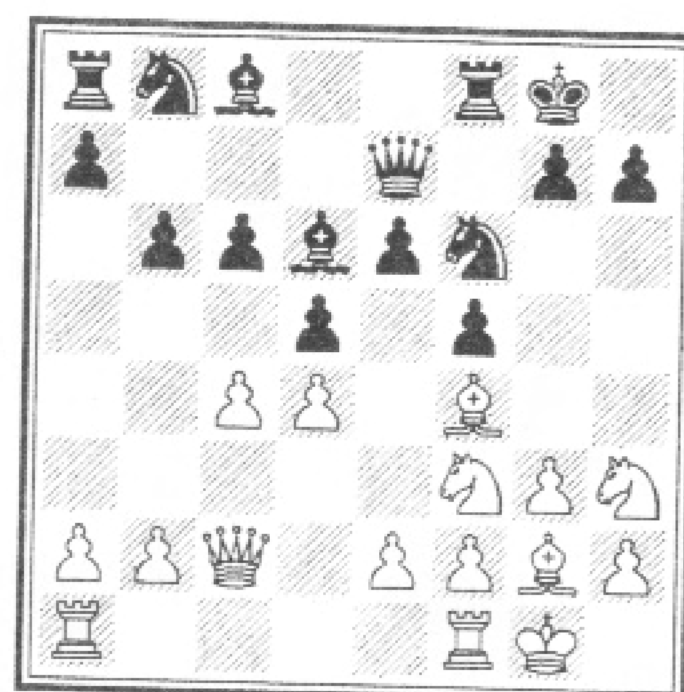

Lupta pentru exploatarea slăbiciunii câmpului e5 în Apărarea olandeză are ca obiectiv de bază eliminarea principalului apărător al câmpului e5, și anume nebunul din d6. Traseele cailor albi: ♘b1-d2-f3 și ♘g1-h3-f4-d3 realizează obiectivul propus.

G. Kasparov - G. Gueye
Cannes, 1988
Olandeza (A90)

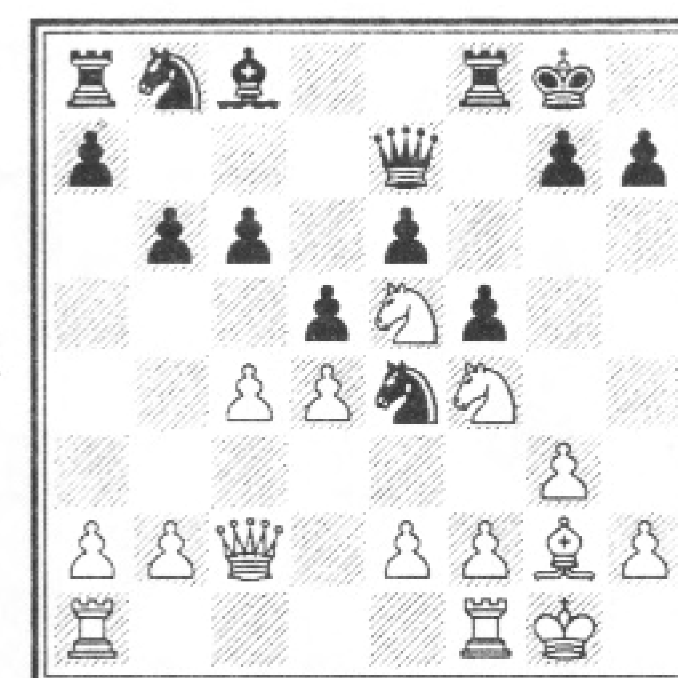
1. d4 f5 2. g3 e6 3. ♗g2 ♘f6 4. c4 d5 5. ♘d2! c6 6. ♘h3!? ♗d6 7. ♕c2 b6 8. ♘f3 0–0 9. 0–0 ♕e7? 10. ♗f4!

140

10... ♗xf4 11. ♘xf4 ♘e4 12. ♘e5

141

12... ♗b7 13. cxd5! [Albul deține avantaj de dezvoltare și va utiliza coloana *c* pentru acțiuni decisive] **13... cxd5 14. ♖fc1! ♘a6 15. ♕a4! ♘d6 16. e3 b5 17. ♕a3 ♖fe8 18. b3 ♕d8 19. ♗f1! ♕b6 20. ♘d7 b4 21. ♘xb6! bxa3 22. ♘xa8 g5 23. ♗xa6 ♗xa6 24. ♘c7!**, *[1–0]*.

Concluzii

În procesul construcției cooperării strategice de atac, etapa a 2-a, **cooperarea cailor cu pionii**, deține un rol important în lupta pentru inițiativă și a dobândirii priorității în declanșarea atacului. Realizarea cu succes a acestei etape implică:

a) Construcția centrului propriu simultan cu stânjenirea formării centrului advers.

b) Pregătirea condițiilor dispunerii optime a nebunilor.

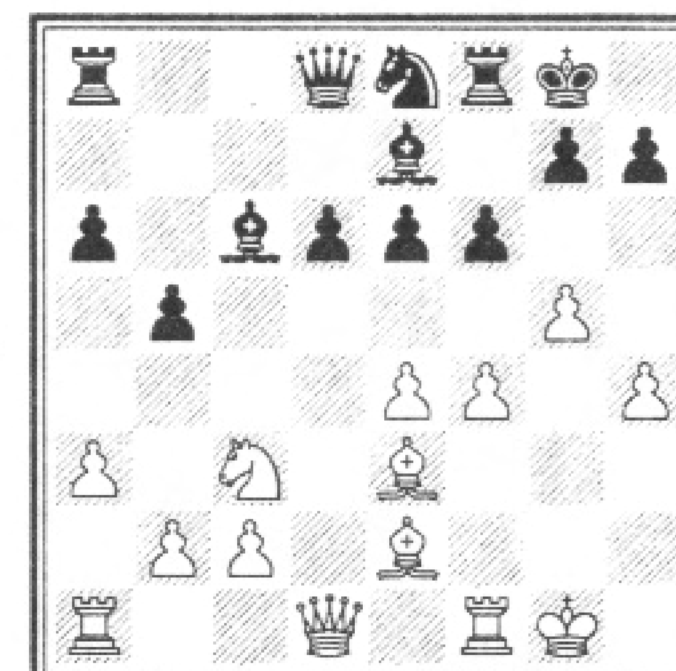
c) Crearea sau fixarea unor câmpuri slabe în tabăra adversă.

d) Ocuparea avanposturilor centrale d5, e5, f5, g5, b5, permite declanșarea inițiativei pe cale pozițională sau tactică în condițiile deținerii îndelungate ale acestor câmpuri și a posibilității întăririi cooperării în atac cu noi forțe, caii deținând un rol important în grupajul de atac.

Wang Zili - L. Portisch
Erevan, 1996

test 23

142

↑

1) Apreciați poziția;

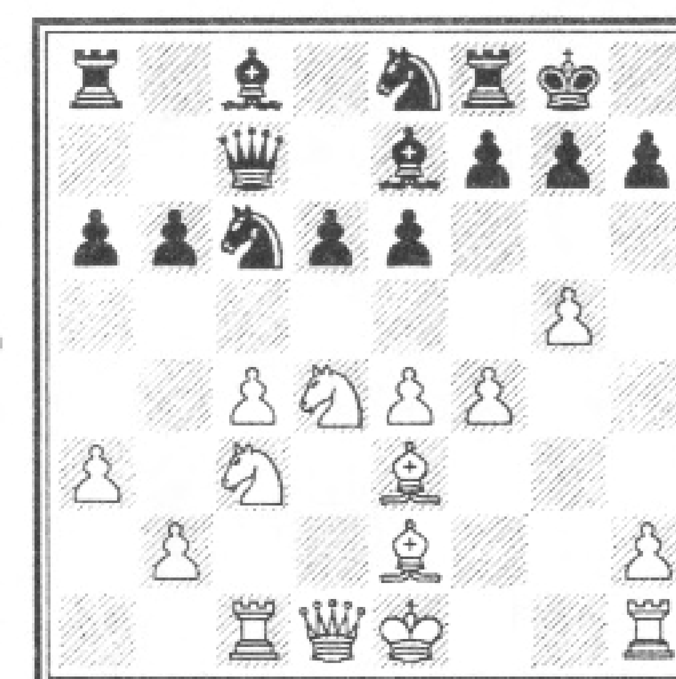
2) Stabiliți care sunt criteriile ce stau la baza noului plan;

3) Concretizați planul.

S. Mariotti - U. Andersson
Stockholm, 1976

test 24

143

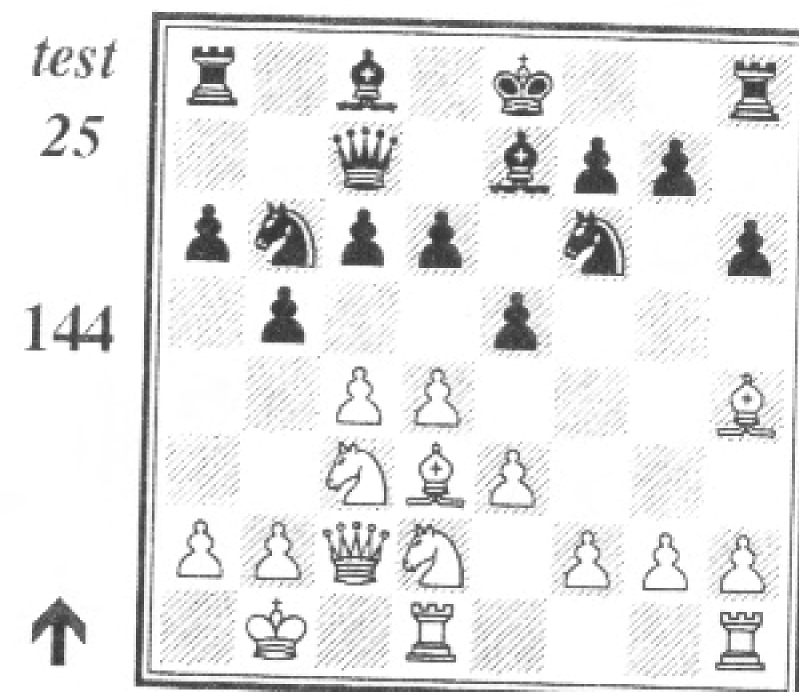
↑

Cum declanșați atacul?

L. Gofshtein - G. Buckley
Isle of Man, 1996

test 25

144

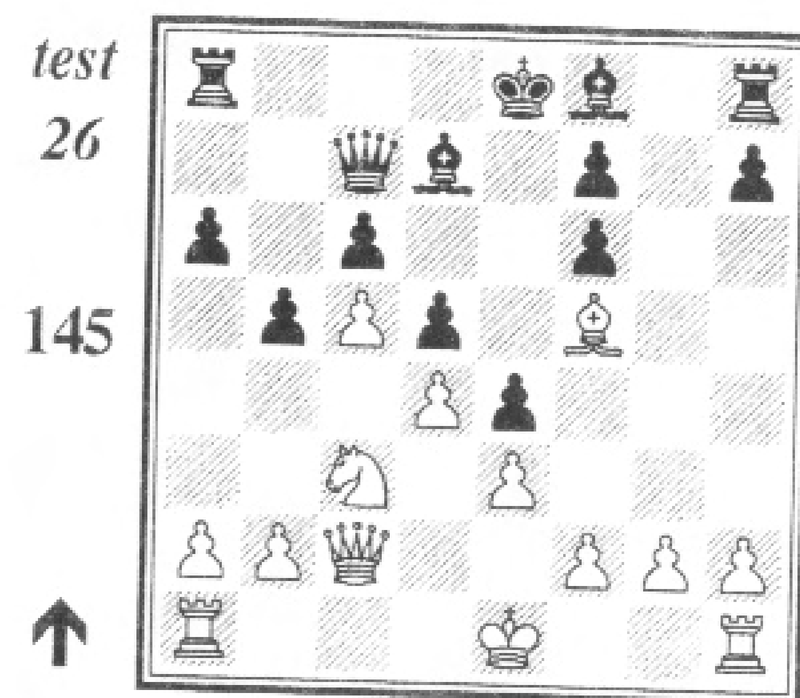

1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți care sunt criteriile ce stau la baza noului plan;
3) Concretizați planul.

A. Beliavski - D. Simic
Maribor, 1996

test 26

145

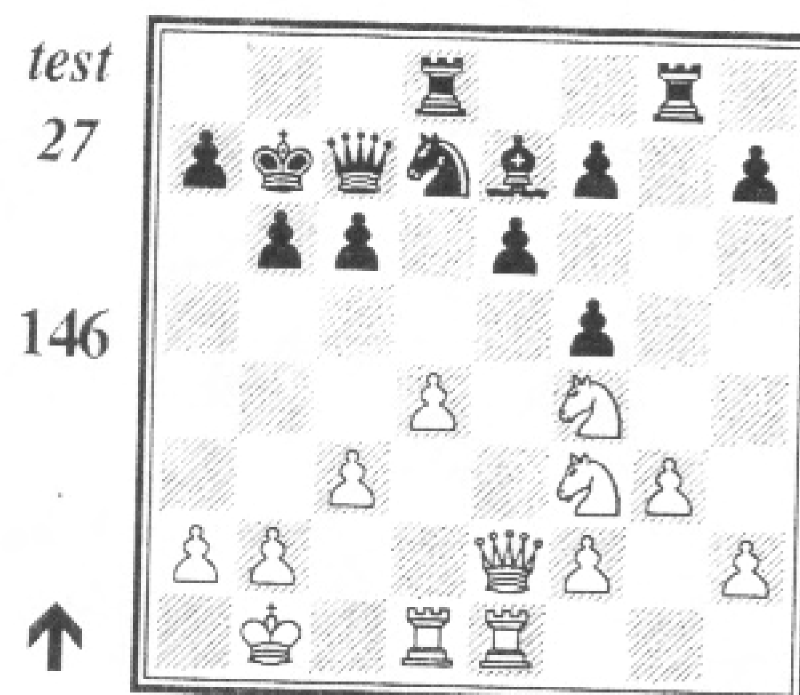

1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți care sunt criteriile ce stau la baza planului de joc;
3) Concretizați planul.

J. Klovans - A. Hinteregger
Werfen, 1995

test 27

146

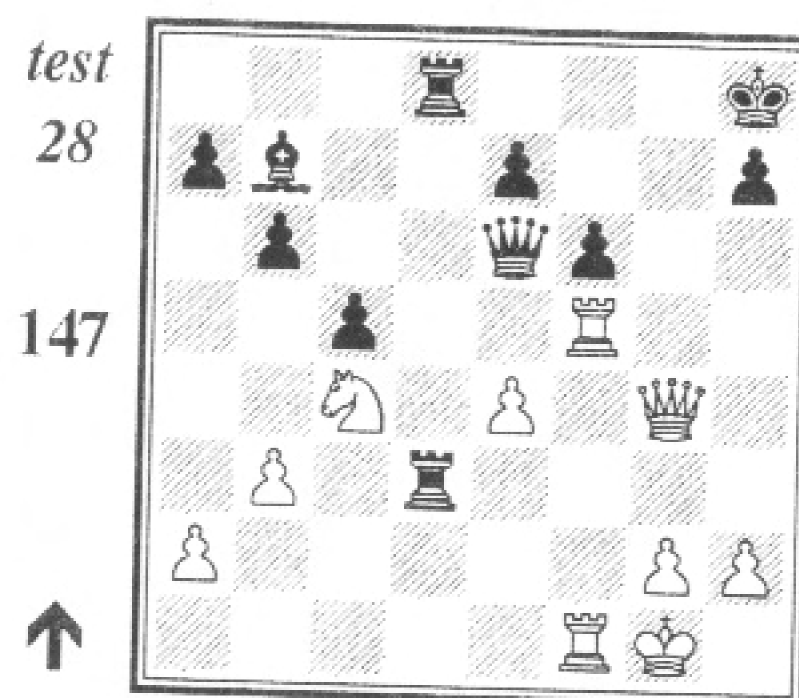

1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți planul de joc;
3) Cum concretizați avantajul?

A. Scekacev - J. Olivier
Cannes, 1995

test 28

147

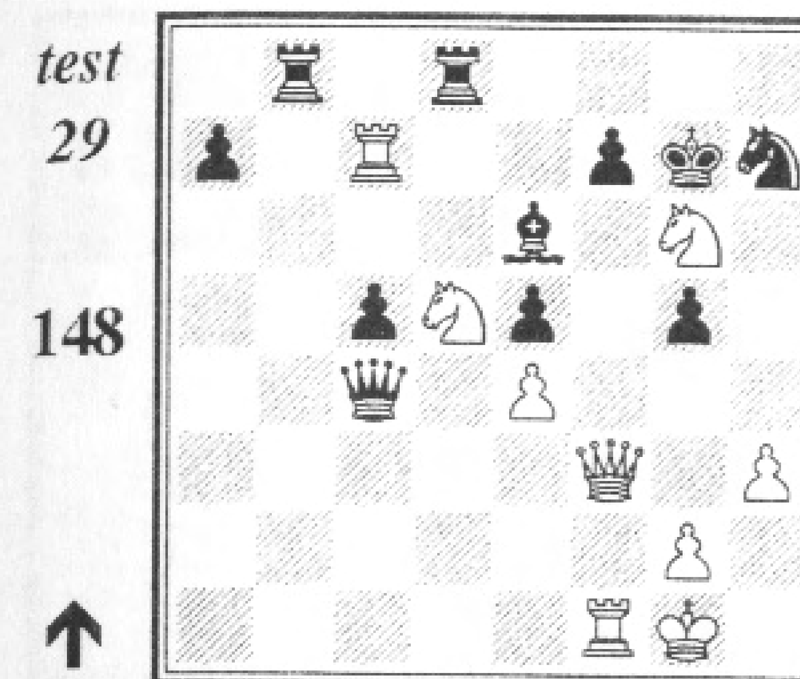

1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți planul de joc;
3) Care este continuarea cea mai tare?

C. Gabriel - F. Zeller
1995

test 29

148

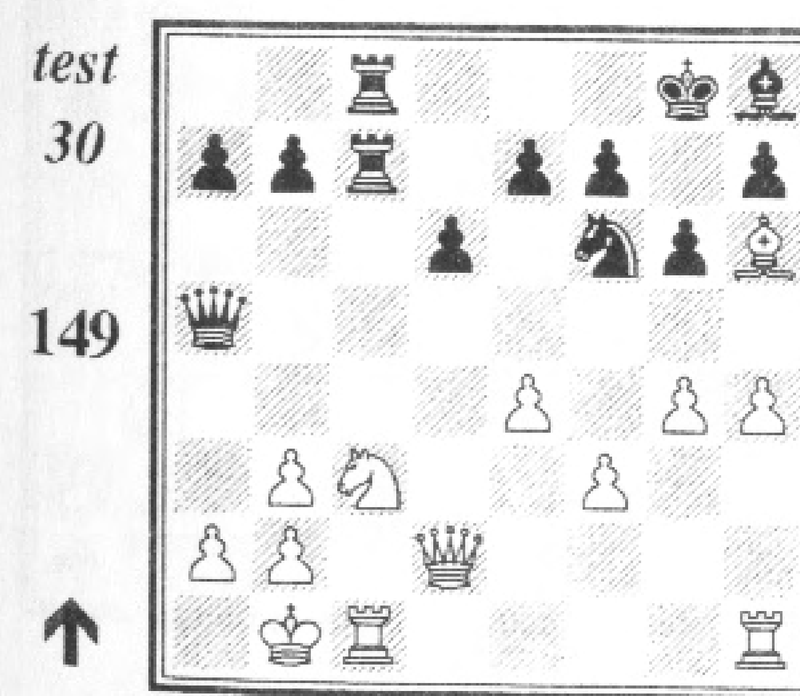

1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți rolul ♘d5 în grupajul de atac;
3) Care este calea cea mai rapidă de câștig?

P. Liangov - Stoicev
Bulgaria, 1966

test 30

149

Găsiți continuarea decisivă.

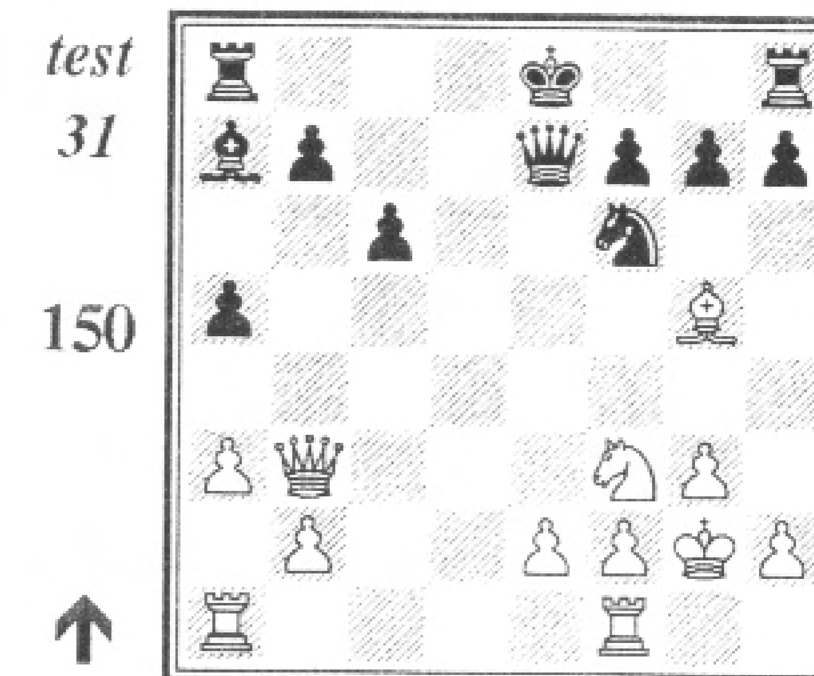
A. Yermolinsky - A. Reprințev
Philadelphia, 1995

Contragambitul Albin (D09)

1. d4 d5 2. c4 e5 3. dxe5 d4 4. ♘f3 ♘c6 5. g3 ♗e6 6. ♗g2 ♗xc4 7. ♘bd2 ♗d5 8. 0–0 ♗c5 9. a3 a5 10. ♕c2 ♕e7 11. ♘b3 ♗b6 12. ♘bxd4 ♘xd4 13. ♘xd4 ♗xg2 14. ♔xg2 ♕xe5 15. ♘f3 ♕e7 16. ♕a4+ c6 17. ♕b3! ♗a7 18. ♗g5 ♘f6

test 31

150

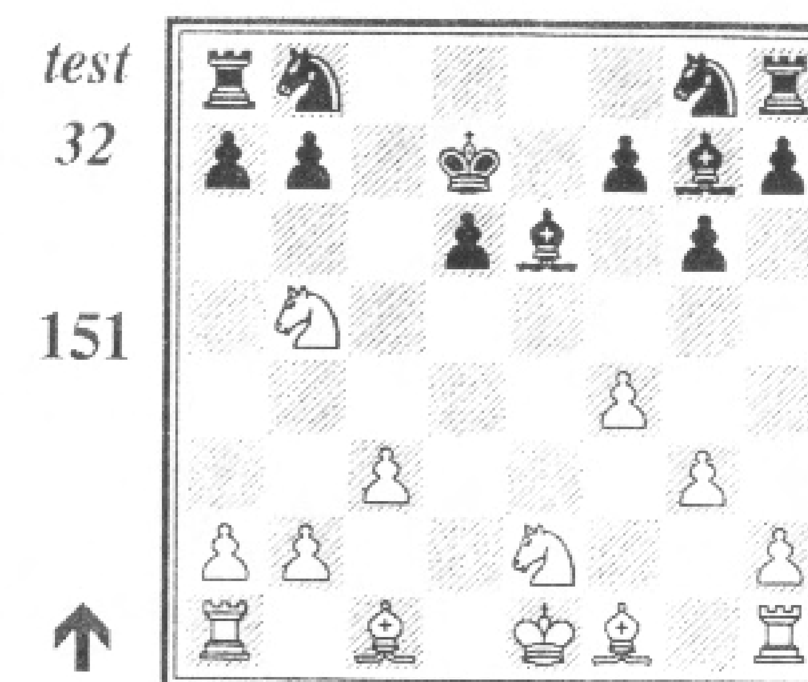

1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți criteriile ce stau la baza planului de joc;
3) Concretizați planul.

L. Portisch - D. Suttles
Siegen, 1970

test 32

151

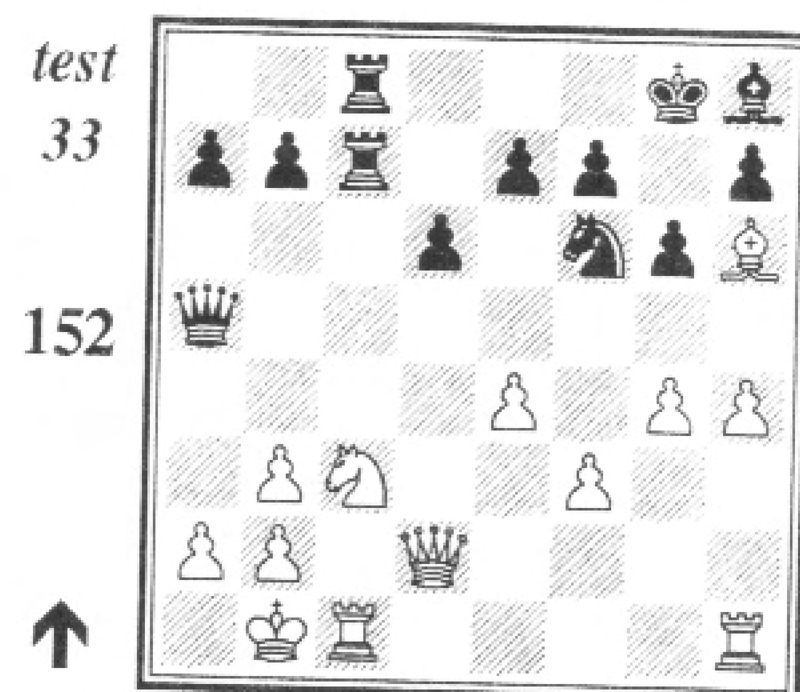

Valorificați poziția activă a ♘b5.

G. Ginsburg - R. Kadler
Hamburg, 1995

test 33

152

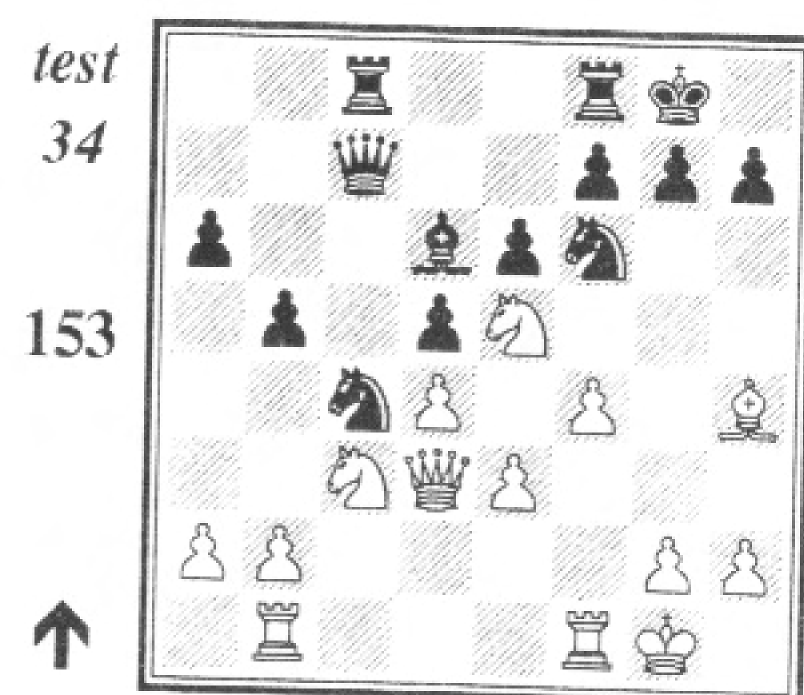

1) Apreciați poziția;
2) Stabiliți planul de joc;
3) Concretizați planul.

P. Romanovski - G. Lisițin
URSS, 1933

test 34

153

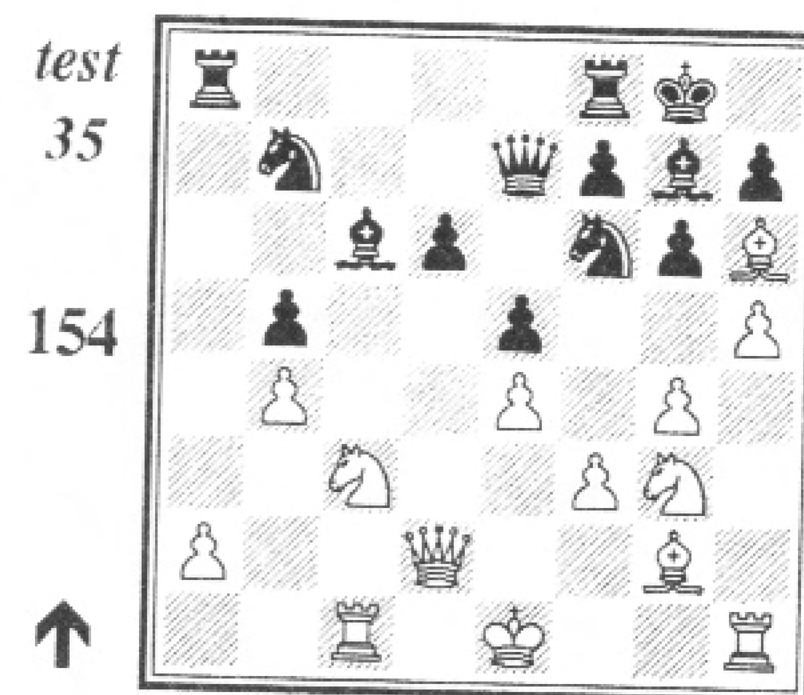

1) Apreciați poziția;
2) Care sunt criteriile ce stau la baza noului plan?
3) Linia de declanșare a atacului.

M. Botvinnik - V. Briteman
Leningrad, 1931

test 35

154

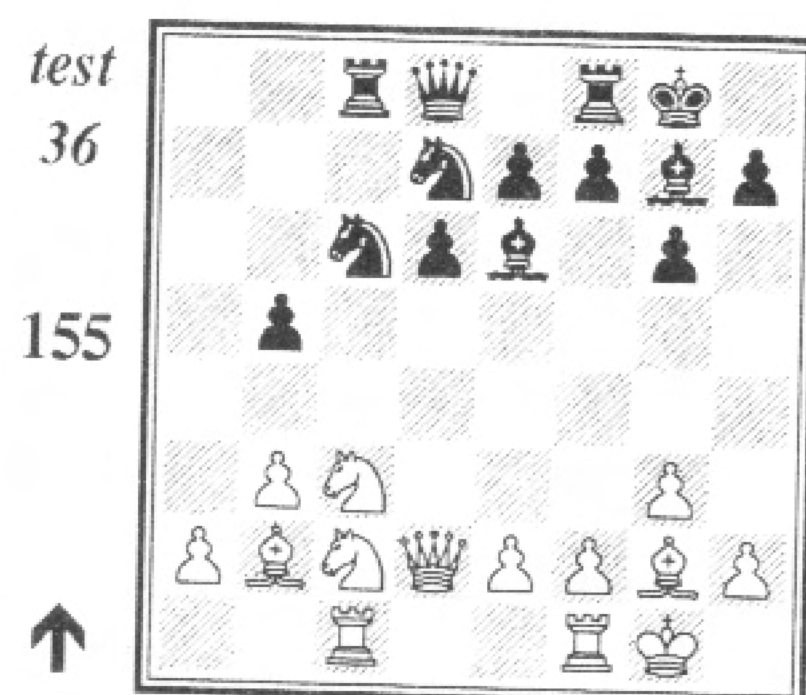

Găsiți lovitura decisivă.

E. Vladimirov - A. Marrero
1976

test 36

155

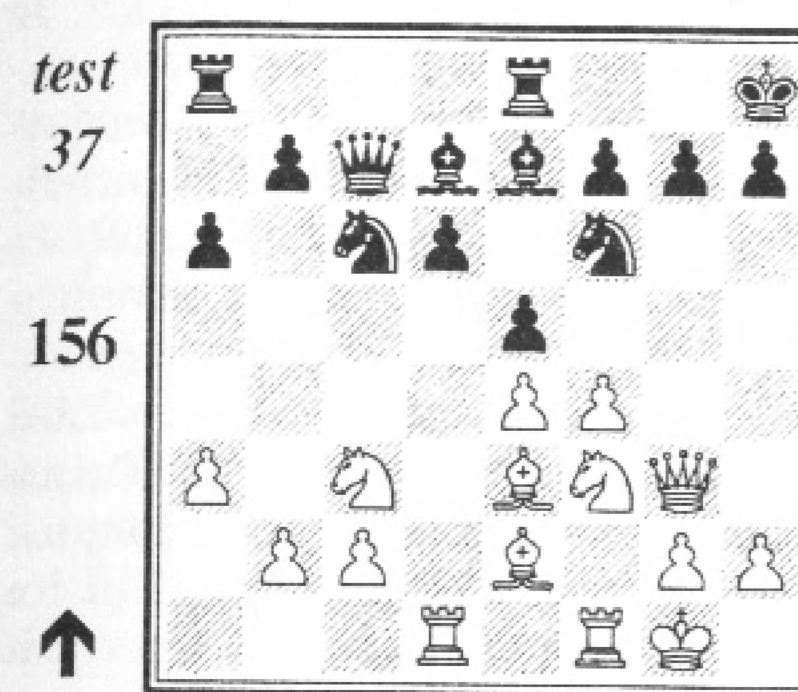

1) Aprecierea poziția;
2) Stabiliți planul concret de joc.

M. Tal - N.N.
Simultan, 1968

test 37

156

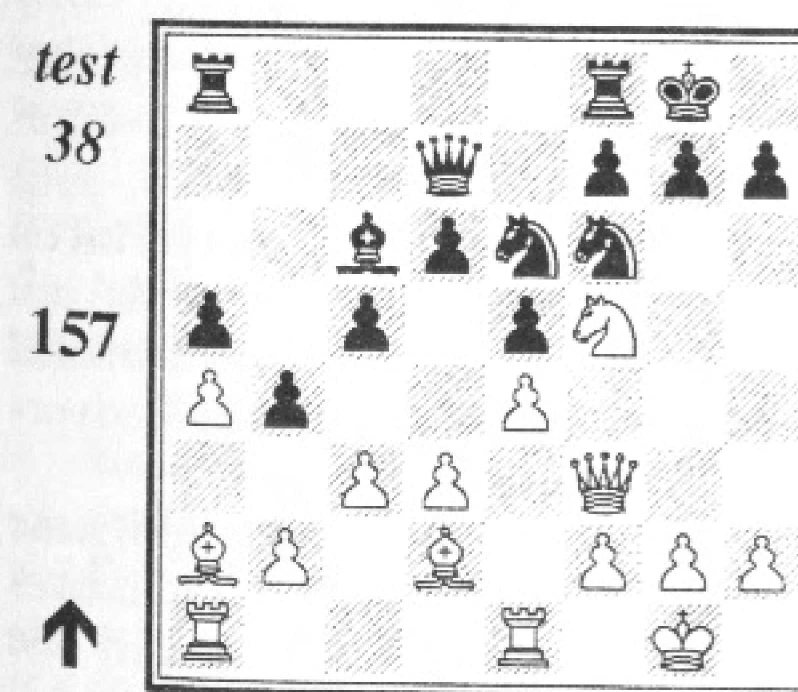

Cum conduceți atacul?

M. Pavlov - Z. Kloza
Polonia, 1969

test 38

157

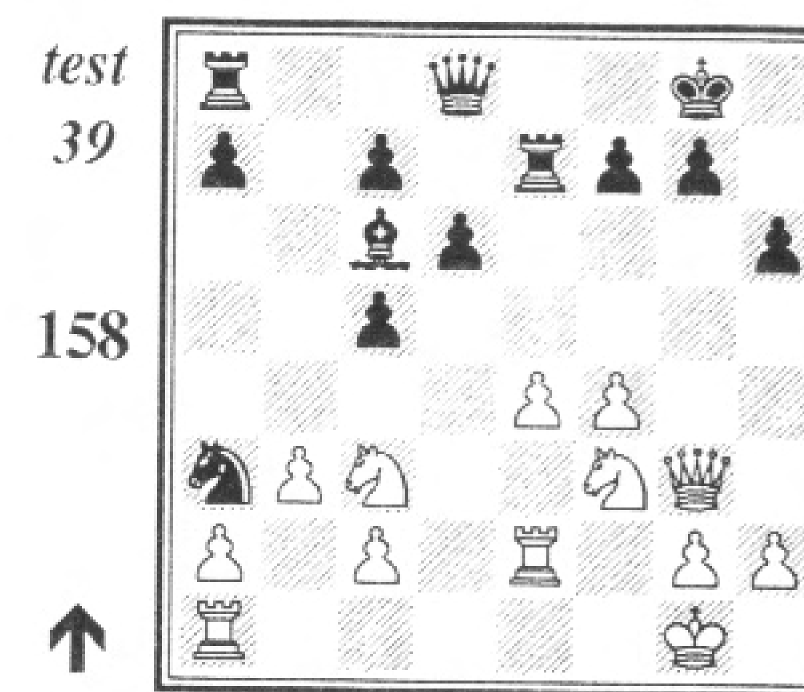

Cum puteți valorifica avanpostul ♘f5?

S. Agrest - J. Burman
SoLett Op., Skelleftea (SWE), 1999

test 39

158

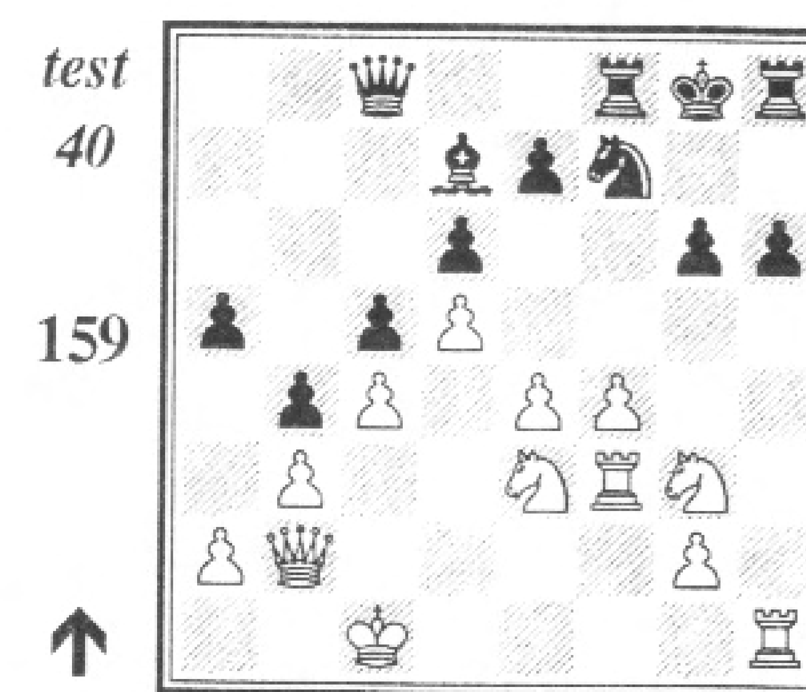

1) Apreciați poziției;
2) Stabiliți planul de joc.

P. Trojacek – J. Sikora
Open, Trinec CZE (9), 1999

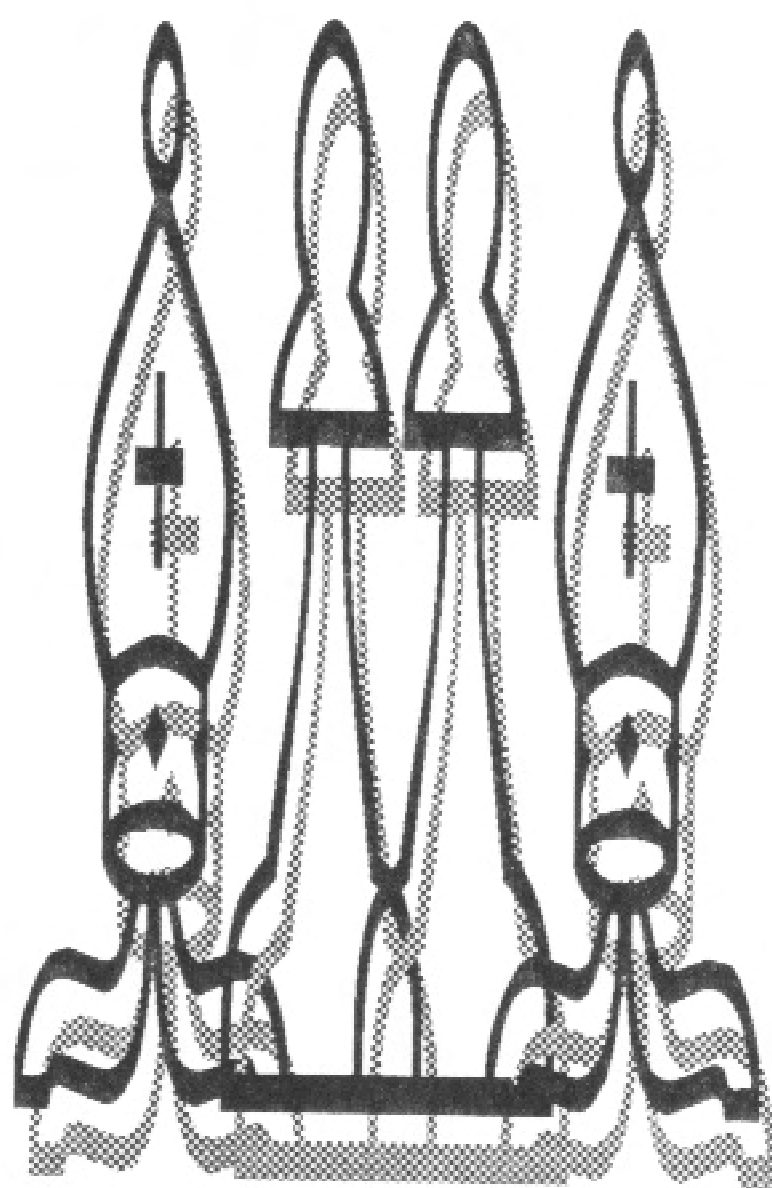
test 40

159

Valorificați forța grupajului supranumeric de atac.

Cooperarea nebunilor cu pionii

Cea de a treia etapă constructivă a **cooperării strategice de atac, cooperarea nebunilor cu pionii**, se încadrează logic în procesului activizării tuturor figurilor urmărind simultan stânjenirea dezvoltării armonioase a figurilor adverse.

În cadrul acestui proces, activizarea eficientă a nebunilor, (care precede efectuarea rocadei și a activizării pieselor grele) constă în depășirea unor dificultăți reale legate nu numai de eliminarea limitării activității lor de către proprii pioni sau figuri cât și de stânjenirea pionilor adverși.

Nebunii, figuri cu o rază lungă de acțiune (despre care J.R. Capablanca afirmă că stau cel mai bine pe marile diagonale) își manifestă pe deplin forța în poziții deschise, având un mare potențial de cooperare în atacul obiectivelor aflate la distanță.

Tendințele moderne de optimizare și eficientizare a fiecărei mutări impun însă respectarea unor condiții ce variază în funcție de modul de abordare a construcției atacului.

O primă necesitate este:

1) **Stânjenirea dezvoltării armonioase a figurilor adverse.**

Atât în cazul dezvoltării liniștite cu menținerea indelungată a avantajului primei mutări cat și a construcției atacului rapid **dezvoltarea cu tempo** (amenințări) a unuia din nebuni, (de regulă cel unde urmează să se efectueze rocada) obligă adversarul la măsuri de apărare.

Aceste amenințări, exemplificate în capitolul anterior, se realizează prin întărirea micilor cooperări ale celei de a doua etape (♘ + ♙ ♙), respectiv dublarea sau triplarea atacurilor centrului advers prin legări și atacul cailor, creându-se amenințarea distrugerii apărătorilor centrului advers.

Fără amenințarea aplicării unor procedee tactice (atacul, atacul dublu, dubla lovitură etc.) începând cu primele mutări, este greu de presupus că jucătorul cu albul își poate crea premizele obținerii inițiativei.

2) **Dezvoltarea cu tempo a nebunilor trebuie efectuată pe câmpuri stabile și în perspectiva integrării lor în grupaje complexe de atac** (♙, ♙+♘, ♗, ♕+♖ etc.).

Trebuie menționat că ordinea dezvoltării nebunilor reprezintă o primă indicație asupra planului general de joc.

Exemplele din practica marelui maestru Garry Kasparov în varianta schimbului din Gambitul damei, sunt adevărate lecții de construcție a cooperării strategice de atac.

G. Kasparov - U. Andersson
Belfort, 1988
Gambitul damei (D36)

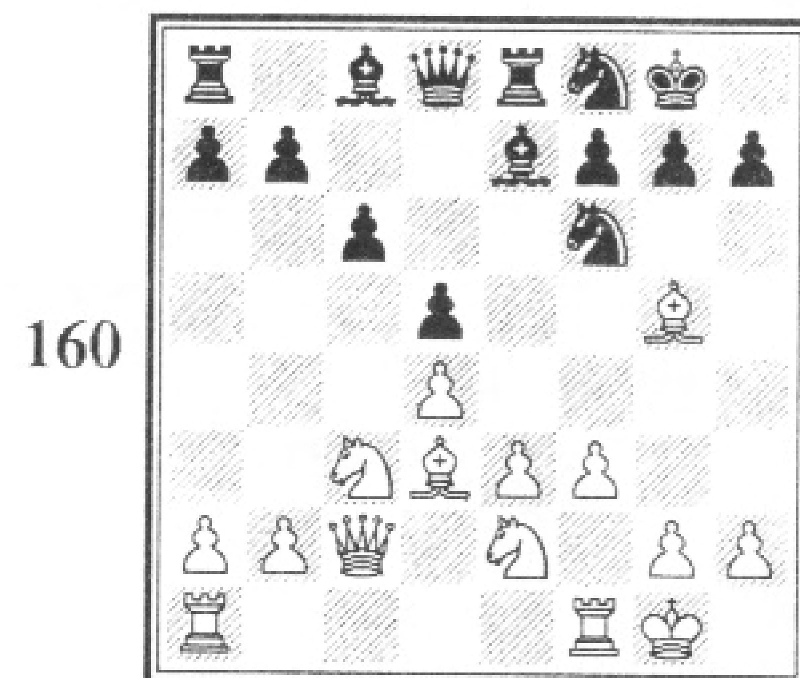
1. d4 ♘f6 2. c4 e6 3. ♘c3 d5 4. cxd5 [Kasparov preferă efectuarea acestui schimb la mutarea a 4-a pentru a creea asimetria configurațiilor de pioni și a evita schimburile ce survin după 4. ♗g5 ♗e7 5. cxd5 ♘xd5!?] **4... exd5** [Acum reluarea 4.. ♘xd5? cedează centrul.

În partida ***Kasparov - Wrobel***, Katowice, 1993 albul a realizat nestânjenit grupajul de atac al flancului regelui:

4.... ♘xd5?! 5. e4! ♘f6 6. ♘f3 ♘bd7 7. ♗d3! ♗e7 8. 0–0 0–0 9. e5! ♘d5 10. ♖e1! ♘7b6 11. ♘e4 ♗d7 12. a3 a5 13. ♘fg5 h6 14. ♕h5! ♕e8 15. ♕h3 ♗b5 16. ♗b1 ♕d8 17. ♘h7! f5 18. exf6 ♖xf6 19. ♘hxf6+ ♗xf6 20. ♕xe6+ ♔f8 21. ♘c5 ♘e7 22. ♗xh6! (În sfârșit nebunul atacă decisiv la mutarea a 22-a...) 22... ♗a4 23. ♕xf6+ ♔e8 24. ♗g6#!, *[1-0]*

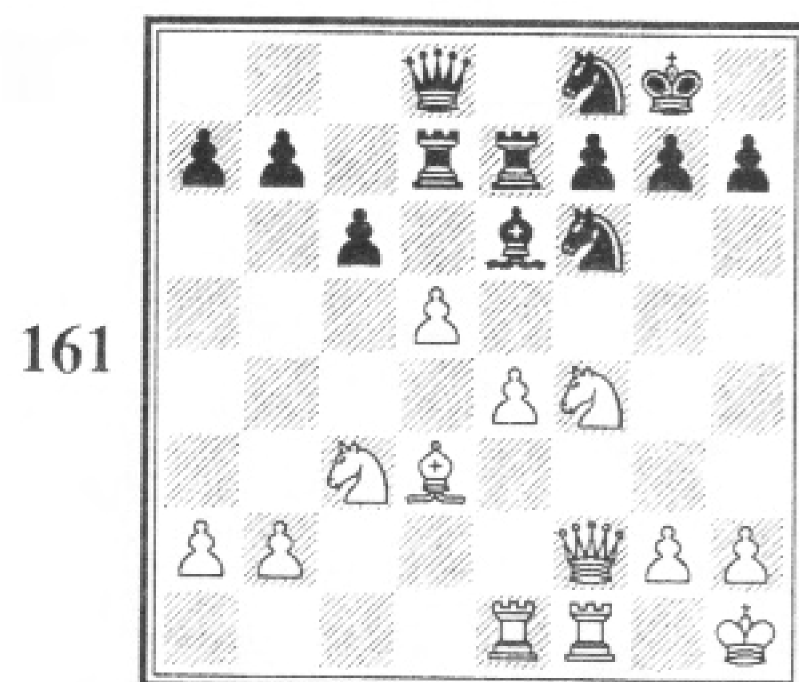
5. ♗g5! c6 [5... h6? 6. ♗xf6 gxf6] **6. ♕c2** [Împiedică plasarea nebunului negru la f5] **6... ♗e7?!** [Mai nou se joacă aici 6.. ♘a6] **7. e3 ♘bd7** [Încercarea de eliberare 7... ♘e4? a fost drastic sancționată prin 8. ♗xe7 ♕xe7 9. ♘xd5! +–, în partida ***Kotov - Petrosian***, 1949] **8. ♗d3!** [Activizarea celor doi nebuni a fost realizată exemplar] **8... 0–0 9. ♘ge2!?** [Preferință a lui Kasparov pentru dezvoltarea ♘ la e2 (în loc de ♘f3) este legată de planul strategic de promovare al celui de al doilea val de pioni centrali urmărind formarea falangei centrale e4-d4 (prin f2-f3 și e3-e4)] **9... ♖e8** [Dezvoltarea armonioasă, dispunerea optimă a figurilor și buna colaborare între figuri și pioni permit albului alegerea tipului de strategie preferat. Albul poate alege între a efectua rocada mică urmată de activizarea pieselor grele pe coloanele centrale pentru realizarea în bune condițiuni a falangei centrale sau a atacului minorității (pionii *a*, *b* contra configurației a7, b7, c6, d5), dar poate alege rocada mare și atacul rapid pe flancul regelui. În variantele atacului minorității este posibilă și dezvoltarea ♘g1 la f3] **10. 0–0 ♘f8 11. f3** [Prin dezvoltarea calului la e2, Kasparov a avut în vedere lansarea unui al doilea val de pioni în lupta pentru ocuparea centrului]

160

11... ♗e6 12. ♖ae1 ♖c8 13. ♔h1 ♘6d7 [13... c5!? 14. dxc5 ♖xc5 și calul alb obține un câmp ideal: 15. ♘d4 ±] **14. ♗xe7 ♖xe7 15. ♘f4 ♖c7?!** [Mai bine 15... ♘f6 16. ♕d2 ♖d7 însă după 17. b4 albul deține inițiativa] **16. ♕f2 ♘f6 17. e4! dxe4 18. fxe4** [Planul albului a fost realizat cu succes, falanga centrală e4-d4 paralizează contrajocul negrului] **18... ♖cd7** [Greșit era 18... ♘g6 la care urma 19. ♘xe6! S-ar părea că negrul a reușit să creeze albului amenințări neplăcute...] **19. d5!**

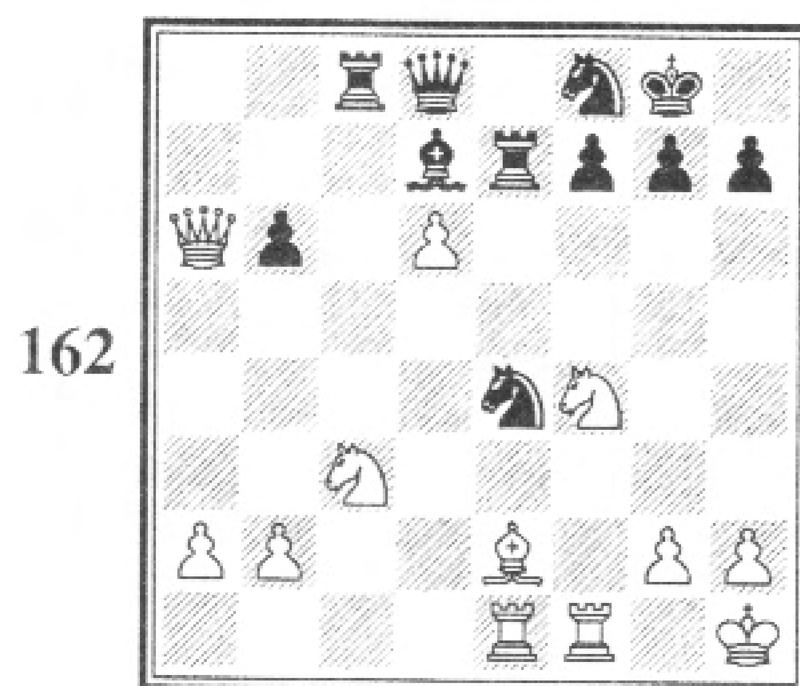
161

Interesant este aici comentariul marelui maestru Lev Polugaevski: ***«Albul profită de singurul moment în care piesele negrului nu pot coopera satisfăcător în apărare, valorificându-și avantajul strategic pe cale tactică.»***

19... cxd5 20. ♗b5! [Cu prima ocazie nebunul își manifestă forța] **20... ♖c7** [Singura mutare. Nu merge nici 20... ♖d6? 21. e5! +–, nici sacrificiul calității prin 20... dxe4 21. ♗xd7 ♕xd7 22. ♘xe4 ♘xe4 23. ♖xe4 ♗xa2 24. ♖xe7 ♕xe7 25. ♕xa7 +–] **21. exd5 ♗d7!** [Legarea pe linia *d* face imposibilă captura 21... ♘xd5? 22. ♘fxd5 ♗xd5 23. ♖d1! ♖e5 24. ♕d4 +–, iar la 21... ♗f5 urma 22. ♕xa7] **22. ♗e2!** ± [Acum amenințările 23. d6 și 23. ♕xa7 sunt imposibil de parat și albul câștigă un pion important] **22... ♖c8 23. ♕xa7 b6 24. ♕a6 ♘e4?** [Mai multe șanse de apărare oferea 24... ♖e3 25. ♘h5 ±, sau 24... ♘g6!? 25. ♕d3 ± (Kasparov)] **25. d6!**

162

[Calea cea mai simplă de câștig. Albul cedează pionul *d* pentru a captura pionul *b*, asigurându-și 2 pioni liberi pe flancul damei] **25... ♘xd6 26. ♘fd5** +– **♖e5 27. ♕xb6 ♘f5 28. ♕xd8 ♖xd8 29. ♗d3 ♖xe1 30. ♖xe1 ♘g6 31. a4! ♔f8 32. a5! ♘d4 33. ♗xg6 hxg6 34. ♖d1 ♘e6 35. ♘b6 ♗c6 36. ♖xd8+ ♘xd8 37. b4! ♘e6 38. b5!**, *[1–0].*

Concluzie: printr-o dezvoltare liniștită cu menținerea îndelungată a avantajului primei mutări, albul a realizat o dispunere optimă a nebunilor pe câmpurile d3 și g5. Nebunii au sprijinit atât realizarea planului de dominație a centrului simultan stânjenind contrajocului advers.

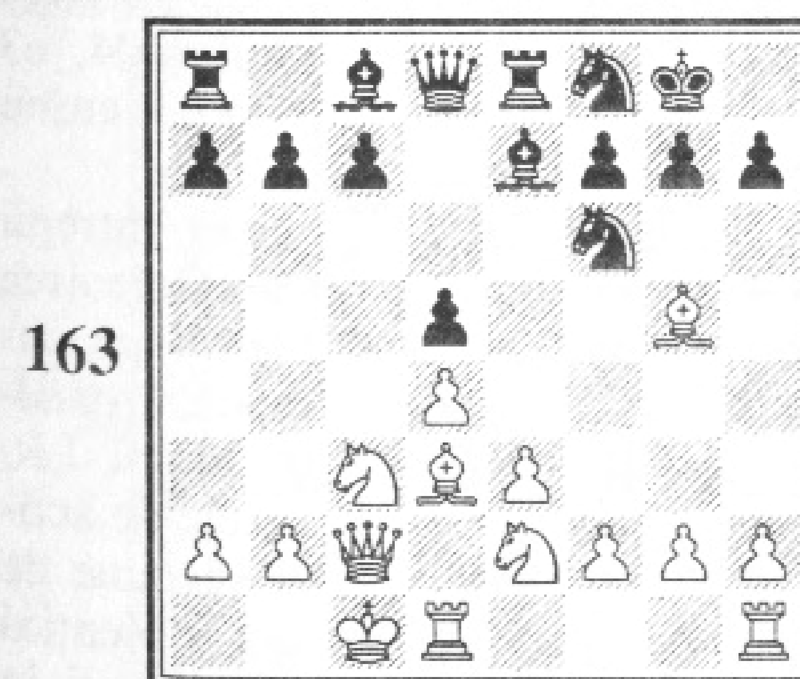

Ulf Andersson (1951-)

G. Kasparov - D. Campora
Salonic, 1988
Gambitul damei (D35)

1. c4 ♘f6 2. d4 e6 3. ♘c3 d5 4. cxd5 exd5 5. ♗g5 ♗e7 6. e3 0–0 [Cooperarea în atacul centrului face imposibilă dezvoltarea 6... ♗f5 7. ♗xf6 ♗xf6 și atacul dublu 8. ♕f3 câștigă un pion] **7. ♗d3 ♘bd7 8. ♘ge2 ♖e8 9. ♕c2 ♘f8 10. 0–0–0!?**

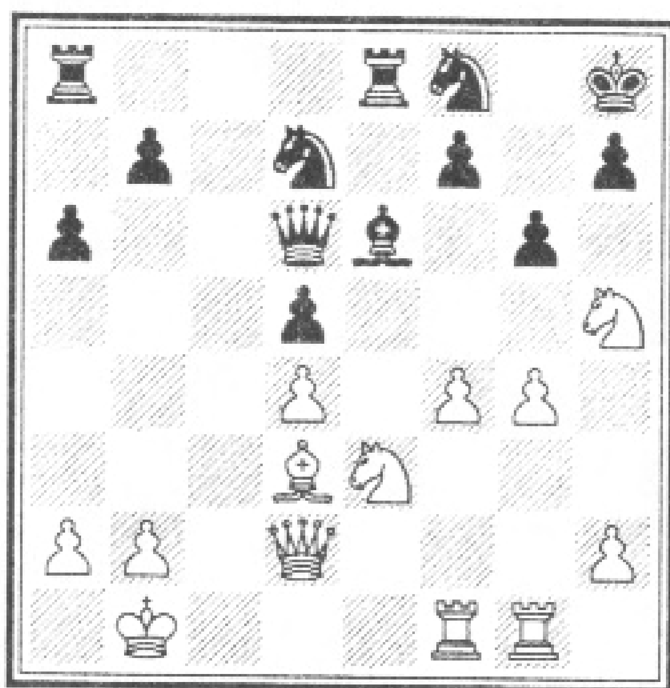
163

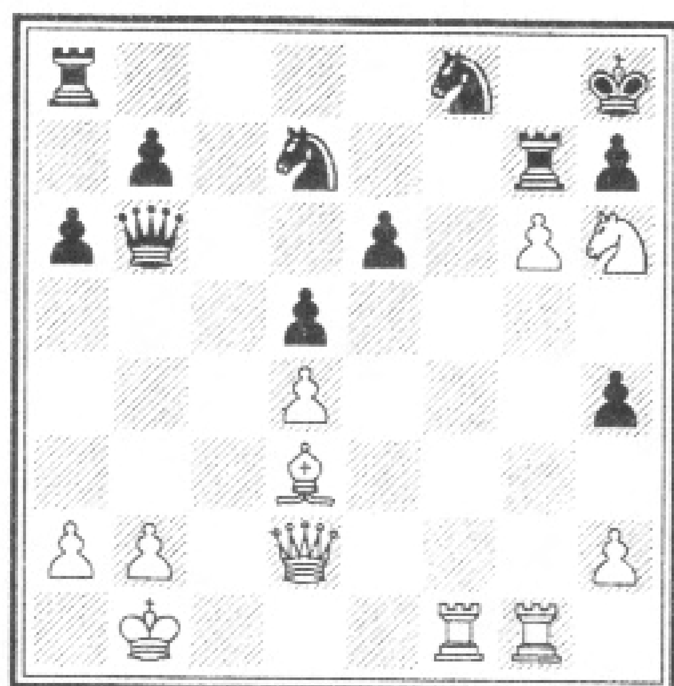
Efectuând rocada mare, albul păstrează posibilitatea alegerii atât a planului de realizare a falangei centrale d4-e4, cât și a realizării atacului pe flancul regelui. Astăzi acest plan se aplică în special atunci când negrul a jucat mutarea c6 în loc de ♖e8 sau ♘f8 și contraatacul c6-c5 este întârziat cu o mutare datorită realizării mutării c5 din două mutări (c7-c6, urmat de c6-c5

10... ♗e6 11. ♔b1 [O mutare profilactică importantă] **11... ♘g4?!** [Singurul plan activ al negrului este aici 11... ♖c8!? urmat de c7-c5] **12. ♗xe7 ♕xe7** [Schimbul nebunilor de câmpuri negre nu ușurează apărarea negrului. Diferența de calitate între nebunii de câmpuri albe (activ - pasiv) asigură albului prioritate în declanșarea inițiativei] **13. ♘f4 ♘f6 14. f3! c5** [14... ♘g6 15. g4! ♘xf4 16. exf4 ±] **15. g4 cxd4** [După 15... c4?! 16. ♗f1 ♕d7 17. e4! dxe4 18. d5! ♗xg4 19. fxg4 ♕xg4 20. ♕f2 albul câștigă] **16. exd4 ♕d6 17. ♕d2 a6 18. ♘ce2!** [Mobilitatea superioară a figurilor permite albului transferul unor noi forțe mărind efectivul grupajului de atac. Calul din c3 se îndreaptă spre flancul regelui pe ruta ♘c3-e2-g3-h5!] **18... ♖e7 19. ♘g3 ♘g6** [19... ♖ae8 20. ♘xe6!. fxe6 21. g5 ♘6d7 22. f4! ±] **20. ♘g2!** [În poziții cu superioritate de spațiu și mobilitate, schimburile trebuiesc evitate ele ușurând sarcina apărării] **20... ♘d7 21. ♖hg1 ♖ee8 22. ♖df1!! ♘gf8** [La 22... ♘f8 urma tare 24. f5!] **23. ♘e3** [În comentariile sale Kasparov consideră ca fiind mai tare aici 23. ♘h5! ♘g6 24. h3 urmat de atacul f4-f5] **23... ♔h8 24. ♘h5! g6** [Dacă 24... f6

urma 25. ♘f5! ♗xf5 26. gxf5! ♖e7 27. ♕g2 cu atac pe coloana deschisă g] **25. f4!** [Deschiderea coloanelor va pune în valoare forța pieselor grele]

164

25... gxh5 26. f5! h4 [Împiedică temporar deschiderea coloanei g] **27. fxe6 fxe6 28. g5! ♖e7** [La 28... ♘g6 urma 29. ♗xg6! hxg6 30. ♕f2 ♖e7 31. ♘g4 ♖h7 32. ♘h6! ♖f8 33. ♕xh4 +–] **29. ♘g4 ♖g7 30. ♘h6! ♕b6** [După 30... ♕e7 urma 31. ♖g4 cu ideea ♖gf4 +–] **31. g6!** [Grupajul supranumeric de atac format din ♖+♖+♘+♗+♕+♙, forțează deschiderea coloanei *g* sau *h* după care matul este aproape...]

165

[Nebunul "bun" din d3 joacă un rol important în acțiunea grupului de piese ce atacă regele advers] **31... hxg6** [31... ♕xd4? 32. ♘f7+ ♔g8 33. gxh7+ ♘xh7 34. ♗xh7+ și ♕xd4 +–] **32. ♘f7+ ♔g8 33. ♕h6! ♖h7** [La 33... ♖xf7 urma 34. ♗xg6 ♖xf1+ 35. ♖xf1 ♘f6 36. ♗f7+! (36. ♖xf6 ♕c7 37. ♗f7+ ♕xf7) 36... ♔xf7 și albul câștigă după 37. ♕xf6+ +–] **34. ♖xg6+ ♘xg6 35. ♕xg6+ ♖g7 36. ♕h6!**, *[1–0]*.

Nebuni **activi**, **inactivi**, **pasivi**, **nebuni buni** sau **nebuni răi**, sunt termeni frecvent întâlniți în literatura șahistă.

3) **Înțelegerea deplină a sensului exact al acestor termeni este strâns legată de conceptul de cooperare.**

Capablanca a intuit genial relația de cooperare între nebuni și pioni în recomandările sale de final, fără a bănui că în zilele noastre concepția modernă de construcție a cooperării strategice va extinde principiile sale de final la faza inițială a partidei.

Dispunerea pionilor pe culoarea inversă nebunului propriu este forma de cooperare care deschide zone largi de acțiune nebunului propriu.

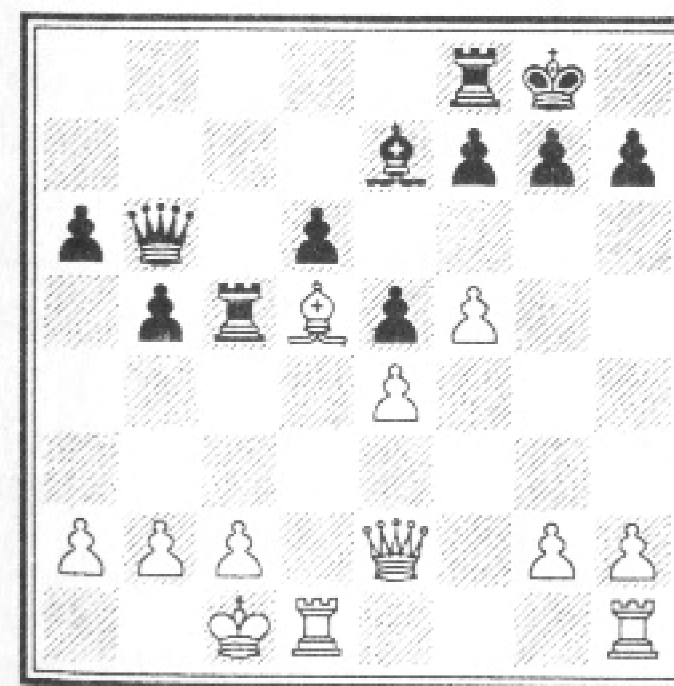
În exemplele prezentate activizarea nebunilor s-a făcut prin plasarea ♗c1 la g5 **în fața** pionilor d4, e3 urmată de plasarea ♗f1 la d3, ambii nebuni fiind activi.

De regulă pe parcursul întregii partide nebunii luptă cu stânjenirea pionilor adverși care plasați pe culoarea acestor nebuni (conform aceluiași principiu de final al lui J.R. Capablanca!) le reduc razele de acțiune. Nebunul activ care dispune de diagonale libere are un potențial mare de cooperare cu alte figuri în

atacul unor obiective plasate la mare distanță. În prezența unui nebun inactiv al adversarului (rezultat al unei configurații nefavorabile) partea care atacă are practic o piesă în plus.

A. Hennings - G. McCurdy
Harrachov, 1967
Siciliana (B87)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗c4 e6 7. ♗b3 ♗e7?! [7... b5!] **8. f4 0–0** [8... ♘c6!?] **9. f5! e5 10. ♘de2 ♘bd7 11. ♘g3 b5 12. ♗g5 ♗b7 13. ♗xf6 ♘xf6 14. ♘h5 ♘xh5 15. ♕xh5 ♖c8 16. ♕e2 ♕b6 17. 0–0–0 ♖c5** [Sancționând inexactitățile negrului de la mutările 7 și 8, albul a reușit operația de slăbire a câmpului d5 și schimburile apărătorilor câmpului d5 prin ♗xf6 și ♘g3-h5. Acum el pune stăpânire pe acest câmp] **18. ♘d5!** [Desigur nu 18. ♗d5? la care urma 18... b4!] **18... ♗xd5 19. ♗xd5** [A rezultat o poziție tipică cu nebun bun contra nebun pasiv. Contrar părerii generale că pozițiile cu nebuni de culori diferite sunt remiză, aici albul deține un avantaj evident datorită potențialului superior de cooperare al ♗d5 față de cel al ♗e7 care este redus la pasivitate]

166

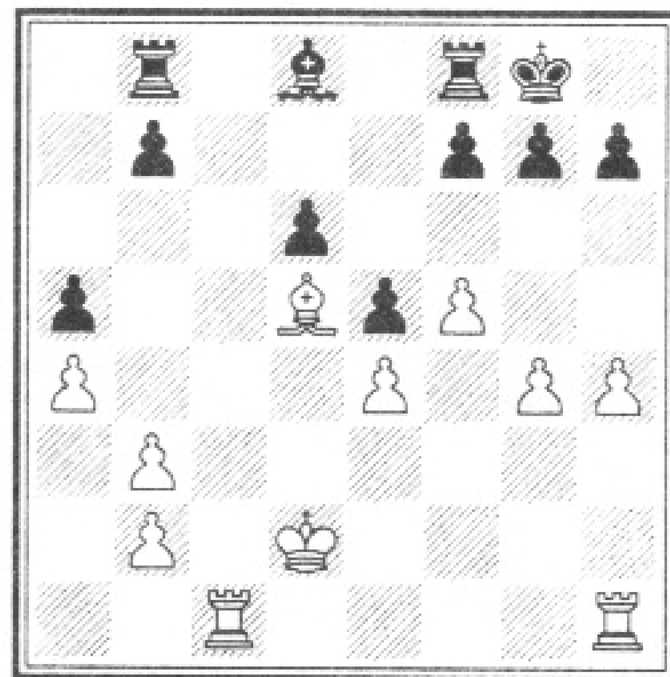
19... ♖fc8 20. c3 ♖5c7 21. h4! a5 22. ♔b1 a4? 23. a3! [Stopează orice încercare de contraatac] **23... ♗f8 24. g4! ♔h8 25. g5! f6** [Amenințarea f5-f6 obligă pe negru la slăbirea câmpului g6 și a diagonalei f5-g8] **26. ♖hg1 ♗e7 27. ♖g3 ♖f8 28. ♖dg1 ♕b8** [Singura apărare în fața amenințării 29. ♕h5! urmat de ♗f7-g6] **29. ♕d2 ♗d8 30. ♔a1 ♕a7 31. ♗e6 ♕b6 32. ♖d1 ♗e7 33. ♖d3 ♕c6 34. ♕e2! ♕b6** [34... ♕a8 35. ♖d5!] **35. ♕h5 ♕b8 36. ♗f7 fxg5 37. ♗g6 h6 38. hxg5 ♗xg5 39. ♕xg5!** și în fața matului 39... hxg5 40. ♖h3+ ♔g8 41. ♖h1!, negrul a cedat, *[1–0]*.

Ex-campionul mondial FIDE, Anatoli Karpov, a dovedit că acest tip de avantaj se poate valorifica cu ușurință chiar în absența damelor.

A. Karpov - E. C. Mecking
Hastings, 1972
Siciliana (B92)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗e2 e5 7. ♘b3 ♗e6 8. f4 ♕c7 9. a4 ♘c6?! 10. f5! ♗xb3 11. cxb3 ♕b6 12. ♗g5! ♗e7 13. ♗xf6 ♗xf6 14. ♘d5 ♕a5+15. ♕d2 ♕xd2+ 16. ♔xd2 ♗g5+ 17. ♔d3 0–0 18. h4! ♗d8 19. ♖ac1 a5 20. ♔d2 ♖b8 21. g4 ♘b4 22. ♗c4 ♘xd5 23. ♗xd5

Din nou, greșeala negrului de la mutarea a 9-a a condus, după schimbul ♗xf6 la o poziție cu nebun bun. contra nebun pasiv. Schimbul damelor, departe de a ușura apărarea a condus la o poziție lipsită de perspective pentru negru și cu un plan clar de cooperare în atac a ♗d5 + ♙f5, ♙g4, ♙h4 și a celor două ♖.

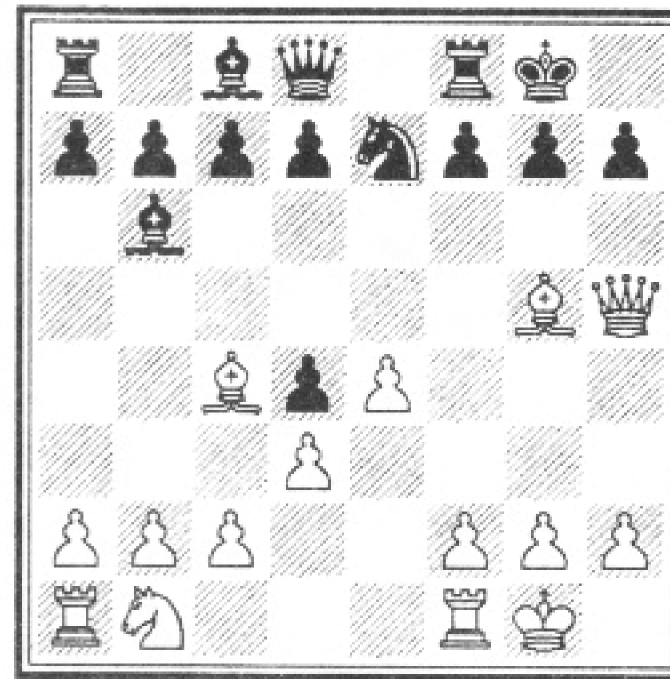
167

23... g5?! [În această încercare de blocare a pionilor albi și-a pus mari speranțe marele maestru brazilian, însă după...] **24. fxg6!** [Se dovedește însă că deschiderea coloanei *f* este favorabilă numai albului] **24... hxg6 25. ♔d3 ♔g7 26. h5! ♗b6 27. ♖h3 ♗c5** [În sfârșit, nebunul a ajuns în fața pionilor. Însă nebunii sunt cu atât mai "buni" cu cât dispun de diagonale mai lungi, dar mai ales în măsura în care atacă obiective adverse importante. În caz contrar, ei sunt în pericol de a deveni figuranți, practic în afară de joc controlând diagonale neimportante, cum a fost cazul cu acest trist nebun de negru care a suferit toată partida...] **28. ♖f1 f6** [Negrul este obligat la această mutare, întrucât se amenința 29. h6+ ♔g8 30. ♖f6! cu câștigul pionului f7 sau g6] **29. hxg6 ♔xg6** [După 29... ♖h8 albul câștigă prin 30. ♖hf3 ♖bf8 31. ♗f7 ♖h4 32. ♖xf6 ♖xg4 33. ♖6f5 +–] **30. ♖fh1 ♖be8 31. ♖h7 ♔g5** [Acum Karpov creează o elegantă plasă de mat cu participarea tuturor figurilor] **32. ♔e2! ♔f4 33. ♖1h3! ♗d4 34. ♖g7!**, *[1–0]*. Matul prin 35. ♖f3 este imparabil...

O apărare corectă trebuie să împiedice pe cât posibil dispunerea optimă a nebunilor. stânjenindu-i prin atacuri. Lipsa unor asemenea măsuri atrag de regulă grave consecințe.

A. Karkov - J. Doupak
corr., 1973
Spaniola (C61)

1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗b5 ♘d4?! [Variantă rar jucată în turnee] **4. ♘xd4 exd4 5. 0–0 ♗c5** [5... c6 6. ♗c4] **6. d3 ♘e7** [6... c6 ± 7. ♗c4 d5 (7... d6!?) 8. exd5 cxd5 9. ♗b3 ±] **7. ♕h5! ♗b6 8. ♗g5 0–0 9. ♗c4!**

168

Omițând stânjenirea nebunului de alb prin c6 și d5, negrul a permis dispunerea optimă a ♗g5 și ♗c4 și activizarea ♕h5. Acum albul are un atac puternic prin f4-f5 sau activizarea ♖f1 pe linia a 3-a] **9... d6?** [Un sfat bun pentru negru era greu de dat! Atât după 9... c6 10. f4 d5 11. exd5 cxd5 12. ♗xe7 ♕xe7 13. ♕xd5, cât și după 9... ♕e8 10. f4 ♔h8 11. ♘d2 f5 12. ♕xe8 ♖xe8 13. ♖ae1 +–, poziția negrului este grea] **10. f4! ♗e6** [10... h6 11. ♗xh6! gxh6 12. ♕xh6 d5 13. f5! f6 14. ♗xd5+ ♘xd5 15. ♕g6+ ♔h8 16. ♖f3! +–] **11. f5 ♗xc4 12. f6!**, *[1–0]*.

4) Nebuni activi pe câmpul inițial!

În unele variante de atac rapid din Apărarea siciliană (atacul englez sau atacul Keres) condițiile de viteză în realizarea atacului impun ca ♗f1 să fie considerat dezvoltat pe câmpul inițial, albul dezvoltând cu prioritate ♗c1 și ♕d2 pregătind 0-0-0; ♗f1 este ultima figură activizată având eventual rolul de a schimba un cal ce sosește la c4 sau de a ataca la e6 (♗h3).

O partidă de mare luptă între primii doi jucători ai lumii reprezintă ultimul cuvânt al teoriei în Atacul englez.

Explozia informațională, bazele de date computerizate conținând milioane de partide, dar mai ales imensa muncă de cercetare a marilor maeștri în scopul eficientizării fiecărei mutări în contextul concepției moderne de construcție a cooperării strategice de atac, apărare și contra-atac fac inutilă utilizarea cărților de teorie a deschiderilor de către jucătorii de performanță. De fapt asemenea cărți apar din ce în ce mai rar pentru că ceea ce este valabil astăzi, mâine poate fi considerat depășit...

Astăzi, pregătirea jucătorilor de performanță are la bază studiul ultimelor partide jucate de marii maeștri în marile concursuri. Bine înțeles că port-drapelul noutăților este **Garry Kasparov**, considerat o adevărată enciclopedie a teoriei ultramoderne, care în fiecare turneu uimește lumea șahistă cu bogăția ideilor noi cu care își uluiește adversarii. În cele ce urmează vom prezenta cititorilor noștri duelul teoretic din partida cu marele său rival, **Viswanathan Anand**, în superturneul de la Linares.

Trebuie știut că pentru această partidă marele maestru indian s-a pregătit împreună cu secondantul său, marele maestru spaniol Pablo San Segundo, mai bine de 15 ore... Se pare însă că Garry cunoaștea tot și chiar ceva în plus!

Ambii adversari, mari specialiști ai așa numitului **Atac englez**, s-au înfruntat și au sărit scântei!

V. Anand - G. Kasparov
Linares, 1999
Apărarea siciliană (B80)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. f3

Cu această mutare albul pune capăt discuțiilor privind așa-numita "variantă a alungării" ce provine după mutările *6. ♗e3 ♘g4 7. ♗g5 h6 8. ♗h4 g5 9. ♗g3 ♗g7 10. ♗e2*

(După 10. ♕d2 ♘c6 11. ♘b3 ♘ge5 12. f3 b5 13. ♗f2 ♖b8 14. ♘d4 b4! 15. ♘d1 ♘xd4 16. ♗xd4 d5! 17. exd5 ♕xd5! negrul și-a zdrobit adversarul, în aceeași ediție a turneului!, **Ivanciuk - Kasparov**, Linares, 1999)

10... h5 11. ♗xg4

Aici Kasparov preferă continuarea lui Salov, *11... hxg4!?* cu care a obținut o elegantă victorie: **Shirov - Kasparov**, Wijk aan Zee, 1999:

12. 0-0 e6 13. ♕d2 ♘d7! (un interesant sacrificiu de pion pentru inițiativă) *14. ♗xd6?! ♘e5! 15. ♘cb5?! axb5 16. ♘xb5 f6! 17. ♖fd1 ♔f7 18. ♕e2 ♗d7 19. ♗xe5 fxe5 20. ♘d6+ ♔g6 21. ♖d3 ♕f6 22. ♕xg4 ♕f4 23. h3 ♕xg4 24. hxg4 ♗c6! –+ 25. c4 ♖hd8 26. f3 ♗f8 27. c5 b6 28. b4 bxc5 29. bxc5 ♖a5 30. ♖c3*

♖b8 31. ♖c2 ♔f6 32. ♔f2 ♗a4 33. ♖c3 ♖b2+ 34. ♔g3 ♖c2 35. ♖c1 ♖xa2 și negrul a câștigat la mutarea 49, *[0-1]*.

Dar și această idee poate fi pusă la îndoială de continuarea *13. ♘de2!* vizând direct slăbiciunea ♙d6.

În partida ***Z. Almasi - Kir. Georgiev***, Bundesliga 1998/99, albul a obținut avantaj după:

13. ♘de2! ♗e5 14. ♕d2 ♘c6 15. ♖ad1 b5 16. ♗xe5 ♘xe5 17. ♘g3 ♖a7 18. a4 ♖d7 19. axb5 ♕f6 20. ♖fe1 ♕h6 21. ♘f1 ♘f3+?! 22. gxf3 gxf3 23. ♘e2 e5 24. ♘c3 f5 25. exf5 ♕h3 26. ♕xg5 ♔f8 27. ♖xe5 dxe5 28. ♖xd7 ♗xd7 29. ♕f6+ ♔e8 30. ♕g6+ ♔f8 31. ♕d6+ ♔g8 32. ♕g6+ ♔f8 33. ♕f6+ ♔e8 34. ♕xe5+ ♔f7 35. ♕d5+ ♔e7 36. ♕c5+ ♔f7 37. ♕d5+ ♔e7 38. ♕e5+ ♔f7 39. ♘e3 axb5 40. ♘e4 ♕h4 41. ♕d5+ ♔f8 42. ♔f1 ♕xh2 43. ♕c5+ ♔e8 44. ♔e1 ♖h4 45. ♕d5 ♕g1+ 46. ♔d2 ♖h1 47. ♘f6+ ♔e7 48. ♕xd7+ ♔xf6 49. ♘d5+ ♔g5 50. ♕g7+ ♔xf5 51. ♕f6+ ♔g4 52. ♕g6+, *[1-0]*.

Un alt motiv pentru care Vichy Anand a evitat continuarea 6. ♗e3 este și faptul că el câștigase la Kasparov ultima lor partidă disputată cu această variantă, la turneul "Chess Classic Giants"...

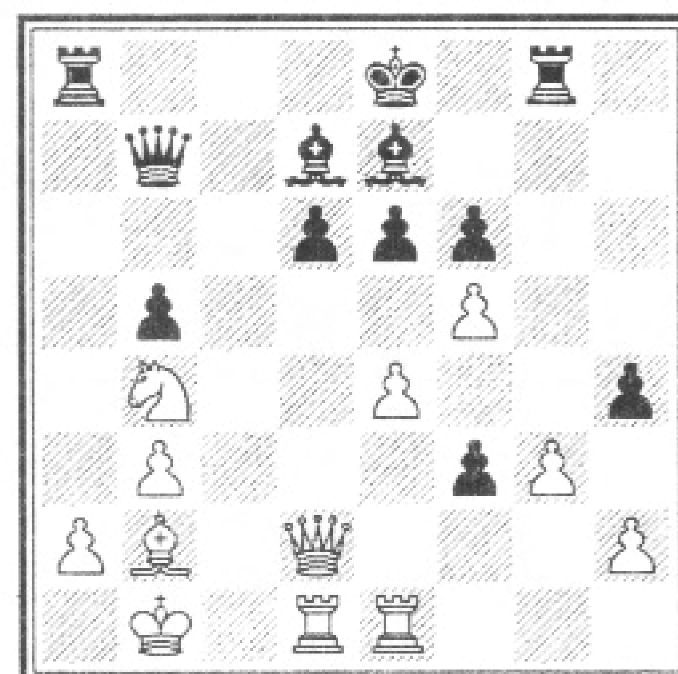
V. Anand - G. Kasparov

Frankfurt, 1998

Apărarea siciliană (B80)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗e3 ♘g4 7. ♗g5 h6 8. ♗h4 g5 9. ♗g3 ♗g7 10. ♗e2 h5 11. ♗xg4 ♗xg4 12. f3 ♗d7 13. ♗f2 ♘c6 14. ♕d2 ♘e5 15. b3 e6 16. ♘de2 ♖c8 17. ♗d4 b5 18. ♘d1 ♖g8 19. ♘e3 a5 20. 0-0-0 a4 21. ♔b1 axb3 22. cxb3 ♖a8 23. ♗c3 ♖a6 24. ♘c2 ♗f8 25. ♘b4 ♖a8 26. ♘d4 ♗e7 27. ♖he1 ♕c8 28. ♗b2 ♕b7 29. ♘dc2 f6 30. ♘d4 h4 31. g3 g4 32. f4 ♘f3 33. ♘xf3 gxf3 34. f5!

169

34... hxg3 35. hxg3 ♖xg3 36. ♕h2 ♖g5 37. ♗c1 ♖g7 38. ♕h5+ ♖f7 39. ♕xf3, *[1-0]*.

... și era probabil că adversarul îi pregătise aici o întărire.

6... e6

De această dată Kasparov revine la linia clasică de joc a Atacului englez, probabil nemulțumit de rezultatul unei partidei din același turneu, ***Leko - Kasparov***, Linares 1999:

6. ♗e3 e5 7. ♘b3 ♗e6 8. f3 ♘bd7 9. g4 b5! (O inovație menită să evite varianta principală) *10. g5 b4! 11. ♘d5 ♘xd5 12. exd5 ♗f5 13. ♗d3 ♗xd3 14. ♕xd3 ♗e7 15. ♖g1 0-0 16. 0-0-0 a5 17. ♘d2 f5 18. gxf6 ♘xf6 19. ♔b1 ♘h5 20. ♖g4 ♕d7 21. ♖c4 ♕f5 22. ♕xf5 ♖xf5 23. ♖c7 ♗f8 24. ♖b7 ♘f6 25. ♖b5 ♘e8 26. ♖b7 ♘f6 27. ♖b5 ♘e8 28. ♖b7 ♘f6*, a fost nevoit să accepte remiza, *[½–½]*.

În plus, linia de joc tradițională legată de mutarea *6... e5* a fost pusă sub semnul îndoielii de recenta partidă:

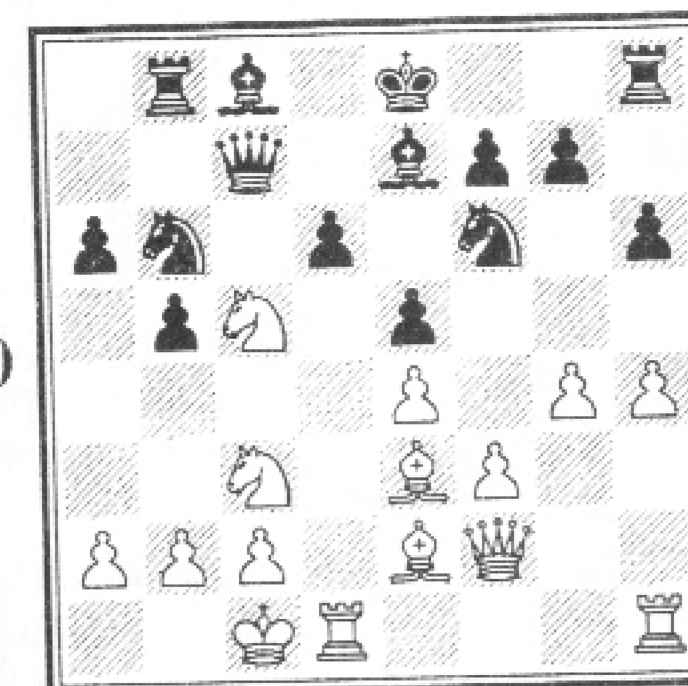
A. Morozevici - L. Ftacnik

Bundesliga 1999

Apărarea siciliană (B80)

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. f3 e5 7. ♘b3 ♗e6 8. ♗e3 ♘bd7 9. ♕d2 ♗e7 10. g4 h6 11. 0-0-0 b5 12. h4 ♘b6 13. ♕f2 ♖b8 14. ♘c5! ♗c8 15. ♗e2 ♕c7

170

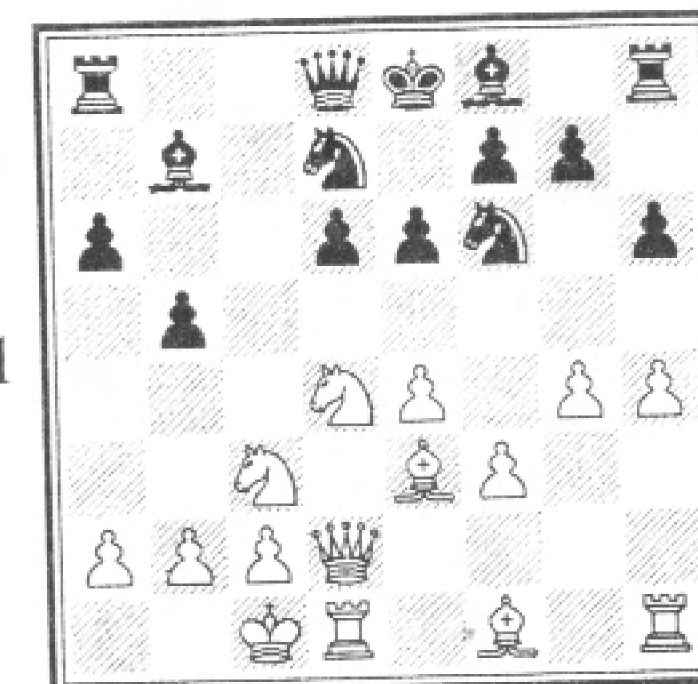

16. g5! dxc5 17. gxf6 gxf6 18. f4 b4 19. ♘d5 ♘xd5 20. exd5 e4 21. f5 ♗d6 22. ♕g2 ♗d7 23. ♗h5 ♖f8 24. ♖he1 ♗xf5 25. ♖f1 ♕d7 26. ♕g7 ♗h3 27. ♖xf6 ♕e7 28. ♕xh6 ♗e5 29. ♖e6 ♗xe6 30. dxe6 ♕f6 31. exf7+ ♖xf7 32. ♗xf7+ ♔xf7 33. ♕h7+ ♔e8 34. ♕g8+ ♕f8 35. ♕e6+ ♕e7 36. ♕c6+ ♔f7 37. ♖d7!, [1–0].

Să revenim la partidă:

7. ♗e3 b5 8. g4 h6 9. ♕d2 ♘bd7 10. 0-0-0 ♗b7 11. h4!?

171

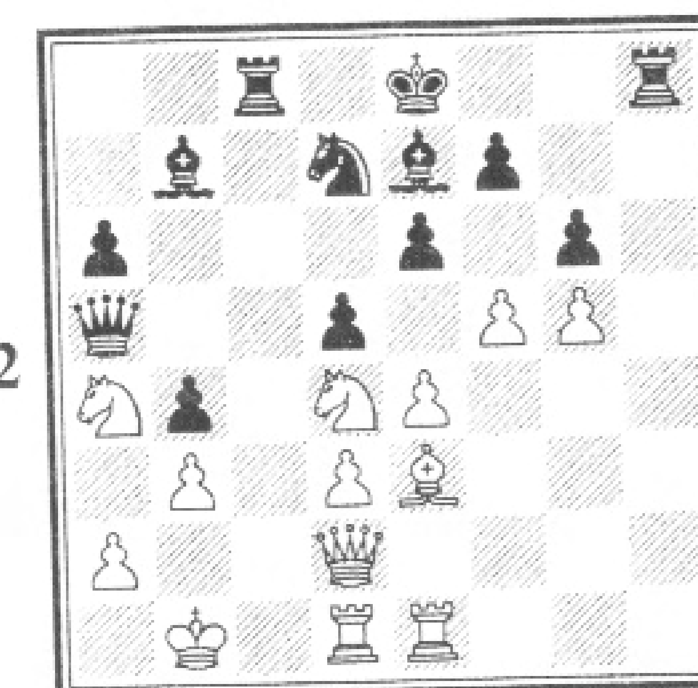
Această poziție este tabia modernă a Atacului englez din varianta Najdorf. Numele ei vine de la marii maeștri englezi Nigel Short și John Nunn, care au utilizat-o cu mult succes în anii 1985-1990.

N. Short - G. Kasparov

Brussels OHRA, 1986

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗e3 e6 7. ♕d2 b5 8. f3 ♘bd7 9. g4 h6 10. 0-0-0 ♗b7 11. ♗d3 ♘e5 12. ♖he1 ♖c8 13. ♔b1 ♗e7 14. h4 b4 15. ♘a4 ♕a5 16. b3 ♘fd7 17. g5 g6 18. f4 ♘xd3 19. cxd3 hxg5 20. hxg5 d5 21. f5!!

172

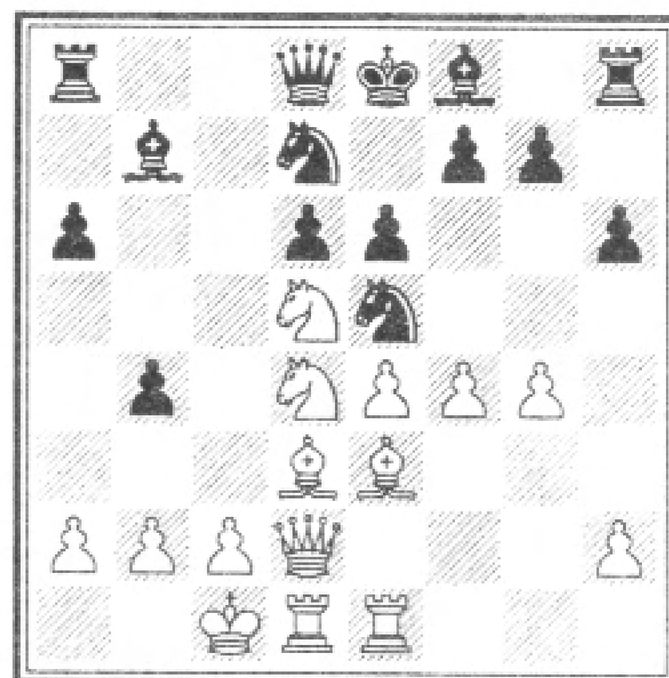

21... e5 22. exd5! ♕xd5 23. f6 ♗d6 24. ♘c2 a5 25. ♗a7 ♔f8 26. ♘e3 ♕e6 27. ♘c4 ♔g8 28. ♘xd6 ♕xd6 29. ♘b2 ♖c3 30. ♘c4 ♕d5 31. ♘e3 ♕e6 32. ♖c1 ♕a6 33. ♖xc3 bxc3 34. ♕xc3 ♕xa7 35. ♕c7 ♕d4 36. ♕xb7 ♕xd3+ 37. ♘c2 ♖h2 38. ♕c8+ ♘f8 39. ♖xe5 ♖h1+ 40. ♔b2 ♕d2 41. ♖e8 ♕d6 42. ♖d8 ♕e5+ 43. ♔a3 ♔h7 44. ♖xf8 ♕d6+ 45. b4, [1–0].

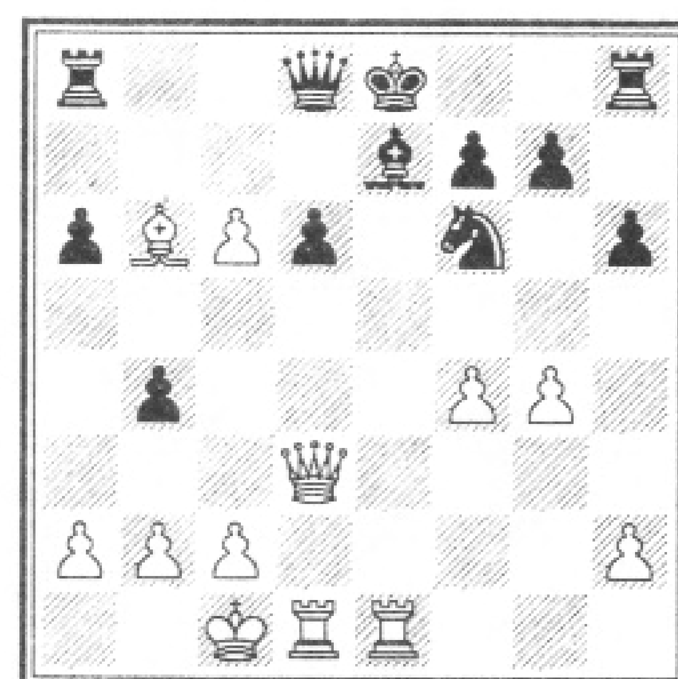
După ce una din victime a fost chiar campionul lumii, pe răboj a fost trecut și marele nostru maestru "Bobo" Marin:

J. Nunn - M. Marin
Szirak, IZT, 1987

1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗e3 e6 7. ♕d2 b5 8. f3 ♘bd7 9. g4 h6 10. 0–0–0 ♗b7 11. ♗d3 ♘e5 12. ♖he1 ♘fd7!? 13. f4! b4. 14. ♘d5!

173

14... ♘xd3+ 15. ♕xd3 exd5 16. exd5 ♗e7 17. ♘c6! ♗xc6 18. dxc6 ♘f6? (18... ♘f8) *19. ♗b6!*

174

19... ♕xb6 20. ♖xe7+ ♔f8 21. ♕xd6 ♔g8 22. g5 hxg5 23. fxg5 ♖c8 24. c7! +– ♕xd6 25. ♖xd6 ♘g4 26. ♖d8+ ♔h7 27. ♖ed7!, [1–0].

Planul de joc al albului în această variantă este simplu și clar. Întărindu-și centrul cu mutarea 6. f3 și efectuând rapid rocada mare albul urmărește coordonarea acțiunii grupajului central de figuri cu asaltul pionilor *g* și *h* urmărind deschiderea de coloane pentru activizarea pieselor grele care vor acționa în atacul regelui negru rămas în centru.

Chiar dacă în perioada de început a variantei Atacul englez a creat panică în rândul adepților variantei Najdorf din Siciliană, timpul a dovedit că resursele apărării și contraatacului negru sunt suficiente pentru a stopa "furtuna" dezlănțuită de inițiativa albului. Aceste resurse constau în principal de reacția tematică a variantei Najdorf, dizlocarea ♘c3 prin b5-b4 urmată de contraatacul centrului alb prin d6-d5 precum și utilizarea rapidă a semicoloanei *c* pentru contraatac.

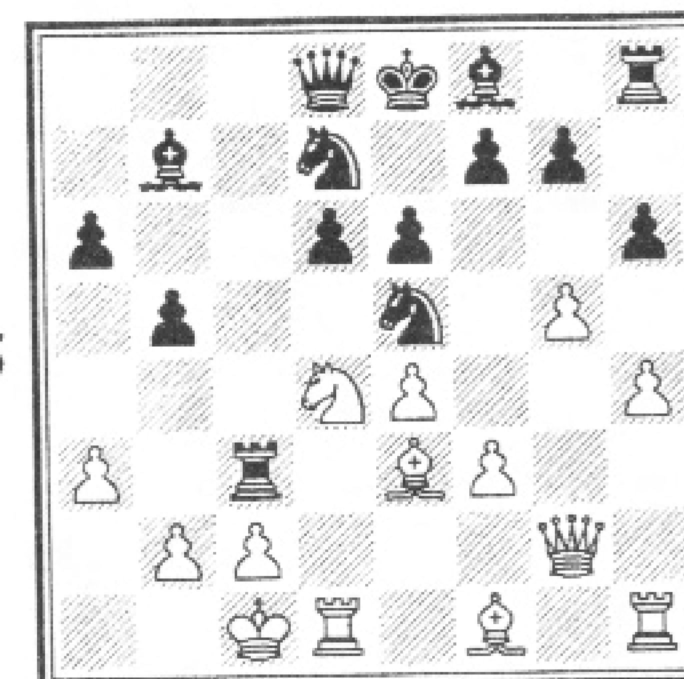
Legat de eficientizarea fiecărei mutări în construcția atacului, albul

și-a pus mult timp întrebarea dacă mutarea **11. h4** este cea mai tare în această poziție.

Încercarea de a temporiza contraatacul negrului prin 11. a3 nu a făcut însă decât să pună în evidență viteza cu care se poate declanșa contrajocul negrului:

L. Betko - I. Stohl
Olomouc, 1998

11. a3? ♘e5! 12. h4 ♘fd7 13. ♕g2 ♖c8 14. g5 ♖xc3!!

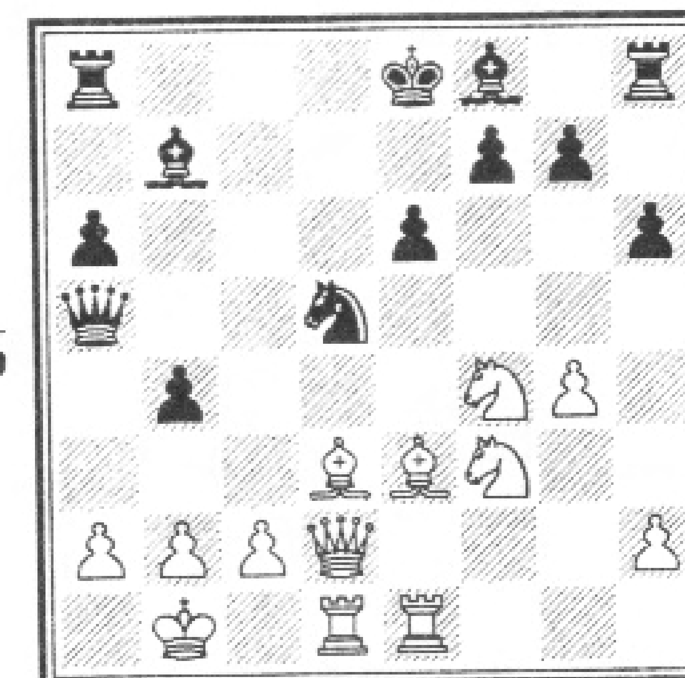
175

15. bxc3 ♕a5 16. ♘b3 ♕xc3 17. ♕d2 ♕xd2+ 18. ♘xd2 d5 19. a4 bxa4 20. exd5 ♗xd5 21. ♗xa6 ♘xf3 22. ♘xf3 ♗xf3 23. ♗b5 ♗a3+ 24. ♔b1 ♗xh1 25. ♔a2 ♗b4 26. ♖xh1 ♔e7 ∓ și negrul a câștigat la mutarea 49, *[0-1].*

Considerându-se mutarea b5-b4 lipsită de pericole, albul a optat apoi pentru mutarea **11. ♗d3** care realizează legătura dintre turnurile pregătite să intervină în cazul deschiderii coloanelor centrale. În special două partide au reușit să pună la îndoială încrederea în această mutare solidă, dar lipsită de dinamică:

J. Degraeve - L. Ftacnik
Luxemburg, 1993

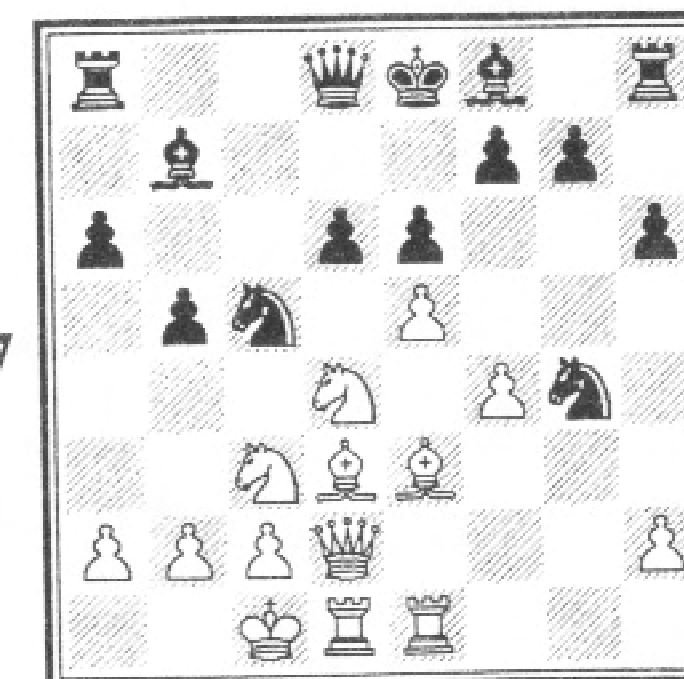
1. e4 c5 2. ♘f3 d6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 ♘f6 5. ♘c3 a6 6. ♗e3 e6 7. ♕d2 b5 8. f3 ♘bd7 9. g4 h6 10. 0–0–0 ♗b7 11. ♗d3 ♘e5 12. ♖he1 b4! *13. ♘ce2 d5 14. exd5 ♘xd5 15. ♘f4 ♕a5 16. ♔b1 ♘xf3 17. ♘xf3!*

176

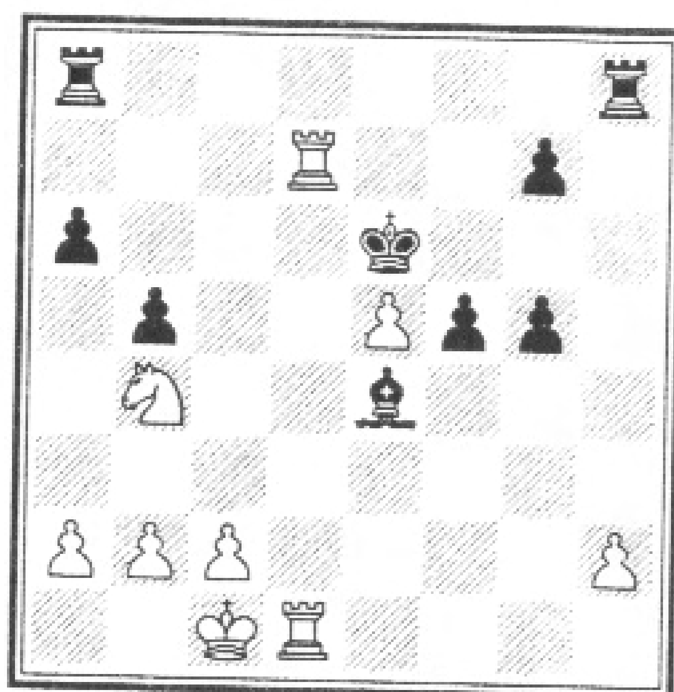
17... ♘c3+ 18. bxc3 bxc3 19. ♕c1 ♗xf3 20. ♘xe6 ♗a3! 21. ♘d4 0–0! 22. ♘b3 ♖ab8 23. ♗f4 ♗xc1 24. ♗xb8 ♕a3!, [0–1].

A. Fedorov - A. Galkin
Soci, 1997

11. ♗d3 ♘e5 12. ♖he1 ♘fd7 *13. f4 ♘xg4 14. e5 ♘c5!*

177

15. ♘xe6!? ♘xe6 16. f5 ♘xe3 17. ♖xe3 d5 18. fxe6 fxe6 19. ♗g6+ ♔d7 20. ♗f5 ♗b4 21. ♖d3 ♕g5 22. ♕xg5 hxg5 23. ♘xd5 exf5 24. ♘xb4+ ♔e6 25. ♖d7 ♗e4

178

26. ♖xg7 g4 27. ♘d3 ♗xd3 28. cxd3 ♖xh2! –+ 29. ♖e1 ♖c8+ 30. ♔b1 ♖cc2 31. ♖g6+ ♔e7 32. ♖g7+ ♔e8 33. d4 ♖xb2+ 34. ♔a1 ♖xa2+ 35. ♔b1 ♖hb2+ 36. ♔c1 ♖c2+ 37. ♔b1 ♖ab2+ 38. ♔a1 ♖a2+ 39. ♔b1 ♖cb2+ 40. ♔c1 ♖e2, [0–1].

Ținând cont de toate aceste considerente adepții atacului englez au ajuns la concluzia că singura șansă a albului constă în declanșarea, fără pierdere de timp a atacului grupajului de pioni *g* și *h*.

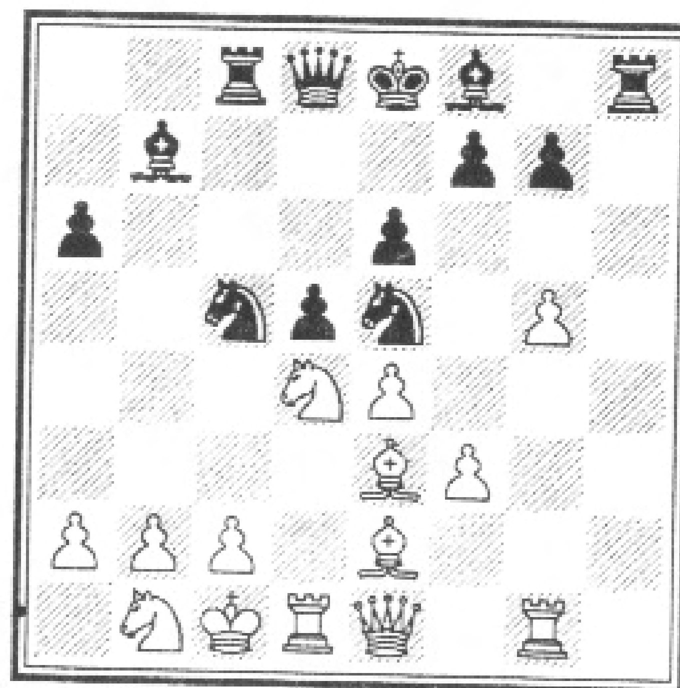
11... b4!

O mutare tipică de stânjenire și de pregătire a contraatacului. S-a renunțat, probabil temporar la mutarea 11... ♘e5 în special datorită unei analize a lui A. Shirov și M. Ryciagov la o partidă:

T. Ernst - M. Ryciagov

Gausdal, 1991

11. h4 ♘e5 12. ♗e2 [merită atenție aici și 12. ♗h3] *12... ♖c8 13. g5 ♘fd7 14. ♖hg1 hxg5 15. hxg5 b4?!* [Și după 15... ♖h2!? 16. ♗f4 ♘c4 17. ♕e1 ♖xe2! 18. ♘cxe2! e5 19. g6! exf4 20. gxf7+ ♔xf7 21. ♘xf4 albul obține avantaj, conform analizei semnate tot de Shirov și Ryciagov] *16. ♘b1 ♘c5 17. ♕xb4! d5 18. ♕e1!*

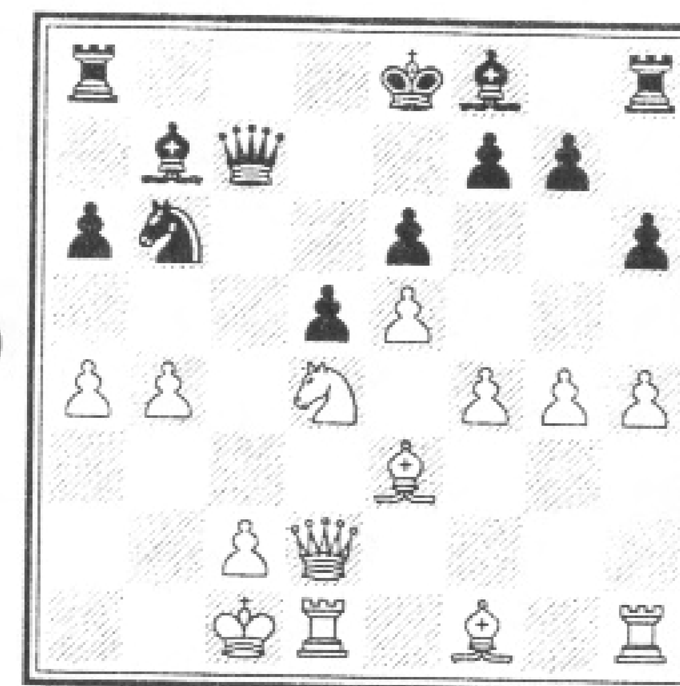

179

18... dxe4 19. ♘c3 ♕c7 20. fxe4 ♘xe4 21. ♘xe4 ♗xe4 22. ♗xa6 ♗c5 23. ♕c3! ♖b8 24. ♖d2!! +– și albul are avantaj decisiv, după părerea analiștilor.

Calul din c3 fiind atacat se pune problema care este deplasarea cea mai utilă în perspectiva atacului? Albul are de ales între *12. ♘a4, 12. ♘e2* și cea mai "rușinoasă" deplasare, cal înapoi, *12. ♘b1.*

Chiar la Linares 1999, Kasparov a demonstrat linia cea mai bună de joc a negrului contra mutării 12. ♘a4 în partida sa cu Topalov.

12. ♘a4 ♕a5 13. b3 ♘c5 14. a3 ♘xa4 15. axb4 ♕c7 16. bxa4 d5 17. e5 ♘d7 18. f4 ♘b6!

180

Aceasta este o importantă întărire la o partidă între doi cvasi-anonimi:

M. Paragua - A. Leroy

Linares open, 1995

18... a5? 19. ♘b5! ♕c8 20. bxa5 d4 21. ♘xd4 ♗xh1 22. ♗b5! ±

Deci campionul mondial studiază și partidele jucătorilor mai puțin cunoscuți în căutarea unor idei noi...!

Dar ultima noutate a apărut la Batumi, chiar când se finisa acest volum:

M. Zulfugarli - O. Cvitan

EU-team ch., Batumi (GEO), 1999

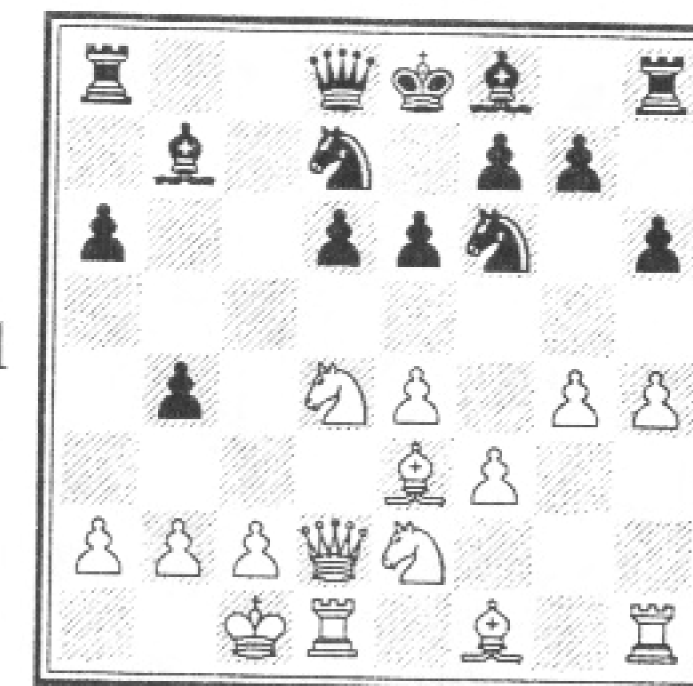
19. f5! *♘xa4* [19... ♘c4 20. ♗xc4 ♕xc4 21. fxe6 ♗xb4 22. exf7+ ♔xf7 23. ♕d3 ♕a2 24. ♖df1+ ♔g8 25. ♔d1 +–] *20. fxe6 ♘c3 21. exf7+ ♔xf7 22. ♗d3 ♗xb4 23. ♖df1+ ♔g8 24. ♕f2 ♗a3+ 25. ♔d2 ♗b4 26. ♕f5 ♖e8 27. e6 ♘e4+ 28. ♔d1 ♕g3* [28... ♘c3+ 29. ♔e1 (29. ♔c1)] *29. ♕f7+ ♔h7 30. ♖f3 ♕b8 31. ♖f6!!, [1-0].*

19. a5 ♘c4 20. ♕c3 ♕e7 21. ♗xc4 dxc4 22. ♗d2 ♗xh1 23. ♖xh1 ♕b7 24. ♖d1 ♗e7 25. ♕f3 0–0–0 26. ♕c6+ ♕xc6 27. ♘xc6 ♖d7 28. ♘xe7+ ♖xe7 29. ♖e1 h5 30. g5 ♔b7 și negrul a câștigat cu ușurință finalul.

Mutarea **12. ♘ce2** utilizată cu succes de Anand cu mulți ani în urmă prezintă dezavantajul că după sacrificiul ♙e4 și f3, ♘e2 este în priză.

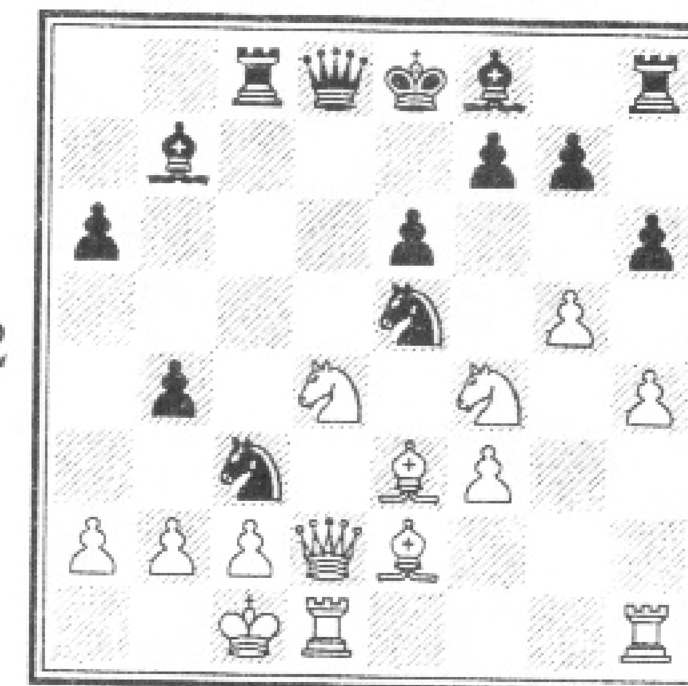
V. Anand - L. Ljubojevic

Buenos Aires, 1994

181

12... d5! 13. ♗h3!?

Prea modestă este continuarea *13. exd5 ♘xd5 14. ♘f4 ♘e5! 15. ♗e2 ♖c8! 16. g5 ♘c3!*

182

17. ♘fxe6 fxe6 18. ♗f4? ♕xd4!, [0–1], **Sarno - Arlandi**, Saint Vincent open (ITA), 1999.

13... dxe4 14. g5 hxg5! [Mai tare decât 14... exf3 15. ♘f4 ♘e4 16. ♕e1 ♗d6 17. ♘dxe6! fxe6 18. ♘xe6 ♕e7 19. ♗d4 cu amenințarea 20. ♘g7, 20. ♗f5 ±, Magem Badals (S. Informator 50/248)] **15. hxg5**

exf3 16. ♘f4 ♘e4 17. ♕e1 și acum în loc de **17... ♖xh3?!** negrul obține o egalitate rapidă prin:

17... f2! 18. ♗xf2 ♕xg5 19. ♗e3 ♕h4 20. ♘dxe6 ♕xe1 21. ♘xg7+ ♔d8 22. ♖hxe1 ♖xh3 23. ♘xh3 ♗xg7 24. ♘g5 ♔c8! 25. ♘xf7 a5!, analiză la partida **V. Anand - A. Beliavski**, Groningen PCA, 1993.

În partida **Ye Jiangchuan - Topalov,** Moscova (ol.) 1994, marele maestru chinez a încercat *16. ♘g3!? ♘e4 17. ♘xe4 ♗xe4* și a continuat cu *18. ♗f4?* permițând negrului să preia inițiativa.

Corect era *18. ♗xe6!* **♖xh1 19. ♖xh1 fxe6 20. ♘xe6 ♕e7! 21. ♘c7+ ♔f7 22. ♕d4 ♔g6! 23. ♖h4 ♘c5 24. ♘xa8! ♗xa8 25. ♖f4! ♕e8 26. ♖xf8 ♕xf8 27. ♕xc5 ♕xc5 28. ♗xc5 =** și furtuna se încheie cu pace, *[½–½]*, **Zagrebelny - Efremov**, Alushta op, 1994

Mai slab este 18. ♘xe6?! fxe6 19. ♗xe6 ♘c5! 20. ♖xh8 *(20. ♕xd8+ ♖xd8 21. ♖xd8+ ♔xd8 22. ♖xh8 ♘xe6 –+)* 20... ♕xd2+ 21. ♗xd2 ♘xe6 22. ♗xb4 ♔f7 –+

În partidă a urmat *18... ♘c5! 19. ♕e3 ♕a5 20. ♔b1 ♗d5 21. ♘b3 ♘xb3 22. axb3 ♕c5 –+ 23. ♕d3 ♕c6 24. g6 ♗e4 25. gxf7+ ♔xf7 26. ♕d2 ♖c8 27. ♖c1 ♗e7 28. ♖h2 ♕d5 29. ♕e1* și albul a cedat căci urma 29... ♖xh3! 30. ♖xh3 ♕f5 31. ♖h2 ♕xf4 –+, *[0–1]*.

La fel de rapid s-a încheiat lupta în partida:

H. Stefansson - H. Olafsson
1994

18. ♗f4 ♘c5 19. ♕e3 ♕b6! 20. g6 f5 21. ♘xf5? exf5 22. ♗xf5 ♖xh1 23. ♖xh1 ♘d3+!!, *[0–1]*.

Ultimele încercări ale albului sunt legate de renunțarea la mutarea 13. ♗h3 în favoarea continuării **13. ♘g3!?**

În partida oarbă de la festivalul Monaco Amber:

J. Nunn - V. Ivanciuk
Monaco Amber, 1994

13. ♘g3 dxe4 14. g5 hxg5 15. hxg5 ♖xh1 16. ♘xh1 ♘d5 17. g6 ♕a5! 18. gxf7+ ♔xf7 19. fxe4 ♕xa2! 20. ♘b3 ♘7f6 21. exd5 ♗xd5 22. ♗d3 ♖c8! 23. ♗d4 ♕xb3 24. ♕g5 ♗e4! 25. ♗xe4 ♘xe4 26. ♖f1+ ♘f6 27. ♖xf6+ gxf6 28. ♕xf6+ ♔e8 29. ♕g6+ ♔d7 30. ♘f2 ♕c4 31. ♕e4 b3 32. c3 ♗h6+, *[0–1]*, atacul albului s-a încheiat tragic.

Mai nou, într-o partidă:

L. Arnold - I. Stohl
Germania, 1997

13. ♘g3 dxe4 14. g5 hxg5 15. hxg5 ♖xh1 16. ♘xh1 ♘d5 17. g6 ♕f6! 18. fxe4 ♘xe3 19. gxf7+ ♕xf7 20. ♕xe3 0–0–0 21. ♗h3 ♗c5 22. ♕g3 ♘f8 23. ♖f1 ♕e7 24. ♘b3 ♗xe4 25. ♘f2 ♗d6 26. ♕e3 ♗d5 27. ♘e4 ♗c7 28 ♕e2 a5 29. ♘bc5 ♗b6 30. ♕b5 ♕c7 31. ♕a6+ ♔b8 32. ♕b5 ♕c6 33. ♕xc6 ♗xc6 34. ♖e1 e5! [...Negrul s-a apărat cu succes...] 35. ♘d3 ♗d4! 36. ♘g5 ♖e8 37. ♘f7 ♘g6 38. ♗f5 ♘f4 39. ♘fxe5

♗b5 40. ♘xf4 ♖xe5 41. ♖xe5 ♗xe5 42. ♘d3 ♗f6 43. b3 ♔c7 44. ♔d2 ♔d6 45. ♔e3 ♗d8 46. ♗e4 g5 47. ♗b7 ♗d7 48. ♗g2 ♗b6+ 49. ♔e2 ♗g4+ 50. ♗f3 ♗f5 51. ♗b7 g4 52. ♗g2 ♔e6 53. ♗b7 ♔f6 54. ♗d5 ♔g5 55. ♔f1 ♔h4 56. ♔g2 ♗d4 57. ♗c6 g3 58. ♗f3 ♗h3+ 59. ♔h1 ♔g5 60. ♗e4 ♗f1 61. ♗g2 ♗e2 62. ♗e4 ♗d1 63. ♔g2 ♔g4 64. ♗h7 ♗f3+ și a câștigat, *[0–1]*.

Fără a putea afirma că discuțiile în jurul continuării **12. ♘ce2** sunt încheiate, este ușor de înțeles de ce Vichy Anand alege în această partidă continuarea:

12. ♘b1!? În primul rând, el mai jucase această mutare:

V. Anand - V. Topalov
Tilburg, 1998

12. ♘b1!? d5 13. ♗h3 și după *13... ♘e5?! 14. g5 ♘fd7 15. ♕e2?! dxe4 16. f4 ♘d3+! 17. cxd3 exd3 18. ♕xd3 ♘c5! 19. ♕c2 ♗e4! 20. ♘xe6?! fxe6 21. ♖xd8+ ♖xd8 22. ♗xc5* Anand s-a salvat cu remiză trecând prin momente grele.

În mod cert Anand pregătise o întărire importantă, nicăieri publicată, legată de sacrificiul interesant de pion *15. g6!? ♘xg6 16. f4!? dxe4 17. f5!* sau *16... ♘c5 17. f5 ♘xe4 18. fxg6!? ♘xd2 19. gxf7+ ♔xf6 20. ♗xe6+* și *21. ♘xd2* cu o poziție de coșmar.

Cum practica "trage" după ea teoria deschiderilor, în mod cert această din urmă idee nu-i era străină "enciclopedicului" Garry Kasparov care a evitat greșeala de a repeta varianta din partida Anand - Topalov și a jucat:

13... g5! Nici această mutare nu este nouă, căci se jucase cu câteva runde înainte în același turneu, în partida:

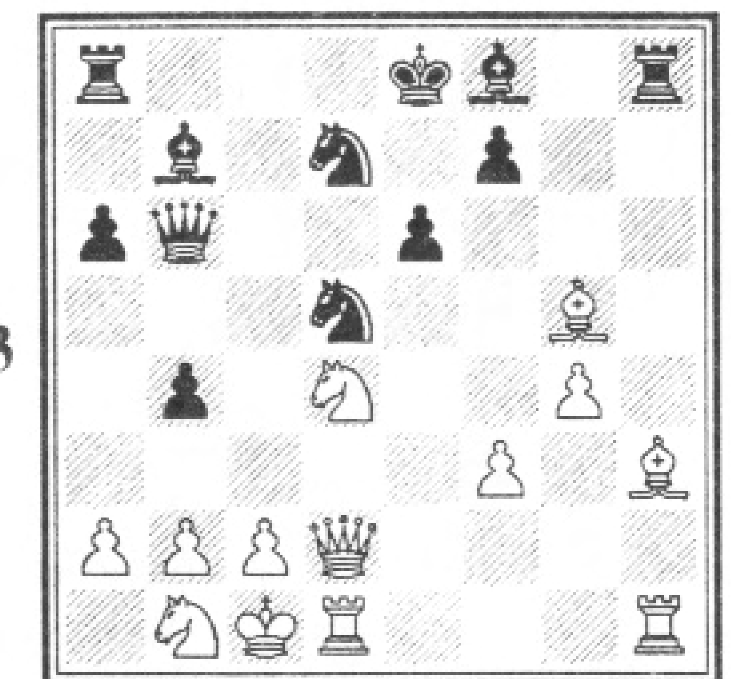
P. Leko - V. Topalov
Linares 1999

13... g5!? 14. hxg5 hxg5 15. exd5 ♘xd5 16. ♗xg5 ♕a5?! 17. ♗g2 (17. a3 ♘c3!?) 17... ♖xh1 18. ♖xh1 ♕xa2 19. ♖h8! ♖c8 20. ♘f5! ♘c5 21. ♖xf8+!! ♔xf8 22. ♗h6+ ♔e8 23. ♘d6+ ♔d7 24. ♘xc8 ♔xc8 25. ♕d4 ♕a5 26. ♗f8 ♘d7 27. ♗d6 ♗c6 28. ♗f1 ♔b7 29. ♘d2 ♕a1+ 30. ♘b1 ♕a5 31. ♗d3 ♕d8 32. ♘d2 e5 și albul deține un mic avantaj după 33. ♗xe5 ♕h4 34. ♔d1 într-un final pe care Anand l-ar fi jucat cu plăcere.

De aceea Anand a jucat imediat, optimist:

14. hxg5 hxg5 15. exd5 ♘xd5 16. ♗xg5 însă s-a trezit cu o mică surpriză pregătită de Kasparov, anume **16... ♕b6!?** un sacrificiu de pion ce ascunde o idee interesantă.

183

17. ♗g2 ♖xh1 18. ♗xh1

Abia acum se observă profunzimea sacrificiului dinamic de pion făcut la mutarea a 16-a. Albul nu poate relua la h1 cu turnul întrucât după 18. ♖xh1 ♗g7! 19. ♘b3 a5! negrul preia inițiativa și creează amenințări imediate. După 18. ♗xh1 acest nebun va rămâne multă vreme pasiv.

18... ♖c8! 19. ♖e1!

Este foarte instructiv cum ambii adversari folosesc imediat prilejul activizării pieselor grele. Prin 18... ♖c8 negrul a pregătit riposta 19. f4 ♘c3! și 19. ♖e1 parează 19... ♘e5! pregătind f4-f5.

19... ♕a5 20. f4!

Specifică marilor jucători este consecvența. Anand preferă unei apărări grele cu un pion în plus (20. a3 ♕c7!) atacul în centru asumându-și evident mari riscuri...

20... ♕xa2 21. f5! ♘c5!

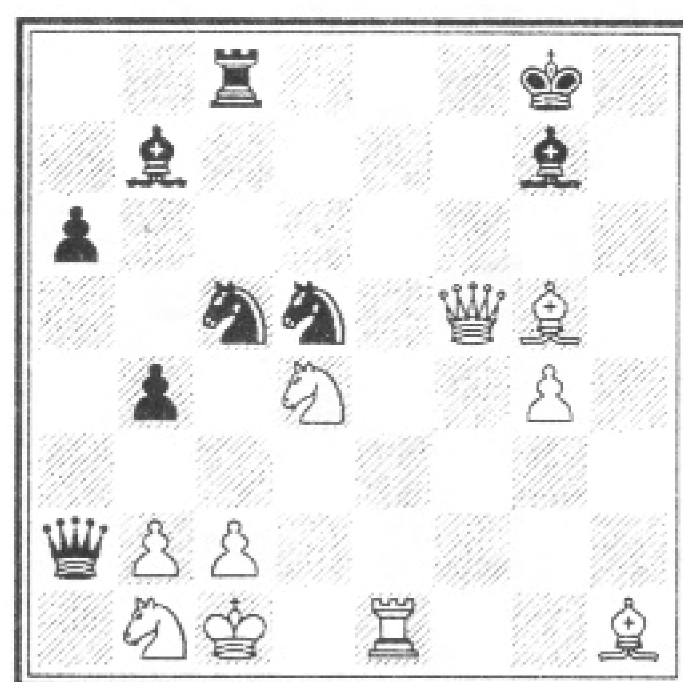
După 21... ♘c3? 22. bxc3 bxc3 23. ♕e3 ♕b2+ 24. ♔d1 albul are atacul!

22. fxe6 ♗g7!!

Kasparov parcă își hipnotizează adversarii cu voința sa de a juca la câștig. El a văzut remiza ce se obținea forțat după 22... fxe6 23. ♕h2! ♘d3+ 24. ♔d2 ♘xe1 25. ♕h5+ ♔d7 26. ♕f7+ ♔d6 27. ♕xe6+ ♔c7 28. ♗f4+! ♔d8 29. ♗g5+ și preferă să continue contraatacul cu amenințarea ♗xd4 și ♘b3+ expunându-și la rândul său regele.

23. exf7+ ♔xf7 24. ♗xd5+?

Presat de timpul de gândire, albul scapă din vedere continuarea activă 24. ♕f2+! ♔g8 25. ♕f5! care ar fi încheiat pașnic acest formidabil duel al atacului, apărării și contraatacului tipic sicilian.

184

Acum nu mergea 25... ♘a4? căci urma 26. ♕e6+ ♔h8 27. ♕e8+! ♖xe8 28. ♖xe8+ ♗f8 29. ♖xf8+ ♔g7 30. ♘e6+! ♔g6 și 31. ♗e4#

După 25... ♗xd4 26. ♗xd5+ ♕xd5 27. ♕g6+ ♔h8 (27... ♗g7 28. ♖e8+ ♖xe8 29. ♕xe8+ ♔h7 30. ♕h5+ =) 28. ♗f6+ ♗xf6 29. ♕xf6 ♔g8 30. ♕g6+ ♔f8 31. ♕f6+ ♕f7 32. ♕h8+ această luptă titanică trebuia să se încheie remiză.

Au urmat însă, în mare criză de timp, o serie de greșeli specifice partidelor de mare luptă:

24... ♕xd5 25. ♖e7+ ♔g8 26. ♖xg7+ ♔xg7 27. ♘c3! bxc3 28. ♘f5+ ♔f7 29. ♕xd5+ ♗xd5 30. ♘d6+ ♔g6 31. ♘xc8 ♔xg5 32. ♘b6 ♗e6 33. bxc3 ♔xg4 34. ♔b2 ♔f4 35. ♔a3 a5 36. ♘a4 ♘e4? [36... ♘d7! 37. ♘b2 ♘b6 38. c4 ♗xc4 39. ♘xc4 ♘xc4+ 40. ♔b3 ♘e5 –+] **37. ♘b2 ♘xc3 38. ♘d3+ ♔e3 39. ♘c5 ♗f5 40. ♔b2 ♘d5 41. ♘b7 a4 42. c4 ♘b6 43. ♘d6 ♗d3 44. c5 ♘d5 45. ♔a3 ♗c2 46. ♘b5 ♘e7 47. ♘a7??** [47. ♘c3! și 44. ♘xa4 =] **47... ♔d4 48. c6 ♘d5 49. ♘b5 ♔c5 50. c7 ♗f5!** [51. ♔xa4 ♘b6+ 52. ♔a5 ♘c4+ 53. ♔a4 (53. ♔a6 ♗c8+ 54. ♔a7 ♔xb5 55. ♔b8 ♘d6 –+) urmat de ♗c2#], *[0–1]*.

Atenția deosebită ce se acordă dispunerii optime a nebunilor în faza constructivă a partidei este justificată de faptul că de regulă negrul are dificultăți în activizarea celor doi nebuni. Dacă albul reușește de regulă fără mari dificultăți activizarea celor doi nebuni, unul din nebunii negri rămâne mult timp limitat datorită pionilor centrali e5-d6 (♗f8) sau d5-e6 (♗c8).

Este cazul unor apărări ca: Apărarea franceză, Gambitul damei, Apărarea spaniolă, Apărarea Philidor etc.

Acesta prim argument oferă albului premizele declanșării unor atacuri rapide în etapa a **4-a**, **cooperarea figurilor ușoare,** atacuri justificate de inexactități sau încălcări ale unor principii de dezvoltare.

În Apărarea franceză negrul trebuie să joace foarte exact deschiderea pentru a compensa diferența de valoare dintre ♗d3 și ♗c8.

1. e4 e6 2. d4 d5 3. ♘c3 ♘f6 4. ♗g5 ♗e7 5. e5 ♘fd7 6. h4!?

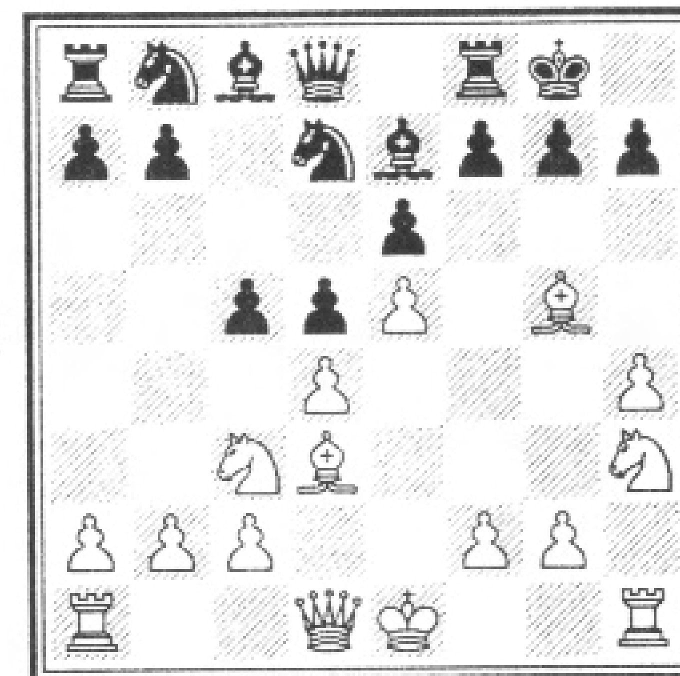
Un sacrificiu de pion pentru inițiativă utilizat cu succes la vremea sa de campionul mondial Aleksandr Alehin.

6... 0–0?!

O veche linie de apărare care a revenit în atenția teoreticienilor după câteva partide jucate de marele maestru belgian M. Gurevich.

7. ♗d3?! c5 8. ♘h3?!

O mutare care pregătește atacul 9. ♗xh7+ ♔xh7 10. ♕h5+ ♔g8 11. ♗xe7 ♕xe7 12. ♘g5!+ și care se justifică în cazul răspunsului greșit din partidă.

185

8... h6?

Și după 8... cxd4 9. ♗xh7+! ♔xh7 10. ♗xe7 ♕xe7 11. ♘g5+ ♔g8 12. ♕h5 sau 8... ♖e8 9. ♘b5! f6 10. ♕h5! ♘f8 11. exf6 ♗xf6 (11... gxf6 12. ♗h6) 12. ♗xf6 gxf6 13. ♘c7 albul câștigă.

Noutatea lui M. Gurevich este aici *8... g6!?* și după 10. f4 cxd4 11. ♘e2 ♕a5+ 12. ♕d2 ♕xd2+ 13. ♔xd2 f6 14. ♗h6 ♖f7 15. h5 fxe5 negrul a obținut joc bun în partida *E. Relange - M. Gurevich*, 1997]

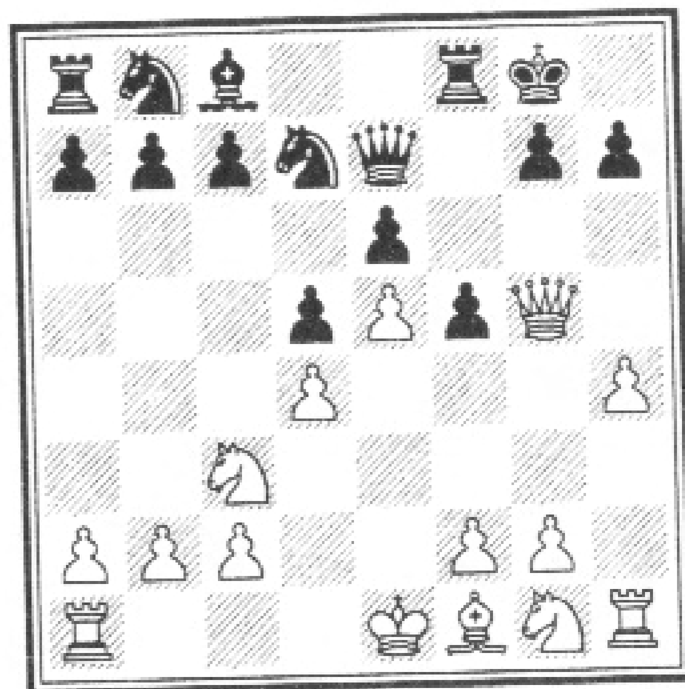
9. ♗xh6! gxh6 10. ♕g4+ ♔h8 11. ♘g5! hxg5 [După 11... cxd4 urma decisiv 12. ♕h5 ♔g7 13. ♘xe6+ fxe6 14. ♕g6+ ♔h8 15. ♕h7#] **12. ♕h5+ ♔g7 13. ♕h7#**, *[1–0]*.

Linia cea mai agresivă de joc s-a aplicat în partida:

M. Hebden - M. Gurevich
Anglia, 1998
Apărarea franceză (C13)

1. e4 e6 2. ♘c3 d5 3. d4 ♘f6 4. ♗g5 ♗e7 5. e5 ♘fd7 6. h4 0–0?! 7. ♕g4! [Mutarea cea mai tare în această poziție și care amenință direct ♗g5-h6. Cum schimbul la g5 ar fi sinucidere curată (se deschide

coloana *h* pentru turn), iar încercarea de contrajoc prin sacrificiul calităţii 7... c5?! 8. ♗h6 g6?! permite albului să continue atacul prin 9. h5! cxd4 10. hxg6! fxg6 11. ♕xe6+ ♖f7 12. ♘xd5! cu avantaj. Negrul este practic forţat la...] **7... f5** [după care jocul va continua cu...] **8. ♗xe7! ♕xe7 9. ♕g5!**

186

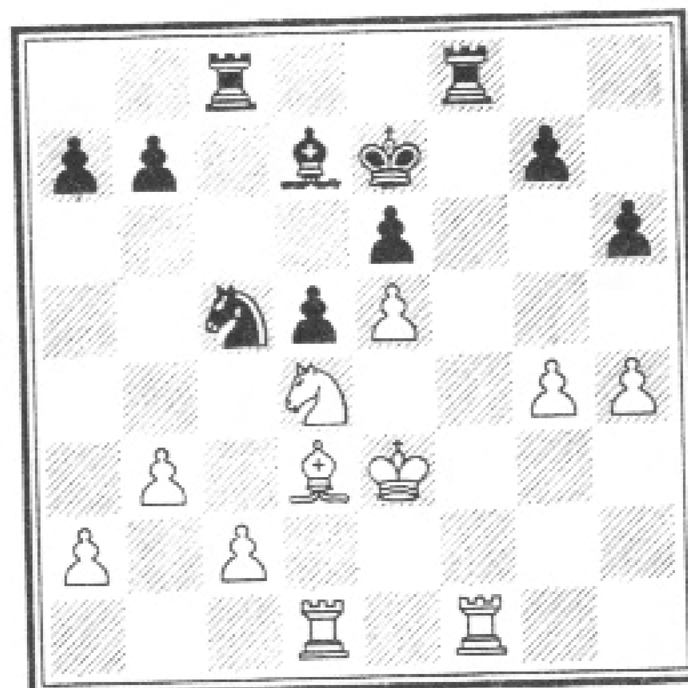
Un exemplu tipic pentru concepţia modernă, dinamică de abordare a luptei pentru iniţiativă.

Ameninţările şi atacul de mat au generat un avantaj poziţional determinat de prezenţa nebunului bun contra unui nebun inactiv, pionul e6 a devenit o slăbiciune cronică, iar în cazul schimbului damelor albul obţine coloana *h* şi trasee bune pentru cai în varianta:

9... ♕xg5 10. hxg5 c5 11. ♘b5 ♘c6 12. 0–0–0! ±

Jocul a continuat astfel:

9... ♕b4 10. 0–0–0! c5 11. ♕e7! ♕b6 12. ♘a4! ♕c6 13. ♘xc5! ♘xc5 14. ♕xc5! ♕xc5 15. dxc5 ♘d7 16. ♘f3 ♘xc5 17. ♗d3 ♘e4 18. ♖hf1 ♗d7 19. ♘d4 ♖ac8 20. f3 ♘c5 21. b3 ♔f7!? 22. ♔d2 [22. g4!?] **23. g4 fxg4 24. fxg4 h6 25. ♔e3** ±

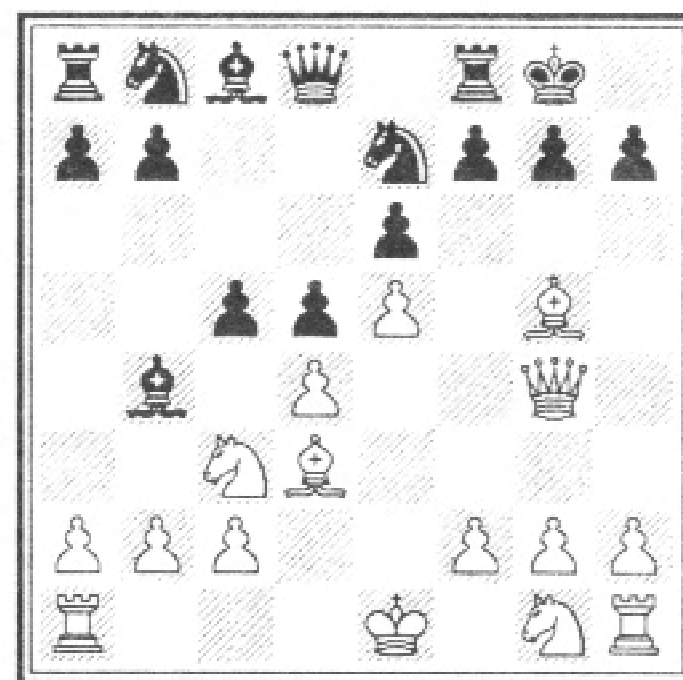
187

Acum nebunul inactiv din deschidere a devenit un nebun rău, limitat de propriii pioni şi fără perspective, iar schimbul ♘xd3 ar conduce un un final slab în care albul deţine un cal bun contra unui nebun rău şi şanse reale de câştig.

Dacă din literatura clasică aflam că acumulările poziţionale creează premizele declanşării atacului, concepţia modernă de joc foloseşte ameninţarea şi atacul pentru acumularea de avantaje poziţionale.

Şi în ***varianta Rubinstein***, apariţia damei la g4 cooperând cu cei doi nebuni activi poate creea mari dificultăţi negrului.

1. e4 e6 2. d4 d5 3. ♘c3 ♗b4 4. e5 ♘e7 5. ♕g4?! 0–0? [5... ♘f5! 6. ♘f3 (6. ♗d3 h5 7. ♕f4 ♘c6 8. a3 ♗e7 9. ♗xf5 g5 10. ♕d2 exf5, ***Calvo - Petrosian***, Las Palmas 1973) 6... ♘c6 7. ♗d3 h5 8. ♕f4 ♗e7!, ***Hebden - Ivkov***, Belgrad 1985] **6. ♗d3 c5 7. ♗g5!** [O mutare tare care pune în valoare marele potenţial de cooperare al nebunilor în poziţii deschise. După numai 7 mutări, negrul nu dispune de apărări satisfăcătoare]

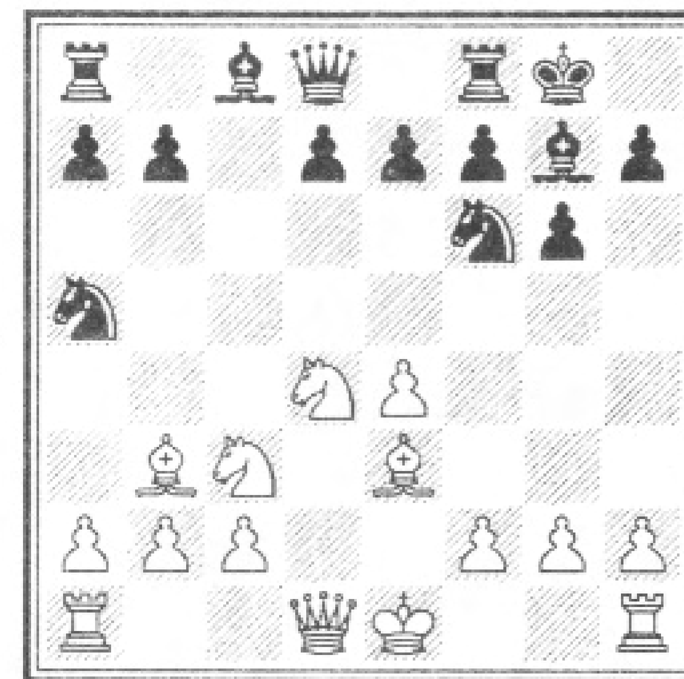
188

7... cxd4 [Şi după 7... ♕c7 8. ♗xh7+! ♔xh7 atacul dublu 9. ♕h4+! ♔g8 10. ♗xe7 ♖e8 11. ♗d6 ♕a5 12. ♘ge2 duce la avantaj clar] **8. ♗f6! g6 9. ♕g5 dxc3** [9... ♘d7 10. ♗xe7 +–] **10. ♕h6 cxb2+ 11. ♔e2 ♘f5 12. ♗xf5!** distruge apărătorul matului. Chiar şi după 12... ♕xf6 13. exf6 bxa1♕ urmează mat prin 14. ♕g7#, astfel că... *[1–0]*.

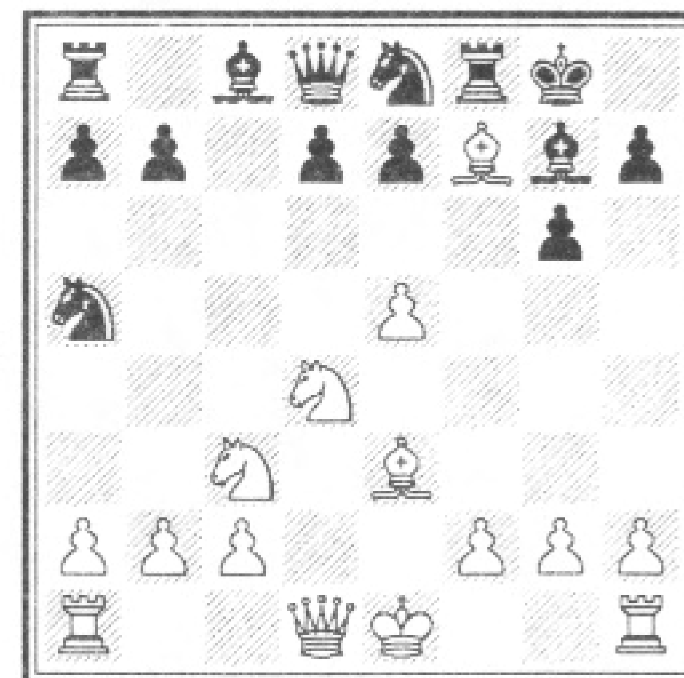
Dispunerea optimă a nebunilor în construcţia atacului urmăreşte nu doar sancţionarea imediată a unor încălcări flagrante a principiilor de dezvoltare, cât mai ales are în vedere perspectiva integrării lor în grupajele de atac.

R.J. Fischer - S. Reshevski
New York, 1958
Siciliana (B35)

1. e4 c5 2. ♘f3 ♘c6 3. d4 cxd4 4. ♘xd4 g6 [Varianta dragonului accelerat sau Simaghin poate fi combătută atât prin dezvoltarea liniştită cu menţinerea îndelungată a avantajului primei mutări, 5. c4 (varianta Maroczy) cât prin construcţia atacului rapid tip Rauzer, prin...] **5. ♗e3 ♘f6 6. ♘c3 ♗g7 7. ♗c4!** [7. f3?! 0-0 8. ♕d2 d5!] **0–0 8. ♗b3** [Spre deosebire de Dragon, albul este obligat la această mutare din cauza 8. f3 ♕b6! cu ameninţarea ...♘g4 sau ...♘xe4!] **8... ♘a5??** [Dacă albul îşi poate permite uneori, forţat de împrejurări, să mute de două ori aceiaşi figură, pentru negru aceasta este un lux... plin de pericole. Ideea negrului este de a schimba ♗b3 şi de a realiza apoi d7-d5. A urmat însă:]

189

9. e5! ♘e8 [Negrul este forţat la această mutare căci atât după 9... ♘h5 10. g4! cât şi după 9... ♘xb3 10. exf6 ♘xa1 11. fxg7 ♘xc2+ 12. ♕xc2 ♔xg7 13. ♕d2! albul are avantaj. Probabil dacă ar fi bănuit ce-l aşteaptă, negrul ar fi ales 9... ♘xb3, ca cel mai mic dintre rele...] **10. ♗xf7+!** ["Un trăsnet pe cer senin" - expresia obişnuită în astfel de cazuri!]

190

10... ♔xf7 11. ♘e6!! [Același lucru urma și după 10... ♖xf7] **11... dxe6** [11... ♔xe6 12. ♕d5+ ♔f5 13. g4+ ♔xg4 14. ♖g1+, variantă dată de unele cărți ca fiind cea efectiv jucată] **12. ♕xd8 ♘c6 13. ♕d2** și negrul a cedat, *[1–0]*.

Curios este faptul că Fischer nu a făcut altceva decât să repete combinația jucată cu câteva luni înainte în partida ***Bastrikov - Șamkovici***...

Samuel Reshevski (1911-1992)

Dispunerea optimă a nebunilor și cailor albi și-a dovedit potențialul de combatere a nerespectării principiilor de dezvoltare de către negru însă planul de atac al albului are în vedere ca după 8... d6 9. f3 ♗d7 10. ♕d2 ♖c8 11. 0-0-0 să realizeze grupajul de atac supranumeric format din pionii *g* și *h*, bateria ♕d2-♗e3, ♖h1-♘c3 și ♘d4-♗b3, fiecare combatant având funcții precise în planul de atac.

Este evident că forța nebunilor crește pe măsură ce se fac schimburi și poziția se deschide. Nebunii intră repede în acțiune în pozițiile deschise, ce rezultă de regulă în cazul construcției atacului rapid sau al dezvoltării liniștite cu menținerea îndelungată a avantajului primei mutări.

Adoptarea metodei hipermoderne de construcție a cooperării strategice, denumite a "resortului strâns" în care nebunii par "ascunși" în fianchetto la g2 șau b2 în spatele cailor din f3 sau c3, limitați uneori de pionii c4 sau d4 pot crea falsa impresie de a fi sortiți unei îndelungate inactivități.

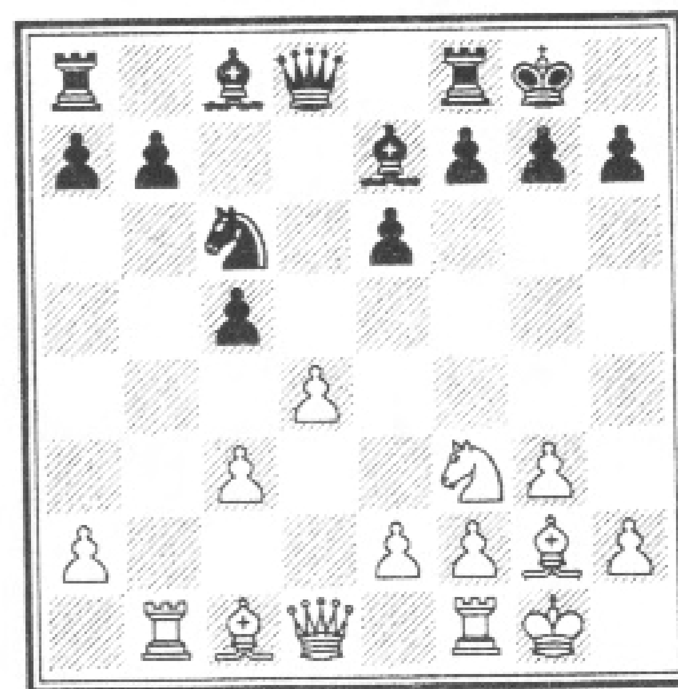
Arta de a-i pune în valoare este specifică marilor maeștri de înaltă clasă și necesită cunoașterea întregului arsenal de procedee strategice și tactice, rafinament și respectarea strictă a principiilor de dezvoltare.

Un exemplu de valorificare a forței nebunilor în fianchetto este partida:

V. Smîslov - A. Toluș
1961
Catalana (E61)

1. d4 ♘f6 2. c4 e6 3. ♘f3 d5 4. g3 c5 5. cxd5 ♘xd5 6. ♗g2 ♘c6 7. 0–0 ♗e7 [7... cxd4 ± 8. ♘xd4 ♗e7 9. ♘xc6 bxc6 10. ♕c2 ±] **8. ♘c3 ♘xc3** [8... cxd4 9. ♘xd5! ♕xd5 10. ♘xd4; 8... 0–0!? 9. ♘xd5 exd5] **9. bxc3 0–0 10. ♖b1!** [♖b1 și ♗g2 au început să coopereze și creează o presiune puternică pe flancului damei]

191

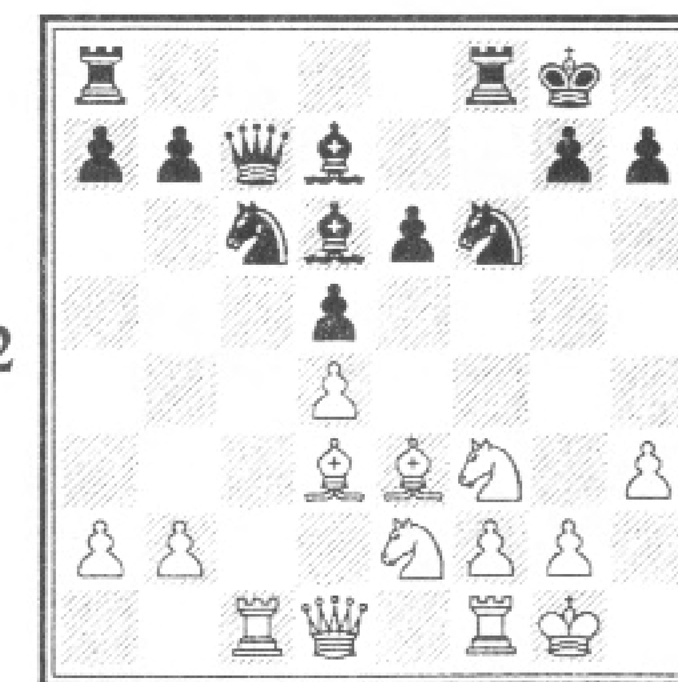
10... ♕a5 11. ♕b3 ♖d8 12. ♗f4 cxd4 13. ♘xd4 ♘xd4 14. cxd4 ♖xd4 15. ♗xb7 ♗xb7 16. ♕xb7 ♕d8? [Chiar după 16... ♖e8 17. ♗e3 ♖dd8 18. ♕xa7 ♕xa7 19. ♗xa7 ♖d2 20. a4 ♖xe2 21. ♗e3 pionul liber *a* decide... A urmat însă izolarea apărării] **17. ♗b8!!** și *[1–0]*.

Sarcina tinerilor antrenori de a răspunde întrebării naive, dar firești, a micilor elevi: **"Cine este mai tare, calul sau nebunul?"** nu este deloc ușoară. Poate că partida următoare va ajuta la elucidarea acestei probleme.

V. Kupreicik - L. Basin
Minsk, 1985
Franceza (C06)

1. e4 e6 2. d4 d5 3. ♘d2 [Varianta Tarrasch este considerată ca linia dezvoltării liniștite cu menținerea îndelungată a avantajului primei mutări. ♘d2 limitează temporar ♗c1 însă nu se expune legării cu tempo 3... ♗b4] **3... ♘f6** [Această dezvoltare cu tempo care obligă pe alb la e4-e5 a revenit la modă] **4. e5 ♘fd7 5. ♗d3 c5 6. c3 ♘c6!?** [Este o problemă de principiu dacă această dezvoltare cu tempo a calului este mai eficientă decât încercarea de a rezolva imediat problema dureroasă a Apărării franceze, inactivitatea ♗c8, prin 6... b6?! urmat de ♗a6] **7. ♘e2** Această mutare care rezervă câmpul f3 pentru calul din d2 în cazul unui nou atac al pionului d4 prin 7... ♕b6 conferă deocamdată acestui cal numai funcții de apărare] **7... cxd4 8. cxd4 f6! 9. exf6** [Tot Kupreicik a încercat să mențină vârful de lance e5 sacrificând un pion prin: 9. f4 fxe5 10. fxe5 (10. dxe5 ♗c5!) ♘xd4! 11. ♘f4 (11. ♘xd4 ♕h4+! –+) ♘xe5 12. ♕h5+ ♘f7 13. 0-0 cu complicații interesante. Tentant pare 9. ♘f4, dar după 9... fxe5 10. ♕h5+ ♔e7 11. exf6+ ♘xf6 12. ♘g6+ hxg6 13. ♕xh8 ♔f7! 14. 0-0 e5 15. ♘b3 ♘f5! centrul de pioni oferă negrului o compensație mai mult decât suficientă (***Beliavski - Cuartas***, Bogota, 1979)] **9... ♘xf6 10. 0–0 ♗d6 11. ♘f3** [Aici merită atenție și continuarea 11. f4 ♕b6 12. ♘f3 0-0 13. ♔h1 ♗d7 14. ♘c3 ♔h8 15. ♗e3 ♘e7 (15... ♕xb2? 16. ♘b5 urmat de a3 și ♖f2 +–) 16. ♘e5 ♗e8 17. ♕d2 ♘f5 18. ♗g1, ***B. Ivanovic - I. Farago***, Toronto 1984] **11... ♕c7?!** [Negrul evită schimbul nebunului său bun prin ♗f4 și ia în vizor pionul h2] **12. h3!?** [Începutul unui plan a cărui paternitate aparține marelui maestru Eingorn. Astăzi aici este preferată continuarea 12. ♗g5] **12... 0–0 13. ♗e3 ♗d7 14. ♖c1!** [O mutare logică, încadrându-se în etapa a 6-a de activizarea pieselor grele. Se amenință atât a3 și b4-b5, cât și ♘c3-a4-c5]

192

O analiză a eficienței activizării figurilor celor două tabere ne pot da unele indicii privind planurile de joc a celor două tabere. Prezența pionilor

slabi d4 și e6 fac din ♗e3 și ♗d7 piese temporar inactive. În schimb ♗d3 respectiv ♗d6, sunt figuri puternice cu rază mare de acțiune. ♘f3, ♘f6 și ♘c6 ocupă poziții optime controlând câmpurile centrale, în schimb ♘e2 este temporar inactiv.

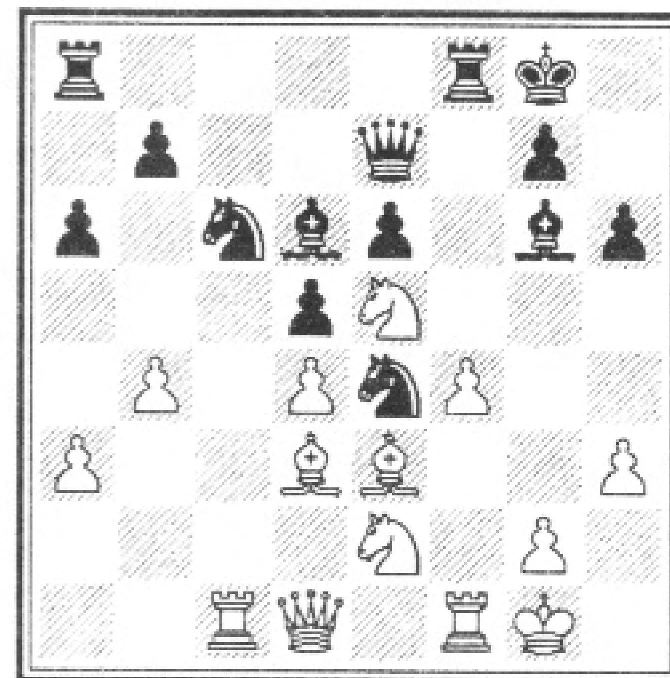
Albul va acționa pentru a penetra pe coloana semideschisă *c*, iar negrul va încerca să riposteze utilizând semicoloana *f*. În lupta pentru câmpul e5 albul va căuta să îndepărteze ♘c6 iar contrajocul negrului va viza ♘f3.

Practic ambele tabere și-au aplicat satisfăcător planurile generale de construcție a cooperării strategice de atac, respectiv apărare și contraatac.

Aplicarea dogmatică a principiului lui Em. Lasker că: ***«Trecerea la jocul de mijloc este o a doua deschidere, în care ne vom îmbunătăți poziția pieselor inactive»*** l-a determinat pe negru la mutarea aparent logică **14... ♗e8?** cu ideea ♗h5. Subtilitatea ordinii de mutări alese de alb face dificilă sarcina alegerii mutării și a planului cel mai eficient. De ex. continuarea aparent activă 14... ♘h5? este greșită datorită mutării 15. ♘g5! După 15... g6 16. ♘c3! este o dublă lovitură întrucât se amenință "pozițional" 17. ♘b5 și "tactic" 17. ♘xh7 ♔xh7 și 18. ♕xh5+. Preferabil era însă 14... ♖ae8 și după 15. a3 ♔h8. Mai slab este 15... ♖e7 (legat logic de planul ♗d7-e8-h5) întrucât calul sosește la momentul potrivit pe câmpul visat, e5, prin 16. ♘e5! și se va întări prin f2-f4 pentru că nu merge 16... ♗xe5? 17. dxe5 ♕xe5 18. ♗c5! cu câștig de calitate.

15. ♘g5! [Un exemplu de utilizare a unui procedeu tactic (atacul simplu) în scop strategic. Calul eliberează cu tempo drumul pionului *f*] **15... ♕e7 16. f4!** Albul se reîntoarce la vechiul plan din partida ***Ivanovic - Farago*** în condiții mult mai avantajoase pentru că după ocuparea câmpului e5, planul de acțiune pe coloana *c*, este mai eficient] **16... h6 17. ♘f3 ♘e4 18. a3 ♗g6 19. b4 a6 20. ♘e5!** [Ocuparea avanpostului e5, o dublă lovitură (atac simplu ♗g6 și dublu ♘c6), pune negrul în fața dilemei de a alege între continuarea prea pasivă 20... ♗e8 sau schimbul acestui ♘e5, oricum greu de suportat]

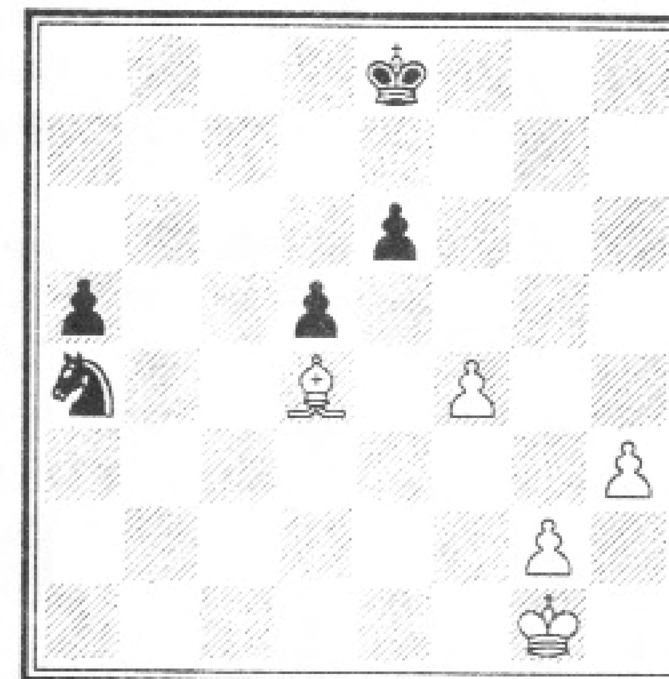
193

20... ♗xe5 [O decizie grea, având dezavantajul că activează puternic (după 21. dxe5) nebunul pasiv din e3, însă stânjenește deocamdată accesul albului pe coloana *c*, care ar fi survenit după 20... ♘xe5 21. dxe5 ♗b8 (21... ♗c7? 22. ♗c5 +–) 22. ♗c5 ♗a7 22. ♕d4!] **21. dxe5 ♕h4** [Negrul și-a pus toate speranțele în acest contraatac bazat cooperarea damei cu ♘e4, piesă până acum lipsită de cooperare și a ♗g6] **22. ♕b3!** [Dama albă a mutat abia la mutarea 22 (!), venind în sprijinul grupajului de atac format din pionii *a* și *b*, ♖c1, ♗e3 și d3 urmărind penetrarea

coloanei *c*] **22... ♗f5 23. a4!** [Se amenință b4-b5 urmat de ♖c7] **23... ♘g3 24. ♘xg3 ♗xd3 25. ♕xd3 ♕xg3 26. ♖f3! ♘xe5?** [Elegant, dar ineficient întrucât după...] **27. ♖xg3! ♘xd3 28. ♖c7! ♖f7 29. ♖xf7 ♔xf7 30. ♗d2! ♘b2 31. ♗c3!** [... a rezultat un final în care cooperarea ♖ + ♗ este superioară celei dintre ♖+ ♘] **31... ♘xa4 32. ♖xg7+ ♔f8 33. ♗e5! b6 34. ♖h7 ♖e8 35. ♖xh6 a5 36. bxa5 bxa5 37. ♖h8+!** [Cea mai simplă soluție] **37... ♔f7 38. ♖xe8 ♔xe8 39. ♗d4!!** și negrul a cedat, *[1-0]*.

194

Poziția finală merită o diagramă fiind un caz rar de aplicare a "poziției-școală" prezentată în manualul lui J.R. Capablanca pentru a dovedi superioritatea nebunului asupra calului în poziții deschise. În condiții de perfectă egalitate materială, negrul este neputincios în fața marșului pionilor *g* și *h* sprijiniți de la distanță de ♗d4 care totodată paralizează ♘a4.

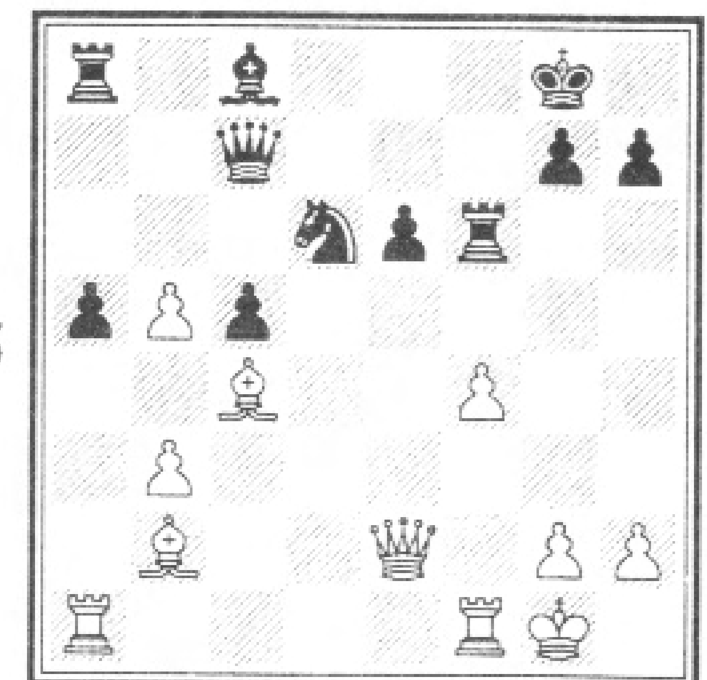
Dacă în primele 10-15 mutări caii sunt mai eficienți decât nebunii, aceștia devin o forță puternică în funcție de maestria jocului cu pionii. Odată eliberate diagonalele, nebunii capătă o forță uriașă acționând în tandem. Perechea de nebuni în poziții deschise colaborând cu dama sau piesele grele reprezintă un puternic grupaj de atac penetrant.

Iată un exemplu concludent:

C. Garcia Palermo - A. Matanovic
Apărarea Nimzovici (E42)
Viena, 1986

1. d4 ♘f6 2. c4 e6 3. ♘c3 ♗b4 4. e3 c5 5. ♘ge2 d5 [Mai nou aici se joacă 5... cxd4 6. exd4 0–0 7. a3 ♗e7 8. d5 exd5 9. cxd5 ♖e8] **6. a3 cxd4 7. axb4 dxc3 8. ♘xc3 0–0 9. b5!** [Stânjenește dezvoltarea calului pe câmpul natural c6] **9... dxc4 10. ♗xc4 ♕c7 11. ♕e2 a5?! 12. e4! ♘bd7?! 13. f4! b6 14. e5 ♘e8 15. b3 ♘c5 16. ♘a4!** [Elimină singura piesă activă a negrului (♗c5) și pregătește plasarea nebunului pe marea diagonală a1-h8. prin f4 și e5 albul a câștigat spațiu pasivizând caii negri] **16... f6 17. ♘xc5 bxc5** [17... ♕xc5? 18. ♗a3!] **18. exf6** [18. ♗b2? f5!] **18... ♖xf6 19. 0–0 ♘d6 20. ♗b2!**

195

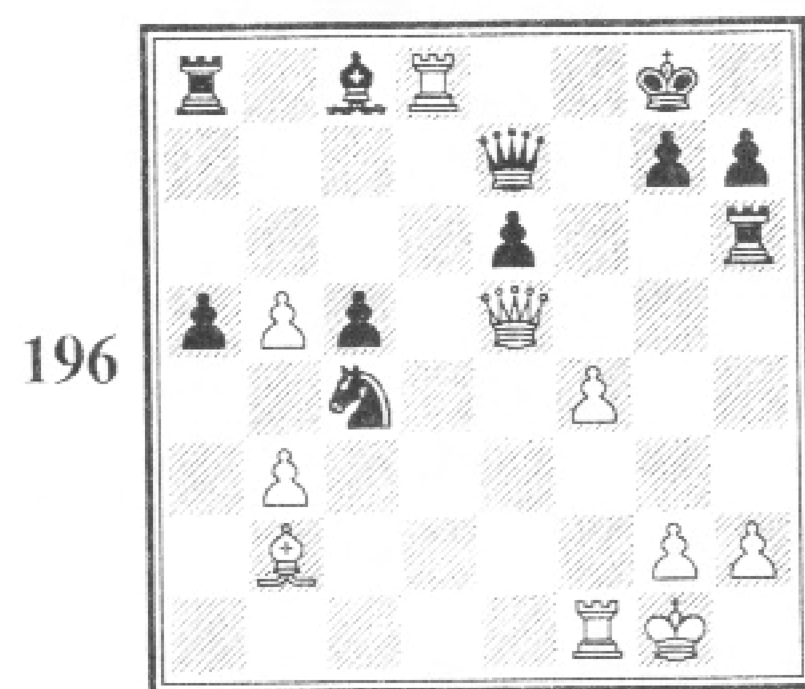
[După numai 20 mutări albul a reușit dispunerea optimă a perechii sale de nebuni înainte ca negrul să-și

termine dezvoltarea.

Principiul cooperării impune acum intervenția rapidă a pieselor grele (♕, ♖) în atacul obiectivelor adverse]

20... ♖h6?! [O încercare de apărare activă (20. f5? ♘xc4 cu atac dublu la h2) însă și după 20... ♖f7 21. ♗e5 ♕e7 albul stă mai bine, atât după 22. ♖fd1 ♘xc4 23. bxc4, cât și după 22. ♗d3 cu amenințarea ♗xd6 și ♕e4 +−] **21. ♕e5! ♕e7 22. ♖ad1! ♘xc4?** [Prelungea lupta 22... ♘e8, dar după 23. ♗a3 cade pionul c5] **23. ♖d8+!!**

196

[Procedeul tactic de îndepărtare a apărătorului pune capăt partidei], *[1–0]*.

Concluzii

În procesul construcției cooperării strategice, caii se dezvoltă rapid, cooperând cu pionii în lupta pentru cucerirea centrului.

Activizarea rapidă a nebunilor cu tempo este necesară în cazul dezvoltării liniștite cu menținerea îndelungată a primei mutări și a contrucției atacului rapid. Stânjenirea construcției apărării, se realizează eficient prin cooperarea nebunilor cu pionii și caii în atacul centrului advers sau a unor slăbiciuni adverse. În perspectivă, trebuie avută în vedere și valorificarea forței nebunilor în grupajele de atac.

Planurile generale specifice metodei hipermoderne a "resortului strâns" implică valorificarea, cu prima ocazie, a acțiunii nebunilor pe marile diagonale a1-h8 sau h1-a8. Nebunii colaborează bine cu pionii în slăbirea unor câmpuri în lagărul advers.

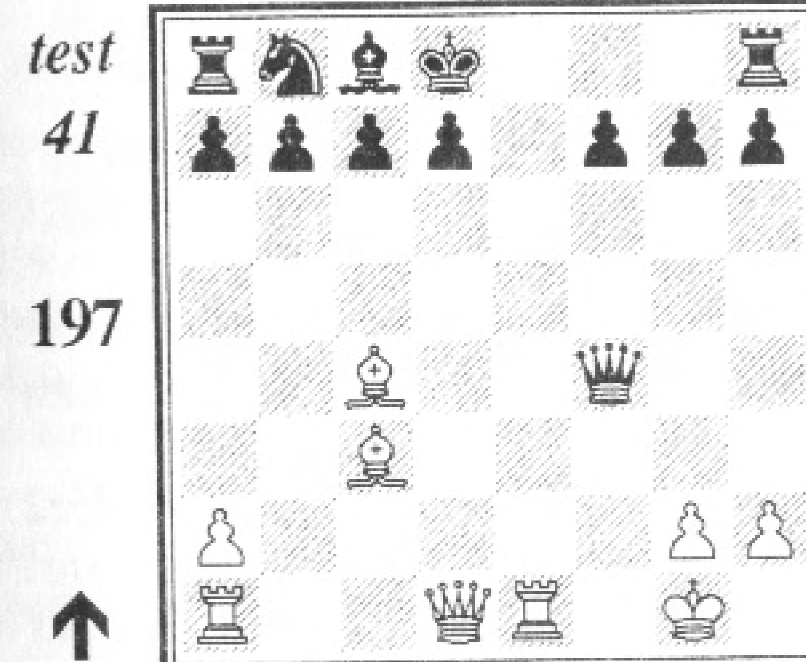
Având de luptat cu limitarea propriilor pioni și figuri și cu stânjenirea pionilor adverși adevărata forță a nebunilor se manifestă după slăbirea unor diagonale sau în urma unor simplificări sau schimburi favorabile. Capacitatea nebunilor de a ataca obiective aflate la mare distanță le acordă un însemnat potențial de cooperare cu dama și piesele grele în atacul unor obiective aflate pe linia a 7-a.

Demonstrați cum valorificați forța perechii de nebuni!

Linden - Maczuski
Paris, 1863

test 41

197

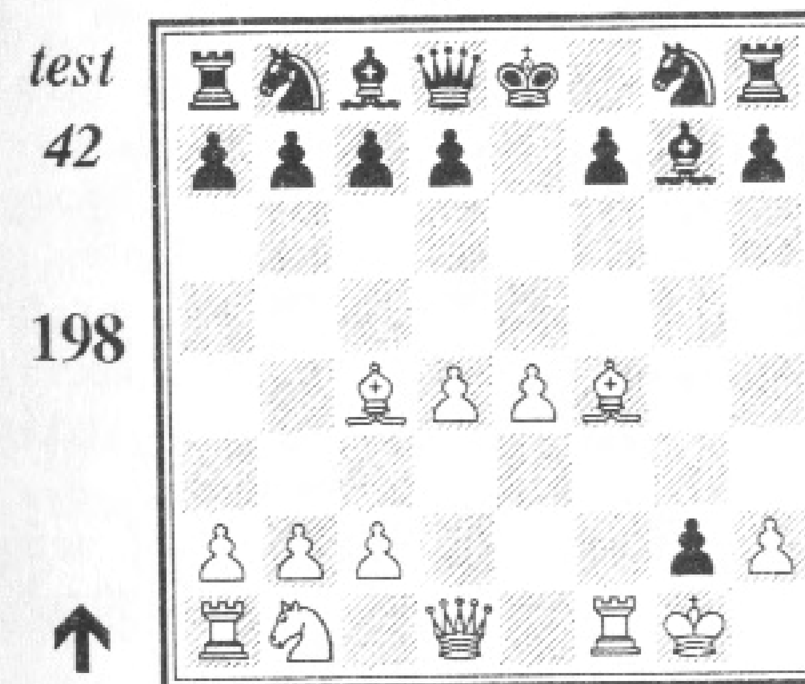

↑

F. Lazard - N.N.
1903

test 42

198

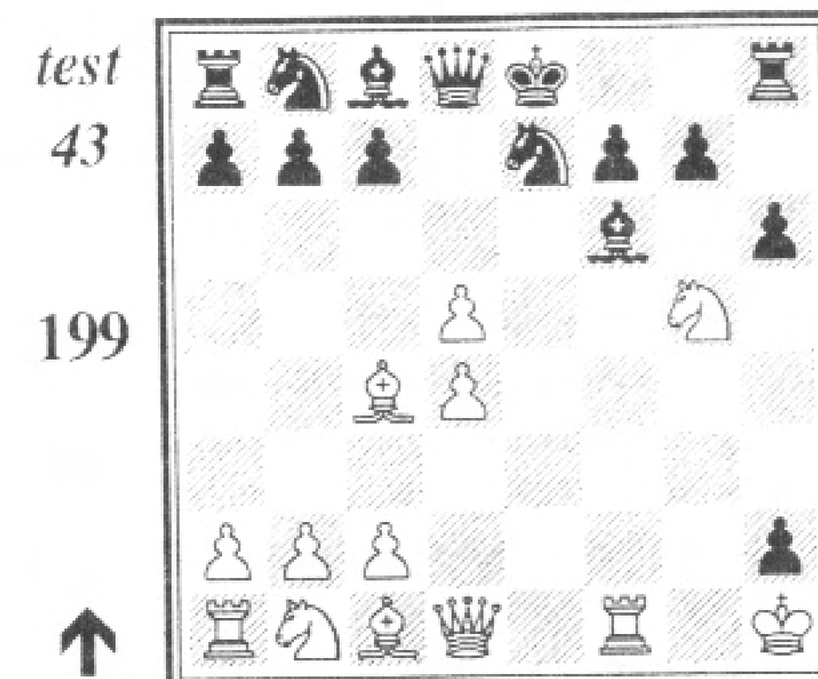

↑

F. Duz-Hotimirski - Robin
1910

test 43

199

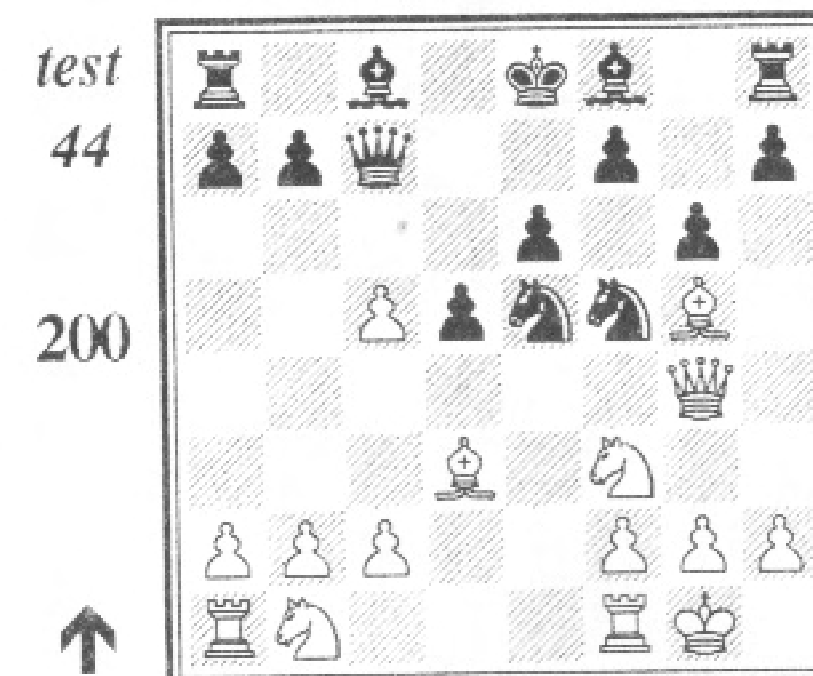

↑

J. Podgorny - J. Bubenik
corr., 1940

test 44

200

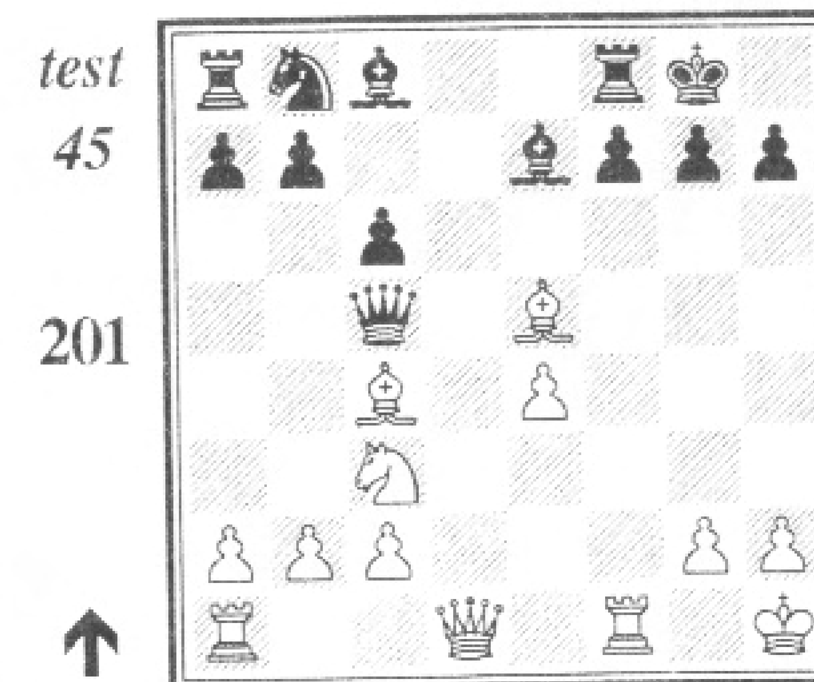

↑

B. Baranov - M. Bonci-Osmolovski
1953

test 45

201

↑

Răspunsuri TESTE

Care o fi răspunsul corect?

Test 1, diagrama 48, pag. 54

1) Negrul a jucat foarte slab deschiderea. Mai bine era 7... ♗d6! 8. c3 0-0 9. ♘d2 ♖e8 10. a3 ♗f8 11. ♘g5 d5!

Mutările 7... ♗e7 și 8... d6 au permis albului să declanșeze inițiativa prin a2-a4.

2) Albul deține un avantaj clar la criteriile 1, 2, 3, 4.

3) Continuarea dezvoltării cu **14. ♗g5!** îl pune pe negru într-o situație foarte grea. După **14... g6** urmează **15. ♕e2! gxf5** [15... ♗e7 16. ♘xe7 ♕xe7 17. ♕f3 +-] **16. e5! dxe5 17. ♕xe5 ♕e7 18. ♕xf5! ♗c8 19. ♕xf6 ♕xf6 20. ♗xf6 ♖h6 21. ♗d5** +-

Test 2, diagrama 49, pag. 54

1) Avantajul negrului este determinat de criteriile 1, 2, 3, 4, 8...

2) ... care îi asigură baza pozițională necesară declanșării planului de atac prin:

1... ♘xe4! 2. fxe4 ♗xe4 3. ♗e2 ♗b7! [amenință ♕c6] **4. h4 ♗d6! 5. ♔h2 ♕e7! 6. ♘g2 ♕e4! 7. ♗f1 ♘f3+! 8. ♔h1** și negrul câștigă imediat prin **8... ♕f5** -+ [sau 8... ♕g4]

Test 3, diagrama 50, pag. 55

1) Mobilitatea superioară a figurilor, majoritatea de pioni pe flancul damei determină direcția de joc, planul de valorificare a majorității.

2) **21. b6! ♕c8 22. c6! bxc6** [22... ♕xc6? 23. ♘d6 +-] **23. ♕xa5 ♘e5 24. ♕d2 ♕a6 25. a5! ♘xd3 26. ♘c5!** [26. ♗f1? ♘xe1! 27. ♗xa6 ♘f3+] **26... ♘xc5 27. ♗xc5 ♕b5 28. ♗xe7 ♖c8 29. ♗f1! ♕b3 30. ♖a3! ♕d5 31. b7!** +-

Test 4, diagrama 51, pag. 55

1) Albul deține avantaj la criteriile nr. 1, 2, 4, 5, 7, ceea ce determină direcția principală: atacul regelui advers.

2) Ultima figură intră în joc cu mare forță:

1. ♖c1! ♕xf4 2. ♘xe5 ♘e4 3. ♗xe4 ♗xa3 4. ♕xd5 ♗xc1 5. ♘xd7 ♕h6 6. ♗f5 ♗a3 [6... ♗f4 7. ♘f6+ ♔b8 8. ♕xc6 ♕xh2+ 9. ♔f1 ♕h1+ 10. ♔e2 ♖he8+ 11. ♔f3] **7. ♘f6+ ♔c7 8. ♕f7+ ♗e7 9. ♖xe7+ ♘xe7 10. ♕xe7+ ♔c6 11. ♗d7+ ♖xd7 12. ♕xd7+ ♔c5 13. ♕d5#**

Test 5, diagrama 52, pag. 55

1) În condiții de perfectă egalitate materială, avantajul albului constă în mobilitatea superioară a figurilor, controlul centrului, deținerea câmpurilor tari c5, e5, configurația superioară a pionilor (pionii slabi c6, a6) și dominația pe semicoloana *c*.

2) Planul albului constă în atacul centrului advers cu scopul realizării mutării e4 și ulterior d4-d5.

Avantajul albului s-a concretizat prin:

28. e4! ♘xe4 29. ♘xe4 dxe4 30. ♖xe4 f6?! 31. ♘f7!! ♕e8 32. ♖xe6 ♕xe6 33. ♘d8! ♕e4 34. ♘xc6 h6 35. d5! ♕d3 36. h3 ♕d2 37. g3 ♔h8 38. ♔g2 ♕d3 39. ♖e1 ♔h7 40. ♖e3 ♕d2 41. ♖e8 ♕d3 42. ♕d4 ♕c4 43. ♕e4+ ♕xe4+ 44. ♖xe4 +- și albul a obținut avantaj decisiv. A mai urmat: **44... ♔g8 45. ♘b8 ♔f7 46. ♘xa6 ♖d7 47. ♖d4 ♘e7 48. d6 ♘f5 49. ♖d5 ♘xd6 50. ♘c5 ♖d8 51. ♘e4 ♘b7 52. a6 ♔e6 53. ♖xd8,** *[1–0]*.

Test 6, diagrama 53, pag. 55

În condiții de egalitate materială albul deține avantaj evident la criteriile: avantaj de dezvoltare (♗c8), mobilitate superioară a figurilor, controlul și ocuparea centrului. Existența unor slăbiciuni grave în lagărul advers și mutarea de două ori a figurii înaintea încheierii dezvoltării (era necesar 12... ♗b7) induce ideea declanșării inițiativei printr-o serie de duble lovituri care conduc la câștig de material și atac decisiv:

13. ♗xe7 ♕xe7 14. ♘e5! ♘xe5 15. ♗xh7+!! ♔f8 16. ♕xh5 ♘c4 17. ♗d3! ♕f6 18. ♗xc4 bxc4 19. b5! ♗d7 20. bxc6 ♗xc6 21. ♖b1! g6 22. ♕h6+ ♔e7 23. ♖b6! ♔d7 24. ♕h3 ♕g5 25. ♖fb1! ♖h8 26. ♕f3 f5 27. ♖xc6!! ♔xc6 28. ♘xd5! ♖ab8 29. ♘f4+ ♔d7 30. ♖b7+! ♖xb7 31. ♕xb7+ ♔e8 32. c6, *[1–0]*.

Test 7, diagrama 54, pag. 56

Avantajul albului constă în configurația superioară a pionilor, poziția expusă a regelui advers și în mobilitatea pieselor grele care vor ataca slăbiciunile d5, f6 și eventual h7.

Planul de joc constă în activizarea pieselor grele în atacul centrului și pe flancul regelui.

20. ♖d1! ♖ac8 21. ♕a4! [Cu ideea ♕h4] **21... c4 22. ♖d4!** [Activizarea pe linia a 4-a] **22... b5 23. ♕d1! ♔h8 24. ♖h4! ♖g8 25. ♘d4!** [Atacul dublu la f5 și b5, care după:] **25... ♕d7** [... permite combinația elegantă:] **26. ♖e7! ♕xe7 27. ♘xf5!!** [O dublă lovitură ce obligă pe negru să cedeze, căci se amenință simultan dama și, mai grav, 28. ♖xh7+!! ♔xh7 29. ♕h5#]. *[1–0]*.

Test 8, diagrama 55, pag. 56

1) Avantajul albului constă în superioritatea la criteriile: controlul și ocuparea centrului, avantajul de dezvoltare, mobilitatea superioară a figurilor.

2) Lipsa de armonie din poziția negrului se datorează lipsei de reacție la ocuparea centrului și a nedezvoltării ♗c8. Planul albului trebuie combătut prin reacția energică în centru pregătind d6 și e7-e5, ca în partida:

J. Horvath - Zhang Zhong
Elista (ol.), 1998
Olandeza (A81)

1. d4 f5 2. g3 ♘f6 3. ♗g2 g6 4. ♘h3 ♗g7 5. ♘f4 d6 6. ♘c3 c6! 7. h4 0-0! [Pentru ca după 8. h5 să contraatace prin 8... e5] 8. d5 ♘g4! 9. 0-0 ♘e5 10. e4 ♘a6 11. ♕e2 ♘c7 12. ♗e3 fxe4 13. ♗xe4 e6 14. dxe6 ♘xe6 15. ♖ad1 ♕c7 16. ♖fe1 ♖e8 17. ♗g2 ♘xf4 18. gxf4 ♘f7 19. h5 ♗f5! cu joc bun pentru negru.

3) Planul de joc constă în atacul imediat al slăbiciunilor din lagărul advers.

9. ♘b5! ♘e8 10. ♘d5! ♖b8 11. hxg6 hxg6 12. c3! a6 13. ♘bxc7 ♘xc7 14. ♘xc7 e6 15. d5! ♘d8 16. d6! ♕f6 17. ♗e3! ♘c6 18. ♕b3 b5 19. ♗xc6! dxc6 20. ♗d4! ♕f7 21. ♗xg7 ♔xg7 22. 0-0-0 +- e5 23. ♕b4! ♕xa2 24. d7! c5 25. ♕h4 ♗b7 26. ♕h7+ ♔f6 27. ♖d6+, *[1-0].*

Test 9, diagrama 56, pag. 56

Avantajul albului constă în mobilitatea superioară a figurilor, controlul și ocuparea centrului, configurația mai bună a pionilor (pionul c5 slab), dama adversă - blocheur slab. Prin manevra ce urmează, calul alb se îndreaptă spre c4 și totodată se pregătește atacul pionului c5 prin ♕c2 și ♖c1.

19. ♘b1! f5 20. ♘d2! ♗b5 21. ♕c2! ♗xf1 22. ♔xf1 fxe4 23. ♘xe4 ♕xd5 24. ♖ad1! ♕c6 25. ♕c4+ ♕e6 26. ♘d6 ♕xc4+ 27. bxc4 ♖ed8 28. ♗xc5 ♘e6 29. ♗a7! ♖a8 30. ♗e3 ♖d7 31. c5! ♗f8 32. ♘e4 ♖c7 33. ♖d5 ♖ac8 34. ♘d6! ♖d8 35. ♖xe5 ♘xc5 [35... ♗xd6 36. cxd6 ♖xd6 37. ♗a7! +-] **36. ♗xc5 ♖xc5 37. ♖xc5 ♖xd6 38. ♖b1!,** *[1-0].*

Test 10, diagrama 57, pag. 56

Albul stă mai bine, deținând avantaj de dezvoltare și o mobilitate superioară a figurilor. El poate declanșa imediat inițiativa folosind legarea neplăcută ♗g5-♖d8.

12. f4! ♖e8 13. f5! [13... gxf5 14. exf5 e4 15. ♖ad1 h6 16. ♗e3; 13... ♖f8 14. ♖ad1 h6 15. ♗h4!] **13... ♘d7 14. ♖ad1 f6 15. ♗e3** [Cu amenințarea c5 și ♗c4+] **15... ♗f8 16. fxg6 hxg6 17. ♗g4 ± ♘b6 18. ♗xc8 ♘xc4 19. ♗xb7 ♘xe3 20. ♗xa8 ♖xa8 21. ♖xf6 +- ♘xd1 22. ♘xd1 ♖d8 23. ♘c3 ♔g7 24. ♖xc6 ♖d2 25. b3 ♗b4 26. ♘d5 ♗a3 27. ♖c7+ ♔h6 28. h4! ♔h5 29. ♖h7+ ♔g4 30. ♔h2 ♗c5 31. ♘f6+ ♔f4 32. ♖g7,** *[1-0].*

3) Negrul a greșit când a reluat cu calul la e5. El ar fi egalat ușor, jucând ca în partida:

V. Cehov - W. Uhlmann
Open, Dresden GER, 1998

8... dxe5! 9. ♗g5 ♕xd1 10. ♖fxd1 ♗g4! 11. ♖d3 ♗xf3 12. ♗xf3 ♘d4! 13. ♘d5 ♘xd5 14.

cxd5 f5! 15. ♗e3 ♖ae8 16. ♔f1 ♘c2 17. ♖ad1 ♘xe3+ 18. ♖xe3 ♗h6! După care negrul a preluat inițiativa prin 19. ♖a3 ♖f6! 20. exf5 e4! 21. ♖e1 gxf5 22. ♖xa7 ♖b6 23. b3 ♗d2 24. ♖d1 exf3 25. ♖xd2 ♖e1+, *[0-1].*

Test 11, diagrama 65, pag. 62

1) După acceptarea gambitului Evans mai bine este 5... ♗e7 6. d4 ♘a5, iar la 7. ♗e2!? (Kasparov) d5! De asemenea, după 6. d4 este mai bine 6... d6 7. ♕b3 ♕d7 8. dxe5 ♗b6;

2) Aprecierea poziției conduce la concluzia avantajului deținut de alb la criteriile 1, 2, 3, 4, existând posibilitatea unor puternice dezvoltări cu tempo.

3) Dublarea atacului asupra câmpului f7 prin:

8. ♕b3 ♕e7 [Dacă 8... ♕f6 urmează 9. e5! ♕g6 10. ♘xc3 ♘ge7 și acum, conform recomandărilor lui M.I. Cigorin, după 11. ♘e2 sau 11. ♗a3 albul are atac puternic] **9. ♘xc3 ♘f6?** [Și după 9... ♗xc3 10. ♕xc3 f6 *(10... ♘f6 11. ♗a3 d6 12. e5 ♘e4 13. ♕b2 ♘xe5 14. ♘xe5 ♕xe5 15. ♖fe1! +-)* 11. ♗a3 d6 12. ♗d5! ♗d7 13. ♖ab1 0-0-0 14. ♘d4 +-, albul câștigă. Șanse de apărare oferea doar 9... ♕b4! 10. ♗xf7+ ♔d8 11. ♗g5+ *(11. ♗xg8? ♕xb3!)* 11... ♘ge7 12. ♘d5 ♕xb3 13. axb3 ♗b6 *(13... ♗b4! ⌓)* 14. ♖fc1 h6 15. ♖xc6 hxg5 16. ♘xb6 cxb6 17. ♖xb6 ca într-o partidă ***Freeborough - Rankin*** datând din... 1893! Acum urmează foarte tare...] **10. ♘d5! ♘xd5** [După 10... ♕xe4 urma 11. ♘g5!] **11. exd5 ♘e5** [Mai slab este 11... ♘d8 12. ♗a3 d6 13. ♕b5+! +-] **12. ♘xe5 ♕xe5 13. ♗b2 ♕g5 14. h4! ♕xh4** [14... ♕h6 15. ♕a3 +-, amenințând ♖fe1+; 14... ♕g4 15. ♖fe1+ ♗xe1 *(15... ♔d8 16. ♕e3 ♗b4 17. ♕h6!! gxh6 18. ♗f6+ ♗e7 19. ♗xe7+ ♔e8 20. ♗g5+! ♔f8 21. ♗xh6+ ♕g7 22. ♖e8+!! ♔xe8 23. ♗xg7 +-)* 16. ♖xe1+ ♔d8 17. ♕e3 ♕xh4 18. g3!] **15. ♗xg7 ♖g8 16. ♖fe1+ ♔d8** [16... ♗xe1 17. ♖xe1+] **17. ♕g3!** [17. ♕g3! ♕xg3 18. ♗f6#] și negrul a cedat, *[1-0].*

Test 12, diagrama 66, pag. 62

Albul putea juca foarte bine 5. ♘g5! ♘h6 6. 0-0 și nu merge 6... ♗e7 din cauza 7. ♘e6! fxe6 8. ♗xh6 ♘b6 9. ♗xg7.

De asemeni 6. ♘c3 ♘b6 7. ♗b3 ♕e7 8. a4! exd4 9. ♕xd4 f6 10. a5 ♘d7 11. ♘e6! a dus la avantaj pentru alb, ***Barasch - Yarmolik***, 1986.

Negrul nu a utilizat contraatacul și stânjenirea nebunului alb prin 7... b5!? 8. ♗b3 a6 9. ♕e2 ♘f6 10. ♖d1 ♕c7 și negrul se apără.

Test 13, diagrama 67, pag. 63

1) 6... ♘e4 și ieșirea prematură a damei 7... ♕h4 sunt mutări greșite.

Era necesar 7... ♕e7 8. ♕e2 ♘d5 9. c4 ♗a6;

2) Criteriile 1, 2, 3, 4, ieșirea damei negre din joc și posibilitatea unor dezvoltări cu tempo;

3) Atacul trebuie început cu sacrificiul calității:

10. ♗xg5! ♕xh1 11. ♘c3! ♗b4 12. 0-0-0! ♗xc3 13. bxc3 ♕xh2 14. ♕f3! 0-0 15. ♗d3! f6 16. ♖h1! ♕xh1+ [Și după 16... fxg5 albul are

atac decisiv (***Ciarubin - Hinnemo***, 1990) 17. ♗c4+! d5 18. exd6+ ♗e6 19. ♗xe6+ ♔h8 20. ♕xf8+ ♖xf8 21. ♖xh2 cxd6 22. ♗d7 h6 23. ♗xc6 +−] **17. ♕xh1 fxg5 18. ♕xh7+ ♔f7 19. ♕g6+!**, *[1–0]*.

Test 14, diagrama 68, pag. 63

1) Mutările 7... h6 și 9... ♘f8, care amână efectuarea rocadei (cu ideea g5 și ♘g6) și mențin regele negru în centru;

2) Criteriile 1, 2, 3, 4 și procedeele tactice eliberarea cu tempo a diagonalelor și atacul dublu justifică acțiunea rapidă de atac;

3) Atacul trebuie declanșat imediat prin:

11. ♘xe5! ♕xe5 12. ♘d5!! ♕d6 [Pierd imediat continuările 12... ♕xb2?? 13. ♘c7#! sau 12... ♕b8 13. ♘xe7 ♔xe7 14. ♗a3+ ♔e8 15. ♗d6! ♗g4 16. f3 ♕d8 17. fxg4! +−] **13. ♗a3! cxd5** [Nici alte continuări nu salvează: 13... c5 14. e5! ♕xe5 15. ♖e1 ♘e4 16. ♖xe4!] **14. ♗xd6 dxc4 15. ♗xe7 ♔xe7 16. e5 ♘6d7 17. ♕d6+ ♔d8 18. f4 a5 19. f5 ♖a6 20. ♕d5 ♔e7 21. ♕xc4 ♖c6 22. ♕d5 h5 23. ♕xa5 ♖hh6** +− și negrul a cedat peste câteva mutări.

Pentru statisticieni, iată și restul partidei: **24. ♖ae1 b6 25. ♕d2 ♔d8 26. ♕d5 ♖xc2 27. e6 fxe6 28. fxe6 ♘xe6 29. ♖xe6 ♗b7 30. ♖f8+** [30... ♔c7 31. ♕d6#], *[1-0]*.

Test 15, diagrama 81, pag. 77

1) Albul deține un avantaj clar în condițiile lipsei oricărui contrajoc al adversarului.

2) El deține avantaj de dezvoltare - (1), perechea de nebuni - (9), posibilități superioare de control - (3) și activitate în centru.

3) Planul de joc va urmări punerea în mișcare a majorității centrale de pioni și activizarea nebunului de negru.

16. ♗e1! ♘e4 17. ♘d2 ♕b6 [17... ♘df6 18. f3! ♘d6 19. ♗h4!] **18. ♘xe4 dxe4 19. f3! exf3 20. ♕xf3 ♕b3 21. ♗c3! ♘f8 22. ♕g3 ♕e6 23. ♖ce1 ♕d5 24. e4!** [Albul a reușit să-și creeze o falangă centrală puternică] **24... ♕g5 25. ♕f2 ♗e6 26. ♖e3 ♘g6 27. ♖g3 ♕e7 28. d5! ♗d7** [28... cxd5 29. ♕d4! ♕f8 30. ♖xg6 +−] **29. ♗a2! cxd5 30. exd5! ♘e5 31. ♖e3 ♕f6 32. ♖xe5 ♖xe5 33. ♗xe5**, *[1–0]*.

Test 16, diagrama 82, pag. 78

1) Poziția este echilibrată. Albul deține un mic avantaj, având un plan clar.

2) Criteriile 3 (controlul centrului) și 6 (configurația de pioni prezintă o majoritate centrală).

3) Pregătirea mutării e3-e4 prin:

15. ♗b2! ♖c8 16. ♖ae1! h6 17. e4! cxd4 18. cxd4 dxe4 19. fxe4 [Albul a reușit să-și creeze falanga centrală] **19... ♘e5 20. ♕d1 ♘c4 21. ♗c1! ♘h7 22. e5!** [Eliberează câmpul e4] **22... ♖e6 23. ♖e4! ♘f8 24. ♘f5 ♔h8 25. ♕h5!** [Dama vine să întărească forța grupajului de atac] **25... ♖c7 26. ♖h4 ♘h7 27. ♘xg7!** [Distruge protecția regelui advers] **27... ♔xg7 28. ♗xh6+ ♔g8 29. ♖g4+ ♖g6 30. e6!!**, *[1–0]*.

Test 17, diagrama 83, pag. 78

1) Albul deține o superioritate de moment datorită:

2) Avantaj de dezvoltare - (1), mobilitate superioară a figurilor - (2), controlul și ocuparea centrului.

3) Atacul trebuie declanșat imediat în centru prin:

13. e5! ♘e8 14. e6! fxe6 15. ♗c4! ♕e7 16. dxe6 ♘c7 17. f5! ♘c6 18. ♗g5! ♗f6 19. ♘e4! ♗xg5 20. ♘fxg5 gxf5 21. ♘xd6 ♘d4 22. ♕h5 ♗xe6 23. ♖ae1 ♖f6 24. ♘xf5! ♘xf5 25. ♘xe6 ♘xe6 26. ♖xe6 ♖xe6 27. ♕xf5 ♖e8 28. ♖e1, *[1–0]*.

O realizare a lui G. Kasparov la 17 ani!

Test 18, diagrama 84, pag. 78

1) Albul deține un mic avantaj datorită avantajului de dezvoltare (♖a8, ♘b8, ♗c8) și are o mobilitate superioară a figurilor, greu de valorificat datorită caracterului închis al poziției.

2) Planul de joc este legat de activizarea pieselor grele pregătindu-se deschiderea coloanelor *c* (prin b4, c4-c5) sau *f* (f2-f4) după îmbunătățirea poziției ♘f3 pe traseul ♘f3-e1-d3 sau crearea unui centru mobil de pioni.

11. ♘e1! a5 [O mutare de stânjenire a planului cu b4] **12. ♘d3 ♗g4?!** [Merita atenție mutarea 12... ♗d7] **13. ♕e1!?** [O mutare bună, care are avantajul că după f4 se amenință f4-f5 cu izolarea nebunului g4] **13... ♘a6** [Acum este evident că albul a câștigat duelul teoretic întrucât în timp ce negrul deabia și-a încheiat dezvoltarea, albul a declanșat inițiativa] **14. f4! exf4?!** [O decizie legată de mari riscuri pentru că centrul mobil de pioni al albului devine o puternică forță cooperând cu grupajul de figuri. Preferabil era 14... ♗d7 15. fxe5 dxe5 16. ♘f3 ♘b4! schimbând puternicul cal din d3] **15. gxf4 ♖fe8?** [O mutare pasivă care stopează doar temporar avansarea centrului alb. Mai bine era 15... ♘b4!? 16. ♘xb4 axb4, dar albul menține inițiativa după 17. ♕e3!?] **16. a3 a4 17. ♕e3 ♗d7 18. ♖ae1 c6** +−

Test 19, diagrama 85, pag. 79

19. e5! cxd5 20. cxd5 ♘g4 [20... ♗f5 21. ♕d4! ♗xd3 22. ♕xd3 ♘c5 23. ♕g3 – cu amenințarea 24. ♘c4 +−] **21. ♕d4 ♗f5 22. ♘e4** [Bine este și 22. ♘c4!? ♗xd3 *(22... ♕h4 23. h3 ♘xe5 24. ♘xd6 +−)* 23. ♕xd3 dxe5 24. d6 ±] **22... ♗xe4 23. ♖xe4 f5 24. ♖ee1 ♕h4 25. h3! ♘xe5 26. ♘xe5 ♖xe5 27. ♖xe5 dxe5 28. ♕xe5 ♘c5 29. d6 ♘e4 30. d7 +− ♕f6?!** [Și după 30... ♖f8 31. ♖d1 ♕f2+ 32. ♔h1 ♕g3 *(32... ♘g3+ 33. ♔h2 +−)* 33. ♕e6+! ♔h8 34. ♕xe4! fxe4 35. d8♕ +− albul câștigă] **31. ♗xe4 fxe4 32. ♕xf6 gxf6 33. ♖c1**, *[1–0]*.

Test 20, diagrama 86, pag. 79

1) Albul stă mai bine având avantaj de dezvoltare, mobilitate superioară a figurilor, controlul câmpurilor centrale.

2) Planul legat de declanșarea inițiativei prin atacul centrului negru, respectiv crearea unui grupaj de atac după deschiderea de coloane pe flancul regelui, cu atacul câmpurilor h7 și g7.

În partidă s-a jucat:

11. f3! ♘xe5 12. ♗xe5 b5 [La rândul său, negrul încearcă să des-

chidă coloane pe flancul damei chiar cu sacrificiul unui pion. După 12... exf3? 13. gxf3 ♖xf3 14. ♗d3! ♗g5 *(14... g6? 15. ♗xg6 +–; 14... h6? 15. ♗xg7! ♔xg7 16. ♕g2+)* 15. ♗xh7+ ♔h8 16. ♕g6 ♗xe3+ 17. ♔b1 +–] **13. e5** [Închide flancul damei, menținând ♗c8 pasiv] **13... ♗g5 14. fxe4?!** [După părerea unor comentatori mai sigur era aici 14. f4!? ♗f6 15. ♗xf6 ♕xf6 16. g4!] **14... ♗xe3+ 15. ♔b1 ♖f2 16. ♕b3 ♕g5** [După 16... ♗f4 urma 17. ♗xf4 ♖xf4 18. e5 ♕f8 19. ♕g3 ♖f2 20. ♗d3 cu avantaj] **17. exd5** [Bine era și 17. ♗g3!? ♖d2 *(17... ♖f8 18. ♕d3 a5 19. ♗e2 ±)* 18. ♖xd2 ♗xd2 19. ♗d3 și avantajul de dezvoltare trebuie să-și spună cuvântul] **17... exd5 18. ♗xb5! ♗f5+ 19. ♗d3! ♗xd3+ 20. ♖xd3 ♕xg2 21. ♖hd1 h6 22. ♕b7 ♖af8 23. ♖g3 ♕e4+ 24. ♔a1 g6?** [Ceva mai multă rezistență oferea 24... ♖2f7!? 25. ♕xc6 ♕h1 26. ♖gd3 *(26. ♖gg1?? ♕xg1! –+)* ♖f1 27. ♕a4 ± După...] **25. ♕xc6!** [urmează ultima greșeală, care va permite albului un final elegant] **25... ♕e2??** [25... ♖xb2? 26. ♔xb2 ♕e2+ 27. ♔a3 ♕xd1 *(27... ♖f3+ 28. ♖xf3 ♕xf3+ 29. ♔b4 +–)* 28. ♖xg6+ +–] **26. ♖xg6+!**, *[1-0]*.

Test 21, diagrama 87, pag. 79

Albul are la dispoziție mai multe planuri de joc.

A) 8. d4 cxd4 9. ♘xd4 ♗g7 10. ♗a3 ♕b6 11. ♘c3! a6 *(11... ♕xd4 12. ♘b5 ♕b6 13. ♘xd6+ ♔d8 14. ♘xf7+ ♔c7 15. ♘xh8 ♖xh8 16. ♖ad1 ±)* 12. ♖ad1 0–0 13. ♘a4 ♕c7 14. c4;

B) 8. ♗b2 ♗g7 9. d4 cxd4 10. ♗xd4 0–0 11. ♖d1 b5 12. ♕xb5 ♘xe4 13. ♕e2 d5 14. c4 ♖c8;

C) Având în vedere că negrul își va fiancheta nebunul la g7, foarte interesant este planul ales în partidă, de formare a falangei centrale de pioni:

8. c3!? ♗g7 9. d4! 0–0 10. ♘bd2 [Albul trebuie să pregătească mutarea e4-e5 după care calul dispune de traseul d2-c4-d6] **10... ♕c7 11. ♗b2 cxd4** [Unica șansă a negrului este eventualul contrajoc pe linia *c*] **12. cxd4 ± ♖fc8**

Albul și-a realizat obiectivul principal: realizarea falangei centrale și o dispunere optimă a figurilor.

Test 22, diagrama 88, pag. 79

Albul deține avantaj datorită controlului și ocupării centrului, mobilitatii superioare a figurilor, existența câmpurilor slabe d6 și f6 (după e4-e5) mobilității cailor albi care pot ataca la f7. După e4-e5 ♗ g7 va fi stânjenit, iar contrajocul negrului pe coloana *c* este ineficient.

Planul albului constă din punerea în mișcare a centrului mobil de pioni și accesul cailor pe câmpurile slabe ce se formează.

În partidă a urmat:

13. e5! dxe5 [13... ♘d5 14. ♘c4!; 13... ♘e8!?] **14. dxe5 ♘d5 15. ♘c4! ♗f8 16. ♘g5 ♘c5 17. h4! h6 18. ♘h3! ♕d8?! 19. h5! ♕h4** [19... g5?! 20. f4!] **20. hxg6 fxg6 21. ♘d6 ♗xd6 22. exd6 ♕e4 23. ♕d2 ♔h7 24. ♖ad1 ♘d7** [La 24... ♖c6 urma 25. ♖fe1. Acum dacă:

A) 25... ♕h4 albul continuă cu 26. ♕e2 ♕d8 *(26... ♖xd6 27. ♕c4!*

♕xc4 28. bxc4 ♖b6 29. ♗d4 +–) 27. ♕e5 ♕f8 și după 28. ♖xd5! exd5 29. ♘g5+! hxg5 30. ♕h2+ ♔g8 cu atac de mat: 31. ♕h8+ ♔f7 32. ♕h7+ ♕g7 33. ♕xg7#

B) 25... ♕f5 26. ♕d4! ♕f8 *(26... ♕f7? 27. ♕h4!)* 27. ♖c1! ♖ac8 28. b4! ♘d7 29. ♖xc6 ♖xc6 urma 30. ♖xe6 +–

C) 25... ♕g4 26. f3 f5 27. ♕d4! ♕f8 *(27... ♕f7 28. ♕h4)* 28. ♖c1 ♖ac8 din nou după 29. b4! albul are avantaj decisiv]

25. ♖fe1 ♕f5 26. ♕e2 ♖e8 27. ♖d3 g5 28. ♕h5 [Câștiga și 28. ♘xg5+! ♕xg5 *(28... hxg5 29. ♕h5+ ♔g8 30. ♕h8+ ♔f7 31. ♕g7#)* 29. ♖g3 +–] **28... ♖g8** [28... ♕g6?? 29. ♘xg5+ ♕xg5 30. ♕f7+] **29. ♖f3!!**, *[1-0]*.

Test 23, diagrama 142, pag. 105

1) Albul stă mai bine.

2) Controlul și ocuparea centrului, mobilitate superioară a figurilor, câmpuri slabe (e6) și în perspectivă d5 în tabăra adversă.

3) **15. ♗g4!! ♘c7 16. ♗b6!** [Procedeele tactice amplifică forța planurilor poziționale] **16... f5** [După 16... ♗d7 urma decisiv 17. f5!] **17. exf5 exf5 18. ♗f3! ♕d7 19. ♖e1 ♖ae8** [Schimburile ce urmează conduc la stăpânirea totală a câmpurilor d5 și e6 în condițiile pasivizării totale a figurilor adverse] **20. ♗xc6 ♕xc6 21. ♗xc7 ♕xc7 22. ♕d5+ ♔h8 23. ♖e6!** [Planul strategic al albului s-a încheiat cu succes] **23... ♗d8 24. ♖ae1! ♖xe6 25. ♖xe6 ♕f7 26. ♖xd6!** [Avantajul albului se materializează] **26... ♕e8 27. ♔g2 ♗c7 28. ♖e6 ♕h5 29. ♕f3 ♕xh4 30. ♘d5!** [În sfârșit, calul a sosit pe câmpul ideal. Restul este doar... tehnică] **30... ♗b8 31. ♕h3 ♕xh3+ 32. ♔xh3 ♖d8 33. ♖b6 h6 34. g6 ♗d6 35. ♖xa6 ♔g8 36. ♖b6 ♗f8 37. ♘c7 ♖d7 38. ♘xb5 ♖d2 39. ♖b8 ♖xc2 40. ♘d4**, *[1-0]*.

Test 24, diagrama 143, pag. 105

Saltul calului la d5 decide datorită poziției pasive a pieselor negre:

15. ♘d5! exd5 16. cxd5 ♗h3 17. ♖xc6 ♕d7 18. ♖g1! ♗d8 19. ♖g3 g6 20. f5! +– gxf5 21. ♖xh3 f4 22. ♗g4! ♕e7 23. ♗f5 fxe3 24. ♕h5!, *[1-0]*.

Test 25, diagrama 144, pag. 106

1) Albul stă mai bine.

2) Avantaj de dezvoltare, mobilitate superioară a figurilor, posibilitatea creării de puncte tari pentru cai.

3) Albul poate declanșa inițiativa, punând în valoare avantajul de dezvoltare și posibilitatea cooperării cailor cu pionii în crearea unui avanpost puternic: **13. dxe5! dxe5 14. ♗xf6! ♗xf6 15. ♘ce4!** [O dublă lovitură care amenință atât ♘xf6, cât și câștigul unui pion la b5] **15... ♗d8** [Singura apărare] **16. c5!** [Creează avanpostul puternic d6] **16... ♘d5 17. ♘d6+ ♔f8 18. ♗f5! ♗xf5 19. ♕xf5 ♗f6 20. ♘2e4! g6 21. ♕f3 ♗g7 22. g4 h5 23. ♘g5** [Al doilea cal atacă decisiv] **23... ♔g8** [23... hxg4 24. ♘e6+ ♔g8 25. ♕xd5 +–] **24. ♕xf7+ ♕xf7 25. ♘dxf7 ♖f8 26. e4 ♖xf7 27. ♘xf7 ♔xf7 28. exd5 exd5 29. ♖xd5 hxg4 30. ♖d7+ ♔f6 31. ♖hd1 ♖f8 32. ♖d8!**, *[1-0]*.

Test 26, diagrama 145, pag. 106

1) Albul stă mai bine.

2) Configurația mai bună de pioni, mobilitate ♘>♗.

3) După schimbarea nebunilor de câmpuri albe planul albului devine clar. Atacul centrului prin f2-f3, deschiderea semicoloanei *f* și plasarea ♘ alb la f5 pe ruta c3-e2-g3-f5.

14. ♗xd7+ ♕xd7 15. 0–0 ♗g7 16. f3! f5 17. ♕f2! 0–0 18. ♘e2 ♖ae8 19. fxe4 fxe4 20. ♘g3 ♖e6 21. ♘f5! ♖g6 22. ♕f4 ♔h8 23. ♖f2 ♗f6 24. g4 ♖xg4+?! [O încercare disperată de a stopa creșterea presiunii pe coloana *f*] **25. ♕xg4 ♖g8 26. ♕xg8+ ♔xg8 27. ♖af1! ♗e7 28. ♖g2+ ♔f8 29. ♘h6 ♔e8 30. ♖g8+ ♗f8 31. ♖xf7 ♕xf7 32. ♘xf7 ♔xf7** și peste câteva mutări negrul a cedat, *[1-0].*

Test 27, diagrama 146, pag. 106

1) Albul stă mai bine.

2) Mobilitate superioară, configurație mai bună a pionilor, posibilitatea activizării pieselor grele.

3) **22. d5! cxd5 23. ♘xd5 ♕c5 24. ♘xe7 ♕xe7 25. ♘d4! ♕c5 26. ♕f3+!**, *[1–0].*

Test 28, diagrama 147, pag. 106

1) Albul stă mai bine.

2) Avantaj la mobilitatea superioară a figurilor, controlul și ocuparea centrului, poziția expusă a regelui advers, activitate mai eficientă a pieselor grele (atac la rege).

3) **1. ♘e5! ♖g8 2. ♖g5!! ♖xg5** [2... ♕xg4? 3. ♘f7#!] **3. ♕xe6 ♖xe5 4. ♕f7 ♖d8 5. ♖xf6 ♗xe4 6. h3 ♖g8 7. ♖f2 ♖eg5 8. g4** și albul a câștigat finalul, *[1–0].*

Test 29, diagrama 148, pag. 107

1) Albul are avantaj decisiv.

2) Calul deține rol principal în crearea plasei de mat.

3) **1. ♕xf7+!! ♗xf7 2. ♖fxf7+ ♔xg6 3. ♖g7+** și în fața matului în două mutări negrul a cedat, *[1–0].*

Test 30, diagrama 149, pag. 107

19. ♘d5!!, *[1-0]*, căci după **19... ♕xd2** [19... ♖xc1+ 20. ♖xc1 ♖xc1+ 21. ♕xc1 ♕d8 22. ♕c8!! ♕xc8 23. ♘xe7#] **20. ♘xe7+ ♖xe7 21. ♖xc8+♖e8** [21... ♘c8 22. ♗xd2] **22. ♖xe8+ ♘xe8 23. ♗xd2** +– rezistența este inutilă.

Test 31, diagrama 150, pag. 107

1) Albul stă mai bine.

2) Avantaj de dezvoltare, configurație superioară a pionilor, ♘>♗.

3) **19. ♗xf6!** [Acest schimb asigură un avantaj pozițional consistent realizând slăbirea configurației de pioni pe flancul regelui și conducând la apariția câmpului slab f5, ideal pentru calul alb] **19... gxf6** [19... ♕xf6? 20. ♕xb7 0-0 21. ♖c1!] **20. ♖fd1 0–0 21. e3 ♖fd8 22. ♖ac1 ♖xd1 23. ♖xd1 b5 24. ♕c2 ♖c8 25. ♘h4! ♕e6 26. ♘f5! ♗b8 27. ♖d4!** [Apariția turnului prin procedeul activizării pe linia a 4-a în grupajul de atac este decisivă, amenințându-se acum 28. ♖g4+ ♔h8 29. ♖g7 cu amenințarea ♖xh7+ și ♘d4+] **27... c5??** [O greșeală în poziție grea, negrul nu observă că poziția puternicului cal din f5 conduce și la slăbiciunea liniei a 8-a] **28. ♕xc5! +– ♔h8** [28... ♖xc5?? 29. ♖d8#] **29. ♕d5 h5 30. ♕f3**, *[1–0].*

Test 32, diagrama 151, pag. 107

Pentru valorificarea rapidă a poziției active a ♘b5 albul a utilizat procedeul tactic de eliberare cu tempo a câmpului declanșând inițiativa prin dezvoltări cu tempo și amenințări imediate asupra regelui advers aflat în centru:

12. f5! gxf5 13. ♗f4! ♘f6 14. ♘xd6 ♘d5 15. 0–0–0! ♔e7 16. ♗g2 ♘xf4 17. ♘xf4 ♘c6 18. ♘xb7 ♘e5 19. ♖he1 ♖ab8 20. ♗d5! ♖hc8 21. ♘a5! ♖b6 22. ♘b3 ♔f8 23. ♗xe6 fxe6 24. ♘d4!

Albul a obținut avantaj decisiv.

Test 33, diagrama 152, pag. 108

1) Albul are avantaj clar.

2) Mobilitate superioară a figurilor, câmpuri slabe (d5, d4,) configurație superioară de pioni (2 grupe față de 3), ♘>♗, cooperare superioară a figurilor albului.

Figurile albului sunt dispuse optim în atacul slăbiciunilor adverse putând acționa la dreapta prin g3-g4 și la stânga prin a3-a4.

3) **1. g4! ♖g7 2. ♖xf5 ♖xg4+ 3. ♔f2 ♖g7 4. ♖xe4+ ♔d7 5. ♘d5 ♔c6 6. a4 bxa4 7. ♖c4+**, *[1–0].*

Test 34, diagrama 153, pag. 108

1) Albul stă mai bine.

2) Mobilitate superioară, controlul și ocuparea centrului, poziția slăbită a regelui advers (după 1. ♗xf6)

3) **1. ♗xf6 gxf6 2. ♘g4 f5 3. ♘f6+ ♔g7 4. ♘cxd5! exd5 5. ♕xf5 ♘xe3** [5... ♖fd8 6. ♕g5+ ♔f8 7. ♕h6+ ♔e7 8. ♘xd5+ +–; 5... ♗e7 6. ♖f3! +– ♖h8 7. ♕g5+ ♔f8 8. ♕h6#] **6. ♘h5+**, *[1–0].*

Test 35, diagrama 154, pag. 108

23. ♘f5!!, *[1–0].*

Test 36, diagrama 155, pag. 108

1) Albul are avantaj clar prin:

- dominația asupra câmpurilor centrale,
- o mai bună configurație a pionilor (negrul are pionul b5 slab), și
- cooperare mai bună a figurilor.

2) **15. ♗xc6! ♖xc6 16. ♘b4! ♖b6** [16... ♖c8 17. ♘xb5 ♗xb2 18. ♕xb2 (18. ♖xc8 ♕xc8 19. ♕xb2 ♕c5) 18... ♕a5 19. ♘c6 ♖xc6 20. ♖xc6 ♕xb5] **17. ♘cd5! ♗xb2** [17... ♖b8 18. ♘c6; 17... ♗xd5 18. ♘xd5 ♖b8 19. ♗xg7 ♔xg7 20. ♕d4+ f6 (20... ♔g8 21. ♖c7 e6 22. ♖xd7! +–) 21. ♖c7 (21. ♘f4 ♘c5 22. ♖xc5 dxc5 23. ♘e6 ♔h8 24. ♕xc5 ±) 21... e6 22. ♕a7!] **18. ♖c8! ♕xc8 19. ♘xe7+ ♔g7 20. ♘xc8**, *[1–0].*

Test 37, diagrama 156, pag. 109

15. ♘g5! ♘d8 [După 15... ♖f8 poate urma atât 16. ♕h4 h6 17. f5 ♔g8 18. ♘h3 b5 19. ♗xh6 gxh6 20. ♕xh6 ♘h7 21. ♘d5 ♕a7+ 22. ♔h1 f6 23. ♖d3 ♔h8 24. ♗h5 ♗e8 25. ♗g6 ♖f7 26. ♖g3 ♗f8 27. ♕h5 +–, cât și 16. ♗c4 exf4 17. ♗xf4 ♘e5 18. ♗b3 ♔g8 19. ♘d5 ♘xd5 20. ♗xd5 ♗b5 21. ♗xe5 dxe5 22. ♖xf7 +–] **16. fxe5 dxe5 17. ♖xf6! ♗xf6 18. ♘d5 ♕xc2 19. ♘xf6 gxf6 20. ♖xd7 ♕xe2 21. ♖xd8! ♕c4** [21... ♖axd8?? 22. ♘xf7#] **22. ♘e6!! fxe6** [22... ♕xe6 23. ♗h6! ♖g8 24. ♗g7#] **23. ♖d7! ♖g8 24. ♕h4 ♖g7 25. ♕xf6 ♖ag8 26. ♗h6 ♕c5+ 27. ♔h1** și matul este imparabil, *[1–0].*

Test 38, diagrama 157, pag. 109

21. ♘xg7! ♔xg7 22. ♗h6+! ♔xh6 [22... ♔g6 23. ♕f5+] **23. ♕xf6+ ♔h5 24. ♗b3!!**, *[1–0].*

Test 39, diagrama 158, pag. 109

1) Avantajul albului constă în controlul centrului, configurația superioară de pioni, mobilitatea superioară a figurilor și prioritatea în activizarea pieselor grele.

2) Planul de joc constă în activizarea pe coloana *e* și atacul flancului regelui.

Partida a continuat cu:

19. ♘h4! ♕f8 20. ♖ae1! ♘b5 21. ♘f5! ♖e6 22. ♘d5! ♖ae8 23. c4 a5?! 24. ♕d3!, *[1–0].*

Test 40, diagrama 159, pag. 109

26. ♘gf5! ♗xf5 27. ♘xf5! gxf5 28. ♖g3+ ♘g5 29. fxg5 hxg5 30. ♕xh8+ ♔f7 31. ♖h7+ ♔e8 32. ♕xf8+, *[1–0].*

Test 41, diagrama 197, pag. 135

1. ♗xg7! ♖g8 [1... ♖e8 2. ♖xe8+ ♔xe8 3. ♕e2+ ♔d8 4. ♖e1 c6 5. ♕e7+ ♔c7 6. ♗e5+] **2. ♕g4!! ♕d6** [2... ♕xg4?? 3. ♗f6#] **3. ♗f6+!**, *[1–0].*

Test 42, diagrama 198, pag. 135

1. ♗xf7+! ♔xf7 2. ♕h5+ ♔e7 3. ♗d6+! ♔xd6 4. ♕c5+ ♔e6 5. d5+ ♔e5 6. d6+ ♔xe4 7. ♘d2#, *[1–0].*

Test 43, diagrama 199, pag. 135

1. ♘xf7! ♔xf7 2. d6+! ♔f8 [2... ♗e6 3. ♕h5+ g6 4. ♖xf6+ ♔xf6 5. ♕c5+ ♔f7 6. ♗xe6+ ♔e8 7. ♕xh8+] **3. ♕h5! ♕e8 4. ♖xf6+!! gxf6 5. ♕xh6+ ♖xh6 6. ♗xh6#**, *[1–0].*

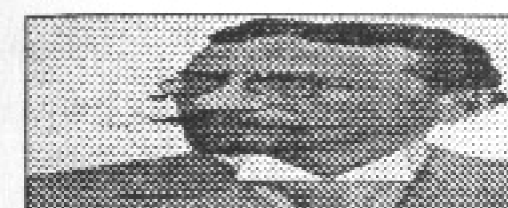
Test 44, diagrama 200, pag. 135

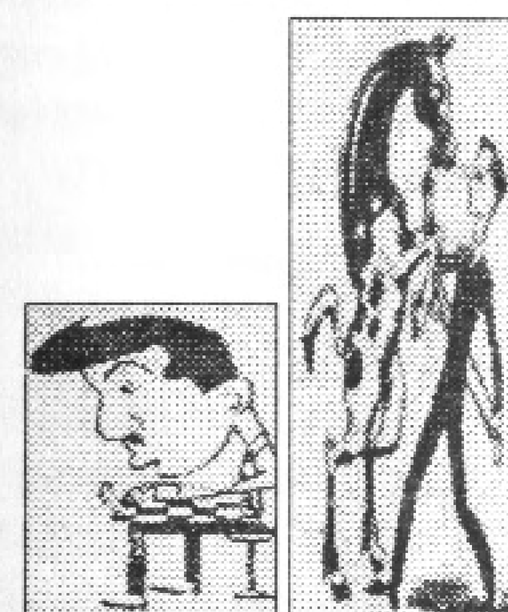
1. ♘xe5 ♕xe5 2. ♗b5+ ♗d7 3. ♗xd7+ ♔xd7 4. ♕a4+! ♔c7 [13... ♔c8 14. ♕e8] **5. ♗f4!** +–, *[1–0].*

Test 45, diagrama 201, pag. 135

1. ♖xf7! ♖xf7 [1... ♕xc4? 2. ♖xg7+; 1... ♕xe5? 2. ♖xe7+] **2. ♗xf7+ ♔xf7 3. ♕h5+ ♔f8** [3... ♔g8? 4. ♕e8+ ♗f8 5. ♕xc8 ♕xe5 6. ♕xb7! ♗d6 7. g3; 3... g6? 4. ♕xh7+ ♔e6 5. ♗f4 +–] **4. ♖f1+ ♗f6 5. ♘d5! ♘d7** [5... cxd5? 6. ♗xf6 gxf6 7. ♖xf6+ ♔e7 8. ♖f7+ ♔d6 *(8... ♔e6? 9. ♕f5+ ♔d6 10. e5+ ♔c6 11. ♕xc8+ ♔b5 12. ♖xb7+ ♔c4 13. ♖c7!)* 9. ♕h6+ ♗e6 10. e5+ ♔c6 *(10... ♔xe5?? 11. ♕f4#)* 11. ♕xe6+ ♔b5 12. ♖xb7+ ♔a4 13. ♖xb8! ♖xb8 14. ♕a6+ ♕a5 15. b3+ ♔b4 16. c3+ +–] **6. b4!** Îndepărtarea apărătorului duce la mat la d6... *[1–0].*

Index jucători

Numărul xxx reprezintă pagina

xxx - jucătorul a avut alb

(xxx) - partidă în cadrul comentariilor

t - test

a - analiză

Acs, P. - (**94**)
Agrest, S. - t**109**
Alehin, A. - *foto 18* - **18**, **19**, 20, **50**, t55, t55
Almasi, Z. - (**118**)
Alterman, B. - 34
Anand, V. - *foto 43* - **42**, 51, **117**, **118**, **123**, (**124**), **125**
Anderssen, A - *foto 12* - 8, 8, 9, 9
Andersson, U. - *foto 113* - t105, 111
Andreopoulas M. - 22
Ardeleanu, A. - (**101**)
Arlandi, E. - (123)
Arnold, L. - **124**
Aronin, L. - 38
Attard, W. - 82
Averbach, I. - 87
Avrukh, B. - t**56**, (75)

Babar, M. - t56
Babula, V. - **88**, (94)
Baburin, A. - (**35**)
Bacrot, E. - t54
Balașov, S. - **99**
Baranov, B. - t**135**
von Bardeleben, C. - *foto 12* - 10
Basin, L. - 131
Batuev, A. - 97
Becker, H. - (35)
Beliavski, A. - t**106**, (124), (**131**)
Belov, A. - t55
Betkov, L. - **121**
Biriukov, O. - 33
Biyiasas, P. - 99
Bolbochan, J. - 92
Boleslavski, I. - *foto 31*
Bonci-Osmolovski, M. - t135
Bondarevski, I - *foto 31*
Botvinnik, M. - *foto 20* - **20**, **97**, **97**, t**108**
Breyer, G. - 19
Briteman, V. - t108
Bronstein, D. - *foto 32*
Bubenik, J. - t135
Buckley, G. - t106
Burman, J. - t109
Burn, A. - 72
Byrne, R. - **86**

Calvo, R. - (**128**)
Campora, D. - 113
Capablanca, J.R. - *foto 14* - **16**, t**56**
Cehov, V. - **138**
Chabanon, J.-L. - t**54**
Chomet, P. - t**54**
Ciarubin - (**140**)
Cigorin, M. - a139
Ciocâltea, V. - *foto 83* - **83**
Conquest, S. - (101)
Cuartas, C. - (131)
Cuijpers, F. - 76, t78
Cvitan, O. - 123

Danielian, E. - 98
Degraeve, J. - **121**
Dely, P. - **83**
Diani, J. - (**95**)
Donk, M. - (75)
Donner, J.H. - 84, (92)
Doupak, J. - 116
Duz-Hotimirski, F. - t**135**
Dydyschko, V. - (34)

Efremov, V. - (124)
Ernst, T. - **122**

Euwe, M. - (**35**), t**55**, t**55**,
Evans, L. - 24

Farago, I. - (131)
Fedorov, A. - **102**, **121**
Filippov, V. - (95)
Fine, R. - *foto 62* - t62, t62
Fischer, R.J. - *foto 25, 26* - **25**, t**62**, t**62**, **82**, 86, **92**, (**101**), **129**
Franco, Z. - (74)
Freeborough - (139)
Fresinet, L. - t54
Ftacnik, L. - a92, 119, 121
Furman, S. - *foto 32*

Gabriel, C. - t**107**
Gadia, O. - 82
Galkin, A. - 121
Galvao, H. - t56
Gaprindaşvili, N. - *foto 60* - 58
Garcia Palermo, C. - **133**
Georgiev, Kir. - (118)
Gheller, E. - *foto 90* - **42**, 47, 90
Gligoric, S. - *foto 82* - **82**
Ginsburg, G. - t**108**
Gofshtein, L. - t**106**
Grigorian, K. - (102)
Groszpeter, A. - **98**
Gueye, G. - 104
Gufeld, E. - *foto 32* - a94, a95
Gurevich, M. - a127, (127), 127

Hamann, S. - 87
Hatanbaatar, B. - 88
Hebden, M. - **127**, (**128**)
Heemsoth, H. - 38
Hennings, A. - **115**
Hillarp Persson, T. - (**77**)
Hinnemo - (140)
Hinteregger, A. - t106
Hort, V. - (75)
Horvath, J. - 138
Hünerkopf, H. - t**63**

Iordăchescu, V. - (51)
Iskusnyh, I. - t**79**
Ivanciuk, V. - (**117**), 124
Ivanovic, B. - (**131**)
Ivkov, B. - (128)

Kadler, R. - t108
Kagan, S. - **90**
Karkov, A. - **116**
Karpov, A. - *foto 27* - **27**, 73, **115**
Kasimdjanov, R. - 102
Kasparov, G. - *foto 28* - **29**, 42, **51**, **73**, **76**, t**78**, **94**, (**94**), (**95**), (95), **103**, **104**, **111**, (**111**), **113**, 117, (117), (117), 118, (118), 119
Keres, P. - *foto 31* - **41**
Kleeschaetzki, R. - (75)
Klovans, J. - t**106**
Kloza, Z. - t109
Klundt, K. - t63
Kramnik, V. - **76**
Kobalija, M. - 102
Korcinoi, V. - (**74**)
Korobov, A. - t**56**
Kotov, A. - *foto 78* - t**78**, a92, (**111**)
Kupreicik, V. - **131**
Kuzmin, G. - **91**
Kveinys, A. - (75)

Landa, K. - (**95**)
Larsen, B. - 21
Lasker, Em. - *foto 13* - 13 (studiu), 14 (studiu)
Lautier, J. - (95)
Lazard, F. - t**135**
Leko, P. - (**9**), (**118**), **125**
Leonhardt, P. - **72**
Lerch, J. - (**34**)
Leroy, A. - 123
Levenfisch, G. - 16
Liangov, P. - t**107**
Lilienthal, A. - *foto 39* - **39**
Linden - t**135**
Lisițîn, G. - t108
Listkov, I. - t79
Liublinski, V. - 99
Ljubojevic, L. - 123
Loginov, V. - t78, t79

Maczuski - t135
Magem Badals, J. - a123
Makogonov, Vl. - *foto 31*
Marco, G. - *foto 63* - t55, t63
Marin, M. - **37**, 120
Mariotti, S. - t**105**
Marrero, A. - t108
Matanovic, A. - 133
McCurdy, G. - 115
Mecking, E.C. - 115
Mikenas, V. - *foto 77* - t77
Minic, D. - 84, (86)
Mongredien, A. - 10
Morozevici, A. - (**51**), **119**
Morphy, P. - *foto 9* - **9**, **9**
Morris, W. - t56
Moun Latt, M. - t56
Muhin, M. - 101

Najdorf, M. - 41
Nanu, C. - **37**
Neikirch, O. - (**86**)
Nikcevic, N. - 96
Nimzovici, A. - *foto 17* - 50, t**63**
Nunn, J. - **120**, **124**

Olafsson, H. - 124
Olivier, J. - t106

Panno, O. - 42
Paragua, M. - **123**
Pavlov, M. - *foto 87* - **87**, t**109**
Pelletier, Y. - **34**
Petrosian, T. - *foto 23* - 23, 74, (111), (128)
Pilnik, H. - 41
Pîdevski, N. - **84**
Plaskett, J. - (**101**)
Podgorny, J. - t**135**
Polugaevski, L. - *foto 85* - **47**, **84**, (**92**)
Portisch, L. - (9), 23, **23**, t105, t**107**

Rankin - (139)
Rajna, G. - **58**
Relange, E. - (**127**)
Reprințev, A. - t107
Reshevski, S. - *foto 130* - 129
Reti, R. - *foto 17*
Robin - t135
Rogozenko, D. - (**75**)
Romanovski, P. - t**108**
Rorvall, G. - 61
Rubinetti, J. - (101)
Rubinstein, A. - 18
Ryciagov, M. - 122

Sadvakasov, D. - **102**
Salgado Allaria, C. - a94
Salov, V. - 103
Şamkovici, L. - 39, (130)
Sarno, S. - (**123**)
Scekacev, A. - t**106**
Schlechter, C. - t**55**
Shipman, W. - (8)
Shirov, A. - (94), (**117**)
Short, N. - **43**, **119**
Sikora, J. - t109
Simaghin, V. - 83
Simic, D. - t106
Smîslov, V. - *foto 21* - **21**, **99**, **130**
Sokolov, A. - (**102**)
Sokolov, I. - **96**
Soos, B. - 83
Spasski, B. - *foto 24* - (**8**), **24**, **41**, **74**
Stahlberg, G. - (35)
Stefansson, H. - **124**
Steinitz, W - *foto 7* - **8**, **8**, **10**, **11**,
Stohl, I. - 121, 124
Stoicev - t107
van der Sterren, P. - 76
Suetin, A. - *foto 32*
Suttles, D. - t107
Sveșnikov, E. - *foto 91* - 91

Tal, M. - *foto 22* - **22**, **23**, **101**, t**109**
Taimanov, M. - foto 38 - **38**
Tarrasch, S. - *foto 17*
Timman, J. - (**75**), **87**
Toluș, A. - 130
Topalov, V. - *foto 43* - 43, (**95**), (124), 125, 125
Toro Solis, G. - (95)
Trojacek, P. - t**109**
Tukmakov, V. - (101)

Uhlmann, W. - 138
Ujtelky, M. - a58
Ulîbin, M. - t**79**
Ungureanu, E. - 60
Unzicker, W. - 27, t78
Urzică, A. - *foto 60* - **60**

Valgardsson, G. - (77)
Vaulin, A. - **98**
Videki, S. - 98
Vidmar, M. - 97
Vladimirov, E. - t**108**
Volkov, S. - t**78**, t**79**

Wang Zili - t**105**
Watzl, L. - **38**
Wedberg, T. - **61**
van Wely, L. - (77), 94
Wrobel, G. - 111
Wygretski - (**8**)

Xiangzhi, B. - t56
Xie Jun - (8)

Yemelin, V. - **33**, t**55**
Ye Jiangchuan - (**124**)
Yermolinski, A. - t**107**

Zagorianski, E. - t77
Zagrebelny, S. - t79, (**124**)
Zaițev, I. - *foto 32*
Zeller, F. - t107
Zhang Zhong - 138
Zulfugarli, M. - **123**

Index deschideri

(pagina unde se găsește partida)

A **A34** - 103; **A81** - 56, 138, **A67** - 76; **A90** - 104

B **B00** - 37; **B06** - 58; **B07** - 10; **B17** - 51; **B25** - 21; **B30** - 102; **B33** - 90, 91, 94; **B35** - 129; **B44** - 9; **B52** - 79; **B57** - 87; **B75** - 25; **B80** - 117, 118, 119; **B82** - 22; **B86** - 82, 83; **B87** - 33, 82, 84, 84, 86, 101, 115; **B88** - 83; **B89** - 102; **B90** - 42, 43, 92; **B92** - 115; **B96** - 60; **B99** - 41, 41, 42, 87

C **C06** - 131; **C13** - 127; **C17** - 50; **C37** - 8; **C39** - 8; **C41** - 62, 63; **C45** - 63; **C50** - 19; **C52** - 62; **C54** - 11; **C55** - 72; **C61** - 116; **C67** - 9; **C75** - 99; **C80** - 29; **C84** - 54; **C87** - 99; **C92** - 73; **C98** - 27

D **D09** - 107; **D27** - 98, 98; **D30** - 18; **D35** - 113; **D36** - 111; **D40** - 97; **D49** - 16; **D41** - 20, 74, 76; **D46** - 77; **D60** - 97; **D71** - 47

E **E33** - 34; **E34** - 96; **E38** - 88; **E42** - 133; **E49** - 78; **E52** - 23, **E61** - 130; **E80** - 24, 38, 38; **E81** - 39; **E97** - 56

Codificare SI

⩲ - alb stă ceva mai bine
⩱ - negru stă ceva mai bine
± - alb stă mai bine
∓ - negru stă mai bine
+− - alb are avantaj decisiv
−+ - negru are avantaj decisiv
= - egalitate
∞ - joc neclar
=∞ - compensație pt. material
∞= - compensație pt. material
◯ - avantaj de dezvoltare
○ - avantaj de spațiu
→ - cu atac
↑ - cu inițiativă
⇄ - cu contrajoc
⊙ - zugzwang
- mat
! - mutare foarte bună
!! - mutare excelentă
? - mutare slabă
?? - mutare foarte slabă, gafă
!? - mutare interesantă
?! - mutare dubioasă
Δ - cu ideea ...
□ - singura mutare
⌓ - mai bine era ...
⇔ - linia
⇗ - diagonala
⊞ - centru
» - flancul regelui
« - flancul damei
× - punct slab
⊥ - final
⧉ - pereche de nebuni
◪ - nebuni de culori diferite
▚ - nebuni de aceeași culoare
○○ - pioni legați
○..○ - pioni izolați
8 - pioni dubli
♂ - pion liber
> - avantaj ca număr de pioni
⊕ - timp

CUPRINS

Cuvântul autorului 5

Cuvântul editorului 6

Scurt istoric al apariției și dezvoltării conceptului de cooperare strategică 7

Inițiativa 33

Planul de joc și cooperarea forțelor 40

Clasic și modern în procesul construcției cooperării strategice 45

Lupta în partida de șah. Planul general de construcție al cooperării strategice 57

Etapele planului general de construcție a cooperării strategice 64

Cooperarea pionilor în lupta pentru centru 68

Cooperarea cailor cu pionii 80

Cooperarea nebunilor cu pionii 110

Răspunsuri la teste 136

Index alfabetic jucători 147

Index deschideri 150

Codificarea Sahovski Informator 150